

פסוקים

מפתח	זמן קריאת שמע של ערבית
ברכות ב:א	תנא היכא קאי דקתני מאימתי ותו מאי שנא דתני בערבית ברישא לתני דשחרית ברישא תנא אקרא קאי דכתיב בשכבך ובקומך (דברים ו, ז) והכי קתני זמן קריאת שמע דשכיבה אימת משעה שהכהנים נכנסין לאכול בתרומתן
מפתח	היום מתחיל מהערב
ברכות ב:א	ואי בעית אימא יליף מברייתו של עולם דכתיב ויהי ערב ויהי בקר יום אחד (בראשית א, ה) אי הכי סיפא דקתני בשחר מברך שתים לפניא ואחת לאחריה ובערב מברך שתים לפניא ושתים לאחריה
מפתח	שקיעת החמה מעכבת את הכהן מלאכול בתרומה
ברכות ב:א	והא קמשמע לן דכפרה לא מעכבא דתנאי ובא השמש וטהר (ויקרא כב, ז) ביאת שמשו מעכבתו מלאכול בתרומה ואין כפרתו מעכבתו מלאכול בתרומה
מפתח	ראוים היו ישראל ליעשות להם נס בימי עזרא כדרך שנעשה להם בימי יהושע בן נון
ברכות ד:א	(שמות טו, טז) עד יעבור עמך ה' עד יעבור עם זו קנית עד יעבור עמך ה' זו ביאה ראשונה עד יעבור עם זו קנית זו ביאה שנייה מכאן אמרו חכמים ראוים היו ישראל ליעשות להם נס בימי עזרא כדרך שנעשה להם בימי יהושע בן נון אלא שגרם החטא
מפתח	יעקב ירא שמא יגרום החטא
ברכות ד:א	אמר דוד לפני הקב"ה רבש"ע מובטח אני בך שאתה משלם שכר טוב לצדיקים לעתיד לבוא אבל איני יודע אם יש לי חלק ביניהם אם לאו שמא יגרום החטא כדר' יעקב בר אידי דר' יעקב בר אידי רמי כתיב (בראשית כח, טו) והנה אנכי עמך ושמרתיך בכל אשר תלך וכתוב (בראשית לב, ח) ויירא יעקב מאד אמר שמא יגרום החטא
מפתח	כנור דוד היה מעירו משנתו
ברכות ד:א	דרב אידי מאי קרא (תהלים נז, ט) עורה כבודי עורה הנבל וכנור אעירה שחר רבי זירא אמר משה לעולם הוה ידע ודוד נמי הוה ידע וכיון דדוד הוה ידע כנור למה ליה לאתעורי משנתיה
מפתח	אמר דוד לפני הקב"ה רבונו של עולם לא חסיד אני שכל מלכי מזרח ומערב ישנים עד שלש שעות ואני
ברכות ד:א	(תהלים פו, ב) לדוד שמרה נפשי כי חסיד אני לוי ור' יצחק חד אמר כך אמר דוד לפני הקב"ה רבונו של עולם לא חסיד אני שכל מלכי מזרח ומערב ישנים עד שלש שעות ואני (תהלים קיט, סב) חצות לילה אקום להודות לך
מפתח	אמר דוד לפני הקב"ה יפה טהרתי יפה טמאתי ולא בושתי א"ר יהושע בריה דרב אידי מאי קרא
ברכות ד:א	ולא עוד אלא כל מה שאני עושה אני נמלך במפיבשת רבי ואומר לו מפיבשת רבי יפה דנתי יפה חייבתי יפה זכייתי יפה טהרתי יפה טמאתי ולא בושתי א"ר יהושע בריה דרב אידי מאי קרא (תהלים קיט, מו) ואדברה בעדותיך נגד מלכים ולא אבוש
מפתח	ולמה נקרא שמו כלאב שהיה מכלים פני מפיבשת בהלכה ועליו אמר שלמה בחכמתו
ברכות ד:א	ולמה נקרא שמו כלאב שהיה מכלים פני מפיבשת בהלכה ועליו אמר שלמה בחכמתו (משלי כג, טו) בני אם חכם לבך ישמח לבי גם אני ואומר (משלי כז, יא) חכם בני ושמח לבי ואשיבה חורפי דבר
מפתח	דוד חשש שאין לו חלק לעולם הבא
ברכות ד:א	ודוד מי קרי לנפשיה חסיד והכתיב (תהלים כז, יג) לולא האמנתי לראות בטוב ה' בארץ חיים ותנא משמיה דרבי יוסי למה נקוד על לולא אמר דוד לפני הקב"ה רבש"ע מובטח אני בך שאתה משלם שכר טוב לצדיקים לעתיד לבוא אבל איני יודע אם יש לי חלק ביניהם אם לאו
מפתח	מצוה לקרא קריאת שמע על המיטה
ברכות ד:ב	א"ר יהושע בן לוי אע"פ שקרא אדם ק"ש בביהכ"נ מצוה לקרותו על מטתו אמר רבי יוסי מאי קרא (תהלים ד, ה) רגזו ואל תחטאו אמרו בלבבכם על משכבכם ודומו סלה
מפתח	והא אמר רבי יוחנן בתחלה אומר (תהלים נא, יז) השם שפתי תפתח ולבסוף הוא אומר
ברכות ד:ב	והא אמר רבי יוחנן בתחלה אומר (תהלים נא, יז) השם שפתי תפתח ולבסוף הוא אומר (תהלים יט, טו) יהיו לרצון אמרי פי

הסיבה שדווקא " תהילה לדוד " מצווה לאמר שלוש פעמים ביום	מפתח
מאי טעמא אילמא משום דאתיא באל"ף ב"ת נימא (תהלים קיט, א) אשרי תמימי דרך דאתיא בתמניא אפין אלא משום דאית ביה (תהלים קמה, טז) פותח את ידך נימא הלל הגדול דכתיב ביה (תהלים קלו, כה) נותן לחם לכל בשר	ברכות ד:ב
אמר רב נחמן בר יצחק אפילו הכי חזר דוד וסמכן ברוח הקדש שנאמר	מפתח
אמר רב נחמן בר יצחק אפילו הכי חזר דוד וסמכן ברוח הקדש שנא' (תהלים קמה, יד) סומך ה' לכל הנפלים	ברכות ד:ב
לעולם ירגיז אדם יצר טוב על יצר הרע	מפתח
אמר ר"ש בן לקיש לעולם ירגיז אדם יצר טוב על יצר הרע שנא' (תהלים ד, ה) רגזו ואל תחטאו אם נצחו מוטב ואם לאו יעסוק בתורה שנאמר אמרו בלבבכם אם נצחו מוטב ואם לאו יקרא קריאת שמע שנאמר על משכבכם אם נצחו מוטב ואם לאו יזכור לו יום המיתה שנאמר ודומו סלה	ברכות ה:א
אמר ליה רבי יוחנן הא אפילו תינוקות של בית רבן יודעין אותו	מפתח
אמר ליה רבי יוחנן הא אפילו תינוקות של בית רבן יודעין אותו שנאמר (שמות טו, כו) ויאמר אם שמוע תשמע לקול ה' אלהיך והישר בעיניו תעשה והאזנת למצותיו ושמרת כל חקיו כל המחלה אשר שמתני במצרים לא אשים עליך כי אני ה' רופאך	ברכות ה:א
אם רואה אדם שיסורין באין עליו יפשפש במעשיו	מפתח
רב חסדא אם רואה אדם שיסורין באין עליו יפשפש במעשיו שנא' (איכה ג, מ) נחפשה דרכינו ונחקורה ונשובה עד השם	ברכות ה:א
אם פשפש ולא מצא יתלה בבטול תורה	מפתח
פשפש ולא מצא יתלה בבטול תורה שנאמר (תהלים צד, יב) אשרי הגבר אשר תיסרנו יה ומתורתך תלמדנו	ברכות ה:א
אם תלה ולא מצא בידוע שיסורין של אהבה הם	מפתח
ואם תלה ולא מצא בידוע שיסורין של אהבה הם שנאמר (משלי ג, יב) כי את אשר יאהב ה' יוכיח	ברכות ה:א
אין טוב אלא תורה שנאמר	מפתח
ואין טוב אלא תורה שנאמר (משלי ד, ב) כי לקח טוב נתתי לכם תורתי אל תעזבו	ברכות ה:א
העולם הבא נקנה ביסורין	מפתח
העולם הבא דכתיב (משלי ו, כג) כי נר מצוה ותורה אור ודרך חיים תוכחות מוסר	ברכות ה:א
אף תלמיד חכם מיבעי ליה למימר חד פסוקא דרחמי כגון	מפתח
אמר אביי אף תלמיד חכם מיבעי ליה למימר חד פסוקא דרחמי כגון (תהלים לא, ו) בידך אפקיד רוחי פדיתה אותי ה' אל אמת	ברכות ה:א
כל הקורא קריאת שמע על מטתו מזיקין בדילין הימנו	מפתח
כל הקורא קריאת שמע על מטתו מזיקין בדילין הימנו שנאמר (איוב ה, ז) ובני רשף יגביהו עוף ואין עוף אלא תורה שנאמר (משלי כג, ה) התעייף עיניך בו ואיננו ואין רשף אלא מזיקין שנאמר (דברים לב, כד) מזי רעב ולחומי רשף וקטב מרירי	ברכות ה:א
כל העוסק בתורה ובגמילות חסדים מוחלין לו על כל עוונותיו	מפתח
תורה וגמילות חסדים דכתיב (משלי טז, ו) בחסד ואמת יכופר עון	ברכות ה:ב
כל העוסק בגמילות חסדים מוחלין לו על כל עוונותיו	מפתח
גמילות חסדים שנאמר (משלי כא, כא) רודף צדקה וחסד ימצא חיים צדקה וכבוד	ברכות ה:ב
אמת זו תורה	מפתח
אמת זו תורה שנאמר (משלי כג, כג) אמת קנה ואל תמכור	ברכות ה:ב

ואין צור אלא הקב"ה שנאמר	מפתח
שנים שנכנסו להתפלל וקדם אחד מהם להתפלל ולא המתין את חברו ויצא טורפין לו תפלתו בפניו שנאמר (איוב יח, ד) טורף נפשו באפו הלמענך תעזב ארץ ולא עוד אלא שגורם לשכינה שתסתלק מ ישראל שנאמר (איוב יח, ד) ויעתק צור ממקומו ואין צור אלא הקב"ה שנאמר (דברים לב, יח) צור ילדך תשי ואם המתין לו מה שכרו	ברכות ה:ב
אין תפלה של אדם נשמעת אלא בבית הכנסת	מפתח
אין תפלה של אדם נשמעת אלא בבית הכנסת שנאמר (מלכים א ה, כח) לשמוע אל הרנה ואל התפלה במקום רנה שם תהא תפלה	ברכות ו:א
הקב"ה מצוי בבית הכנסת	מפתח
מנין שהקב"ה מצוי בבית הכנסת שנאמר (תהלים פב, א) אלהים נצב בעדת אל	ברכות ו:א
שלשה שיושבין בדין שכינה עמהם	מפתח
ומנין לשלשה שיושבין בדין ששכינה עמהם שנאמר (תהלים פב, א) בקרב אלהים ישפוט	ברכות ו:א
שנים שיושבים ועוסקין בתורה שכינה עמהם	מפתח
ומנין לשנים שיושבים ועוסקין בתורה ששכינה עמהם שנאמר (מלאכי ג, טז) אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו ויקשב ה' וגו	ברכות ו:א
אפילו אחד שיושב ועוסק בתורה שכינה עמו	מפתח
ומנין שאפילו אחד שיושב ועוסק בתורה ששכינה עמו שנאמר (שמות כ, כ) בכל המקום אשר אזכיר את שמי אבוא אליך וברכתיך	ברכות ו:א
הקב"ה מניח תפילין	מפתח
מנין שהקב"ה מניח תפילין שנאמר (ישעיהו סב, ח) נשבע ה' בימינו ובזרוע עוזו בימינו זו תורה שנאמר (דברים לג, ב) מימינו אש דת למו ובזרוע עוזו אלו תפילין שנאמר (תהלים כט, יא) השם עוז לעמו יתן	ברכות ו:א
התפילין עוז הם לישראל	מפתח
ומנין שהתפילין עוז הם לישראל דכתי' (דברים כח, י) וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך	ברכות ו:א
ישראל עושים הקב"ה חטיבה אחת	מפתח
אמר להם הקב"ה לישראל אתם עשיתוני חטיבה אחת בעולם שנאמר (דברים ו, ד) שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד ואני אעשה אתכם חטיבה אחת בעולם שנאמר ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ	ברכות ו:א
עשרה שמתפללין שכינה עמהם	מפתח
מנין לעשרה שמתפללין ששכינה עמהם שנאמר אלהים נצב בעדת אל	ברכות ו:א
הקב"ה עושה את ישראל חטיבה אחת	מפתח
ואני אעשה אתכם חטיבה אחת בעולם שנאמר ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ	ברכות ו:א
לעולם ירוץ אדם לדבר הלכה ואפילו בשבת	מפתח
לעולם ירוץ אדם לדבר הלכה ואפילו בשבת שנא' (הושע יא, י) אחרי ה' ילכו כאריה ישאג	ברכות ו:ב
לעולם יהא אדם זהיר בתפלת המנחה	מפתח
לעולם יהא אדם זהיר בתפלת המנחה שהרי אליהו לא נענה אלא בתפלת המנחה שנאמר (מלכים א יח, לו) ויהי בעלות המנחה ויגש אליהו הנביא ויאמר וגו	ברכות ו:ב
לעולם יהא אדם זהיר בתפלת ערבית	מפתח
ר' יוחנן אמר אף בתפלת ערבית שנאמר (תהלים קמא, ב) תכון תפילתי קטרת לפניך משאת כפי מנחת ערב	ברכות ו:ב

לעולם יהא אדם זהיר בתפלת שחרית אף תפלת שחרית שנאמר (תהלים ה, ד) השם בקר תשמע קולי בקר אערך לך ואצפה	מפתח ברכות ו:ב
בשעה שהקב"ה בא בבית הכנסת ולא מצא בה עשרה מיד הוא כועס בשעה שהקב"ה בא בבית הכנסת ולא מצא בה עשרה מיד הוא כועס שנא' (ישעיהו נ, ב) מדוע באתי ואין איש קראתי ואין עונה	מפתח ברכות ו:ב
כל הנהנה מסעודת חתן ואינו משמחו עובר בחמשה קולות אמר רב הונא כל הנהנה מסעודת חתן ואינו משמחו עובר בחמשה קולות שנאמר (ירמיהו לג, יא) קול ששון וקול שמחה קול חתן וקול כלה קול אומרים הודו את ה' צבאות	מפתח ברכות ו:ב
כל אדם שיש בו יראת שמים דבריו נשמעין אמר רב הונא כל אדם שיש בו יראת שמים דבריו נשמעין שנאמר (קהלת יב, יג) סוף דבר הכל נשמע את האלהים ירא וגו'	מפתח ברכות ו:ב
דברים שעומדים ברומו של עולם ובני אדם מזלזלין בהן ואמרי לה רב ביבי לרב נחמן בר יצחק מאי (תהלים יב, ט) כרום זלות לבני אדם אמר ליה אלו דברים שעומדים ברומו של עולם ובני אדם מזלזלין בהן	מפתח ברכות ו:ב
כל המתפלל אחורי בית הכנסת נקרא רשע אמר רב הונא כל המתפלל אחורי בית הכנסת נקרא רשע שנאמר (תהלים יב, ט) סביב רשעים יתהלכון	מפתח ברכות ו:ב
המשמח חתן וכלה ואם משמחו מה שכרו אמר רבי יהושע בן לוי זוכה לתורה שנתנה בחמשה קולות שנאמר (שמות יט, טז) ויהי ביום השלישי בהיות הבקר ויהי קולות וברקים וענן כבד על ההר וקול שופר וגו' ויהי קול השופר וגו' והאלהים יעננו בקול איני והא כתיב (שמות כ, יד) וכל העם רואים את הקולות אותן קולות דקודם מתן תורה	מפתח ברכות ו:ב
אין מרצין לו לאדם בשעת כעסו וא"ר יוחנן משום ר' יוסי מנין שאין מרצין לו לאדם בשעת כעסו דכתיב (שמות לג, יד) פני ילכו והנחותי לך אמר לו הקב"ה למשה המתן לי עד שיעברו פנים של זעם ואניח לך	מפתח ברכות ז:א
בלעם ידע לכוון מתי הקב"ה כועס שהיה יודע לכוין אותה שעה שהקב"ה כועס בה והיינו דאמר להו נביא לישראל (מכה ו, ה) עמי זכר נא מה יעץ בלק מלך מואב וגו' מאי (מכה ו, ה) למען דעת צדקות השם	מפתח ברכות ז:א
בלעם ידע מתי הקב"ה לא כועס והיינו דקא"ל בלעם לבלק (במדבר כג, ח) מה אקב לא קבה אל ומה אזעם לא זעם ה' מלמד שכל אותן הימים לא זעם וכמה זעמו רגע וכמה רגע א"ר אבין ואיתימא רבי אבינא רגע כמימריה ומנא לן דרגע רתח שנא' (תהלים ל, ו) כי רגע באפו חיים ברצונו	מפתח ברכות ז:א
כשאוחזין מעשה אבותיהם בידיהם אמר מר צדיק וטוב לו צדיק בן צדיק ורע לו צדיק בן רשע איני והא כתיב (שמות לד, ז) פקד עון אבות על בנים וכתוב (דברים כד, טז) ובנים לא יומתו על אבות ורמין קראי אהדדי ומשנינן לא קשיא הא כשאוחזין מעשה אבותיהם בידיהם הא כשאין אוחזין מעשה אבותיהם בידיהם	מפתח ברכות ז:א
משה זכה לקלסתר פנים א"ר יונתן בשכר שלש זכה לשלש בשכר (שמות ג, ו) ויסתר משה פניו זכה לקלסתר פנים בשכר כי ירא זכה (שמות לד, ל) לוייראו מגשת אליו בשכר מהביט זכה (במדבר יב, ח) לותמונת ה' יביט: (שמות לג, כג) והסירתי את כפי וראית את אחרי	מפתח ברכות ז:א
טובה מרדות אחת בלבו של אדם יותר מכמה מלקיות טובה מרדות אחת בלבו של אדם יותר מכמה מלקיות שנא' (הושע ב, ט) ורדפה את מאהביה וגו' ואמרה אלכה ואשובה אל אישי הראשון כי טוב לי אז מעתה	מפתח ברכות ז:א
ביקש משה שלא תשרה שכינה בעובדי כוכבים שלשה דברים בקש משה מלפני הקב"ה ונתן לו בקש שתשרה שכינה על ישראל ונתן לו שנאמר (שמות לג, טז) הלוא בלכתך עמנו בקש שלא תשרה שכינה על עובדי כוכבים ונתן לו שנאמר (שמות לג, טז) ונפלינו אני ועמך בקש להודיעו דרכיו של הקב"ה ונתן לו שנא' (שמות לג, יג) הודיעני נא את דרכיך	מפתח ברכות ז:א

מותר להתגרות ברשעים בעולם הזה	מפתח
מותר להתגרות ברשעים בעולם הזה שנאמר (משלי כח, ד) עוזבי תורה יהללו רשע ושומרי תורה יתגרו בם	ברכות ז:ב
אסור לקנא ברשעים	מפתח
והא כתיב (תהלים לז, א) אל תתחר במרעים אל תקנא בעושי עולה אמור לו מי שלבו נוקפו ואומר כן אלא אל תתחר במרעים להיות כמרעים אל תקנא בעושי עולה להיות כעושי עולה	ברכות ז:ב
אברהם קרא לקב"ה אדון	מפתח
א"ר יוחנן משום ר"ש בן יוחי מיום שברא הקב"ה את העולם לא היה אדם שקראו להקב"ה אדון עד שבא אברהם וקראו אדון שנאמר (בראשית טו, ב) ויאמר אדני (אלהים) במה אדע כי אירשנה	ברכות ז:ב
המניח ספר תורה ויוצא עליו נאמר	מפתח
מאי דכתי' (ישעיהו א, כח) ועוזבי ה' יכלו זה המניח ס"ת ויוצא	ברכות ח:א
גדול הנהנה מיגיעו כפיו יותר מירא שמים	מפתח
גדול הנהנה מיגיעו יותר מירא שמים דאילו גבי ירא שמים כתיב (תהלים קיב, א) אשרי איש ירא את ה' ואילו גבי נהנה מיגיעו כתיב (תהלים קכח, ב) יגיע כפיו כי תאכל אשריו וטוב לך אשריך בעולם הזה וטוב לך לעולם הבא	ברכות ח:א
בשעה שהצבור מתפללין זוהי עת רצון	מפתח
מאי דכתיב (תהלים סט, יד) ואני תפילתי לך ה' עת רצון אימתי עת רצון בשעה שהצבור מתפללין ר' יוסי ברבי חנינא אמר מהכא (ישעיהו מט, ח) כה אמר ה' בעת רצון עניתיך ר' אחא ברבי חנינא אמר מהכא (איוב לו, ה) הן אל כביר ולא ימאס	ברכות ח:א
אין הקב"ה מואס בתפלתן של רבים	מפתח
וכתיב (תהלים נה, יט) פדה בשלום נפשי מקרב לי כי ברבים היו עמדי תניא נמי הכי רבי נתן אומר מנין שאין הקב"ה מואס בתפלתן של רבים שנאמר הן אל כביר ולא ימאס וכתיב פדה בשלום נפשי מקרב לי וגו' אמר הקב"ה כל העוסק בתורה ובגמילות חסדים ומתפלל עם הצבור מעלה אני עליו כאילו פדאני לי ולבני מבין אומות העולם	ברכות ח:א
אוהב ה' שערים המצויינים בהלכה יותר מבתי כנסיות ומבתי מדרשות	מפתח
אמר רב חסדא מאי דכתי' (תהלים פז, ב) אוהב ה' שערי ציון מכל משכנות יעקב אוהב ה' שערים המצויינים בהלכה יותר מבתי כנסיות ומבתי מדרשות	ברכות ח:א
על זאת יתפלל כל חסיד אליך לעת מצא אמר ר' חנינא לעת מצא זו אשה שנאמר	מפתח
(תהלים לב, ו) על זאת יתפלל כל חסיד אליך לעת מצא אמר ר' חנינא לעת מצא זו אשה שנא' (משלי יח, כב) מצא אשה מצא טוב	ברכות ח:א
על המניח ס"ת ויוצא	מפתח
מאי דכתי' (ישעיהו א, כח) ועוזבי ה' יכלו זה המניח ס"ת ויוצא רבי אבהו נפיק בין גברא לגברא	ברכות ח:א
כל האוכל ושותה בתשיעי מעלה עליו הכתוב כאילו מתענה תשיעי ועשירי	מפתח
ויקרא כג, לב) ועניתם את נפשתיכם בתשעה לחדש בערב וכי בתשעה מתענין והלא בעשרה מתענין אלא לומר לך כל האוכל ושותה בתשיעי מעלה עליו הכתוב כאילו מתענה תשיעי ועשירי	ברכות ח:ב
כשיועצין אין יועצין אלא בשדה	מפתח
בשלשה דברים אוהב אני את המדיים כשחותכין את הבשר אין חותכין אלא על גבי השולחן כשנושקין אין נושקין אלא על גב היד וכשיועצין אין יועצין אלא בשדה אמר רב אדא בר אהבה מאי קראה (בראשית לא, ד) וישלח יעקב ויקרא לרחל וללאה השדה אל צאנו	ברכות ח:ב
הפרסיים המקודשין ומזומנין לגיהנם	מפתח
(ישעיהו יג, ג) אני צייתי למקודשי תני רב יוסף אלו הפרסיים המקודשין ומזומנין לגיהנם	ברכות ח:ב
כשנגאלו ישראל ממצרים לא נגאלו אלא בערב וכשיצאו יצאו ביום	מפתח
א"ר אבא הכל מודים כשנגאלו ישראל ממצרים לא נגאלו אלא בערב שנאמר (דברים טז, א) הוציאך ה' אלהיך ממצרים לילה וכשיצאו לא יצאו אלא ביום שנא' (במדבר לג, ג) ממחרת הפסח יצאו בני ישראל ביד רמה	ברכות ט:א

מצוה גדולה להתפלל בנץ ותיקין היו גומרין אותה עם הנץ החמה כדי שיסמוך גאולה לתפלה ונמצא מתפלל ביום א"ר זירא מאי קראה (תהלים עב, ה) ייראוך עם שמש ולפני ירח דור דורים	מפתח ברכות ט:ב
דוד לא אמר הללויה עד שראה במפלתן של רשעים ק"ג פרשיות אמר דוד ולא אמר הללויה עד שראה במפלתן של רשעים שנאמר (תהלים קד, לה) יתמו חטאים מן הארץ ורשעים עוד אינם ברכי נפשי את ה' הללויה	מפתח ברכות ט:ב
סמוכין מן התורה סמוכין מן התורה מנין שנא' (תהלים קיא, ח) סמוכים לעד לעולם עשויים באמת וישר	מפתח ברכות יא:א
צריך להתפלל שיתמו החטאים לא החוטאים אמרה ל' ברוריא דביתהו מאי דעתך משום דכתיב (תהלים קד, לה) יתמו חטאים מי כתיב חוטאים חטאים כתיב	מפתח ברכות יא:א
דוד אמר שירה במעי אמו מאי דכתיב (משלי לא, כו) פיה פתחה בחכמה ותורת חסד על לשונה כנגד מי אמר שלמה מקרא זה לא אמרו אלא כנגד דוד אביו שדר בחמשה עולמים ואמר שירה דר במעי אמו ואמר שירה שנאמר (תהלים קג, א) ברכי נפשי את ה' וכל קרבי את שם קדשו	מפתח ברכות יא:א
יצא דוד לאויר העולם ונסתכל בכוכבים ומזלות ואמר שירה יצא לאויר העולם ונסתכל בכוכבים ומזלות ואמר שירה שנאמר (תהלים קג, כ) ברכו ה' מלאכיו גבורי כח עושי דברו לשמוע בקול דברו ברכו ה' כל צבאיו	מפתח ברכות יא:א
דוד ראה במפלתן של רשעים ואמר שירה ראה במפלתן של רשעים ואמר שירה שנאמר (תהלים קד, לה) יתמו חטאים מן הארץ ורשעים עוד אינם ברכי נפשי את ה' הללויה	מפתח ברכות יא:א
דוד נסתכל ביום המיתה ואמר שירה נסתכל ביום המיתה ואמר שירה שנאמר (תהלים קד, א) ברכי נפשי את ה' ה' אלהי גדלת מאד הוד והדר לבשת מאי משמע דעל יום המיתה נאמר אמר רבה בר רב שילא מסיפא דעניינא דכתיב (תהלים קד, כט) תסתיר פניך יבהלון תוסף רוחם יגועון	מפתח ברכות יא:א
הקב"ה צר צורה בתוך צורה ומטיל בה רוח ונשמה קרבים ובני מעים שלא כמדת הקדוש ברוך הוא מדת בשר ודם מדת בשר ודם צר צורה על גבי הכותל ואינו יכול להטיל בה רוח ונשמה קרבים ובני מעים והקב"ה אינו כן צר צורה בתוך צורה ומטיל בה רוח ונשמה קרבים ובני מעים והיינו דאמרה חנה (שמואל א ב, ב) אין קדוש כה' כי אין בלתיך ואין צור כאלהינו מאי אין צור כאלהינו אין צייר כאלהינו	מפתח ברכות יא:א
אפילו חרב חדה מונחת על צוארו של אדם אל ימנע עצמו מן הרחמים אפילו חרב חדה מונחת על צוארו של אדם אל ימנע עצמו מן הרחמים שנא' (איוב יג, טו) הן יקטלני לו איחל	מפתח ברכות יא:א
אסור לאכל קודם התפילה מאי דכתיב (ויקרא יט, כו) לא תאכלו על הדם לא תאכלו קודם שתתפללו על דמכם	מפתח ברכות יב:ב
צריך להתפלל ממקום נמוך אל יעמוד אדם במקום גבוה ויתפלל אלא במקום נמוך ויתפלל שנא' (תהלים קל, א) ממעמקים קראתיך השם	מפתח ברכות יב:ב
לפי בית הלל קוראין שמע בשעה שבני אדם שוכבים ובשעה שבני אדם עומדים בית שמאי אומרים בערב כל אדם יטה ויקרא ובבקר יעמוד שנאמר (דברים ו, ז) ובשכבך ובקומך ובית הלל אומרים כל אדם קורא כדרכו שנאמר ובלכתך בדרך אם כן למה נאמר ובשכבך ובקומך בשעה שבני אדם שוכבים ובשעה שבני אדם עומדים	מפתח ברכות יב:ב
לפי רבי יוסי בר חנינה גיחזי אחזה בהוד יופיה א"ר יוסי בר רבי חנינא הוא קדוש ומשרתו אינו קדוש שנא' (מלכים ב ד, כז) ויגש גיחזי להדפה א"ר יוסי בר חנינא שאחזה בהוד יפיה	מפתח ברכות יב:ב
המתפלל צריך שיכוין רגליו המתפלל צריך שיכוין את רגליו שנא' (יחזקאל א, ז) ורגליהם רגל ישרה	מפתח ברכות יב:ב

מפתח	אפילו אדם חולם שלמחר הוא מת אל יתיאש ויבקש רחמים
ברכות יב:	בעל החלומות אומר לו לאדם למחר הוא מת אל ימנע עצמו מן הרחמים שנאמר (קהלת ה, ו) כי ברוב חלומות והבלים ודברים הרבה כי את האלהים ירא
מפתח	לפי רבי יהודה חזקיהו סמך גאולה לתפילה
ברכות יב:	ישעיהו לח, ג זכר נא את אשר התהלכתי לפניך באמת ובלב שלם והטוב בעיניך עשיתי מאי והטוב בעיניך עשיתי א"ר יהודה אמר רב שסמך גאולה לתפילה
מפתח	כל האוכל ושותה ואח"כ מתפלל
ברכות יב:	כל האוכל ושותה ואח"כ מתפלל עליו הכתוב אומר (מלכים א יד, ט) ואותי השלכת אחרי גויך אל תקרי גויך אלא גאיך אמר הקב"ה לאחר שנתגאה זה קבל עליו מלכות שמים
מפתח	לפי בית שמאי בערב כל אדם יטה ויקרא ובבקר יעמוד
ברכות יב:	בית שמאי אומרים בערב כל אדם יטה ויקרא ובבקר יעמוד שנאמר (דברים ו, ז) ובשכבך ובקומך ובית הלל אומרים כל אדם קורא כדרכו שנאמר ובלכתך בדרך אם כן למה נאמר ובשכבך ובקומך בשעה שבני אדם שוכבים ובשעה שבני אדם עומדים
מפתח	משה תלה בזכות אחרים
ברכות יב:	משה תלה בזכות אחרים שנא' (שמות לב, יג) זכור לאברהם ליצחק ולישראל עבדיך
מפתח	אבל חייב בכל המצות האמורות בתורה חוץ מן התפילין
ברכות יא:	אמר רב אבל חייב בכל המצות האמורות בתורה חוץ מן התפילין שהרי נאמר בהם פאר שנאמר (יחזקאל כד, יז) פארך חבוש עליך
מפתח	לפי חכמים אומרים אהבת עולם
ברכות יא:	אין אומרים אהבת עולם אלא אהבה רבה ורבנן אמרי אהבת עולם וכן הוא אומר (ירמיהו לא, ג) ואהבת עולם אהבתיך על כן משכתיך חסד
מפתח	כל שלא אמר אמת ויצא שחרית ואמת ואמונה ערבית לא יצא ידי חובתו
ברכות יב:	כל שלא אמר אמת ויצא שחרית ואמת ואמונה ערבית לא יצא ידי חובתו שנאמר (תהלים צב, ג) להגיד בבקר חסדך ואמונתך בלילות
מפתח	המתפלל כורע בברוך וזוקף בהשם
ברכות יב:	המתפלל כשהוא כורע בברוך וכשהוא זוקף בשם אמר שמואל מאי טעמא דרב דכתיב (תהלים קמו, ח) השם זוקף כפופים
מפתח	כל שאפשר לו לבקש רחמים על חבירו ואינו מבקש נקרא חוטא
ברכות יב:	כל שאפשר לו לבקש רחמים על חבירו ואינו מבקש נקרא חוטא שנאמר (שמואל א יב, כג) גם אנכי חלילה לי מחטא לה' מחדול להתפלל בעדכם
מפתח	אחרי לבבכם זו מינות
ברכות יב:	ע"ז מנלן דתניא אחרי לבבכם זו מינות וכן הוא אומר (תהלים יד, א) אמר נבל בלבו אין אלהים
מפתח	אחרי עיניכם זה הרהור עבירה
ברכות יב:	אחרי עיניכם זה הרהור עבירה שנאמר (שופטים יד, ג) ויאמר שמשון אל אביו אותה קח לי כי היא ישרה בעיני
מפתח	אתם זונים זה הרהור ע"ז
ברכות יב:	אתם זונים זה הרהור ע"ז וכן הוא אומר (שופטים ח, לג) ויזנו אחרי הבעלים
מפתח	צריך לזכור יציאת מצרים גם ביום וגם בלילה
ברכות יב:	דברים טז, ג למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חיך ימי חיך הימים כל ימי חיך הלילות וחכ"א ימי חיך העוה"ז כל להביא לימות המשיח
מפתח	כל העושה דבר עבירה ומתבייש בו מוחלין לו על כל עונותיו
ברכות יב:	כל העושה דבר עבירה ומתבייש בו מוחלין לו על כל עונותיו שנאמר (יחזקאל טז, ט) למען תזכרי ובשת ולא יהיה לך עוד פתחון פה מפני כלמתך בכפרי לך לכל אשר עשית

במצות ציצית יש קבלת עול מצוות חמשה דברים מצות ציצית יציאת מצרים עול מצות ודעת מינים הרהור עבירה והרהור ע"ז בשלמא הני תלת מפרשין עול מצות דכתיב (במדבר טו, לט) וראיתם אותו וזכרתם את כל מצות השם	מפתח ברכות יג:ב
לפי רבי אלעזר אפילו אם אמר האל הקדוש יצא ואמר רבה בר חנינא סבא משמיה דרב כל השנה כולה אדם מתפלל האל הקדוש מלך אוהב צדקה ומשפט חוץ מעשרה ימים שבין ראש השנה ויום הכפורים שמתפלל המלך הקדוש והמלך המשפט ורבי אלעזר אמר אפילו אמר האל הקדוש יצא שנאמר (ישעיהו ה, טז) ויגבה ה' צבאות במשפט והאל הקדוש נקדש בצדקה	מפתח ברכות יג:ב
אל תזכרו ראשונות זה שעבוד מלכיות וקדמוניות אל תתבוננו זו יציאת מצרים אלא ישראל עיקר ויעקב טפל לו וכן הוא אומר (ישעיהו מג, יח) אל תזכרו ראשונות וקדמוניות אל תתבוננו אל תזכרו ראשונות זה שעבוד מלכיות וקדמוניות אל תתבוננו זו יציאת מצרים (ישעיהו מג, יט) הנני עושה חדשה עתה תצמח	מפתח ברכות יג:א
כל הקורא לאברהם אברם עובר בעשה כל הקורא לאברהם אברם עובר בעשה שנאמר (בראשית יז, ה) והיה שמך אברהם רבי אליעזר אומר עובר בלאו שנאמר (בראשית יז, ה) ולא יקרא עוד [את] שמך אברם	מפתח ברכות יג:א
כל הקורא לשרה שרי עובר בעשה אלא מעתה הקורא לשרה שרי הכי נמי התם קודשא בריך הוא אמר לאברהם (בראשית יז, טו) שרי אשתך לא תקרא את שמה שרי כי שרה שמה	מפתח ברכות יג:א
הקורא ליעקב ישראל אינו עובר בעשה אלא מעתה הקורא ליעקב יעקב ה"נ שאני התם דהדר אהדריה קרא דכתיב (בראשית מו, ב) ויאמר אלהים לישראל במראות הלילה ויאמר יעקב יעקב	מפתח ברכות יג:א
לפי רבי עקיבא כל קריאת שמע צריכה כוונה (דברים ו, ו) אשר אנכי מצוך היום על לבבך מכאן אתה למד שכל הפרשה כולה צריכה כוונה	מפתח ברכות יג:ב
קריאת שמע צריכה כוונה (דברים יא, יח) ושמעתם את דברי אלה צריכה שתהא שימה כנגד הלב	מפתח ברכות יג:ב
לפי רבי מאיר רק פסוק ראשון של שמע צריך כוונה (דברים ו, ד) שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד עד כאן צריכה כוונת הלב דברי ר"מ	מפתח ברכות יג:ב
כל הנותן שלום לחבירו קודם שיתפלל כאלו עשאו במה כל הנותן שלום לחבירו קודם שיתפלל כאלו עשאו במה שנאמר (ישעיהו ב, כב) חדלו לכם מן האדם אשר נשמה באפו כי במה נחשב הוא אל תקרי במה אלא במה	מפתח ברכות יד:א
אסור לו לאדם לעשות חפציו קודם שיתפלל אסור לו לאדם לעשות חפציו קודם שיתפלל שנאמר (תהלים פה, יד) צדק לפניו יהלך וישם לדרך פעמיו	מפתח ברכות יד:א
כל הלן שבעת ימים בלא חלום נקרא רע כל הלן שבעת ימים בלא חלום נקרא רע שנאמר (משלי יט, כג) ושבע ילין בל יפקד רע אל תקרי שבע אלא שבע	מפתח ברכות יד:א
חוזר ואומר אמת או אינו חוזר ואומר אמת (ירמיהו י, ז) והשם אלהים אמת חוזר ואומר אמת או אינו חוזר ואומר אמת א"ר אבהו א"ר יוחנן חוזר ואומר אמת רבה אמר אינו חוזר ואומר אמת	מפתח ברכות יד:ב
כל הנפנה ונוטל ידיו ומניח תפילין וקורא ק"ש ומתפלל מעלה עליו הכתוב כאלו בנה מזבח והקריב עליו קרבן כל הנפנה ונוטל ידיו ומניח תפילין וקורא ק"ש ומתפלל מעלה עליו הכתוב כאלו בנה מזבח והקריב עליו קרבן דכתיב (תהלים כו ו): ארחץ בנקיון כפי ואסובבה את מזבחך השם	מפתח ברכות טו:א
הקורא את שמע צריך שישמיע לאזנו מאי טעמא דר' יוסי משום דכתיב שמע השמע לאזנך מה שאתה מוציא מפ"ך הקורא את שמע צריך שישמיע לאזנו שנאמר (דברים ו, ד) שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד	מפתח ברכות טו:א

המתים מספרים זה עם זה	מפתח
מנין למתים שמספרים זה עם זה שנאמר (דברים לד, ד) ויאמר ה' אליו זאת הארץ אשר נשבעתי לאברהם ליצחק וליעקב לאמר מאי לאמר אמר הקדוש ברוך הוא למשה לך אמור להם לאברהם ליצחק וליעקב שבועה שנשבעתי לכם כבר קיימתיה לבניכם	ברכות יח:ב
כל המספר אחר מטתן של תלמידי חכמים נופל בגיהנם	מפתח
כל המספר אחר מטתן של תלמידי חכמים נופל בגיהנם שנא' (תהלים קכה, ה) והמתים עקלקלותם יוליכם ה' את פועלי האון שלום על ישראל אפילו בשעה ששלום על ישראל יוליכם ה' את פועלי האון	ברכות יט:א
כבן המתחטא לפני אביו ואביו עושה רצונו	מפתח
מאי היא דתנן שלח לו שמעון בן שטח לחוני המעגל צריך אתה להתנדות ואלמלא חוני אתה גוזרני עליך נדוי אבל מה אעשה שאתה מתחטא לפני המקום ועושה לך רצונך כבן שמתחטא לפני אביו ועושה לו רצונו ועליך הכתוב אומר (משלי כג, כה) ישמח אביך ואמך ותגל יולדתך	ברכות יט:א
לעולם אל יפתח אדם פיו לשטן	מפתח
לעולם אל יפתח אדם פיו לשטן ואמר רב יוסף מאי קראה שנאמר (ישעיהו א, ט) כמעט כסדום היינו	ברכות יט:א
המוצא כלאים בבגדו פושטן אפי' בשוק	מפתח
המוצא כלאים בבגדו פושטן אפי' בשוק מ"ט (משלי כא, ל) אין חכמה ואין תבונה ואין עצה לנגד השם	ברכות יט:ב
אם היה כהן ומצא אבידה והיא בבית הקברות אינו חייב להשיב	מפתח
ת"ש (דברים כב, א) והתעלמת מהם פעמים שאתה מתעלם מהם ופעמים שאין אתה מתעלם מהם הא כיצד אם היה כהן והיה בבית הקברות או היה זקן ואינה לפי כבודו או שהיתה מלאכתו מרובה משל חברו לכך נאמר והתעלמת אמאי לימא אין חכמה ואין תבונה ואין עצה לנגד ה' שאני התם דכתיב והתעלמת מהם	ברכות יט:ב
מצוה לכהן להטמא למת מצוה	מפתח
ת"ש (במדבר ו, ז) ולאחותו מה תלמוד לומר הרי שהיה הולך לשחוט את פסחו ולמול את בנו ושמע שמת לו מת יכול יחזור ויטמא אמרת לא יטמא יכול כשם שאינו מטמא להם כך אינו מטמא למת מצוה ת"ל ולאחותו לאחותו הוא דאינו מטמא אבל מטמא הוא למת מצוה	ברכות יט:ב
זרעו של יוסף אין עין הרע שולטת בהם	מפתח
אנא מזרעא דיוסף קא אתינא דלא שלטא ביה עינא בישא דכתיב (בראשית מט, כב) בן פורת יוסף בן פורת עלי עין	ברכות כ:א
כשם שדגים שבים מים מכסין עליהם ואין עין הרע שולטת בהם אף זרעו של יוסף אין עין הרע שולטת בהם	מפתח
רבי יוסי ברבי חנינא אמר מהכא (בראשית מח, טז) וידגו לרוב בקרב הארץ מה דגים שבים מים מכסין עליהם ואין עין הרע שולטת בהם אף זרעו של יוסף אין עין הרע שולטת בהם	ברכות כ:א
הייתי יכול לומר שנשים פטורות מתפילה כיון שזה מצות עשה שזמן גרמא	מפתח
וחייבין בתפלה דרחמי ניהו מהו דתימא הואיל וכתיב בה (תהלים נה, יח) ערב ובקר וצהריים כמצות עשה שהזמן גרמא דמי קמ"ל	ברכות כ:ב
הייתי יכול לומר שנשים פטורות מברכת המזון כיון שזה מצות עשה שזמן גרמא	מפתח
ובברכת המזון: פשיטא מהו דתימא הואיל וכתיב (שמות טז, ח) בתת ה' לכם בערב בשר לאכל ולחם בבקר לשבע כמצות עשה שהזמן גרמא דמי קמ"ל	ברכות כ:ב
נשים חייבות בקידוש בשבת	מפתח
אמר רבא אמר קרא (שמות כ, ז) זכור (דברים ה, יא) ושמור כל שישנו בשמירה ישנו בזכירה והני נשי הואיל ואיתנהו בשמירה איתנהו בזכירה	ברכות כ:ב
הקב"ה נושא פנים לישראל	מפתח
אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה רבש"ע כתוב בתורתך (דברים י, יז) אשר לא ישא פנים ולא יקח שחד והלא אתה נושא פנים לישראל דכתיב (במדבר ו, כו) ישא ה' פניו אליך	ברכות כ:ב

מדאורייתא חייבים בברכת המזון רק אחרי שביעה וישראל מדקדקים בכזית וכביצה אמר להם וכי לא אשא פנים לישראל שכתבתי להם בתורה (דברים ח, י) ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלהיך והם מדקדקים [על] עצמם עד כזית ועד כביצה	מפתח ברכות כ:ב
ברכת המזון לאחריה מן התורה אמר רב יהודה מניין לברכת המזון לאחריה מן התורה שנאמר (דברים ח, י) ואכלת ושבעת וברכת	מפתח ברכות כא:א
ברכת התורה לפנייה מן התורה מניין לברכת התורה לפנייה מן התורה שנאמר (דברים לב, ג) כי שם ה' אקרא הבו גדל לאלהינו	מפתח ברכות כא:א
רבי יהודה אוסר באנוסת אביו ומפותת אביו דתניא רבי אליעזר אומר נושא אדם אנוסת אביו ומפותת אביו אנוסת בנו ומפותת בנו ר' יהודה אוסר באנוסת אביו ובמפותת אביו ואמר רב גידל אמר רב מאי טעמא דר' יהודה דכתיב (דברים כג, א) לא יקח איש את אשת אביו ולא יגלה (את) כנף אביו כנף שראה אביו לא יגלה	מפתח ברכות כא:ב
אין דברי תורה מקבלין טומאה אמר ליה בני פתח פיק ויאיירו דבריק שאין דברי תורה מקבלין טומאה שנאמר (ירמיהו כג, כט) הלא כה דברי כאש נאם ה' מה אש אינו מקבל טומאה אף דברי תורה אינן מקבלין טומאה	מפתח ברכות כב:א
ראשית הגז אינו נוהג אלא בארץ ראשית הגז אינו נוהג אלא בארץ כרבי יאשיה בכלאים כדכתיב (דברים כב, ט) כרמך לא תזרע כלאים	מפתח ברכות כב:א
היה מתפלל ומצא צואה במקומו היה מתפלל ומצא צואה במקומו אמר רבה אע"פ שחטא תפלתו תפלה מתקיף ליה רבא והא (משלי כא, כז) זבח רשעים תועבה אלא אמר רבא הואיל וחטא אע"פ שהתפלל תפלתו תועבה	מפתח ברכות כב:ב
הנצרך לנקביו לא יתפלל הנצרך לנקביו הרי זה לא יתפלל משום שנאמר (עמוס ד, יב) הכון לקראת אלהיך ישראל	מפתח ברכות כג:א
שמור עצמך שלא תחטא ואם תחטא הבא קרבן לפני אמר רבי יונתן מ"ד (קהלת ד, יז) שמור רגלך כאשר תלך אל בית האלהים שמור עצמך שלא תחטא ואם תחטא הבא קרבן לפני	מפתח ברכות כג:א
קול באשה ערוה אמר שמואל קול באשה ערוה שנא' (שיר השירים ב, יד) כי קולך ערב ומראך נאוה	מפתח ברכות כד:א
שער באשה ערוה אמר רב ששת שער באשה ערוה שנא' (שיר השירים ד, א) שערך כעדר העזים	מפתח ברכות כד:א
כל העולה מבבל לא"י עובר בעשה כל העולה מבבל לא"י עובר בעשה שנאמר (ירמיהו כז, כב) בבלה יובאו ושמה יהיו עד יום פקדי אותם נאם השם	מפתח ברכות כד:ב
מהלך במבואות המטונפות לא יקרא ק"ש מהלך במבואות המטונפות לא יקרא ק"ש ולא עוד אלא שאם היה קורא ובא פוסק לא פסק מאי אמר ר' מיאשה בר בריה דריב"ל עליו הכתוב אומר (יחזקאל כ, כה) וגם אני נתתי להם חוקים לא טובים ומשפטים לא יחיו בהם	מפתח ברכות כד:ב
אתמר צואה על בשרו או ידו מונחת בבית הכסא רב הונא אמר מותר לקרות ק"ש רב חסדא אמר אסור לקרות ק"ש אתמר צואה על בשרו או ידו מונחת בבית הכסא רב הונא אמר מותר לקרות ק"ש רב חסדא אמר אסור לקרות ק"ש אמר רבא מ"ט דרב הונא דכתיב (תהלים קג, ו) כל הנשמה תהלל יה ורב חסדא אמר אסור לקרות ק"ש מ"ט דרב חסדא דכתיב (תהלים לה, י) כל עצמותי תאמרנה ה' מי כמוך	מפתח ברכות כה:א

ערוה בעששית אסור לקרות ק"ש כנגדה	מפתח
אמר רבא צואה בעששית מותר לקרות ק"ש כנגדה ערוה בעששית אסור לקרות ק"ש כנגדה צואה בעששית מותר לקרות ק"ש כנגדה דצואה בכסוי תליא מילתא והא מיכסיא ערוה בעששית אסור לקרות ק"ש כנגדה (דברים כג, טו) ולא יראה בך ערות דבר	ברכות כה:ב
ערות עכו"ם ערוה על אף שבשר חמורים בשרם ואסור לקרא קריאת שמע כנגדם	מפתח
עכו"ם ערום אסור לקרות ק"ש כנגדו מאי איריא עכו"ם אפילו ישראל נמי ישראל פשיטא ליה דאסור אלא עכו"ם אצטריכא ליה מהו דתימא הואיל וכתוב בהו (יחזקאל כג, כ) אשר בשר חמורים בשרם אימא כחמור בעלמא הוא קמ"ל דאינהו נמי איקרו ערוה דכתיב (בראשית ט, כג) וערות אביהם לא ראו	ברכות כה:ב
טעה ולא התפלל ערבית מתפלל שחרית ב' משום דחד יומא הוא	מפתח
טעה ולא התפלל ערבית מתפלל שחרית ב' משום דחד יומא הוא דכתיב (בראשית א, ה) ויהי ערב ויהי בקר יום אחד	ברכות כו:א
בטל במזיד ק"ש של ערבית וק"ש של שחרית או תפלה של ערבית או תפלה של שחרית	מפתח
מיתיבי (קהלת א, טו) מעות לא יוכל לתקון וחסרון לא יוכל להמנות מעות לא יוכל לתקון זה שבטל ק"ש של ערבית וק"ש של שחרית או תפלה של ערבית או תפלה של שחרית וחסרון לא יוכל להמנות זה שנמנו חביריו לדבר מצוה ולא נמנה עמהם	ברכות כו:א
אברהם תקן תפלת שחרית	מפתח
אברהם תקן תפלת שחרית שנא' (בראשית יט, כז) וישכם אברהם בבקר אל המקום אשר עמד שם ואין עמידה אלא תפלה שנאמר (תהלים קנ, ל) ויעמד פינחס ויפלל	ברכות כו:ב
יצחק תיקן תפילת מנחה	מפתח
יצחק תקן תפלת מנחה שנאמר (בראשית כד, סג) ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב ואין שיחה אלא תפלה שנאמר (תהלים קב, א) תפלה לעני כי יעטף ולפני ה' ישפוך שיחו	ברכות כו:ב
יעקב תיקן תפילת ערבית	מפתח
תפלת ערבית שנאמר (בראשית כח, יא) ויפגע במקום וילן שם ואין פגיעה אלא תפלה שנאמר (ירמיהו ז, טז) ואתה אל תתפלל בעד העם הזה ואל תשא בעדם רנה ותפלה ואל תפגע בי	ברכות כו:ב
תמיד של שחר קרב בארבע שעות	מפתח
ועל תמיד של שחר שקרב בארבע שעות:מאן תנא להא דתנן (שמות טז, כא) וחם השמש ונמס בארבע שעות אתה אומר בארבע שעות או אינו אלא בשש שעות כשהוא אומר (בראשית יח, א) כחום היום הרי שש שעות	ברכות כז:א
עלה סנחריב מלך אשור ובלבל את כל האומות	מפתח
א"ל ר' יהושע מותר אתה לבא בקהל א"ל ר"ג והלא כבר נאמר (דברי הימים ב כג, יט) לא יבא עמוני ומואבי בקהל ה' א"ל ר' יהושע וכי עמון ומואב במקומן הן יושבין כבר עלה סנחריב מלך אשור ובלבל את כל האומות שנאמר (ישעיהו י, יג) ואסיר גבולות עמים ועתידותיהם שוסתי ואוריד כאביר יושבים וכל דפריש מרובא פריש	ברכות כח:א
המתפלל תפלה של מוספין לאחר שבע שעות	מפתח
אריב"ל כל המתפלל תפלה של מוספין לאחר שבע שעות לר' יהודה עליו הכתוב אומר (צפניה ג, יח) נוגי ממועד אספתי ממך היו	ברכות כח:א
המתפלל תפלה של שחרית לאחר ארבע שעות	מפתח
א"ר אלעזר כל המתפלל תפלה של שחרית לאחר ארבע שעות לר' יהודה עליו הכתוב אומר נוגי ממועד אספתי ממך היו מאי משמע דהאי נוגי לישנא דצערא הוא דכתיב (תהלים קיט, כח) דלפה נפשי מתוגה רב נחמן בר יצחק אמר מהכא (איכה א, ד) בתולותיה נוגות והיא מר לה	ברכות כח:א
מצוה להתפלל עם דמדומי חמה	מפתח
א"ר יוחנן מצוה להתפלל עם דמדומי חמה וא"ר זירא מאי קראה (תהלים עב, ה) ייראוך עם שמש ולפני ירח דור דורים	ברכות כט:ב
תל שכל פיות פונים בו	מפתח
ר' אבינא מאי קראה (שיר השירים ד, ז) כמגדל דויד צוארך בנוי לתלפיות תל שכל פיות פונים בו	ברכות לא:א

צריך לשהות בין תפילה תפילה כדי שתתחונן דעתו	מפתח
כמה ישהה בין תפלה לתפלה רב הונא ור"ח חד אמר כדי שתתחונן דעתו עליו וחד אמר כדי שתתחולל דעתו עליו מאן דאמר כדי שתתחונן דעתו עליו דכתיב (דברים ג, כג) ואתחנן אל ה' ומ"ד כדי שתתחולל דעתו עליו דכתיב (שמות לב, יא) ויחל משה	ברכות ל:ב
אין עומדין להתפלל אלא מתוך כובד ראש	מפתח
אין עומדין להתפלל אלא מתוך כובד ראש חסידים הראשונים היו שוהין שעה אחת ומתפללין כדי שיכוונו לבם לאביהם שבשמים אפי' המלך שואל בשלומו לא ישיבנו ואפי' נחש כרוך על עקבו לא יפסיק: גמ' מנא ה"מ א"ר אלעזר דאמר קרא (שמואל א, י) והיא מרת נפש ממאי דילמא חנה שאני דהות מרידא לבא טובא אלא א"ר יוסי בר' חנינא מהכא (תהלים ה, ח) ואני ברב חסדך אבא ביתך אשתחווה אל היכל קדשך ביראתך	ברכות ל:ב
לפי ר' יהושע בן לוי אין עומדין להתפלל אלא מתוך כובד ראש	מפתח
אמר ר' יהושע בן לוי מהכא (תהלים כט, ב) השתחוו לה' בהדרת קדש אל תקרי בהדרת אלא בחרדת	ברכות ל:ב
במקום גילה שם תהא רעדה	מפתח
א"ר נחמן בר יצחק מהכא (תהלים ב, יא) עבדו את ה' ביראה וגילו ברעדה מאי וגילו ברעדה א"ר אדא בר מתנא אמר רבה במקום גילה שם תהא רעדה	ברכות ל:ב
אסור לאדם שימלא שחוק פיו בעולם הזה	מפתח
א"ר יוחנן משום רשב"י אסור לאדם שימלא שחוק פיו בעולם הזה שנאמר (תהלים קכו, ב) אז ימלא שחוק פיני ולשונו רנה אימתי בזמן שיאמרו בגוים הגדיל ה' לעשות עם אלה	ברכות לא:א
המתפלל צריך שיכוין את לבו לשמים	מפתח
המתפלל צריך שיכוין את לבו לשמים אבא שאול אומר סימן לדבר (תהלים י, יז) תכין לבם תקשיב אזנך	ברכות לא:א
המתפלל לא ישמיע קולו בתפלתו	מפתח
יכול ישמיע קולו בתפלתו כבר מפורש על ידי חנה שנאמר (שמואל א, יג) וקולה לא ישמע	ברכות לא:א
ישאל אדם צרכיו ואח"כ יתפלל	מפתח
יכול ישאל אדם צרכיו ואח"כ יתפלל כבר מפורש על ידי שלמה שנאמר (מלכים א, ח, כח) לשמוע אל הרנה ואל התפלה רנה זו תפלה תפלה זו בקשה	ברכות לא:א
המתפלל צריך לכוין ליבו לחתוך בשפתיו אסור שיגביה קולו ואסור להתפלל כשהוא שכור	מפתח
אמר רב המנונא כמה הלכתא גברותא איכא למשמע מהני קראי דחנה (שמואל א, יג) וחנה היא מדברת על לבה מכאן למתפלל צריך שיכוין לבו רק שפתיה נעות מכאן למתפלל שיחתוך בשפתיו וקולה לא ישמע מכאן שאסור להגביה קולו בתפלתו ויחשבה עלי לשכורה מכאן ששכור אסור להתפלל	ברכות לא:א
כל ארץ שגזר עליה אדם הראשון לישב נתישבה וכל ארץ שלא גזר עליה אדם הראשון לישב לא נתישבה	מפתח
מאי דכתיב (ירמיהו ב, ו) בארץ אשר לא עבר בה איש ולא ישב אדם שם וכי מאחר דלא עבר היאך ישב אלא לומר לך כל ארץ שגזר עליה אדם הראשון לישב נתישבה וכל ארץ שלא גזר עליה אדם הראשון לישב לא נתישבה	ברכות לא:א
חנה אמרה לפני הקב"ה אסתור לפני אלקנה ואשתה מי סוטה	מפתח
אמרה חנה לפני הקב"ה רבש"ע אם ראה מוטב ואם לאו תראה אלך ואסתתר בפני אלקנה בעלי וכיון דמסתתרנא משקו לי מי סוטה ואי אתה עושה תורתך פלסתר שנאמר (במדבר ה, כח) ונקתה ונזרעה זרע	ברכות לא:ב
אמרה חנה ונתת לאמתך זרע ששקול כמשה ואהרן	מפתח
ונתתה לאמתך זרע אנשים מאי זרע אנשים אמר רב גברא בגוברין ושמואל אמר זרע שמושח שני אנשים ומאן אינון שאול ודוד ורבי יוחנן אמר זרע ששקול כשני אנשים ומאן אינון משה ואהרן שנאמר (תהלים צט, ו) משה ואהרן בכהניו ושמואל בקוראי שמו	ברכות לא:ב
אליהו בכרמל הטיח דברים כלפי מעלה	מפתח
ואמר רבי אלעזר אליהו הטיח דברים כלפי מעלה שנאמר (מלכים א, יח, לז) ואתה הסבות את לבם אחורנית א"ר שמואל בר רבי יצחק מנין שחזר הקב"ה והודה לו לאלהיו	ברכות לא:ב

מפתח אסור לישב בארבע אמות של המתפלל אני האשה הנצבת עמכה בזה אמר ריב"ל מכאן שאסור לישב בתוך ארבע אמות של תפלה	ברכות לא:ב
מפתח אליהו הטיח דברים כלפי מעלה ואמר רבי אלעזר אליהו הטיח דברים כלפי מעלה שנאמר (מלכים א יח, לז) ואתה הסבות את לבם אחורנית	ברכות לא:ב
מפתח אמר משה לפני הקדוש ב"ה רבונו של עולם אלמלא נשבעת להם בשמים ובארץ הייתי אומר כשם ששמים וארץ ב שמות לב, יג) זכור לאברהם ליצחק ולישראל עבדיך אשר נשבעת להם בך מאי בך אמר רבי אלעזר אמר משה לפני הקדוש ב"ה רבונו של עולם אלמלא נשבעת להם בשמים ובארץ הייתי אומר כשם ששמים וארץ בטלים כך שבועתך בטלה ועכשיו שנשבעת להם בשמך הגדול מה שמך הגדול חי וקיים לעולם ולעולמי עולמים כך שבועתך קיימת לעולם ולעולמי עולמים	ברכות לא:א
מפתח אמר לו הקדוש ב"ה למשה משה החייתיני בדברך (במדבר יד, כא) ואולם חי אני אמר רבא אמר רב יצחק מלמד שאמר לו הקדוש ב"ה למשה משה החייתיני בדברך	ברכות לא:א
מפתח לעולם יסדר אדם שבחו של הקב"ה ואחר כך יתפלל לעולם יסדר אדם שבחו של הקב"ה ואחר כך יתפלל מנלן ממשנה דכתיב (דברים ג, כג) ואתחנן אל ה' בעת ההיא וכתוב ה' אלהים אתה החלות להראות את עבדך ואת ידך החזקה אשר מי אל בשמים ובארץ אשר יעשה כמעשיך וכגבורותיך וכתוב בתריה אעברה נא ואראה את הארץ הטובה	ברכות לא:א
מפתח אלמלא שלש מקראות הללו נתמוטטו רגליהם של שונאי ישראל חד דכתיב ואשר הרעותי וחד דכתיב אמר רבי חמא ברבי חנינא אלמלא שלש מקראות הללו נתמוטטו רגליהם של שונאי ישראל חד דכתיב ואשר הרעותי וחד דכתיב (ירמיהו יח, ו) הנה כחומר ביד היוצר כן אתם בידי בית ישראל וחד דכתיב (יחזקאל לו, כו) והסירותי את לב האבן מבשרכם ונתתי לכם לב בשר רב פפא אמר מהכא (יחזקאל לו, כז) ואת רוחי אתן בקרבכם ועשיתי את אשר בחקי תלכו ואמר רבי אלעזר משה הטיח דברים כלפי מעלה שנאמר (במדבר יא, ב) ויתפלל משה אל ה' אל תקרי אל ה' אלא על ה' שכן דבי רבי אליעזר בן יעקב קורין לאלפין עיינין ולעיינין אלפין	ברכות לא:א
מפתח גדולה תפלה יותר מן הקרבנות גדולה תפלה יותר מן הקרבנות שנא' (ישעיהו א, יא) למה לי רוב זבחיכם וכתוב ובפרשכם כפיכם	ברכות לא:ב
מפתח כהן שהרג את הנפש לא ישא את כפיו א"ר יוחנן כל כהן שהרג את הנפש לא ישא את כפיו שנא' (ישעיהו א, טו) ידיכם דמים מלאו	ברכות לא:ב
מפתח מיום שחרב בית המקדש ננעלו שערי תפלה מיום שחרב בית המקדש ננעלו שערי תפלה שנאמר (איכה ג, ח) גם כי אזעק ואשוע שתם תפלתי	ברכות לא:ב
מפתח ואע"פ ששערי תפלה ננעלו שערי דמעה לא ננעלו ואע"פ ששערי תפלה ננעלו שערי דמעה לא ננעלו שנאמר (תהלים לט, יג) שמעה תפלתי ה' ושועתי האזינה אל דמעותי אל תחרש	ברכות לא:ב
מפתח רבא לא גזר תעניתא ביוםא דעיבא (מעונן) משום שנאמר רבא לא גזר תעניתא ביוםא דעיבא משום שנא' (איכה ג, מד) סכותה בענן לך מעבור תפלה	ברכות לא:ב
מפתח מיום שחרב בית המקדש נפסקה חומת ברזל בין ישראל לאביהם שבשמים אלעזר מיום שחרב בית המקדש נפסקה חומת ברזל בין ישראל לאביהם שבשמים שנא' (יחזקאל ד, ג) ואתה קח לך מחבת ברזל ונתתה אותה קיר ברזל בינך ובין העיר	ברכות לא:ב
מפתח אם ראה אדם שהתפלל ולא נענה יחזור ויתפלל אם ראה אדם שהתפלל ולא נענה יחזור ויתפלל שנאמר (תהלים כז, יד) קוה אל ה' חזק ויאמץ לבך וקוה אל השם	ברכות לא:ב
מפתח המתפלל צריך לשהות שעה אחת אחר תפלתו ואמר ר' יהושע ב"ל המתפלל צריך לשהות שעה אחת אחר תפלתו שנא' (תהלים קמ, יד) אך צדיקים יודו לשמך ישבו ישרים את פניך	ברכות לא:ב

כל המברך ברכה שאינה צריכה עובר בלאו ואמרי לה ר' יוחנן ור"ל דאמרי תרוייהו כל המברך ברכה שאינה צריכה עובר משום (שמות כ, ו) לא תשא אלא אימא הכי אם הבדיל בזו ולא הבדיל בזו ינוחו לו ברכות על ראשו	מפתח ברכות לג:א
כל מי שאין בו דעה אסור לרחם עליו וכל מי שאין בו דעה אסור לרחם עליו שנאמר (ישעיהו כז, יא) כי לא עם בינות הוא על כן לא ירחמנו עושהו	מפתח ברכות לג:א
הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים ואמר רבי חנינא הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים שנאמר (דברים י, יב) ועתה ישראל מה ה' אלהיך שואל מעמך כי אם ליראה	מפתח ברכות לג:ב
אין לו להקב"ה בבית גנזיו אלא אוצר של יראת שמים היא והא"ר חנינא משום ר' שמעון בן יוחי אין לו להקב"ה בבית גנזיו אלא אוצר של יראת שמים שנאמר (ישעיהו לג, ו) יראת ה' היא אוצרו	מפתח ברכות לג:ב
מעשה בתלמיד א' שירד לפני התיבה בפני ר"א והיה מקצר יותר מדאי א"ל תלמידיו כמה קצרן הוא זה א"ל כלום מעשה בתלמיד א' שירד לפני התיבה בפני ר"א והיה מקצר יותר מדאי א"ל תלמידיו כמה קצרן הוא זה א"ל כלום מקצר יותר ממשה רבינו דכתיב (במדבר יב, יג) אל נא רפא נא לה	מפתח ברכות לד:א
קידה על אפים היא ת"ר קידה על אפים שנאמר (מלכים א, א, לא) ותקד בת שבע אפים ארץ כריעה על ברכים שנאמר מכרוע על ברכיו	מפתח ברכות לד:ב
השתחואה זו פשוט ידים ורגלים השתחואה זו פשוט ידים ורגלים שנאמר (בראשית לז, י) הבא נבא אני ואמך ואחיך להשתחות לך ארצה	מפתח ברכות לד:ב
כל הנביאים כולן לא נתנבאו אלא לימות המשיח אבל לא לעולם הבא (ישעיהו סד, ג) עין לא ראתה אלהים זולתך יעשה למחכה לו ואמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן כל הנביאים כולן לא נתנבאו אלא לימות המשיח אבל לעולם הבא עין לא ראתה אלהים זולתך	מפתח ברכות לד:ב
אין בין העוה"ז לימות המשיח אלא שעבוד מלכיות בלבד אין בין העוה"ז לימות המשיח אלא שעבוד מלכיות בלבד שנאמר (דברים טו, יא) כי לא יחדל אביון מקרב הארץ	מפתח ברכות לד:ב
אסור לאדם לספר חטאיו (שבין אדם למקום) לפני חבירו ואמר רב כהנא חציף עלי מאן דמפרש חטאיה שנאמר (תהלים לב, א) אשרי נשוי פשע כסוי חטאה	מפתח ברכות לד:ב
מקום שבעלי תשובה עומדין צדיקים גמורים אינם עומדין מקום שבעלי תשובה עומדין צדיקים גמורים אינם עומדין שנאמר (ישעיהו נז, ט) שלום שלום לרחוק ולקרוב לרחוק ברישא והדר לקרוב	מפתח ברכות לד:ב
אסור לאדם שיטעום כלום קודם שיברך מנא ה"מ דתנו רבנן (ויקרא יט, כד) קדש הלולים לה' מלמד שטעונים ברכה לפנייהם ולאחריהם מכאן אמר ר"ע אסור לאדם שיטעום כלום קודם שיברך	מפתח ברכות לה:א
כל הנהנה מן העוה"ז בלא ברכה כאילו נהנה מקדשי שמים אמר רב יהודה אמר שמואל כל הנהנה מן העוה"ז בלא ברכה כאילו נהנה מקדשי שמים שנא' (תהלים כד, א) להשם הארץ ומלואה ר' לוי רמי כתיב לה' הארץ ומלואה וכתיב (תהלים קטו, טז) השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם לא קשיא כאן קודם ברכה כאן לאחר ברכה	מפתח ברכות לה:א
אין אביו אלא הקב"ה א"ר חנינא בר פפא כל הנהנה מן העוה"ז בלא ברכה כאילו גוזל להקב"ה וכנסת ישראל שנא' (משלי כח, כד) גוזל אביו ואמו ואומר אין פשע חבר הוא לאיש משחית ואין אביו אלא הקב"ה שנא' (דברים לב, ו) הלא הוא אביך קנך ואין אמו אלא כנסת ישראל שנא' (משלי א, ח) שמע בני מוסר אביך ואל תטוש תורת אמן	מפתח ברכות לה:ב

בזמן שישראל עושין רצונו של מקום מלאכתו נעשית ע"י אחרים תורה מה תהא עליה אלא בזמן שישראל עושין רצונו של מקום מלאכתו נעשית ע"י אחרים שנא' (ישעיהו סא, ה) ועמדו זרים ורעו צאנכם וגו' ובזמן שאין ישראל עושין רצונו של מקום מלאכתו נעשית ע"י עצמן שנא' (דברים יא, יד) ואספת דגנך ולא עוד אלא שמלאכת אחרים נעשית על ידן שנא' (דברים כח, מח) ועבדת את אויביך	מפתח ברכות לה:ב
אין הטבל מתחייב במעשר עד שיכניסו לביתו דא"ר ינאי אין הטבל מתחייב במעשר עד שיראה פני הבית שנא' (דברים כו, יג) בערתי הקדש מן הבית ור' יוחנן אמר אפי' חצר קובעת שנא' (דברים כו, יב) ואכלו בשעריך ושבעו	מפתח ברכות לה:ב
אין ארץ ישראל חסרה כלום ואיזהו זה הפלפלין ללמדך שהפלפלין חייבין בערלה וללמדך שאין ארץ ישראל חסרה כלום שנאמר (דברים ח, ט) ארץ אשר לא במסכנות תאכל בה לחם לא תחסר כל בה לא קשיא הא ברטיבתא הא ביבשתא	מפתח ברכות לו:ב
בפסח מניח פרוסה בתוך שלמה ובוצע אמר רב פפא הכל מודים בפסח שמניח פרוסה בתוך שלמה ובוצע מאי טעמא (דברים טז, ג) לחם עוני כתיב	מפתח ברכות לט:ב
בשבת חייב אדם לבצוע על שתי ככרות א"ר אבא ובשבת חייב אדם לבצוע על שתי ככרות מ"ט (שמות טז, כב) לחם משנה	מפתח ברכות לט:ב
אסור לאדם שיאכל קודם שיתן מאכל לבהמתו דאמר רב יהודה אמר רב אסור לאדם שיאכל קודם שיתן מאכל לבהמתו שנא' (דברים יא, טו) ונתתי עשב בשדך לבהמתך והדר ואכלת ושבעת	מפתח ברכות מ:א
אילן שאכל ממנו אדם הראשון תאנה היתה שבדבר שנתקלקלו בו נתקנו אילן שאכל ממנו אדם הראשון רבי מאיר אומר גפן היה שאין לך דבר שמביא יללה על האדם אלא יין שנאמר (בראשית ט, כא) וישת מן היין וישכר רבי נחמיה אומר תאנה היתה שבדבר שנתקלקלו בו נתקנו שנאמר (בראשית ג, ז) ויתפרו עלה תאנה ר"י אומר חטה היתה שאין התינוק יודע לקרות אבא ואמא עד שיטעום טעם דגן	מפתח ברכות מ:א
כל ברכה שאין בה מלכות אינה ברכה אמר רב כל ברכה שאין בה הזכרת השם אינה ברכה ורבי יוחנן אמר כל ברכה שאין בה מלכות אינה ברכה אמר אביי כוותיה דרב מסתברא דתניא (דברים כו, יג) לא עברתי ממצותיך ולא שכחתי לא עברתי מלברכך ולא שכחתי מלהזכיר שמך עליו ואילו מלכות לא קתני ור' יוחנן תני ולא שכחתי מלהזכיר שמך ומלכותך עליו	מפתח ברכות מ:ב
בשבעת המינים כל המוקדם בפסוק זה מוקדם לברכה ואיתימא רבי יצחק כל המוקדם בפסוק זה מוקדם לברכה שנאמר (דברים ח, ה) ארץ חטה ושעורה וגפן ותאנה ורמון ארץ זית שמן ודבש	מפתח ברכות מ:א
תכף לתלמידי חכמים ברכה אמר רב שלש תכיפות הן תכף לסמיכה שחיטה תכף לגאולה תפלה תכף לנטילת ידים ברכה אמר אביי אף אנו נאמר תכף לתלמידי חכמים ברכה שנאמר (בראשית ל, כז) ויברכני ה' בגללך איבעית אימא מהכא שנאמר (בראשית לט, ה) ויברך ה' את בית המצרי בגלל יוסף	מפתח ברכות מ:ב
מברכין על הריח אמר רב זוטרא בר טוביה אמר רב מנין שמברכין על הריח שנאמר (תהלים קנ, ו) כל הנשמה תהלל יה איזהו דבר שהנשמה נהנית ממנו ואין הגוף נהנה ממנו הוי אומר זה הריח	מפתח ברכות מג:ב
עתידיים בחורי ישראל שיתנו ריח טוב כלבנון אמר רב עתידיים בחורי ישראל שיתנו ריח טוב כלבנון שנאמר (הושע יד, ז) ילכו יונקותיו ויהי כזית הודו וריח לו כלבנון	מפתח ברכות מג:ב
כל אחד ואחד יפה לו הקב"ה אומנתו בפניו ואמר רב זוטרא בר טוביה אמר רב מאי דכתיב (קהלת ג, יא) את הכל עשה יפה בעתו מלמד שכל אחד ואחד יפה לו הקב"ה אומנתו בפניו	מפתח ברכות מג:ב
נוח לו לאדם שיפיל עצמו לתוך כבשן האש ואל ילבין פני חברו ברבים אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי נוח לו לאדם שיפיל עצמו לתוך כבשן האש ואל ילבין פני חברו ברבים מנלן מתמר שנאמר (בראשית לח, כה) היא מוצאת וגו'	מפתח ברכות מג:ב

המהלך בקומה זקופה אפילו ארבע אמות כאילו דוחק רגלי שכינה ואל יהלך בקומה זקופה דאמר מר המהלך בקומה זקופה אפילו ארבע אמות כאילו דוחק רגלי שכינה דכתיב (ישעיהו ו, ג) מלא כל הארץ כבודו	מפתח ברכות מג:ב
שלשה שאכלו כאחת חייבין לזמן מתני: שלשה שאכלו כאחת חייבין לזמן אכל דמאי ומעשר ראשון שנטלה תרומתו מעשר שני והקדש שנפדו והשמש שאכל כזית והכותי מזמנין עליו אכל טבל ומעשר ראשון שלא נטלה תרומתו ומעשר שני והקדש שלא נפדו והשמש שאכל פחות מכזית והנכרי אין מזמנין עליו נשים ועבדים וקטנים אין מזמנין עליהן עד כמה מזמנין עד כזית ר' יהודה אומר עד כביצה: גמ' מה"מ אמר רב אסי דאמר קרא (תהלים לד, ד) גדלו לה' אתי ונרוממה שמו יחדו	מפתח ברכות מה:א
לפי רבי אבהו שלשה שאכלו כאחת חייבין לזמן רבי אבהו אמר מהכא (דברים לב, ג) כי שם ה' אקרא הבו גודל לאלהינו	מפתח ברכות מה:א
אין המתרגם רשאי להגביה קולו יותר מן הקורא מנין שאין המתרגם רשאי להגביה קולו יותר מן הקורא שנאמר (שמות יט, יט) משה ידבר והאלהים יענו בקול שאין תלמוד לומר בקול ומה תלמוד לומר בקול בקולו של משה תניא נמי הכי אין המתרגם רשאי להגביה קולו יותר מן הקורא	מפתח ברכות מה:א
מעשר ראשון שהקדימו בשבילים פטור מתרומה גדולה אמר ריש לקיש מעשר ראשון שהקדימו בשבילים פטור מתרומה גדולה שנאמר (במדבר יח, כו) והרמותם ממנו תרומת ה' מעשר מן המעשר מעשר מן המעשר אמרתי לך ולא תרומה גדולה ותרומת מעשר מן המעשר	מפתח ברכות מז:א
לפי רב יהודה כל המשחרר עבדו עובר בעשה מעשה ברבי אליעזר שנכנס לבית הכנסת ולא מצא עשרה ושחרר עבדו והשלימו לעשרה שחרר אין לא שחרר לא תרי אצטריכו שחרר חד ונפיק בחד והיכי עביד הכי והאמר רב יהודה כל המשחרר עבדו עובר בעשה שנאמר (ויקרא כה, מו) לעולם בהם תעבודו לדבר מצוה שאני מצוה הבאה בעבירה היא מצוה דרבים שאני	מפתח ברכות מז:ב
ברכת המזון מן התורה תנו רבנן מנין לברכת המזון מן התורה שנאמר (דברים ח, י) ואכלת ושבעת וברכת זו ברכת הזן את ה' אלהיך זו ברכת הזמון על הארץ זו ברכת הארץ הטובה זו בונה ירושלים	מפתח ברכות מח:ב
לברכת הארץ הטובה בברכת המזון רמז בתורה וכן הוא אומר (דברים ג, כה) ההר הטוב הזה והלבנון אשר נתן לך זו הטוב והמטיב	מפתח ברכות מח:ב
יש רמז לברכה ראשונה על הלחם בתורה ההר הטוב הזה והלבנון הטוב והמטיב ביבנה תקנוה אין לי אלא לאחריו לפניו מנין תלמוד לומר אשר נתן לך משנתן לך רבי יצחק אומר אינו צריך הרי הוא אומר (שמות כה, כה) וברך את לחמך ואת מימך אל תקרי ובירך אלא וברך ואימתי קרוי לחם קודם שיאכלנו	מפתח ברכות מח:ב
כשם שמברך על הטובה כך מברך על הרעה ר"מ אומר ומנין שכשם שמברך על הטובה כך מברך על הרעה ת"ל אשר נתן לך ה' אלהיך דייקן בכל דין שדנק בין מדה טובה ובין מדה פורענות	מפתח ברכות מח:ב
טובה זו תורה טובה הטובה טובה זו תורה וכן הוא אומר (משלי ד, ב) כי לקח טוב נתתי לכם הטובה זו בנין ירושלים	מפתח ברכות מח:ב
לפי רב נחמן אפי' פתח ברחם על ישראל חותם בבונה ירושלים ורב נחמן אמר אפי' פתח ברחם על ישראל חותם בבונה ירושלים משום שנאמר (תהלים קמז, ב) בונה ירושלים ה' נדחי ישראל יכנס אימתי בונה ירושלים ה' בזמן שנדחי ישראל יכנס	מפתח ברכות מט:א
לפי ר' יוסי הגלילי מברכים לפי רוב הקהל ר' יוסי הגלילי אומר לפי רוב הקהל הם מברכים שנאמר (תהלים סח, כז) במקלות ברכו אלהים ה' ממקור ישראל	מפתח ברכות מט:א
כל המברך על כוס מלא נותנין לו נחלה בלי מצרים א"ר יוחנן כל המברך על כוס מלא נותנין לו נחלה בלי מצרים שנאמר (דברים לג, כג) ומלא ברכת ה' ים ודרום ירשה	מפתח ברכות נא:א

נוטלו בשתי ידיו ונותנו לימין רב אסי פריס סודרא על רשיה נוטלו בשתי ידיו א"ר חנינא בר פפא מאי קראה (תהלים קלד, ב) שאו ידיכם קדש וברכו את ה' ונותנו לימין	מפתח ברכות נא:א
אין פרי בטנה של אשה מתברך אלא מפרי בטנו של איש אין פרי בטנה של אשה מתברך אלא מפרי בטנו של איש שנאמר (דברים ז, יג) וברך פרי בטנך פרי בטנה לא נאמר אלא פרי בטנך	מפתח ברכות נא:ב
השותה כפלים לא יברך משום שנאמר השותה כפלים לא יברך משום שנאמר (עמוס ד, יב) הכון לקראת אלהיך ישראל והאי לא מתקן	מפתח ברכות נא:ב
לבית הלל שאם היו יושבין בבית המדרש והביאו אור לפנייהם אחד מברך לכולן ת"ר היו יושבין בבית המדרש והביאו אור לפנייהם בש"א כל אחד ואחד מברך לעצמו ובה"א אחד מברך לכולן משום שנאמר (משלי יד, כח) ברוב עם הדרת מלך	מפתח ברכות נא:א
כנסת ישראל נמשלה ליונה ומאי שנא יונה דמתילי כנסת ישראל ליונה דכתיב (תהלים סח, יד) כנפי יונה נחפה בכסף ואברותיה בירקרק חרוץ מה יונה אינה ניצולת אלא בכנפיה אף ישראל אינן ניצולין אלא במצות	מפתח ברכות נא:ב
והייתם קדושים אלו מים אחרונים מאיזה פסוק לומדים מים ראשונים ויקרא כ, ז והתקדשתם אלו מים ראשונים והייתם קדושים אלו מים אחרונים כי קדוש זה שמן אני יי' אלהיכם זו ברכה	מפתח ברכות נא:ב
חייב אדם לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה חייב אדם לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה שנאמר (דברים ו, ה) ואהבת את ה' אלהיך בכל לבבך וגו' בכל לבבך בשני יצריך ביצר טוב וביצר הרע ובכל נפשך אפילו הוא נוטל את נפשך ובכל מאדך בכל ממונך ד"א בכל מאדך בכל מדה ומדה שהוא מודד לך הוי מודה לו	מפתח ברכות נא:ד
התקינו שיהא אדם שואל את שלום חברו בשם והתקינו שיהא אדם שואל את שלום חברו בשם שנאמר (רות ב, ד) והנה בעז בא מבית לחם ויאמר לקוצרים ה' עמכם ויאמרו לו יברכך ה' ואומר (שופטים ו, יב) השם עמך גבור החיל	מפתח ברכות נא:א
מותר לשאול שלום חברו בשם על אף שלכאורה נראה אסור תהלים קיט, קכז עת לעשות לה' הפרו תורתך רבי נתן אומר הפרו תורתך משום עת לעשות להשם	מפתח ברכות נא:א
הרואה מקום שנעשו בו נסים לישראל אומר ברוך שעשה נסים לאבותינו במקום הזה מנא הני מילי אמר רבי יוחנן דאמר קרא (שמות יח, י) ויאמר יתרו ברוך ה' אשר הציל וגו'	מפתח ברכות נא:א
אפילו בשעת כעסו של הקב"ה זוכר את הצדיקים ועל לוט אומר ברוך זוכר את הצדיקים א"ר יוחנן אפילו בשעת כעסו של הקב"ה זוכר את הצדיקים שנאמר (בראשית יט, כט) ויהי בשחת אלהים את ערי הככר ויזכור אלהים את אברהם וישלח את לוט מתוך ההפכה	מפתח ברכות נא:ב
יורדי הים צריכים לברך ברכת הגומל אמר רב יהודה אמר רב ארבעה צריכין להודות יורדי הים הולכי מדברות ומי שהיה חולה ונתרפא ומי שהיה חבוש בבית האסורים ויצא יורדי הים מנלן דכתיב (תהלים קז, כג) יורדי הים באניות וגומר	מפתח ברכות נא:ב
עוברי דרכים צריכים לברך ברכת הגומל הולכי מדברות מנלן דכתיב תעו במדבר בשימון דרך עיר מושב לא מצאו ויצעקו אל ה' וידריכם בדרך ישרה	מפתח ברכות נא:ב
חולה שנתרפא צריך לברך ברכת הגומל מי שחלה ונתרפא דכתיב אילים מדרך פשעם ומעונותיהם יתענו כל אוכל תתעב נפשם וגו' ויצעקו אל ה' בצר להם	מפתח ברכות נא:ב

מי שיצא מבית האסורים צריך לברך ברכת הגומל	מפתח
מי שהיה חבוש בבית האסורים מנלן דכתיב יושבי חשך וצלמות וגומר כי המרו אמרי אל גו' ואומר ויכנע בעמל לבם וגו' ואומר ויזעקו אל ה' בצר להם ואומר יוציאם מחשך וצלמות	ברכות נד:ב
צריך לברך ברכת הגומל בעשרה	מפתח
מאי מברך אמר רב יהודה ברוך גומל חסדים טובים אביי אמר וצריך לאודוויי קמי עשרה דכתיב (תהלים קז, לב) וירוממוהו בקהל עם	ברכות נד:ב
כל זמן שבהמ"ק קיים מזבח מכפר על ישראל ועכשיו שלחנו של אדם מכפר עליו	מפתח
יחזקאל מא, כב) המזבח עץ שלש אמות גבוה וכתיב (יחזקאל מא, כב) וידבר אלי זה השלחן אשר לפני ה' פתח במזבח וסיים בשלחן ר' יוחנן ור' אלעזר דאמרי תרוייהו כל זמן שבהמ"ק קיים מזבח מכפר על ישראל ועכשיו שלחנו של אדם מכפר עליו	ברכות נה:א
מי שנותנין לו ס"ת לקרות ואינו קורא מתקצרין ימיו	מפתח
שלשה דברים מקצרים ימיו ושנותיו של אדם מי שנותנין לו ס"ת לקרות ואינו קורא כוס של ברכה לברך ואינו מברך והמנהיג עצמו ברבנות ס"ת לקרות ואינו קורא דכתיב (דברים ל, ב) כי הוא חייך ואורך ימך כוס של ברכה לברך ואינו מברך דכתיב (בראשית יב, ג) ואברכה מברכך והמנהיג עצמו ברבנות דא"ר חמא בר חנינא מפני מה מת יוסף קודם לאחיו מפני שהנהיג עצמו ברבנות	ברכות נה:א
מלך טוב צריך רחמים לפני השם	מפתח
שלשה צריכים רחמים מלך טוב שנה טובה וחלום טוב מלך טוב דכתיב (משלי כא, א) פלגי מים לב מלך ביד ה' שנה טובה דכתיב (דברים יא, יב) תמיד עיני ה' אלהיך בה מראשית השנה ועד אחרית שנה חלום טוב דכתיב (ישעיהו לח, טז) ותחלימני ותחייני	ברכות נה:א
מי שנותנין כוס של ברכה לברך ואינו מברך מתקצרין ימיו	מפתח
שלשה דברים מקצרים ימיו ושנותיו של אדם מי שנותנין לו ס"ת לקרות ואינו קורא כוס של ברכה לברך ואינו מברך והמנהיג עצמו ברבנות ס"ת לקרות ואינו קורא דכתיב (דברים ל, ב) כי הוא חייך ואורך ימך כוס של ברכה לברך ואינו מברך דכתיב (בראשית יב, ג) ואברכה מברכך	ברכות נה:א
מלך טוב צריך רחמים לפני השם	מפתח
שלשה צריכים רחמים מלך טוב שנה טובה וחלום טוב מלך טוב דכתיב (משלי כא, א) פלגי מים לב מלך ביד השם	ברכות נה:א
שנה טובה צריכה רחמים לפני השם	מפתח
שנה טובה דכתיב (דברים יא, יב) תמיד עיני ה' אלהיך בה מראשית השנה ועד אחרית שנה	ברכות נה:א
חלום טוב צריך רחמים לפני השם	מפתח
חלום טוב דכתיב (ישעיהו לח, טז) ותחלימני ותחייני	ברכות נה:א
שלשה דברים מכריז עליהם הקב"ה בעצמו ואלו הן רעב ושובע ופרנס טוב	מפתח
שלשה דברים מכריז עליהם הקב"ה בעצמו ואלו הן רעב ושובע ופרנס טוב רעב דכתיב (מלכים ב, ח, א) כי קרא ה' לרעב וגו' שובע דכתיב (יחזקאל לו, כט) וקראתי אל הדגן והרביתי אותו פרנס טוב דכתיב (שמות לא, ב) ויאמר ה' אל משה לאמר ראה קראתי בשם בצלאל	ברכות נה:א
חלום אף על פי שמקצתו מתקיים כולו אינו מתקיים	מפתח
אלא אמר ר' יוחנן משום ר' שמעון בן יוחי כשם שאי אפשר לבר בלא תבן כך אי אפשר לחלום בלא דברים בטלים אמר ר' ברכיה חלום אף על פי שמקצתו מתקיים כולו אינו מתקיים מנא לן מיוסף דכתיב (בראשית לז, ט) והנה השמש והירח וגומר	ברכות נה:א
זרעו של יוסף אין עין הרע שולטת בהם	מפתח
פלוני בר פלוני מזרעא דיוסף קאטינא דלא שלטא ביה עינא בישא שנאמר (בראשית מט, כב) בן פורת יוסף בן פורת עלי עין וגו' אל תקרי עלי עין אלא עולי עין ר' יוסי בר' חנינא אמר מהכא (בראשית מט, טז) וידגו לרוב בקרב הארץ מה דגים שבים מים מכסים עליהם ואין עין רעה שולטת בהם אף זרעו של יוסף אין עין רעה שולטת בהם	ברכות נה:ב
האם לחלומות יש משמעות	מפתח
שמואל כי הוה חזי חלמא בישא אמר (זכריה י, ב) וחלומות השוא ידברו כי הוה חזי חלמא טבא אמר וכי החלומות השוא ידברו והכתיב (במדבר יב, ו) בחלום אדבר בו רבא רמי כתיב בחלום אדבר בו וכתוב וחלומות השוא ידברו לא קשיא כאן ע"י מלאך כאן ע"י שד	ברכות נה:ב

מפתח	כשם שדגים שבים מים מכסין עליהם ואין עין הרע שולטת בהם אף זרעו של יוסף אין עין הרע שולטת בהם
ברכות נח:ב	ר' יוסי בר' חנינא אמר מהכא (בראשית מח, טז) וידגו לרוב בקרב הארץ מה דגים שבים מים מכסים עליהם ואין עין רעה שולטת בהם אף זרעו של יוסף אין עין רעה שולטת בהם
מפתח	הרואה באר בחלום רואה שלום
ברכות נח:ב	אמר רבי חנינא הרואה באר בחלום רואה שלום שנאמר (בראשית כו, יט) ויחפרו עבדי יצחק בנחל וימצאו שם באר מים חיים ר' נתן אומר מצא תורה שנאמר (משלי ת, לה) כי מוצאי מצא חיים וכתוב הכא באר מים חיים
מפתח	הרואה ענבים בחלום ישכים ויאמר
ברכות נח:ב	הרואה ענבים בחלום ישכים ויאמר (הושע ט, י) כענבים במדבר קודם שיקדמנו פסוק אחר (דברים לב, לב) ענבימו ענבי רוש
מפתח	הרואה הר בחלום ישכים ויאמר
ברכות נח:ב	הרואה הר בחלום ישכים ויאמר (ישעיהו נב, ז) מה נאוו על ההרים רגלי מבשר קודם שיקדמנו פסוק אחר (ירמיהו ט, ט) על ההרים אשא בכי ונהי הרואה
מפתח	הרואה שופר בחלום ישכים ויאמר
ברכות נח:ב	הרואה שופר בחלום ישכים ויאמר (ישעיהו כז, יג) והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול
מפתח	הרואה כלב בחלום ישכים ויאמר
ברכות נח:ב	הרואה כלב בחלום ישכים ויאמר (שמות יא, ז) ולכל בני ישראל לא יחרץ כלב לשונו
מפתח	הרואה ארי בחלום ישכים ויאמר
ברכות נח:ב	הרואה ארי בחלום ישכים ויאמר (עמוס ג, ח) אריה שאג מי לא יירא קודם
מפתח	הרואה שור בחלום ישכים ויאמר
ברכות נח:ב	הרואה שור בחלום ישכים ויאמר (דברים לג, יז) בכור שורו הדר לו
מפתח	הרואה חמור בחלום יצפה לישועה
ברכות נח:ב	הרואה חמור בחלום יצפה לישועה שנאמר (זכריה ט, ט) הנה מלכך יבא לך צדיק ונושע הוא עני ורוכב על חמור
מפתח	המניח תפילין בחלום יצפה לגדולה
ברכות נח:א	המניח תפילין בחלום יצפה לגדולה שנאמר (דברים כח, י) וראו כל עמי הארץ כי שם י"י נקרא עליך וגו'
מפתח	הרואה גפן טעונה בחלום אין אשתו מפלת נפלים
ברכות נח:א	הרואה גפן טעונה בחלום אין אשתו מפלת נפלים שנאמר (תהלים קכח, ג) אשתך כגפן פוריה
מפתח	הרואה שורקה בחלום יצפה למשיח
ברכות נח:א	שורקה יצפה למשיח שנאמר (בראשית מט, יא) אוסרי לגפן עירה ולשורקה בני אתונו
מפתח	הרואה רמונים בחלום אם תלמיד חכם יצפה לתורה
ברכות נח:א	הרואה רמונים בחלום זוטרי פרי עסקיה כרמונא רברבי רבי עסקיה כרמונא פלגי אם ת"ח הוא יצפה לתורה שנאמר (שיר השירים ח, ב) אשקך מיין הרקח מעסיס רמני
מפתח	הרואה רמונים בחלום אם ע"ה הוא יצפה למצות
ברכות נח:א	ואם ע"ה הוא יצפה למצות שנאמר (שיר השירים ד, ג) כפלח הרמון רקתך מאי רקתך אפילו ריקנך שבך מלאים מצות כרמון
מפתח	הרואה תמרים בחלום תמו עונותיו
ברכות נח:א	הרואה תמרים בחלום תמו עונותיו שנאמר (איכה ד, כב) תם עונך בת ציון

הרואה יין בחלום שותהו ורע לו	מפתח
כל מיני משקין יפין לחלום חוץ מן היין יש שותהו וטוב לו ויש שותהו ורע לו יש שותהו וטוב לו שנאמר (תהלים קד, טו) ויין ישמח לבב אנוש ויש שותהו ורע לו שנאמר (משלי לא, ו) תנו שכר לאובד ויין למרי נפש	ברכות נ:א
מיום שחרב בית המקדש נגזרה גזירה על בתיהן של צדיקים שיחברו ולעיתיד לבא יחזירן הקב"ה לישובן	מפתח
מיום שחרב בית המקדש נגזרה גזירה על בתיהן של צדיקים שיחברו שנאמר (ישעיהו ה, ט) באזני ה' צבאות אם לא בתיים רבים לשמה יהיו גדולים וטובים מאין יושב ואמר ר' יוחנן עתיד הקדוש ברוך הוא להחזירן לישובן שנאמר (תהלים קכה, א) שיר המעלות לדוד הבוטחים ביי' כהר ציון מה הר ציון עתיד הקדוש ברוך הוא להחזירו לישובו אף בתיהן של צדיקים עתיד הקב"ה להחזירן לישובן	ברכות נח:ב
אין המת משתכח מן הלב אלא לאחר שנים עשר חדש	מפתח
אמר רב אין המת משתכח מן הלב אלא לאחר שנים עשר חדש שנאמר (תהלים לא, יג) נשכחתי כמת מלב הייתי ככלי אובד	ברכות נח:ב
לא נבראו רעמים אלא לפשוט עקמומית שבלב שנאמר	מפתח
אמר ר' יהושע בן לוי לא נבראו רעמים אלא לפשוט עקמומית שבלב שנאמר (קהלת ג, יד) והאלהים עשה שייראו מלפניו	ברכות נט:א
הרואה את הקשת בענן צריך שיפול על פניו	מפתח
אמר ריב"ל הרואה את הקשת בענן צריך שיפול על פניו שנאמר (יחזקאל א, כח) כמראה הקשת אשר יהיה בענן וגו' ואראה ואפול על פני	ברכות נט:א
מיום שחרב בהמ"ק לא נראית רקיע בטהרתה	מפתח
א"ר חסדא מיום שחרב בהמ"ק לא נראית רקיע בטהרתה שנאמר (ישעיהו נ, ג) אלביש שמים קדרות ושק אשים כסותם	ברכות נט:א
איש מזריע תחלה יולדת נקבה אשה מזרעת תחלה יולדת זכר	מפתח
והא"ר יצחק בריה דרב אמי איש מזריע תחלה יולדת נקבה אשה מזרעת תחלה יולדת זכר שנאמר (ויקרא יב, ב) אשה כי תזריע וילדה זכר	ברכות ס:א
רשות ניתנה לרופא לרפאות	מפתח
דתני דבי רבי ישמעאל (שמות כא, יט) ורפא ירפא מכאן שניתנה רשות לרופא לרפאות	ברכות ס:א
לעולם אל יפתח אדם פיו לשטן	מפתח
אמר אביי לא לימא אינש הכי דלא לפתח פומיה לשטן דאמר ר"ל וכן תנא משמיה דר' יוסי לעולם אל יפתח אדם פיו לשטן אמר רב יוסף מאי קראה דכתיב (ישעיהו א, ט) כמעט כסדום היינו לעמורה דמינו מאי אהדר להו נביא שמעו דבר יי' קציני סדום	ברכות ס:א
דינה בת יעקב נהפכה לבת	מפתח
מתיב רב יוסף (בראשית ל, כא) ואחר ילדה בת ותקרא את שמה דינה מאי ואחר אמר רב לאחר שדנה לאה דין בעצמה ואמרה י"ב שבטים עתידין לצאת מיעקב ששה יצאו ממני וארבעה מן השפחות הרי עשרה אם זה זכר לא תהא אחותי רחל כאחת השפחות מיד נהפכה לבת שנא' ותקרא את שמה דינה	ברכות ס:א
על בשורות טובות אומר הטוב והמטיב על בשורות רעות אומר ברוך דיין האמת	מפתח
על בשורות טובות אומר הטוב והמטיב על בשורות רעות אומר ברוך דיין האמת אמר רבא לא נצרכה אלא לקבולינהו בשמחה אמר ר' אחא משום ר' לוי מאי קרא (תהלים קא, א) חסד ומשפט אשירה לך ה' אזמרה אם חסד אשירה ואם משפט אשירה רבי שמואל בר נחמני אמר מהכא (תהלים נז, יא) בהשם אהלל דבר באלהים אהלל דבר בה' אהלל דבר זה מדה טובה באלהים אהלל דבר זה מדה פורענות רבי תנחום אמר מהכא (תהלים קטז, יג) כוס ישועות אשא ובשם ה' אקרא צרה ויגון אמצא ובשם ה' אקרא ורבנן אמרי מהכא (איוב א, כא) השם נתן והשם לקח יהי שם ה' מבורך	ברכות ס:ב
על בשורות רעות אומר ברוך דיין האמת	מפתח
רבי תנחום אמר מהכא (תהלים קטז, יג) כוס ישועות אשא ובשם ה' אקרא צרה ויגון אמצא ובשם ה' אקרא ורבנן אמרי מהכא (איוב א, כא) השם נתן והשם לקח יהי שם ה' מבורך	ברכות ס:ב
הקב"ה ברא את האדם בשני יצרים אחד יצר טוב ואחד יצר רע	מפתח
מאי דכתיב (בראשית ב, ז) וייצר ה' אלהים את האדם בשני יוד"ן שני יצרים ברא הקב"ה אחד יצר טוב ואחד יצר רע	ברכות ס:א

המרצה מעות לאשה מידו לידה כדי להסתכל בה אפילו יש בידו תורה ומעשים טובים כמשה רבינו לא ינקה מדינו המרצה מעות לאשה מידו לידה כדי להסתכל בה אפילו יש בידו תורה ומעשים טובים כמשה רבינו לא ינקה מדינה של גיהנם שנאמר (משלי יא, כא) יד ליד לא ינקה רע לא ינקה מדינה של גיהנם	מפתח ברכות סא:א
יצר הרע יושב בין שני פתחי הלב יצר הרע דומה לזבוב ויושב בין שני מפתחי הלב שנא' (קהלת י, א) זבובי מות יבאיש יביע שמן רוקח ושמואל אמר כמין חטה הוא דומה שנאמר (בראשית ד, ז) לפתח חטאת רובץ	מפתח ברכות סא:א
שתי כליות יש בו באדם אחת יועצתו לטובה ואחת יועצתו לרעה ומסתברא דטובה לימינו ורעה לשמאלו ת"ר שתי כליות יש בו באדם אחת יועצתו לטובה ואחת יועצתו לרעה ומסתברא דטובה לימינו ורעה לשמאלו דכתיב (קהלת י, ב) לב חכם לימינו ולב כסיל לשמאלו	מפתח ברכות סא:א
דו פרצופין ברא הקב"ה באדם הראשון ר' ירמיה בן אלעזר דו פרצופין ברא הקב"ה באדם הראשון שנאמר (תהלים קלט, ה) אחור וקדם צרתני	מפתח ברכות סא:א
רב ושמואל חד אמר פרצוף וחד אמר זנב על אזה פסוק אמרו (בראשית ב, כב) ויבן ה' אלהים את הצלע רב ושמואל חד אמר פרצוף וחד אמר זנב בשלמא למאן דאמר פרצוף היינו דכתיב אחור וקדם צרתני אלא למאן דאמר זנב מאי אחור וקדם צרתני כדרכי אמי דאמר ר' אמי אחור למעשה בראשית וקדם לפורענות	מפתח ברכות סא:א
בגדולה מתחילין מן הגדול ובקללה מתחילין מן הקטן בגדולה מתחילין מן הגדול ובקללה מתחילין מן הקטן בגדולה מתחילין מן הגדול דכתיב (ויקרא י, יב) וידבר משה אל אהרן ואל אלעזר ואל איתמר בניו הנותרים בקללה מתחילין מן הקטן בתחלה נתקלל נחש ולבסוף נתקללה חוה ולבסוף נתקלל אדם	מפתח ברכות סא:א
צדיקים יצר טוב שופטן רבי יוסי הגלילי אומר צדיקים יצר טוב שופטן שנאמר (תהלים קט, כב) ולבי חלל בקרבי	מפתח ברכות סא:ב
רשעים יצר רע שופטן רשעים יצר רע שופטן שנאמר (תהלים לו, ב) נאם פשע לרשע בקרב לבי אין פחד אלהים לנגד עיניו	מפתח ברכות סא:ב
בינונים זה וזה שופטן בינונים זה וזה שופטן שנאמר (תהלים קט, לא) יעמוד לימין אביון להושיע משופטי נפשו	מפתח ברכות סא:ב
אמרו מלאכי השרת להקב"ה על רבי עקיבא מידך היה לו למות ולא מידי בשר ודם יצתה ב"ק ואמרה אשריך ר"ע שיצאה נשמתך באחד אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה זו תורה וזו שכרה (תהלים יז, יד) ממתים ידך י"י ממתים וגו' אמר להם חלקם בחיים יצתה בת קול ואמרה אשריך ר"ע שאתה מזומן לחיי העוה"ב	מפתח ברכות סא:ב
התורה ניתנה הימין מפני מה אין מקנחין בימין אלא בשמאל אמר רבא מפני שהתורה ניתנה בימין שנאמר (דברים לג, ב) מימינו אש דת לנו	מפתח ברכות סב:א
אין עונין אמן במקדש כל כך למה לפי שאין עונין אמן במקדש ומנין שאין עונין אמן במקדש שנאמר (נחמיה ט, ה) קומו ברכו את ה' אלהיכם מן העולם עד העולם ואומר (נחמיה ט, ה) ויברכו (את) שם כבוד ומרומם על כל ברכה ותהלה יכול כל הברכות כולן תהא להן תהלה אחת ת"ל ומרומם על כל ברכה ותהלה על כל ברכה וברכה תן לו תהלה	מפתח ברכות סג:א
איזוהי פרשה קטנה שכל גופי תורה תלוין בה דרש בר קפרא איזוהי פרשה קטנה שכל גופי תורה תלוין בה (משלי ג, ו) בכל דרכיך דעהו והוא יישר ארחותיך	מפתח ברכות סג:א
אם נתנן סוף מתעשר ואם נתנן סוף מתעשר שנאמר (במדבר ה, ז) איש אשר יתן לכהן לו יהיה לו יהיה ממון הרבה	מפתח ברכות סג:א
כל המשתף שם שמים בצערו כופלין לו פרנסתו כל המשתף שם שמים בצערו כופלין לו פרנסתו שנאמר (איוב כב, כה) והיה שדי בצריך וכסף תועפות לך	מפתח ברכות סג:א

מפתח	כל המרפה עצמו מדברי תורה אין בו כח לעמוד ביום צרה
ברכות סג:א	כל המרפה עצמו מדברי תורה אין בו כח לעמוד ביום צרה שנאמר (משלי כד, י) התרפית ביום צרה
מפתח	חביבה תורה על לומדיה בכל יום ויום כיום שנתנה מהר סיני
ברכות סג:ב	ועוד פתח ר' יהודה בכבוד תורה ודרש (דברים כז, ט) הסכת ושמע ישראל היום הזה נהיית לעם וכי אותו היום נתנה תורה לישראל והלא אותו יום סוף ארבעים שנה היה אלא ללמדך שחביבה תורה על לומדיה בכל יום ויום כיום שנתנה מהר סיני
מפתח	אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שממית עצמו עליה
ברכות סג:ב	מנין שאין דברי תורה מתקיימין אלא במי שממית עצמו עליה שנאמר (במדבר יט, יד) זאת התורה אדם כי ימות באהל
מפתח	מכאן לבעל הקורה שיכנס בעביה של קורה
ברכות סד:א	מאי דכתיב (תהלים כ, ב) יענך ה' ביום צרה ישגבך שם אלהי יעקב אלהי יעקב ולא אלהי אברהם ויצחק מכאן לבעל הקורה שיכנס בעביה של קורה
מפתח	כל הנהנה מסעודה שתלמיד חכם שרוי בתוכה כאילו נהנה מזיו שכינה
ברכות סד:א	כל הנהנה מסעודה שתלמיד חכם שרוי בתוכה כאילו נהנה מזיו שכינה שנאמר (שמות יח, יב) ויבא אהרן וכל זקני ישראל לאכל לחם עם חותן משה לפני האלהים וכי לפני אלהים אכלו והלא לפני משה אכלו לומר לך כל הנהנה מסעודה שתלמיד חכם שרוי בתוכה כאילו נהנה מזיו שכינה
מפתח	הנפטר מחברו אל יאמר לו לך בשלום אלא לך לשלום
ברכות סד:א	הנפטר מחברו אל יאמר לו לך בשלום אלא לך לשלום שהרי יתרו שאמר לו למשה (שמות ד, יח) לך לשלום עלה והצליח דוד שאמר לו לאבשלום (שמואל ב טו, ט) לך בשלום הלך ונתלה
מפתח	הנפטר מן המת אל יאמר לו לך לשלום אלא לך בשלום
ברכות סד:א	הנפטר מן המת אל יאמר לו לך לשלום אלא לך בשלום שנאמר (בראשית טו, טו) ואתה תבא אל אבותיך בשלום
מפתח	היוצא מבית הכנסת ונכנס לבית המדרש ועוסק בתורה זוכה ומקבל פני שכינה
ברכות סד:א	היוצא מבית הכנסת ונכנס לבית המדרש ועוסק בתורה זוכה ומקבל פני שכינה שנאמר (תהלים פד, ה) ילכו מחיל אל חיל יראה אל אלהים בציון
מפתח	תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם
ברכות סד:א	אמר רבי חנינא תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם שנאמר (ישעיהו נד, יג) וכל בניך למודי ה' ורב שלום בניך אל תקרי בניך אלא בוניך (תהלים קיט, קסה) שלום רב לאוהבי תורתך ואין למו מכשול
מפתח	יחיד ועשה אותה חייב שנים ועשו אותה פטורין
שבת גא:	(ויקרא ד, כז) מעם הארץ בעשותה העושה את כולה ולא העושה את מקצתה יחיד ועשה אותה חייב שנים ועשו אותה פטורין
מפתח	אסור להאריך יותר מדי בתפילה על חשבון לימוד תורה
שבת יא:	רבא חזייה לרב המנונא דקא מאריך בצלותיה אמר מניחין חיי עולם ועוסקים בחיי שעה והוא סבר זמן תפלה לחוד וזמן תורה לחוד ר' ירמיה הוה יתיב קמיה דר' זירא והוה עסקי בשמעתא נגה לצלויי והוה קא מסרהב ר' ירמיה קרי עליה ר' זירא (משלי כח, ט) מסיר אזנו משמוע תורה גם תפלתו תועבה
מפתח	הנותן מתנה לחבירו צריך להודיעו
שבת יב:	אמר רב הנותן מתנה לחבירו צריך להודיעו שנאמר (שמות לא, יג) לדעת כי אני ה' מקדשכם תניא נמי הכי לדעת כי אני ה' מקדשכם א"ל הקב"ה למשה מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבת שמה ואני מבקש ליתנה לישראל לך והודיעם מכאן ארשב"ג הנותן פת לתינוק צריך להודיע לאמו
מפתח	כל עיר שגגותיה גבוהין מבית הכנסת לסוף חרבה
שבת יא:א	כל עיר שגגותיה גבוהין מבית הכנסת לסוף חרבה שנאמר (עזרא ט, ט) לרומם את בית אלהינו ולהעמיד את חרבותיו וה"מ בבתיים אבל בקשקושי ואברורי לית לן בה
מפתח	שכינה מלווה את החולה
שבת יב:ב	כל השואל צרכיו בלשון ארמי אין מלאכי השרת נזקקין לו שאין מלאכי השרת מכירין בלשון ארמי שאני חולה דשכינה עמו דאמר רב ענן אמר רב מנין ששכינה סועד את החולה שנאמר (תהלים מא, ד) השם יסעדנו על ערש דוי

לא אסרה תורה אלא קורבה של גלוי עריות בלבד לא אסרה תורה אלא קורבה של גלוי עריות שנאמר (ויקרא יח, ו) איש איש אל כל שאר בשרו לא תקרבו לגלות ערוה	מפתח שבת יג:א
תורה מאריכה חיי אדם מעשה בתלמיד אחד ששנה הרבה וקרא הרבה ושימש תלמידי חכמים הרבה ומת בחצי ימיו והיתה אשתו נוטלת תפיליו ומחזרתם בבתי כנסיות ובבתי מדרשות ואמרה להם כתיב בתורה (דברים ל, כ) כי הוא חיך ואורך ימך בעלי ששנה הרבה וקרא הרבה	מפתח שבת יג:א
נגיעה אסורה בימי הנידה בימי לבונוק מהו אצלך אכל עמי ושתה עמי וישן עמי בקירוב בשר ולא עלתה דעתו על דבר אחר ואמרתי לה ברוך המקום שהרגו שלא נשא פנים לתורה שהרי אמרה תורה (ויקרא יח, יט) ואל אשה בנדת טומאתה לא תקרב	מפתח שבת יג:ב
קשה רימה למת כמחט בבשר החי אמר רשב"ג אף אנו מחבבין את הצרות אבל מה נעשה שאם באנו לכתוב אין אנו מספיקין ד"א אין שוטה נפגע ד"א אין בשר המת מרגיש באיזמל איני והאמר רב יצחק קשה רימה למת כמחט בבשר החי שנא' (איוב יד, כב) אך בשרו עליו יכאב ונפשו עליו תאבל	מפתח שבת יג:ב
טבול יום דאורייתא הוא טבול יום דאורייתא הוא דכתיב (ויקרא כב, ז) ובא השמש וטהר	מפתח שבת יד:ב
משקין הבאין מחמת שרץ טמאין מהתורה אילימא במשקין הבאין מחמת שרץ דאורי' נינהו דכתיב (ויקרא יא, לד) וכל משקה אשר ישתה אלא במשקין הבאין מחמת ידים וגזירה משום משקין הבאין מחמת שרץ	מפתח שבת יד:ב
משקין דזב טמאין מהתורה אילימא במשקין דזב דאורי' נינהו דכתיב (ויקרא טו, ח) וכי ירוק הזב בטהור מה שביד טהור טמאתי לך	מפתח שבת יד:ב
בשעה שתיקן שלמה עירובין ונטילת ידים יצתה בת קול ואמרה אמר שמואל בשעה שתיקן שלמה עירובין ונטילת ידים יצתה בת קול ואמרה (משלי כג, טו) בני אם חכם לבך ישמח לבי גם אני (משלי כז, יא) חכם בני ושמח לבי ואשיבה חורפי דבר אתא	מפתח שבת יד:ב
טומאה על כלי מתכות כלי מתכות דאורייתא נינהו שמעון בן שטח תיקן כתובה לאשה וגזר טומאה על כלי מתכות כלי מתכות דאורייתא נינהו דכתיב (במדבר לא, כב) אך את הזהב ואת הכסף וגו	מפתח שבת טז:ב
שביתת כלים בשבת אבל אין נותנין חטין לתוך הריחים של מים אלא בכדי שיטחנו מבעוד יום מאי טעמא אמר רבה מפני שמשמעת קול א"ל רב יוסף ולימא מר משום שביתת כלים דתניא (שמות כג, יג) ובכל אשר אמרתי אליכם תשמרו לרבות שביתת כלים	מפתח שבת יח:א
אם התחילו לצור את העיר פחות מג' ימים קודם שבת אין מפסיקין אפילו בשבת ת"ר אין צרין על עיירות של נכרים פחות מג' ימים קודם לשבת ואם התחילו אין מפסיקין וכן היה שמאי אומר (דברים כ, כ) עד : רדתה אפי' בשבת	מפתח שבת יט:א
מבעירין אש במקדש בשבת ומאחיזין את האור וכו': מנהני מילי אמר רב הונא (שמות לה, ג) לא תבערו אש בכל מושבותיכם בכל מושבותיכם אי אתה מבעיר אבל אתה מבעיר במדורת בית המוקד	מפתח שבת כ:א
צריך שתאחז האש במזבח משני קצותיו רבי יהודה בן בתירא אומר כדי שתאחז האש משני צדדין ואע"פ שאין ראייה לדבר זכר לדבר (יחזקאל טו, ד) את שני קצותיו אכלה האש ותוכו נחר היצלח למלאכה: (ירמיהו לו, כב) והאח לפניו מבערת מאי אח	מפתח שבת כ:א
פתילות ושמונים שאמרו חכמים אין מדליקין בהן בשבת אין מדליקין בהן במקדש פתילות ושמונים שאמרו חכמים אין מדליקין בהן בשבת אין מדליקין בהן במקדש משום שנא' (שמות כז, כ) להעלות נר תמיד	מפתח שבת כא:א

בבור שהורידו האחים את יוסף היו נחשים ועקרבם אי דכתיב (בראשית לז, כד) והבור רק אין בו מים ממשמע שנא' והבור רק איני יודע שאין בו מים אלא מה ת"ל אין בו מים מים אין בו אבל נחשים ועקרבם יש בו	מפתח שבת כב:א
יש לכסות את הדם ביד שלא יהיו מצוות בזויות עליו וכי דם קדושה יש בו דתניא (ויקרא יז, יג) ושפך וכסה במה ששפך יכסה שלא יכסנו ברגל שלא יהו מצות בזויות עליו ה"נ שלא יהו מצות בזויות עליו	מפתח שבת כב:א
מברך אשר קדשנו במצותיו וצונו להדליק נר של חנוכה והיכן צונו מאי מברך מברך אשר קדשנו במצותיו וצונו להדליק נר של חנוכה והיכן צונו רב אויא אמר (דברים יז, יא) מלא תסור	מפתח שבת כג:א
הדמאי מערבין בו ומשתתפין בו ומברכין עליו ומזמנין עליו ומפרישין אותו ערום ובין השמשות ואי אמרת כל מד הדמאי מערבין בו ומשתתפין בו ומברכין עליו ומזמנין עליו ומפרישין אותו ערום ובין השמשות ואי אמרת כל מדרבנן בעי ברכה הכא כי קאי ערום היכי מברך והא בעינן (דברים כג, טו) והיה מחניך קדוש	מפתח שבת כג:א
מלמד שעמוד ענן משלים לעמוד האש ועמוד האש משלים לעמוד הענן שמות יג, כב לא ימיש עמוד הענן יומם ועמוד האש לילה מלמד שעמוד ענן משלים לעמוד האש ועמוד האש משלים לעמוד הענן	מפתח שבת כג:ב
אין שורפין קדשים ביו"ט מ"ט לפי שאין שורפין קדשים ביו"ט מנהני מילי אמר חזקיה וכן תנא דבי חזקיה אמר קרא (שמות יב, י) ולא תותירו ממנו עד בקר והנותר ממנו עד בקר שאין ת"ל עד בקר מה ת"ל עד בקר בא הכתוב ליתן לו בקר שני לשריפתו	מפתח שבת כד:ב
הוא ולא מכשירין לבדו ולא מילה שלא בזמנה רבא אמר אמר קרא (שמות יב, טז) הוא לבדו יעשה לכם הוא ולא מכשירין לבדו ולא מילה שלא בזמנה דאיתא בק"ו	מפתח שבת כד:ב
בשתי תרומות הכתוב מדבר אחת תרומה טהורה ואחת תרומה טמאה דאמר רב נחמן אמר רבה בר אבוא אמר קרא (במדבר יח, ח) ואני הנה נתתי לך את משמרת תרומותי בשתי תרומות הכתוב מדבר אחת תרומה טהורה ואחת תרומה טמאה ואמר רחמנא לך שלך תהא להסיקה תחת תבשילך	מפתח שבת כה:א
בשתי תרומות הכתוב מדבר אחת תרומה טהורה ואחת תרומה טמאה אבל טבל טמא מאי טעמא אמר קרא (במדבר יח, ח) ואני הנה נתתי לך את משמרת תרומותי בשתי תרומות הכתוב מדבר אחת תרומה טהורה ואחת תרומה טמאה מה תרומה טהורה אין לך בה אלא משעת הרמה ואילך אף תרומה טמאה אין לך בה אלא משעת הרמה ואילך	מפתח שבת כו:א
פשתן מקורם מעץ הם מנלן דפשתן איקרי עץ אמר מר זוטרא דאמר קרא (יהושע ב, ו) והיא העלתם הגגה ותטמנם בפשתי העץ	מפתח שבת כז:ב
תפילין צריכים להיות מעור בהמה טהורה דתני רב יוסף לא הוכשרו במלאכת שמים אלא עור בהמה טהורה בלבד למאי הלכתא לתפילין תפילין בהדיא כתיב בהו (שמות יג, ט) למען תהיה תורת ה' בפיך מן המותר בפיך	מפתח שבת כח:ב
לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצות קודם שימות שכיון שמת בטל מן התורה ומן המצות ואין להקב"ה שבח בו שלמה אן חכמתך אן סוכלתנותך לא דייך שדבריק סותרין דברי דוד אביך אלא שדבריק סותרין זה את זה דוד אביך אמר (תהלים קטו, יז) לא המתים יהללו יה ואת אמרת (קהלת ד, ב) ושבח אני את המתים שכבר מתו וחזרת ואמרת (קהלת ט, ד) כי לכלב חי הוא טוב מן האריה המת לא קשיא הא דקאמר דוד לא המתים יהללו יה הכי קאמר לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצות קודם שימות שכיון שמת בטל מן התורה ומן המצות ואין להקב"ה שבח בו	מפתח שבת ל:א
כיון שמת אדם נעשה חפשי מן התורה ומן המצות והיינו דאמר ר' יוחנן מאי דכתיב (תהלים פח, ו) במתים חפשי מן התורה ומן המצות ודקאמר שלמה ושבח אני את המתים שכבר מתו שכשחטאו ישראל במדבר עמד משה לפני הקב"ה ואמר כמה תפלות ותחנונים לפניו ולא נענה וכשאמר (שמות לב, יג) זכור לאברהם ליצחק ולישראל עבדיך מיד נענה ולא יפה אמר שלמה ושבח אני את המתים שכבר מתו	מפתח שבת ל:א
אמר דוד לפני הקב"ה רבונו של עולם מחול לי על אותו עון מאי דכתיב (תהלים פז, יז) עשה עמי אות לטובה ויראו שונאי ויבושו אמר דוד לפני הקב"ה רבונו של עולם מחול לי על אותו עון אמר לו מחול לך אמר לו עשה עמי אות בחיי אמר לו בחייך איני מודיע בחיי שלמה בך אני מודיע	מפתח שבת ל:א

כשבנה שלמה את בית המקדש ביקש להכניס ארון לבית קדשי הקדשים דבקו שערים זה בזה	מפתח
כשבנה שלמה את בית המקדש ביקש להכניס ארון לבית קדשי הקדשים דבקו שערים זה בזה אמר שלמה עשרים וארבעה רננות ולא נענה פתח ואמר (תהלים כד, ז) שאו שערים ראשיכם והנשאו פתחי עולם ויבא מלך הכבוד והטו בתריה למיבלעיה אמרו מי הוא זה מלך הכבוד אמר להו' עזוז וגבור חזר ואמר (תהלים כד, ט) שאו שערים ראשיכם ונשאו פתחי עולם ויבא מלך הכבוד הוא זה מלך הכבוד ה' צבאות הוא מלך הכבוד סלה ולא נענה כיון שאמר (דברי הימים ב ו, מב) השם אלהים אל תשב פני משיחך זכרה לחסדי דוד עבדך מיד נענה באותה שעה נהפכו פני כל שונאי דוד כשולי קדיה וידעו כל העם וכל ישראל שמחל לו הקב"ה על אותו עון	שבת ל:א
דוד בקש לדעת מתי ימות	מפתח
מאי דכתיב (תהלים לט, ה) הודיעני ה' קצי ומדת ימי מה היא אדעה מה חדל אני אמר דוד לפני הקדוש ברוך הוא רבונו של עולם הודיעני ה' קצי אמר לו גזרה היא מלפני שאין מודיעין קצו של בשר ודם ומדת ימי מה היא גזרה היא מלפני שאין מודיעין מדת ימיו של אדם ואדעה מה חדל אני אמר לו בשבת תמות אמות באחד בשבת אמר לו כבר הגיע מלכות שלמה בנך ואין מלכות נוגעת בחברתה אפי' כמלא נימא	שבת ל:א
אמר הקב"ה לדוד טוב לי יום אחד שאתה יושב ועוסק בתורה מאלף עולות שעתידי שלמה בנך להקריב לפני על גב	מפתח
אמות בערב שבת אמר לו (תהלים פד, יא) כי טוב יום בחצריך מאלף טוב לי יום אחד שאתה יושב ועוסק בתורה מאלף עולות שעתידי שלמה בנך להקריב לפני על גבי המזבח	שבת ל:א
ספר קהלת לא ניגנז כיון שתחילתו דברי תורה	מפתח
בקשו חכמים לגנוז ספר קהלת מפני שדבריו סותרין זה את זה ומפני מה לא גנזוהו מפני שתחילתו דברי תורה וסופו דברי תורה תחילתו דברי תורה דכתיב (קהלת א, ג) מה יתרון לאדם בכל עמלו שיעמול תחת השמש ואמרי דבי ר' ינאי תחת השמש הוא דאין לו קודם שמש יש לו	שבת ל:ב
וסופו דברי תורה	מפתח
סופו דברי תורה דכתיב (קהלת יב, יג) סוף דבר הכל נשמע את האלהים ירא ואת מצותיו שמור כי זה כל האדם מאי כי זה כל האדם אמר רבי (אליעזר) כל העולם כולו לא נברא אלא בשביל זה	שבת ל:ב
טוב כעס שכועס הקב"ה על הצדיקים בעוה"ז משחוק שמשחק הקב"ה על הרשעים בעולם הזה	מפתח
כתיב (קהלת ז, ג) טוב כעס משחוק וכתיב (קהלת ב, ב) לשחוק אמרתי מהלל כתיב (קהלת ח, טו) ושבחתי אני את השמחה וכתיב (קהלת ב, ב) ולשמחה מה זה עושה לא קשיא טוב כעס משחוק טוב כעס שכועס הקב"ה על הצדיקים בעוה"ז משחוק שמשחק הקב"ה על הרשעים בעולם הזה ולשחוק אמרתי מהלל זה שחוק שמשחק הקב"ה עם הצדיקים בעולם הבא ושבחתי אני את השמחה שמחה של מצוה	שבת ל:ב
אין שכינה שורה על האדם מתוך עצבות אלא מתוך דבר שמחה של מצוה	מפתח
ללמדך שאין שכינה שורה לא מתוך עצבות ולא מתוך עצלות ולא מתוך שחוק ולא מתוך קלות ראש ולא מתוך שיחה ולא מתוך דברים בטלים אלא מתוך דבר שמחה של מצוה שנאמר (מלכים ב ג, טו) ועתה קחו לי מנגן והיה כנגן המנגן ותהי עליו יד ה' אמר רב יהודה וכן לדבר הלכה אמר רבא וכן לחלום טוב	שבת ל:ב
כל תלמיד חכם שיושב לפני רבו ואין שפתותיו נוטפות מר תכוינה	מפתח
רב גידל אמר רב כל תלמיד חכם שיושב לפני רבו ואין שפתותיו נוטפות מר תכוינה שנאמר (שיר השירים ה, יג) שפתותיו שושנים נוטפות מור עובר אל תקרי מור עובר אלא מר עובר	שבת ל:ב
הא בדברי תורה הא במילי דעלמא	מפתח
ומאי דבריו סותרים זה את זה כתיב (משלי כו, ד) אל תען כסיל כאולתו וכתיב (משלי כו, ה) ענה כסיל כאולתו לא קשיא הא בדברי תורה הא במילי דעלמא	שבת ל:ב
עתידיה אשה שתלד בכל יום	מפתח
מאי היא כי הא דיתיב רבן גמליאל וקא דריש עתידיה אשה שתלד בכל יום שנאמר (ירמיהו לא, ח) הרה ויולדת יחדיו ליגלג עליו אותו תלמיד אמר אין כל חדש תחת השמש א"ל בא ואראך דוגמתן בעוה"ז נפק אחוי ליה תרנגולת	שבת ל:ב
עתידיים אילנות שמוציאין פירות בכל יום	מפתח
ותו יתיב רבן גמליאל וקא דריש עתידיים אילנות שמוציאין פירות בכל יום שנאמר (יחזקאל יז, כג) ונשא ענף ועשה פרי מה ענף בכל יום אף פרי בכל יום ליגלג עליו אותו תלמיד אמר והכתיב אין כל חדש תחת השמש	שבת ל:ב
עתידיה ארץ ישראל שתוציא גלוסקאות וכלי מילת	מפתח
עתידיה ארץ ישראל שתוציא גלוסקאות וכלי מילת שנאמר (תהלים עב, טז) יהי פסת בר בארץ ליגלג עליו אותו תלמיד ואמר אין כל חדש תחת השמש	שבת ל:ב

מעשה בנכרי אחד שהיה עובר אחורי בית המדרש ושמע קול סופר שהיה אומר	מפתח
מעשה בנכרי אחד שהיה עובר אחורי בית המדרש ושמע קול סופר שהיה אומר (שמות כה, ד) ואלה הבגדים אשר יעשו חושן ואפוד אמר הללו למי אמרו לו לכהן גדול אמר אותו נכרי בעצמו אלך ואתגייר בשביל שישימוני כהן גדול	שבת לא:א
בשעה שמכניסין אדם לדין יראת השם שהיתה לו היא המזכה אותו	מפתח
ישעיהו לג, ו יראת ה' היא אוצרו אמר רבא בשעה שמכניסין אדם לדין אומרים לו נשאת ונתת באמונה קבעת עתים לתורה עסקת בפר"ר צפית לישועה פלפלת בחכמה הבנת דבר מתוך דבר ואפ"ה אי יראת ה' היא אוצרו	שבת לא:א
אין לו להקב"ה בעולמו אלא יראת שמים בלבד	מפתח
אין לו להקב"ה בעולמו אלא יראת שמים בלבד שנאמר (דברים י, יב) ועתה ישראל מה ה' אלהיך שואל מעמך כי אם ליראה וגו'	שבת לא:ב
יודעין רשעים שדרכם למיתה ויש להם חלב על כסלם	מפתח
לא דיין לרשעים שאינן חרדין ועצבין מיום המיתה אלא שלבם בריא להן כאולם והיינו דאמר רבה מאי דכתיב (תהלים מט, יד) זה דרכם כסל למו יודעין רשעים שדרכם למיתה ויש להם חלב על כסלם	שבת לא:ב
לעולם יבקש אדם רחמים שלא יחלה שאם יחלה אומרים לו הבא זכות והפטר	מפתח
בראשית לב, יא קטנתי מכל החסדים ומכל האמת רבי זירא ביומא דשותא לא נפיק לביני דיקלא אמר ר' יצחק בריה דרב יהודה לעולם יבקש אדם רחמים שלא יחלה שאם יחלה אומרים לו הבא זכות והפטר	שבת לא:ב
מגלגלין זכות על ידי זכאי וחובה על ידי חייב	מפתח
מאי קראה (דברים כב, ח) כי יפול הנופל ממנו להביא ראיה תנא דבי רבי ישמעאל כי יפול הנופל ממנו (ממנו) ראוי זה ליפול מששת ימי בראשית שהרי לא נפל והכתוב קראו נופל אלא שמגלגלין זכות על ידי זכאי וחובה על ידי חייב	שבת לא:ב
אפילו תשע מאות ותשעים ותשעה מלמדים עליו חובה ואחד מלמד עליו זכות ניצול	מפתח
אם יש לו פרקליטין גדולים ניצול ואם לאו אינו ניצול ואלו הן פרקליטין של אדם תשובה ומעשים טובים ואפי' תשע מאות ותשעים ותשעה מלמדים עליו חובה ואחד מלמד עליו זכות ניצול שנאמר (איוב לג, כג) אם יש עליו מלאך מליץ אחד מני אלף להגיד לאדם ישרו ויחננו ויאמר פדעוהו מרדת שחת וגו'	שבת לא:ב
מותר לנסות את השם במתן מעשר	מפתח
ואם נותנין מתברכין שנאמר (מלאכי ג, י) הביאו את כל המעשר אל בית האוצר ויהי טרף בביתי ובחננוני נא בזאת אמר ה' צבאות אם לא אפתח לכם את ארובות השמים והריקותי לכם ברכה עד בלי די מאי עד בלי די אמר רמי בר (רב) א"ר עד שיבלו שפתותיכם מלומר די	שבת לא:ב
בעון ציצית בניו מתים	מפתח
אלא למ"ד בעון ציצית מ"ט א"ר כהנא ואיתימא שילא מרי דכתיב (ירמיהו ב, לד) גם בכנפיך נמצאו דם נפשות אביונים נקיים	שבת לא:ב
בעון גזל הגובאי עולה והרעב הווה ובני אדם אוכלים בשר בניהן ובנותיהן	מפתח
בעון גזל הגובאי עולה והרעב הווה ובני אדם אוכלים בשר בניהן ובנותיהן שנאמר (עמוס ד, א) שמעו הדבר הזה פרות הבשן : אשר בהר שומרון העושקות דלים הרוצצות אביונים	שבת לא:ב
בעון נדרים מתה אשה של אדם	מפתח
בעון נדרים מתה אשה של אדם שנאמר (משלי כב, כז) אם אין לך לשלם למה יקח משכבך מתחתך	שבת לא:ב
בעון נדרים בנים מתים כשהן קטנים	מפתח
בעון נדרים בנים מתים כשהן קטנים שנאמר (קהלת ה, ה) אל תתן את פיך לחטיא את בשרך ואל תאמר לפני המלאך כי שגגה היא למה יקצוף האלהים על קולך וחבל את מעשה ידיך איזה הן מעשה ידיו של אדם הוי אומר בניו ובנותיו של אדם	שבת לא:ב
בעון חלה אין ברכה במכונס ומארה משתלחת בשערים וזורעין זרעים ואחרים אוכלין	מפתח
בעון חלה אין ברכה במכונס ומארה משתלחת בשערים וזורעין זרעים ואחרים אוכלין שנאמר (ויקרא כו, טז) אף אני אעשה זאת לכם והפקדתי עליכם בהלה את השחפת ואת הקדחת מכלות עינים ומדיבות נפש וזרעכם וזרעכם ואכלוהו אויביכם אל תקרי בהלה אלא בחלה	שבת לא:ב

מפתח אם נותנים חלה לכהן מתברכין	שבת לג:ב
ואם נותנין מתברכין שנאמר (יחזקאל מד, ל) ראשית עריסותיכם תתנו לכהן להניח ברכה אל ביתך וראשית כל בכורי כל וכל תרומת כל מכל תרומותיכם לכהנים יהיה וראשית עריסותיכם תתנו לכהן להניח ברכה אל ביתך	
מפתח אין ברית אלא תורה	שבת לג:א
ואין ברית אלא תורה שנאמר (ירמיהו לג, כה) אם לא בריתי יומם ולילה	
מפתח בעון שפיכות דמים בית המקדש חרב ושכינה מסתלקת מישראל	שבת לג:א
בעון שפיכות דמים בית המקדש חרב ושכינה מסתלקת מישראל שנאמר (במדבר לה, לג) ולא תחניפו וגו' ולא תטמא את הארץ אשר אתם יושבים בה אשר אני שוכן בתוכה הא אתם מטמאים אותה אינכם יושבים בה ואיני שוכן בתוכה	
מפתח בעון גלוי עריות ועבודת כוכבים והשמטת שמיטין ויובלות גלות בא לעולם	שבת לג:א
בעון גלוי עריות ועבודת כוכבים והשמטת שמיטין ויובלות גלות בא לעולם ומגלין אותן ובאין אחרים ויושבין במקומן שנאמר (ויקרא יח, כז) כי את כל התועבות האל עשו אנשי הארץ וגו' וכתוב ותטמא הארץ ואפקוד עונה עליה וגו' וכתוב (ויקרא יח, כח) ולא תקיא הארץ אתכם בטמאכם אותה ובעבודת כוכבים כתיב (ויקרא כו, ל) ונתתי את פגריכם וגו' וכתוב והשמותי את מקדשיכם וגו' ואתכם אזרה בגוים בשמיטין וביובלות כתיב (ויקרא כו, לד) אז תרצה הארץ את שבתותיה כל ימי השמה ואתם בארץ אויביכם וגו' וכתוב (ויקרא כו, לד) כל ימי השמה תשבות	
מפתח בעון עינוי הדין ועיוות הדין וקלקול הדין וביטול תורה חרב וביזה רבה ודבר ובצורת באים לעולם	שבת לג:א
בעון עינוי הדין ועיוות הדין וקלקול הדין וביטול תורה חרב וביזה רבה ודבר ובצורת בא ובני אדם אוכלין ואינן שבעין ואוכלין לחמם במשקל דכתיב (ויקרא כו, כה) והבאתי עליכם חרב נוקמת נקם ברית וגו' ואין ברית אלא תורה שנאמר (ירמיהו לג, כה) אם לא בריתי יומם ולילה	
מפתח בעון שבועת שוא ושבועת שקר וחילול השם וחילול שבת חיה רעה רבה	שבת לג:א
בעון שבועת שוא ושבועת שקר וחילול השם וחילול שבת חיה רעה רבה ובהמה כלה ובני אדם מתמעטין והדרכים משתוממין שנאמר (ויקרא כו, כג) ואם באלה לא תוסרו לי אל תקרי באלה אלא באלה וכתוב והשלחתי בכם את חית השדה וגו' וכתוב בשבועת שקר (ויקרא יט, יב) ולא תשבעו בשמי לשקר וחללת את שם אלהיך ובחלול השם כתיב (ויקרא כב, לב) ולא תחללו את שם קדשי ובחלול שבת כתיב (שמות לא, יד) מחלליה מות יומת ויליף חילול חילול משבועת שקר	
מפתח בעון שפיכות דמים בית המקדש חרב ושכינה מסתלקת מישראל	שבת לג:א
בעון שפיכות דמים בית המקדש חרב ושכינה מסתלקת מישראל שנאמר (במדבר לה, לג) ולא תחניפו וגו' ולא תטמא את הארץ אשר אתם יושבים בה אשר אני שוכן בתוכה הא אתם מטמאים אותה אינכם יושבים בה ואיני שוכן בתוכה	
מפתח בעון נבלות פה צרות רבות וגזירות קשות מתחדשות	שבת לג:א
בעון נבלות פה צרות רבות וגזירות קשות מתחדשות ובחורי שונאי ישראל מתים יתומים ואלמנות צועקין ואינן נענין שנא' (ישעיהו ט, טז) על כן על בחוריו לא ישמח ה' ואת יתומיו [ואת] (ו) אלמנותיו לא ירחם כי כלו חנף ומרע וכל פה דובר נבלה בכל זאת לא שב אפו ועוד ידו נטויה	
מפתח עלינו לבקש רחמים בזכות אבות ראשונים לזכות שילדינו יהיו ממושכין לרועי הדור ופרנסיו	שבת לג:ב
א"ר יצחק בר זעירי ואמרי לה א"ר שמעון בן נזירא מאי קראה (שיר השירים א, ח) אם לא תדעי לך היפה בנשים צאי לך בעקבי הצאן וגו' ואמרין גדיים הממושכנין על הרועים	
מפתח יעקב בא שלם בגופו שלם בממונו שלם בתורתו	שבת לג:ב
אמר הואיל ואיתרחיש ניסא איזיל אתקין מילתא דכתיב (בראשית לג, יח) ויבא יעקב שלם ואמר רב שלם בגופו שלם בממונו שלם בתורתו	
מפתח ג' דברים צריך אדם לומר בתוך ביתו ערב שבת עם חשכה עשרתם ערבתם הדליקו את הנר	שבת לד:א
ג' דברים צריך אדם לומר בתוך ביתו ערב שבת עם חשכה עשרתם ערבתם הדליקו את הנר ספק חשכה ספק אינו חשכה אין מעשרין את הדואי ואין מטבילין את הכלים ואין מדליקין את הנרות אבל מעשרין את הדמאי ומערבין וטומנין את החמין:גמ' מנא הני מילי א"ר יהושע בן לוי אמר קרא (איוב ה, כד) וידעת כי שלום אהלך ופקדת נוך ולא תחטא	
מפתח כל העולה מבבל לא"י עובר בעשה	שבת מא:א
דאמר רב יהודה כל העולה מבבל לא"י עובר בעשה שנאמר (ירמיהו כז, כב) בבלה יובאו ושמה יהיו	

מפתח כנסת ישראל נמשלה ליונה ומאי שנא כנפי יונה משאר עופות משום דאמתיל כנסת ישראל ליונה שנאמר (תהלים סח, יד) כנפי יונה נחפה בכסף וגו' מה יונה כנפיה מגינות עליה אף ישראל מצות מגינות עליהן	שבת מט:א
מפתח רוחץ אדם פניו ידיו ורגליו בכל יום בשביל קונו דתניא רוחץ אדם פניו ידיו ורגליו בכל יום בשביל קונו משום שנאמר (משלי טז, ד) כל פעל ה' למענהו	שבת נב:
מפתח לבובין לשון קרוב הוא זכרים יוצאין לבובין:מאי לבובין אמר רב הונא תותרי מאי משמע דהאי לבובין לישנא דקרובי הוא דכתיב (שיר השירים ד, ט) לבבתני אחותי כלה	שבת נב:ב
מפתח השם ישפוט את הזקנים על שלא מיחו בשרים אמר רב פפא והני דבי ריש גלותא נתפסו על כולי עלמא כי הא דאמר רבי חנינא מאי דכתיב (ישעיהו ג, יד) השם במשפט יבא עם זקני עמו ושריו אם שרים חטאו זקנים מה חטאו אלא אימא על זקנים שלא מיחו בשרים	שבת נד:ב
מפתח אין יסורין בלא עון אין יסורין בלא עון דכתיב (תהלים פט, לג) ופקדתי בשבט פשעם ובנגעים עונם	שבת נה:א
מפתח אדם שלא שמוע את זעקת הדל לבסוף יקרא ולא ישמעו לו ההיא איתתא קא צווחה קמיה ולא הוה משגח בה א"ל לא סבר ליה מר (משלי כא, יג) אוטם אזנו מזעקת דל גם הוא יקרא ולא יענה א"ל שיננא רישך בקריירי רישא דרישיך בחמימי	שבת נה:א
מפתח מעולם לא יצתה מדה טובה מפי הקב"ה וחזר בה לרעה חוץ מדבר זה מעולם לא יצתה מדה טובה מפי הקב"ה וחזר בה לרעה חוץ מדבר זה דכתיב (יחזקאל ט, ד) ויאמר ה' אליו עבור בתוך העיר בתוך ירושלים והתוית תיו על מצחות האנשים הנאנחים והנאנקים על כל התועבות הנעשות בתוכה	שבת נה:א
מפתח אין מיתה בלא חטא אין מיתה בלא חטא ואין יסורין בלא עון אין מיתה בלא חטא דכתיב (יחזקאל יח, כ) הנפש החוטאת היא תמות בן לא ישא בעון האב ואב לא ישא בעון הבן צדקת הצדיק עליו תהיה ורשעת הרשע עליו תהיה	שבת נה:א
מפתח למה נגזירה מיתה לצדיקים אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה רבונו של עולם מפני מה קנסת מיתה על אדם הראשון אמר להם מצוה קלה צויתיו ועבר עליה א"ל והלא משה ואהרן שקיימו כל התורה כולה ומתו א"ל (קהלת ט, ב) מקרה אחד לצדיק ולרשע לטוב	שבת נה:ב
מפתח אף משה ואהרן בחטאם מתו ר"ש בן אלעזר אומר אף משה ואהרן בחטאם מתו שנא' (במדבר כ, יב) יען לא האמנתם בי הא האמנתם בי עדיין לא הגיע זמנכם ליפטר מן העולם	שבת נה:ב
מפתח כל האומר ראובן חטא אינו אלא טועה כל האומר ראובן חטא אינו אלא טועה שנאמר (בראשית לה, כב) ויהיו בני יעקב שנים עשר מלמד שכולן שקולים כאחת	שבת נה:ב
מפתח ראובן בלבל מצעו של אביו ומעלה עליו הכתוב כאילו שכב עמה אלא מה אני מקיים (בראשית לה, כב) וישכב את בלהה פילגש אביו מלמד שבלבל מצעו של אביו ומעלה עליו הכתוב כאילו שכב עמה	שבת נה:ב
מפתח לא יתכן שיבא חטא זה לידו של ראובן בגלל שעתידי זרעו לעמוד על הר איבל ולומר ר"ש בן אלעזר אומר מוצל אותו צדיק מאותו עון ולא בא מעשה זה לידו אפשר עתיד זרעו לעמוד על הר עיבל ולומר (דברים כז, ב) ארור שוכב עם אשת אביו ויבא חטא זה לידו אלא מה אני מקיים וישכב את בלהה פילגש אביו עלבון אמו תבע אמר אם אחות אמי היתה צרה לאמי שפחת אחות אמי תהא צרה לאמי עמד ובלבל את מצעה	שבת נה:ב
מפתח ראובן בלבל שתי מצעות אחרים אומרים שתי מצעות בלבל אחת של שכנה ואחת של אביו והיינו דכתיב (בראשית מט, ד) אז חללת יצועי עלה (אל תקרי יצועי אלא יצועיי) כתנאי פחז כמים אל תותר	שבת נה:ב

מפתח	כל האומר בני עלי חטאו אינו אלא טועה
שבת נח:ב	כל האומר בני עלי חטאו אינו אלא טועה שנאמר (שמואל א א, ג) ושם שני בני עלי (עם ארון ברית האלהים) חפני ופנחס כהנים לה' סבר לה כרב דאמר רב פנחס לא חטא מקיש חפני לפנחס מה פנחס לא חטא אף חפני לא חטא אלא מה אני מקיים אשר ישכבון את הנשים מתוך ששהו את קיניהן שלא הלכו אצל בעליהן מעלה עליהן הכתוב כאילו שכבום
מפתח	כל האומר בני שמואל חטאו אינו אלא טועה
שבת נו:א	כל האומר בני שמואל חטאו אינו אלא טועה שנאמר (שמואל א ח, ג) ויהי כי זקן שמואל ובניו לא הלכו בדרכיו בדרכיו הוא דלא הלכו מיחטא נמי לא חטאו
מפתח	שמואל הצדיק מחזר בכל מקומות ישראל ודן אותם בעריהם ובניו יושבו בעריהם
שבת נו:א	אלא מה אני מקיים (שמואל א ח, ג) ויטו אחרי הבצע שלא עשו כמעשה אביהם שהיה שמואל הצדיק מחזר בכל מקומות ישראל ודן אותם בעריהם שנאמר (שמואל א ז, טז) והלך מדי שנה בשנה וסבב בית אל והגלגל והמצפה ושפט את ישראל והם לא עשו כן אלא ישבו בעריהם כדי להרבות שכר לחזניהן ולסופריהן
מפתח	כל האומר דוד חטא אינו אלא טועה
שבת נו:א	כל האומר דוד חטא אינו אלא טועה שנאמר (שמואל א יח, יד) ויהי דוד לכל דרכיו משכיל וה' עמו וגו' אפשר חטא בא לידו ושכינה עמו
מפתח	בקש לחטא עם בת שבע קודם שקבלה גט מאוריה ולא חטא
שבת נו:א	אלא מה אני מקיים (שמואל ב יב, ט) מדוע בזית את דבר ה' לעשות הרע שביקש לעשות ולא עשה אמר רב רבי דאיתי מדוד מהפך ודריש בזכותיה דדוד מדוע בזית את דבר ה' לעשות הרע
מפתח	היה על דוד לדון את אוריה בסנהדרין ולא דן
שבת נו:א	רבי אומר משונה רעה זו מכל רעות שבתורה שכל רעות שבתורה כתיב בהו ויעש וכאן כתיב לעשות שביקש לעשות ולא עשה (שמואל ב יב, ט) את אוריה החתי הכית בחרב שהיה לך לדונו בסנהדרין ולא דנת ואת אשתו לקחת לך לאשה
מפתח	דוד לא נענש על מות אוריה
שבת נו:א	ליקוחין יש לך בה דא"ר שמואל בר נחמני א"ר יונתן כל היוצא למלחמת בית דוד כותב גט כריתות לאשתו שנאמר (שמואל א יז, יח) ואת עשרת חריצי החלב האלה תביא לשר האלף ואת אחיך תפקוד לשלום ואת ערובתם תקח מאי ערובתם תני רב יוסף דברים המעורבים בינו לבינה (שמואל ב יב, ט) ואותו הרגת בחרב בני עמון מה חרב בני עמון אי אתה נענש עליו אף אוריה החתי אי אתה נענש עליו
מפתח	אוריה מורד במלכות היה
שבת נו:א	מאי טעמא מורד במלכות הוה דאמר ליה (שמואל ב יא, יא) ואדוני יואב ועבדי אדוני על פני השדה חונים אמר רב כי מעיינת ביה בדוד לא משכחת ביה בר מדאוריה דכתיב (מלכים א טו, ה) רק בדבר אוריה החתי
מפתח	כל האומר שלמה חטא אינו אלא טועה
שבת נו:ב	כל האומר שלמה חטא אינו אלא טועה שנאמר (מלכים א יא, ד) ולא היה לבבו שלם עם ה' אלהיו כלבב דוד אביו כלבב דוד אביו הוא דלא הוה מיחטא נמי לא חטא
מפתח	נשיו של שלמה הטו את לבבו ללכת אחרי אלוהים אחרים ולא הלך
שבת נו:ב	אלא מה אני מקיים (מלכים א יא, ד) ויהי לעת זקנת שלמה נשיו הטו את לבבו ללכת אחרי אלוהים אחרים ולא הלך
מפתח	שלמה ביקש לבנות בימה ולא בנה
שבת נו:ב	והכתיב (מלכים א יא, ז) אז יבנה שלמה במה לכמוש שקוץ מואב שבקש לבנות ולא בנה
מפתח	היה על שלמה למחות על נשיו ולא מיחה
שבת נו:ב	והכתיב (מלכים א יא, ו) ויעש שלמה הרע בעיני ה' אלא מפני שהיה לו למחות בנשיו ולא מיחה מעלה עליו הכתוב כאילו חטא
מפתח	כל האומר יאשיהו חטא אינו אלא טועה
שבת נו:ב	כל האומר יאשיהו חטא אינו אלא טועה שנאמר (מלכים ב כב, ב) ויעש הישר בעיני ה' וילך בכל דרך דוד אביו
מפתח	אין לך גדול בבעלי תשובה יותר מיאשיהו בדורו
שבת נו:ב	אלא מה אני מקיים (מלכים ב כג, כה) וכמוהו לא היה לפניו מלך אשר שב וגו' שכל דין שדן מבין שמנה עד שמנה עשרה החזירין להן שמא תאמר נטל מזה ונתן לזה תלמוד לומר בכל מאודו שנתן להם משלו ופליגא דרב דאמר רב אין לך גדול בבעלי תשובה יותר מיאשיהו בדורו ואחד בדורנו

מפתח	משמיע קול בכלי מתכות טמא
שבת נח:ב	אמר ר' יונתן מנין למשמיע קול בכלי מתכות שהוא טמא שנאמר (במדבר לא, כג) כל דבר אשר יבא באש תעבירו באש אפי' דיבור יבא באש
מפתח	בנות ציון היו מהלכות בקומה זקופה ומכניסות בבחורי ישראל יצר ירע כארס
שבת סב:ב	דרש רבא בריה דרב עילאי מאי דכתיב (ישעיהו ג, טז) ויאמר ה' יען כי גבהו בנות ציון שהיו מהלכות בקומה זקופה ותלכנה נטויות גרון שהיו מהלכות עקב בצד גודל ומשקרות עינים דהוה מלאן כוחלא לעינייהו ומרמזן הלוך וטפוף שהיו מהלכות ארוכה בצד קצרה (ישעיהו ג, טז) וברגליהן תעכסנה אמר רב יצחק דבי ר' אמי מלמד שמטילות מור ואפרסמון במנעליהן ומהלכות בשוקי ירושלים וכיון שמגיעות אצל בחורי ישראל בועטות בקרקע ומתיזות עליהם ומכניסות בהן יצר הרע כארס
מפתח	לפי חכמים היוצא בסייף בשבת חייב כיון שאין זה תכשיט
שבת סג:א	לא יצא האיש לא בסייף ולא בקשת ולא בתריס ולא באלה ולא ברומח ואם יצא חייב חטאת רבי אליעזר אומר תכשיטין הן לו וחכ"א אינן אלא לגנאי שנאמר (ישעיהו ב, ד) וכתתו חרבותם לאתים וחניתותיהם למזמרות ולא ישא גוי אל גוי חרב ולא ילמדו עוד מלחמה
מפתח	ולמה בטלין לימות המשיח
שבת סג:א	תניא אמרו לו לרבי אליעזר וכי מאחר דתכשיטין הן לו מפני מה הן בטלין לימות המשיח אמר להן לפי שאינן צריכין שנאמר (ישעיהו ב, ד) לא ישא גוי אל גוי חרב ותהוי לנוי בעלמא
מפתח	כל הנביאים לא נתנבאו אלא לימות המשיח אבל לא לעולם הבא
שבת סג:א	דא"ר חייא בר אבא כל הנביאים לא נתנבאו אלא לימות המשיח אבל לעולם הבא (ישעיהו סד, ג) עין לא ראתה אלהים זולתך
מפתח	היגעים בתורה זוכים לאריכות ימים
שבת סג:א	רב נחמן בר יצחק אמר זוכין לדברים שנאמרו בימינה של תורה דאמר רבא בר רב שילא ואמרי לה אמר רב יוסף בר חמא א"ר ששת מאי דכתיב (משלי ג, טז) אורך ימים בימינה בשמאלה עושר וכבוד
מפתח	שני תלמידי חכמים הנוחין זה לזה בהלכה הקדוש ברוך הוא מקשיב להן
שבת סג:א	שני תלמידי חכמים הנוחין זה לזה בהלכה הקדוש ברוך הוא מקשיב להן שנאמר (מלאכי ג, טז) אז נדברו יראי ה' וגו'
מפתח	שני תלמידי חכמים המקשיבים זה לזה בהלכה הקדוש ב"ה שומע לקולן
שבת סג:א	שני תלמידי חכמים המקשיבים זה לזה בהלכה הקדוש ב"ה שומע לקולן שנאמר (שיר השירים ח, יג) היושבת בגנים חברים מקשיבים לקולך השמיעני
מפתח	ואם אין עושין כן גורמין לשכינה שמסתלקת מישראל
שבת סג:א	ואם אין עושין כן גורמין לשכינה שמסתלקת מישראל שנאמר (שיר השירים ח, יד) ברח דודי ודמה וגו'
מפתח	שני ת"ח המדגילים זה לזה בהלכה הקדוש ברוך הוא אוהבן
שבת סג:א	שני ת"ח המדגילים זה לזה בהלכה הקדוש ברוך הוא אוהבן שנאמר (שיר השירים ב, ד) ודגלו עלי אהבה
מפתח	כל המגדל כלב רע בתוך ביתו מונע חסד מתוך ביתו
שבת סג:א	כל המגדל כלב רע בתוך ביתו מונע חסד מתוך ביתו שנאמר (איוב ו, יד) למס מרעהו חסד שכן בלשון יונית קורין לכלב למס
מפתח	אין בין העולם הזה לימות המשיח אלא שיעבוד גליות בלבד
שבת סג:א	אין בין העולם הזה לימות המשיח אלא שיעבוד גליות בלבד שנאמר (דברים טו, יא) כי לא יחדל אביון מקרב הארץ
מפתח	כל המגדל כלב רע בתוך ביתו פורק ממנו יראת שמים
שבת סג:ב	רב נחמן בר יצחק אמר אף פורק ממנו יראת שמים שנאמר (איוב ו, יד) ויראת שדי יעזוב
מפתח	מה אומר יצר הרע לבחור?
שבת סג:ב	מאי דכתיב (קהלת יא, ט) שמח בחור בילדותך ויטיבך לבך בימי בחורותיך והלך בדרכי לבך ובמראה עיניך ודע כי על כל אלה יביאך האלהים במשפט עד כאן דברי יצר הרע מכאן ואילך דברי יצר טוב

הצרוע צריך להודיע צערו לרבים ורבים יבקשו עליו רחמים כדתניא (ויקרא יג, מה) וטמא טמא יקרא צריך להודיע צערו לרבים ורבים יבקשו עליו רחמים	מפתח שבת טז:א
גד אינו אלא לשון ע"ז ר' יהודה אומר גד אינו אלא לשון ע"ז שנאמר (ישעיהו סה, יא) העורכים לגד שלחן הוא בשמה והיא בשמו יש בו משום דרכי האמורי דנו דני יש בו משום דרכי האמורי	מפתח שבת טז:ב
אין דן אלא לשון ע"ז ר' יהודה אומר אין דן אלא לשון ע"ז שנאמר (עמוס ח, יד) הנשבעים באשמת שומרון ואמרו חי אלהיך דן האומר לעורב צרח ולעורבתא שריקי והחזירי לי זנבך לטובה יש בו משום דרכי האמורי	מפתח שבת טז:ב
לפי ריש לקיש אינו חייב עד שישגוג בלאו וכתר שבה מאי טעמא דרשב"ל אמר קרא (ויקרא ד, ב) אשר לא תעשינה (בשגגה) ואשם עד שישגוג בלאו וכתר שבה ורבי יוחנן האי קרא דרשב"ל מאי עביד ליה מיבעי ליה לכדתניא (ויקרא ד, כז) מעם הארץ פרט למומר	מפתח שבת טז:א
היודע עיקר שבת אם שמירה אחת לשבתות הרבה או לכל שבת ושבת היודע עיקר שבת:מנהני מילי אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוא תרי קראי כתיבי (שמות לא, טז) ושמרו בני ישראל את השבת וכת' (ויקרא יט, ג) ואת שבתותי תשמורו הא כיצד ושמרו בני ישראל את השבת שמירה אחת לשבתות הרבה ואת שבתותי תשמורו שמירה אחת לכל שבת ושבת	מפתח שבת טז:ב
שלושים ותשע מלאכות בשבת והיפוק ליה חילוק מלאכות מהיכא דנפקא ליה לר' נתן דתניא ר' נתן אומר (שמות לה, ג) לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת מה ת"ל לפי שנאמר (שמות לה, א) ויקהל משה את כל עדת בני ישראל אלה הדברים וגו' ששת ימים תעשה מלאכה דברים הדברים אלה הדברים אלו שלשים ותשע מלאכות שנאמרו למשה בסיני	מפתח שבת ע:א
פעמים שחייבים אחת על כולן ופעמים שחייבין על כל אחת ואחת דתניא רבי יוסי אומר (ויקרא ד, ב) ועשה מאחת מהנה פעמים שחייבים אחת על כולן ופעמים שחייבין על כל אחת ואחת	מפתח שבת ע:א
אכל שני זיתי חלב בהעלם אחד ונודע לו על הראשון וחזר ונודע לו על השני לפי רבי יוחנן חייב לפי ריש לקיש פ איתמר אכל שני זיתי חלב בהעלם אחד ונודע לו על הראשון וחזר ונודע לו על השני ר' יוחנן אמר חייב שתיים וריש לקיש אמר אינו חייב אלא אחת רבי יוחנן אמר חייב (ויקרא ד, ג) על חטאתו והביא וריש לקיש אמר פטור (ויקרא ד, כו) מחטאתו ונסלח לו וריש לקיש הכתיב על חטאתו והביא ההוא לאחר כפרה ולרבי יוחנן נמי הכתיב מחטאתו ונסלח לו הכא במאי עסקינן כגון שאכל כזית ומחצה ונודע לו על כזית וחזר ואכל כחצי זית אחר בהעלמו של שני מהו דתימא ליצטרפו קמ"ל	מפתח שבת עא:ב
הלומד דבר אחד מן המגוש חייב מיתה דאמר רב זוטרא בר טוביה אמר רב הלומד דבר אחד מן המגוש חייב מיתה דאי ס"ד חרשי הכתיב (דברים יח, ט) לא תלמד לעשות אבל אתה למד להבין ולהורות	מפתח שבת עא:ה
כל היודע לחשב בתקופות ומזלות ואינו חושב כל היודע לחשב בתקופות ומזלות ואינו חושב עליו הכתוב אומר (ישעיהו ה, יב) ואת פועל ה' לא יביטו ומעשה ידיו לא ראו	מפתח שבת עא:ה
מצוה על האדם לחשב תקופות ומזלות מנין שמצוה על האדם לחשב תקופות ומזלות שנאמר (דברים ד, ו) ושמרתם ועשיתם כי היא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים איזו חכמה ובינה שהיא לעיני העמים הוי אומר זה חישוב תקופות ומזלות	מפתח שבת עא:ה
אמר רב בנות ישראל שהגיעו לפירקן ולא הגיעו [לשנים] בנות מלכים מושחות אותן בשמן המור אמר רב בנות ישראל שהגיעו לפירקן ולא הגיעו [לשנים] בנות עניים טופלות אותן בסיד בנות עשירים טופלות אותן בסולת בנות מלכים טופלות אותן בשמן המור שנאמר (אסתר ב, יב) ששה חדשים בשמן המור	מפתח שבת פ:ב
עבודה זרה מטמאה במשא כנדה אמר רבי עקיבא מניין לעבודה זרה שמטמאה במשא כנדה שנאמר (ישעיהו ל, כב) תזרם כמו דוה צא תאמר לו מה נדה מטמאה במשא אף עבודה זרה מטמאה במשא	מפתח שבת פא:ב
אבניו ועציו ועפריו של עובד עבודה זרה מטמאים כשרץ היה שלו ושל ע"ז נידון מחצה על מחצה אבניו ועציו ועפריו מטמאים כשרץ שנאמר (דברים ז, כו) שקץ תשקצנו וגו	מפתח שבת פב:ב

מפתח	אין נוכרים מטמאין בזיבה	שבת פג:א
	והתניא (ויקרא טו, ב) דבר אל בני ישראל וגו' בני ישראל מטמאין בזיבה ואין נכרים מטמאין בזיבה	
מפתח	ע"ז פחותה מכזית אין בה טומאה כל עיקר	שבת פג:ב
	דתניא ע"ז פחותה מכזית אין בה טומאה כל עיקר שנאמר (מלכים ב כג, ו) וישלך את עפרה (אל) קבר בני העם מה מת בכזית אף ע"ז בכזית	
מפתח	מנין לספינה שהיא טהורה	שבת פג:ב
	מנין לספינה שהיא טהורה שנאמר (משלי ל, יט) דרך אניה בלב ים	
מפתח	לעולם אל ימנע אדם את עצמו מבית המדרש ומדברי תורה ואפי' בשעת מיתה	שבת פג:ב
	אמר רבי יונתן לעולם אל ימנע אדם את עצמו מבית המדרש ומדברי תורה ואפי' בשעת מיתה שנא' (במדבר יט, יד) זאת התורה אדם כי ימות באהל אפי' בשעת מיתה תהא עוסק בתורה	
מפתח	אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שממית עצמו עליה שנאמר	שבת פג:ב
	אמר ר"ל אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שממית עצמו עליה שנאמר זאת התורה אדם כי ימות באהל	
מפתח	ערוגה היא ששה על ששה טפחים שזורעין בתוכה חמשה זרעונין ד' על ד' רוחות הערוגה ואחת באמצע	שבת פג:ב
	מנין לערוגה שהיא ששה על ששה טפחים שזורעין בתוכה חמשה זרעונין ד' על ד' רוחות הערוגה ואחת באמצע שנא' (ישעיהו סא, יא) כי כארץ תוציא צמחה וכגנה זרועיה תצמיח זרעה לא נאמר אלא זרועיה	
מפתח	לפי רבי יהודה שגבול בהסגת גבול שיעור טפח	שבת פג:א
	רבי יהודה אומר רוחב כמלא רוחב פרסה א"ר זירא ואיתימא רבי חנינא בר פפא מ"ט דר' יהודה דכתיב (דברים יא, ז) והשקית ברגלך כגן הירק מה רגל טפח אף גבול נמי טפח	
מפתח	פולטת שכבת זרע ביום השלישי טמאה	שבת פג:א
	מנין לפולטת שכבת זרע ביום השלישי (שתהא) טמאה שנא' (שמות יט, טו) היו נכונים לשלשת ימים	
מפתח	מרחיצין את המילה ביום השלישי שחל להיות בשבת	שבת פג:א
	מנין שמרחיצין את המילה ביום השלישי שחל להיות בשבת שנאמר (בראשית לד, כה) ויהי ביום השלישי בהיותם כואבים	
מפתח	סיכה היא כשתייה ביוה"כ	שבת פג:א
	מנין לסיכה שהיא כשתייה ביוה"כ אע"פ שאין ראיה לדבר זכר לדבר שנא' (תהלים קט, יח) ותבא כמים בקרבו וכשמן בעצמותיו	
מפתח	בני ישראל הגיעו למידבר סיני לקבלת התורה בראש חודש סיון	שבת פג:ב
	ת"ר בששי בחדש ניתנו עשרת הדברות לישראל רבי יוסי אומר בשבעה בו אמר רבא דכולי עלמא בר"ח אתו למדבר סיני כתיב הכא (שמות יט, א) ביום הזה באו מדבר סיני וכתיב התם (שמות יב, ב) החדש הזה לכם ראש חדשים מה להלן ר"ח אף כאן ר"ח	
מפתח	הקב"ה הסכים עם משה כששבר הלוחות	שבת פג:א
	ומנלן דהסכים הקב"ה על ידו שנאמר (שמות לד, א) אשר שברת ואמר ר"ל יישר כחך ששיברת	
מפתח	ויסעו מאלים ויבואו כל עדת בני ישראל וגו' בחמשה עשר יום לחדש השני ומנין שאותו היום שבת היה	שבת פג:ב
	אמר רב פפא ת"ש (שמות טז, א) ויסעו מאלים ויבואו כל עדת בני ישראל וגו' בחמשה עשר יום לחדש השני ואותו היום שבת היה דכתיב (שמות טז, ז) ובקר וראיתם את כבוד ה' וכתיב (שמות טז, כו) ששת ימים תלקטוהו ומדחמיסר באייר שבתא ריש ירחא דסיון חד בשבת	
מפתח	כפה הקב"ה עליהם את ההר כגיגית ואמר להם אם אתם מקבלים התורה מוטב ואם לאו שם תהא קבורתכם	שבת פג:א
	(שמות יט, יז) ויתיצבו בתחתית ההר א"ר אבדימי בר חמא בר חסא מלמד שכפה הקב"ה עליהם את ההר כגיגית ואמר להם אם אתם מקבלים התורה מוטב ואם לאו שם תהא קבורתכם	
מפתח	עם ישראל קיבל על עצמו את התורה בפעם השניה בימי אחשורוש	שבת פג:א
	א"ר אחא בר יעקב מכאן מודעא רבה לאורייתא אמר רבא אעפ"כ הדור קבלוה בימי אחשורוש דכתיב (אסתר ט, כז) קימו וקבלו היהודים קיימו מה שקיבלו כבר	

התנה הקב"ה עם מעשה בראשית ואמר להם אם ישראל מקבלים התורה אתם מתקיימין ואם לאו אני מחזיר אתם דאמר ריש לקיש מאי דכתיב (בראשית א, לא) ויהי ערב ויהי בקר יום הששי ה' יתירה למה לי מלמד שהתנה הקב"ה עם מעשה בראשית ואמר להם אם ישראל מקבלים התורה אתם מתקיימין ואם לאו אני מחזיר אתכם לתוהו ובוהו	מפתח שבת פח:א
כיון שחטאו ישראל ירדו מאה ועשרים ריבוא מלאכי חבלה ופירקו הכתרים של נעשה ונשמע דרש ר' סימאי בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע באו ששים ריבוא של מלאכי השרת לכל אחד ואחד מישראל קשרו לו שני כתרים אחד כנגד נעשה ואחד כנגד נשמע וכיון שחטאו ישראל ירדו מאה ועשרים ריבוא מלאכי חבלה ופירקום שנאמר (שמות לג, ו) ויתנצלו בני ישראל את עדים מהר חורב	מפתח שבת פח:א
עתיד הקב"ה להחזיר לנו את הכתרים של נעשה ונשמע אמר ר"ל עתיד הקב"ה להחזיר לנו שנאמר (ישעיהו לה, ז) ופדויי ה' ישובון ובאו ציון ברנה ושמחת עולם על ראשם שמעולם על ראשם	מפתח שבת פח:א
בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע יצתה בת קול ואמרה להן מי גילה לבני רז זה שמלאכי השרת משתמשין בו אמר רבי אלעזר בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע יצתה בת קול ואמרה להן מי גילה לבני רז זה שמלאכי השרת משתמשין בו דכתיב (תהלים קג, כ) ברכו ה' מלאכיו גבורי כח עושי דברו לשמוע בקול דברו ברישא עושי והדר לשמוע	מפתח שבת פח:א
נמשלו ישראל לתפוח לומר לך מה תפוח זה פריו קודם לעליו אף ישראל הקדימו נעשה לנשמע א"ר חמא ברבי חנינא מ"ד (שיר השירים ב, ג) כתפוח בעצי היער וגו' למה נמשלו ישראל לתפוח לומר לך מה תפוח זה פריו קודם לעליו אף ישראל הקדימו נעשה לנשמע	מפתח שבת פח:א
העלובין ואינן עולבין שומעין חרפתן ואינן משיבין עושין מאהבה ושמחין ביסורין עליהן ת"ר עלובין ואינן עולבין שומעין חרפתן ואינן משיבין עושין מאהבה ושמחין ביסורין עליהן הכתוב אומר (שופטים ה, לא) ואוהביו כצאת השמש בגבורתו	מפתח שבת פח:ב
כל דיבור ודיבור שיצא מפי הגבורה נחלק לשבעים לשונות כל דיבור ודיבור שיצא מפי הגבורה נחלק לשבעים לשונות תני דבי ר' ישמעאל (ירמיהו כג, כט) וכפטיש יפוצץ סלע מה פטיש זה נחלק לכמה ניצוצות אף כל דיבור ודיבור שיצא מפי הקב"ה נחלק לשבעים לשונות	מפתח שבת פח:ב
נמשלו דברי תורה כנגיד לומר לך מה נגיד זה יש בו להמית ולהחיות אף ד"ת יש בהם להמית ולהחיות מ"ד (משלי ת, ו) שמעו כי נגידים אדבר למה נמשלו דברי תורה כנגיד לומר לך מה נגיד זה יש בו להמית ולהחיות אף ד"ת יש בהם להמית ולהחיות	מפתח שבת פח:ב
אמרה כנסת ישראל לפני הקב"ה רבש"ע אף על פי שמיצר ומימר לי דודי בין שדי ילין מ"ד (שיר השירים א, יג) צרור המור דודי לי בין שדי ילין אמרה כנסת ישראל לפני הקב"ה רבש"ע אף על פי שמיצר ומימר לי דודי בין שדי ילין	מפתח שבת פח:ב
מי שהכל שלו מכפר לי על עון גדי שכרמתי לי (שיר השירים א, יד) אשכול הכופר דודי לי בכרמי עין גדי מי שהכל שלו מכפר לי על עון גדי שכרמתי לי	מפתח שבת פח:ב
וא"ר יהושע בן לוי מאי דכתיב (שיר השירים ה, יג) לחייו כערוגת הבושם וא"ר יהושע בן לוי מאי דכתיב (שיר השירים ה, יג) לחייו כערוגת הבושם כל דיבור ודיבור שיצא מפי הקב"ה נתמלא כל העולם כולו בשמים	מפתח שבת פח:ב
וכיון שמדיבור ראשון נתמלא דיבור שני להיכן הלך הוציא הקב"ה הרוח מאוצרותיו והיה מעביר ראשון ראשון שני וכיון שמדיבור ראשון נתמלא דיבור שני להיכן הלך הוציא הקב"ה הרוח מאוצרותיו והיה מעביר ראשון ראשון שנאמר (שיר השירים ה, יג) שפתותיו שושנים נוטפות מור עובר אל תקרי שושנים אלא שושנים	מפתח שבת פח:ב
כל דיבור ודיבור שיצא מפי הקב"ה יצתה נשמתן של ישראל ואריב"ל כל דיבור ודיבור שיצא מפי הקב"ה יצתה נשמתן של ישראל שנאמר (שיר השירים ה, ו) נפשי יצאה בדברו	מפתח שבת פח:ב
דיבור שני היאך קיבלו הוריד טל שעתיד להחיות בו מתים והחיה אותם דיבור שני היאך קיבלו הוריד טל שעתיד להחיות בו מתים והחיה אותם שנאמר (תהלים סח, ז) גשם נדבות תניף אלהים נחלתך ונלאה אתה כוננתה	מפתח שבת פח:ב

מפתח	כל דיבור ודיבור שיצא מפי הקב"ה חזרו ישראל לאחוריהן י"ב מיל והיו מלאכי השרת מדדין אותן
שבת פח:ב	כל דיבור ודיבור שיצא מפי הקב"ה חזרו ישראל לאחוריהן י"ב מיל והיו מלאכי השרת מדדין אותן שנאמר (תהלים סח, יג) מלאכי צבאות ידודון ידודון אל תיקרי ידודון אלא ידודון
מפתח	אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה רבש"ע מה לילוד אשה בינינו
שבת פח:ב	אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה רבש"ע מה לילוד אשה בינינו אמר להן לקבל תורה בא אמרו לפניו חמודה גנוזה שגנוזה לך תשע מאות ושבעים וארבעה דורות קודם שנברא העולם אתה מבקש ליתנה לבשר ודם (תהלים ח, ה) מה אנוש כי תזכרנו ובן אדם כי תפקדנו ה' אדונינו מה אדיר שמך בכל הארץ אשר תנה הודך על השמים
מפתח	אמר משה למלאכי השרת למצרים ירדתם לפרעה
שבת פח:ב	אמר לפניו רבונו של עולם תורה שאתה נותן לי מה כתיב בה (שמות כ, ב) אנכי ה' אלהיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים אמר להן למצרים ירדתם לפרעה השתעבדתם
מפתח	הקב"ה אומר לישראל בתחילה באחת מעיניך לכשתעשי בשתי עיניך
שבת פח:ב	א"ר שמואל בר נחמני א"ר יונתן מאי דכתיב (שיר השירים ד, ט) לבבתי אחותי כלה לבבתי מעיניך בתחילה באחת מעיניך לכשתעשי בשתי עיניך
מפתח	בשכר שקראוך אדם לקחת מתנות
שבת פס:א	(תהלים סח, יט) עלית למרום שבית שבי לקחת מתנות באדם בשכר שקראוך אדם לקחת מתנות
מפתח	אצל מי נלך עכשיו יאמר ה' אמר להן הקב"ה הואיל ותליתם עצמכם בי
שבת פס:ב	אצל מי נלך עכשיו יאמר ה' אמר להן הקב"ה הואיל ותליתם עצמכם בי אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו
מפתח	בשעה שהקדימו לפניך נעשה לנשמע קראת להם
שבת פס:ב	בשעה שהקדימו לפניך נעשה לנשמע קראת להם (שמות ד, כב) בני בכורי עכשיו בני ולא בניך
מפתח	ראוי היה יעקב אבינו לירד למצרים בשלשלאות של ברזל אלא שזכותו גרמה לו
שבת פס:ב	ראוי היה יעקב אבינו לירד למצרים בשלשלאות של ברזל אלא שזכותו גרמה לו דכתיב (הושע יא, ד) בחבלי אדם אמשכם בעבותות אהבה ואהיה להם כמרמי עול על לחיהם ואט אליו אוכיל
מפתח	אף המוציא משמשי ע"ז כל שהוא
שבת צ:א	פלפלת כל שהוא ועטרן כל שהוא מיני בשמים ומיני מתכות כל שהן מאבני המזבח ומעפר המזבח מקק ספרים ומקק מטפחותיהם כל שהוא שמצניעין אותן לגונזן רבי יהודה אומר אף המוציא משמשי ע"ז כל שהוא שנאמר (דברים יג, יח) ולא ידבק בידך מאומה מן החרם
מפתח	ורבי יהודה אומר אם לא יכול אחד להוציאו והוציאו שנים חייבין ואם לאו פטורים ורבי שמעון פוטר
שבת צב:ב	המוציא ככר לרשות הרבים חייב הוציאו שנים רבי מאיר מחייב ורבי יהודה אומר אם לא יכול אחד להוציאו והוציאו שנים חייבין ואם לאו פטורים ורבי שמעון פוטר מנא הני מילי דתנו רבנן (ויקרא ד, כז) בעשותה העושה את כולה ולא העושה את מקצתה כיצד שנים שהיו אוחזין במלגז ולוגזין בכרכר ושובטין בקולמוס וכותבין בקנה והוציאו לרשות הרבים יכול יהו חייבין תלמוד לומר בעשותה העושה את כולה ולא העושה מקצתה
מפתח	ומודים חכמים לר"א במלקט לבנות מתוך שחורות שאפילו אחת חייב ודבר זה אף בחול אסור משום
שבת צד:ב	ומודים חכמים לר"א במלקט לבנות מתוך שחורות שאפילו אחת חייב ודבר זה אף בחול אסור משום שנאמר (דברים כב, ה) לא ילבש גבר שמלת אשה
מפתח	כוחלת משום צובעת גודלת ופוקסת משום בונה וכי דרך בנין בכך אין
שבת צה:א	כוחלת משום צובעת גודלת ופוקסת משום בונה וכי דרך בנין בכך אין כדדרש רבי שמעון בן מנסיא (בראשית ב, כב) ויבן ה' אלהים את הצלע מלמד שקילעה הקב"ה לחוה והביאה אצל אדם
מפתח	וכי מה ענין יער אצל דבש אלא לומר לך מה יער התולש ממנו בשבת חייב חטאת אף חלות דבש הרודה ממנו בש
שבת צה:א	א"ר אלעזר מ"ט דר' אליעזר דכתיב (שמואל א יד, כז) ויטבול אותה ביערת הדבש וכי מה ענין יער אצל דבש אלא לומר לך מה יער התולש ממנו בשבת חייב חטאת אף חלות דבש הרודה ממנו בשבת חייב חטאת

מפתח	התורה ריבתה טהרה אצל זרעים
שבת צה:ב	אלא להכשיר זרעים בלבד א"ל לכל מילי רבי שמעון כתלוש משוי ליה ושאיני לענין טומאה דהתורה ריבתה טהרה אצל זרעים שנאמר (ויקרא יא, לז) על כל זרע זרוע אשר יזרע
מפתח	איסור הוצאה מרשות היחיד לרשות הרבים
שבת צו:ב	מכדי זריקה תולדה דהוצאה היא הוצאה גופה היכא כתיבא א"ר יוחנן דאמר קרא (שמות לו, ו) ויצו משה ויעבירו קול במחנה משה היכן הוה יתיב במחנה לויה ומחנה לויה רה"ר הואי וקאמר להו לישראל לא תפיקו ותיתו מרה"י דיכחו לרה"ר
מפתח	גם אהרון לכה בצרעת כמו מרים
שבת צז:א	תניא כמאן דאמר אף אהרן נצטרע דכתיב (במדבר יב, י) ויפן אהרן אל מרים והנה מצורעת תנא שפנה מצרעתו
מפתח	החושד בכשרים לוקה בגופו
שבת צז:א	החושד בכשרים לוקה בגופו דכתיב (שמות ד, א) והן לא יאמינו לי וגו' וגליא קמי קוב"ה דמהימני ישראל אמר לו הן מאמינים בני מאמינים ואתה אין סופך להאמין
מפתח	ישראל מאמינים בני מאמינים
שבת צז:א	הן מאמינים דכתיב (שמות ד, לא) ויאמן העם בני מאמינים (בראשית טו, ו) והאמין בי"י
מפתח	משה אין סופו להאמין
שבת צז:א	אתה אין סופך להאמין שנאמר (במדבר כ, יב) יען לא האמנתם בי וגו' ממאי דלקה דכתיב (שמות ד, ו) ויאמר ה' לו עוד הבא נא ידך בחיקך וגו'
מפתח	מדה טובה ממחרת לבא ממדת פורענות
שבת צז:א	מדה טובה ממחרת לבא ממדת פורענות דאילו במדת פורענות כתיב (שמות ד, ו) ויוציאה והנה ידו מצורעת כשלג ואילו במדה טובה כתיב ויוציאה מחיקו והנה שבה כבשרו מחיקו הוא דשבה כבשרו
מפתח	וגדולה חכמה שנאמרה בעליונות יותר ממה שנאמרה בתחתונות
שבת צט:א	וגדולה חכמה שנאמרה בעליונות יותר ממה שנאמרה בתחתונות דאילו בתחתונות כתיב (שמות לה, כה) וכל אשה חכמת לב בידיה טוו ואילו בעליונות כתיב (שמות לה, כו) וכל הנשים אשר נשא לבן אותנה בחכמה טוו את העזים
מפתח	אין הנביא רשאי לחדש דבר מעתה
שבת קד:א	והכתיב (ויקרא כז, לד) אלה המצות שאין הנביא רשאי לחדש דבר מעתה אלא מיהוה הואי מידע לא הוה ידעין הי באמצע תיבה הי בסוף תיבה ואתו צופים תקנינהו ואכתי אלה המצות שאין הנביא רשאי לחדש דבר מעתה אלא שכחום וחזרו ויסדום גופא
מפתח	בא ליטמא פותחין לו בא ליטהר מסייעים אותו
שבת קד:א	דאמר ר"ל מ"ד (משלי ג, לד) אם ללצים הוא יליץ ולענונים יתן חן בא ליטמא פותחין לו בא ליטהר מסייעים אותו
מפתח	לשון נוטריקון מן התורה
שבת קה:א	מנין ללשון נוטריקון מן התורה שנא' (בראשית יז, ה) כי א"ב המו"ן גוים נתתיך אב נתתיך לאומות בחור נתתיך באומות המון חביב נתתיך באומות מלך נתתיך לאומות ותיק נתתיך באומות נאמן נתתיך לאומות
מפתח	נוטריקון נואף הוא מואבי הוא רוצח הוא צורר הוא תועבה הוא
שבת קה:א	רב אחא בר יעקב אמר (מלכים א ב, ח) והוא קללני קללה נמרצ"ת נוטריקון נואף הוא מואבי הוא רוצח הוא צורר הוא תועבה הוא
מפתח	נצטד"ק נוטריקון נכונים אנחנו צדיקים אנחנו טהורים אנחנו דכים אנחנו קדושים אנחנו
שבת קה:א	(בראשית מד, טז) מה נדבר ומה נצטד"ק נכונים אנחנו צדיקים אנחנו טהורים אנחנו דכים אנחנו קדושים אנחנו
מפתח	איזהו אל זר שיש בגופו של אדם הוי אומר זה יצר הרע
שבת קה:ב	המקריע בגדיו בחמתו והמשבר כליו בחמתו והמפזר מעותיו בחמתו יהא בעיניך כעובד ע"ז שכך אומנתו של יצה"ר היום אומר לו עשה כך ולמחר אומר לו עשה כך עד שאומר לו עבוד ע"ז והולך ועובד א"ר אבין מאי קראה (תהלים פא, י) לא יהיה בך אל זר ולא תשתחוה לאל נכר איזהו אל זר שיש בגופו של אדם הוי אומר זה יצר הרע
מפתח	חבורה אינה חוזרת
שבת קז:ב	מנין לחבורה שאינה חוזרת דכתיב (ירמיהו יג, כג) היהפוך כושי עורו ונמר חברבורותיו

מפתח אין כותבין תפילין אלא על גבי עור בהמה טהורה שבת קח:א מניין שאין כותבין תפילין אלא על גבי עור בהמה טהורה א"ל דכתיב (שמות יג, ט) למען תהיה תורת ה' בפיך מן המותר בפיך	
מפתח מניין לדם שהוא אדום שבת קח:א מניין לדם שהוא אדום שנאמר (מלכים ב ג, כב) ויראו מואב מנגד את המים אדומים כדם	
מפתח ערלה בלב שבת קח:א אימא לבו דכתיב (דברים י, טז) ומלתם את ערלת לבבכם	
מפתח כל הימים כמקוה שבת קט:א דתנן כל הימים כמקוה שנאמר (בראשית א, י) ולמקוה המים קרא ימים דברי ר"מ ר' יהודה אומר ים הגדול כמקוה ולא נאמר ימים אלא שיש בו מיני ימים הרבה	
מפתח סירוס באדם אסור שבת קי:ב והתניא מניין לסירוס באדם שהוא אסור ת"ל (ויקרא כב, כד) ובארצכם לא תעשו בכם	
מפתח לפי רבי יוחנן בן ברוקא גם נשים חייבות בפריה וריביה שבת קיא:א ולר' יוחנן בן ברוקא דאמר על שניהם הוא אומר (בראשית א, כח) ויברך אותם אלהים ויאמר להם פרו ורבו מאי איכא למימר בזקנה אי נמי בעקרה	
מפתח החושש בשיניו לא יגמע בהן את החומץ שבת קיא:א תנן החושש בשיניו לא יגמע בהן את החומץ למימרא דחומץ מעלי לשינים והכתיב (משלי י, כו) כחומץ לשינים וכעשן לעינים לא קשיא הא בקיוהא דפרי הא בחלא	
מפתח לא יהא מלבושך בשבת כמלבושך בחול והילוך בשבת כהילוך בחול שבת קיא:א (ישעיהו נח, יג) וכבדתו מעשות דרכיך וכבדתו שלא יהא מלבושך של שבת כמלבושך של חול וכי הא דרבי יוחנן קרי למאניה מכבדותי מעשות דרכיך שלא יהא הילוך של שבת כהילוך של חול	
מפתח רות לבשה בגדי שבת בשבת שבת קיג:ב (רות ג, ג) ורחצת וסכת ושמת שמלותיך א"ר אלעזר אלו בגדים של שבת	
מפתח בועז ראה דבר חוכמה ברות שני שיבולין ליקטה שלושה שיבולין לא ליקטה שבת קיג:ב (רות ב, ג) ותלך ותבא ותלקט בשדה אמר רבי אלעזר שהלכה ובאת הלכה ובאת עד שמצאה בני אדם המהוגנין לילך עמהם (רות ב, ה) ויאמר בועז לנערו הנצב על הקוצרים למי הנערה הזאת וכי דרכו של בועז לשאול בנערה אמר ר' אלעזר דבר חכמה ראה בה שני שבלין לקטה שלשה שבלין אינה לקטה	
מפתח בועז דבק ברות כיון שראה בה מעלה טובה שבת קיג:ב במתניתא תנא דבר צניעות ראה בה עומדות מעומד נופלות מיושב (רות ב, ח) וכה תדבקין עם נערותי וכי דרכו של בועז לדבק עם הנשים א"ר אלעזר כיון דחזא (רות א, יד) ותשק ערפה לחמותה ורות דבקה בה אמר שרי לאידבוקי בה	
מפתח החומץ יפה לשרב שבת קיג:ב ויאמר לה בועז לעת האוכל גשי הלום א"ר אלעזר רמז רמז לה עתידה מלכות בית דוד לצאת ממך דכתיב ביה הלום שנאמר (שמואל ב ז, יח) ויבא המלך דוד וישב לפני ה' ויאמר מי אנכי אדני ה' ומי ביתי כי הביאתני עד הלום (רות ב, יד) וטבלת פתך בחומץ א"ר אלעזר מכאן שהחומץ יפה לשרב	
מפתח רמז לה שעתידה מלכות בית דוד שתתחלק שבת קיג:ב (רות ב, יד) ותשב מצד הקוצרים א"ר אלעזר מצד הקוצרים ולא בתוך הקוצרים רמז לה שעתידה מלכות בית דוד שתתחלק	
מפתח ותאכל בימי דוד ותשבע בימי שלמה ותותר בימי חזקיה שבת קיג:ב (רות ב, יד) ויצבט לה קלי ותאכל אמר רבי אלעזר ותאכל בימי דוד ותשבע בימי שלמה ותותר בימי חזקיה	
מפתח לימדה תורה דרך ארץ בגדים שבישל בהן קדירה לרבו אל ימזוג בהן כוס לרבו שבת קיד:א מניין לשנוי בגדים מן התורה שנא' (ויקרא ו, ז) ופשט את בגדיו ולבש בגדים אחרים ותנא דבי רבי ישמעאל לימדך תורה דרך ארץ בגדים שבישל בהן קדירה לרבו אל ימזוג בהן כוס לרבו	

מפתח	כל תלמיד חכם שנמצא רבב על בגדו חייב מיתה
שבת קיד:א	אמר ר' יוחנן כל תלמיד חכם שנמצא רבב על בגדו חייב מיתה שנאמר (משלי ח, לו) כל משנאי אהבו מות אל תקרי משנאי אלא משנאי
מפתח	חלבי שבת קריבין ביום הכיפורים
שבת קיד:א	ת"ר (במדבר כה, י) עולת שבת בשבתו לימד על חלבי שבת שקריבין ביום הכיפורים יכול אף של יוה"כ בשבת ת"ל בשבתו
מפתח	יוה"כ שחל להיות בשבת שאסור בקניבת ירק
שבת קיד:ב	מנין ליוה"כ שחל להיות בשבת שאסור בקניבת ירק ת"ל (שמות טז, כג) שבתון שבות למאי אילמא למלאכה והכתיב (שמות כ, ט) לא תעשה כל מלאכה אלא לאו אקניבת ירק ש"מ
מפתח	ארמית בתורה
שבת קט"ו:ב	תרגום שבתורה מאי ניהו (בראשית לא, מז) יגר שהדותא ואף על גב דלית בה שמונים וחמש אותיות
מפתח	לעולם ישכים אדם להוצאת שבת
שבת קיד:ב	א"ר חסדא לעולם ישכים אדם להוצאת שבת שנאמר (שמות טז, ה) והיה ביום הששי והכינו את אשר יביאו לאלתר
מפתח	חייב אדם לאכול שלוש סעודות בשבת
שבת קיד:ב	ת"ר כמה סעודות חייב אדם לאכול בשבת שלש רבי חידקא אומר ארבע א"ר יוחנן ושניהם מקרא אחד דרשו (שמות טז, כה) ויאמר משה אכלוהו היום כי שבת היום לה' היום לא תמצאהו בשדה
מפתח	כל המענג את השבת נותנין לו נחלה בלי מצרים
שבת קיד:א	כל המענג את השבת נותנין לו נחלה בלי מצרים שנאמר (ישעיהו נח, יד) אז תתענג על ה' והרכבתך על במתי ארץ והאכלתיך
מפתח	נחלת יעקב אביך
שבת קיד:ב	נחלת יעקב אביך וגו' לא כאברהם שכתוב בו (בראשית יג, יז) קום התהלך בארץ לארכה וגו' ולא כיצחק שכתוב בו (בראשית כו, ג) כי לך ולזרעך אתן את כל הארצות האל אלא כיעקב שכתוב בו (בראשית כח, יד) ופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה
מפתח	כל המענג את השבת נותנין לו משאלות לבו
שבת קיד:ב	אמר רב כל המענג את השבת נותנין לו משאלות לבו שנאמר (תהלים לו, ד) והתענג על ה' ויתן לך משאלות לבך
מפתח	כל המשמר שבת כהלכתו אפי' עובד ע"ז [כדור] אנוש מוחלין לו
שבת קיד:ב	כל המשמר שבת כהלכתו אפי' עובד ע"ז [כדור] אנוש מוחלין לו שנאמר (ישעיהו נו, ב) אשרי אנוש יעשה זאת וגו' מחללו אל תקרי מחללו אלא מחול לו
מפתח	מצוה להתפלל עם דמדומי חמה
שבת קיד:ב	א"ר יוחנן מצוה להתפלל עם דמדומי חמה א"ר זירא מאי קרא (תהלים עב, ה) ייראוך עם שמש ולפני ירח דור דורים
מפתח	עשירים שבא"י זוכין בעושרם כיון שמעשרין
שבת קיד:א	בעא מיניה רבי מר' ישמעאל ברבי יוסי עשירים שבא"י במה הן זוכין א"ל בשביל שמעשרין שנאמר (דברים יד, כב) עשר תעשר עשר בשביל שתתעשר
מפתח	יום כיפור שאין בו לא אכילה ולא שתיה מכבדהו בכסות
שבת קיד:א	א"ל ריש גלותא לרב המנוא מאי דכתיב (ישעיהו נח, יג) ולקדוש ה' מכובד א"ל זה יוה"כ שאין בו לא אכילה ולא שתיה אמרה תורה כבדהו בכסות נקיה וכבדתו
מפתח	כל המתפלל בע"ש ואומר ויכולו מעלה עליו הכתוב כאילו נעשה שותף להקב"ה במעשה בראשית והדיבור נחשב לו
שבת קיד:ב	כל המתפלל בע"ש ואומר ויכולו מעלה עליו הכתוב כאילו נעשה שותף להקב"ה במעשה בראשית שנאמר ויכולו אל תקרי ויכולו אלא ויכלו אמר רבי אלעזר מניין שהדיבור כמעשה שנאמר (תהלים לג, ו) בדבר ה' שמים נעשו
מפתח	כל העונה אמן יהא שמיה רבא מברך בכל כחו קורעין לו גזר דינו
שבת קיד:ב	אריב"ל כל העונה אמן יהא שמיה רבא מברך בכל כחו קורעין לו גזר דינו שנאמר (שופטים ה, ב) בפרוע פרעות בישראל בהתנדב עם ברכו ה' מ"ט בפרוע פרעות משום דברכו השם

כל העונה אמן בכל כחו פותחין לו שערי ג"ע	מפתח
אמר ריש לקיש כל העונה אמן בכל כחו פותחין לו שערי ג"ע שנאמר (ישעיהו כו, ב) פתחו שערים ויבא גוי צדיק שומר אמונים אל תיקרי שומר אמונים אלא שאומרים אמן	שבת ק"ט:ב
אין הדליקה מצויה אלא במקום שיש חילול שבת	מפתח
א"ר יהודה בריה דרב שמואל משמיה דרב אין הדליקה מצויה אלא במקום שיש חילול שבת שנאמר (ירמיהו יז, כז) ואם לא תשמעו אלי לקדש את יום השבת ולבלתי שאט משא וגו' והצתי אש בשעריה ואכלה ארמנות ירושלים ולא תכבה	שבת ק"ט:ב
לא חרבה ירושלים אלא בשביל שחללו בה את השבת	מפתח
אמר אביי לא חרבה ירושלים אלא בשביל שחללו בה את השבת שנאמר (יחזקאל כב, כו) ומשבתותי העלימו עיניהם ואחל בתוכם	שבת ק"ט:ב
לא חרבה ירושלים אלא בשביל שביטלו ק"ש שחרית וערבית	מפתח
אמר ר' אבהו לא חרבה ירושלים אלא בשביל שביטלו ק"ש שחרית וערבית שנאמר (ישעיהו ה, יא) הוי משכימי בבקר שכר ירדפו וגו' וכתוב (ישעיהו ה, יב) והיה כנור ונבל תוף וחליל ויין משתיהם ואת פועל ה' לא יביטו וכתוב (ישעיהו ה, יג) לכן גלה עמי מבלי דעת	שבת ק"ט:ב
לא חרבה ירושלים אלא בשביל שביטלו בה תינוקות של בית רבן	מפתח
אמר רב המנונא לא חרבה ירושלים אלא בשביל שביטלו בה תינוקות של בית רבן שנאמר (ירמיהו ו, יא) שפוך על עולל בחוץ וגו' מה טעם שפוך משום דעולל בחוץ	שבת ק"ט:ב
לא חרבה ירושלים אלא מפני שלא היה להם בושת פנים זה מזה	מפתח
אמר עולא לא חרבה ירושלים אלא מפני שלא היה להם בושת פנים זה מזה שנאמר (ירמיהו ו, טו) הובישו כי תועבה עשו גם בוש לא יבושו וגו'	שבת ק"ט:ב
לא חרבה ירושלים אלא בשביל שלא הוכיחו זה את זה	מפתח
א"ר חנינא לא חרבה ירושלים אלא בשביל שלא הוכיחו זה את זה שנאמר (איכה א, ו) היו שריה כאילים לא מצאו מרעה מה איל זה ראשו של זה בצד זנבו של זה אף ישראל שבאותו הדור כבשו פניהם בקרקע ולא הוכיחו זה את זה	שבת ק"ט:ב
לא חרבה ירושלים אלא בשביל שביזו בה ת"ח	מפתח
א"ר יהודה לא חרבה ירושלים אלא בשביל שביזו בה ת"ח שנאמר (דברי הימים ב לו, טז) והיו מלעיבים במלאכי האלהים ובוזים דבריו ומתענתים בנביאיו עד עלות חמת ה' בעמו עד [ל] אין מרפא	שבת ק"ט:ב
כל המבזה ת"ח אין לו רפואה למכתו	מפתח
אמר רב יהודה אמר רב כל המבזה ת"ח אין לו רפואה למכתו אמר רב יהודה אמר רב מאי דכתיב (דברי הימים א טז, כב) אל תגעו במשיחי ובנביאי אל תרעו אל תגעו במשיחי אלו תינוקות של בית רבן ובנביאי אל תרעו אלו ת"ח	שבת ק"ט:ב
לא חרבה ירושלים אלא בשביל שפסקו ממנה אנשי אמנה	מפתח
ואמר רבא לא חרבה ירושלים אלא בשביל שפסקו ממנה אנשי אמנה שנאמר (ירמיהו ה, א) שוטטו בחוצות ירושלים וראו נא [ודעו ובקשו ברחובותיה אם תמצאו איש] (אם יש איש) עושה משפט מבקש אמונה ואסלח לה	שבת ק"ט:ב
כל המתפלל בע"ש ואומר ויכולו שני מלאכי השרת המלוין לו לאדם מניחין ידיהן על ראשו ואומרים לו	מפתח
כל המתפלל בע"ש ואומר ויכולו שני מלאכי השרת המלוין לו לאדם מניחין ידיהן על ראשו ואומרים לו (ישעיהו ו, ז) וסר עונך וחטאתך תכופר	שבת ק"ט:ב
עשייה הוא דאסור גרמא שרי	מפתח
אי הכי הכא נמי כתיב (שמות כ, ט) לא תעשה [כל] מלאכה עשייה הוא דאסור גרמא שרי מתוך שאדם בהול על ממונו אי שרית ליה אתי לכבויו אי הכי קשיא דרבנן אדרבנן ומה התם דאדם בהול על ממונו שרי הכא לא כל שכן	שבת ק"ב:ב
גדולה הכנסת אורחין מהקבלת פני שכנה	מפתח
אמר רב יהודה אמר רב גדולה הכנסת אורחין מהקבלת פני שכנה דכתיב (בראשית יח, ג) ויאמר (ה') אם נא מצאתי חן בעיניך אל נא תעבור וגו'	שבת ק"ז:א
מעשר ראשון שהקדימו בשבולין פטור מתרומה גדולה	מפתח
מעשר ראשון שהקדימו בשבולין פטור מתרומה גדולה שנא' (במדבר יח, כו) והרמותם ממנו תרומת ה' מעשר מן המעשר מעשר מן המעשר אמרתי לך ולא תרומה גדולה ותרומת מעשר מן המעשר	שבת ק"ז:ב

מעשר שפדאו על גבי אסימון דרחמנא אמר	מפתח
מעשר שפדאו על גבי אסימון דרחמנא אמר (דברים יד, כה) וצרת הכסף בידך דבר שיש בו צורה הקדש שחיללו על גבי קרקע דרחמנא אמר ונתן הכסף וקם לו	שבת קל:א
מיילדים את הולד בשבת וחותרין הטבור בשבת	מפתח
אמר רב כל האמור בפרשת תוכחה עושין לחיה בשבת שנאמר (יחזקאל טז, ד) ומולדותיך ביום הולדת אותך לא כרת שרך ובמים לא רחצת למשעי והמלח לא המלחת והחתל לא חתלת ומולדותיך ביום הולדת מכאן שמיילדים את הולד בשבת לא כרת שרך מכאן שחותרין הטבור בשבת ובמים לא רחצת למשעי מכאן שרוחצין הולד בשבת והמלח לא המלחת מכאן שמולחין הולד בשבת והחתל לא חתלת מכאן שמלפפין הולד בשבת	שבת קכט:ב
לפי רבי יוסי הגלילי על אף שעוף אסור משום נבלה מותר לאכלו בחלב (מהתורה)	מפתח
דתנן ר' יוסי הגלילי אומר נאמר (דברים יד, כא) לא תאכלו כל נבלה ונאמר (דברים יד, כא) לא תבשל גדי בחלב אמו את שאסור משום נבלה אסור לבשל בחלב עוף שאסור משום נבלה יכול יהא אסור לבשל בחלב ת"ל בחלב אמו יצא עוף שאין לו חלב אם	שבת קל:א
כל מצוה שקיבלו עליהם בשמחה כגון מילה עדיין עושין אותה בשמחה	מפתח
תניא רשב"ג אומר כל מצוה שקיבלו עליהם בשמחה כגון מילה דכתיב (תהלים קיט, קסב) שש אנכי על אמרתך כמוצא שלל רב עדיין עושין אותה בשמחה	שבת קל:א
כל מצוה שקבלו עליהם בקטטה כגון עריות עדיין עושין אותה בקטטה	מפתח
וכל מצוה שקבלו עליהם בקטטה כגון עריות דכתיב (במדבר יא, י) וישמע משה את העם בוכה למשפחותיו על עסקי משפחותיו עדיין עושין אותה בקטטה דליכא כתובה דלא רמו בה תיגרא	שבת קל:א
כנסת ישראל נמשלה ליונה	מפתח
מאי שנא כנפי יונה דא"ל ולא א"ל שאר עופות משום דדמיא כנסת ישראל ליונה שנאמר (תהלים סח, יד) כנפי יונה נחפה בכסף ואברותיה בירקרק חרוץ מה יונה זו כנפיה מגינות עליה אף ישראל מצות מגינות עליהן	שבת קל:א
לפי ר"א לולב נוטלין ביום ולא בלילה	מפתח
ורבנן ההוא מיבעי ליה ביום ולא בלילה ור"א ביום ולא בלילה מנא ליה נפקא ליה (ויקרא כג, מ) מושמחתם לפני ה' אלהיכם שבעת ימים ימים ולא לילות ורבנן איצטריך ס"ד אמינא נילף שבעת ימים מסוכה מה להלן ימים ואפילו לילות אף כאן ימים ואפילו לילות קמ"ל	שבת קלא:ב
כרב אחא בר יעקב שמיני ימול אפילו בשבת ומה אני מקיים	מפתח
כרב אחא בר יעקב שמיני ימול אפילו בשבת ומה אני מקיים (שמות לא, יד) מחלליה מות יומת בשאר מלאכות חוץ ממילה או אינו אלא אפי' מילה ומה אני מקיים שמיני ימול חוץ משבת ת"ל ביום אפילו בשבת	שבת קלב:א
מילה דוחה את הצרעת בין בזמנה בין שלא בזמנה יום טוב אינה דוחה אלא בזמנה בלבד	מפתח
תנו רבנן מילה דוחה את הצרעת בין בזמנה בין שלא בזמנה יום טוב אינה דוחה אלא בזמנה בלבד מנהיג מילי דתנו רבנן (ויקרא יב, ג) ימול בשר ערלתו ואע"פ שיש שם בהרת יקוץ ומה אני מקיים (דברים כד, ח) השמר בנגע הצרעת בשאר מקומות חוץ ממילה או אינו אלא אפילו מילה	שבת קלב:ב
לפי רבא הוא ולא מכשירין לבדו ולא מילה שלא בזמנה	מפתח
רבא אמר אמר קרא (שמות יב, טז) הוא לבדו יעשה לכם הוא ולא מכשירין לבדו ולא מילה שלא בזמנה דאתיא מק"ו רב אשי אמר (ויקרא כג, ג) שבתון עשה הוא והוא ליה י"ט עשה ול"ת ואין עשה דוחה את לא תעשה ועשה	שבת קלג:א
לעשות אי אתה עושה אבל עושה אתה בסיב שעל גבי רגלו ובמוט שעל גבי כתיפו	מפתח
(דברים כד, ח) השמר בנגע הצרעת לשמור מאד ולעשות לעשות אי אתה עושה אבל עושה אתה בסיב שעל גבי רגלו ובמוט שעל גבי כתיפו ואם עברה עברה	שבת קלג:א
התנאה לפניו במצות עשה לפניו סוכה נאה ולולב נאה ושופר נאה ציצית נאה ספר תורה נאה	מפתח
התם משום דלא בעינן (שמות טו, ב) זה אלי ואנוהו אבל הכא דבעינן זה אלי ואנוהו הכי נמי דתניא זה אלי ואנוהו התנאה לפניו במצות עשה לפניו סוכה נאה ולולב נאה ושופר נאה ציצית נאה ספר תורה נאה	שבת קלג:ב
ר"א בן עזריה מרחיצין את הקטן ביום השלישי שחל להיות בשבת	מפתח
ר"א בן עזריה אומר מרחיצין את הקטן ביום השלישי שחל להיות בשבת שנאמר (בראשית לד, כה) ויהי ביום השלישי בהיותם כוואבים	שבת קלד:ב

לפי ר"ש בן גמליאל כל ששה ל' יום באדם אינו נפל תניא ר"ש בן גמליאל אומר כל ששה ל' יום באדם אינו נפל שנאמר (במדבר יח, טז) ופדויו מבן חדש תפדה	מפתח שבת קלח:ב
אילמלא דם ברית לא נתקיימו שמים וארץ והמברך אומר אקב"ו למול את הגרים ולהטיף מהם דם ברית שאילמלא דם ברית לא נתקיימו שמים וארץ שנאמר (ירמיהו לג, כה) אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמתי בא"י כורת הברית	מפתח שבת קלח:ב
לפי רב עתידה תורה שתישכח מישראל תורה דאמר רב עתידה תורה שתשתכח מישראל שנאמר (דברים כח, נט) והפלא ה' את מכותך הפלאה זו איני יודע מהו כשהוא אומר (ישעיהו כט, יד) לכן הנני יוסיף להפליא את העם הזה הפלא ופלא הוי אומר הפלאה זו תורה	מפתח שבת קלח:ב
לפי חכמים עתידה תורה שתשתכח מישראל ת"ר כשנכנסו רבותינו לכרם ביבנה אמרו עתידה תורה שתשתכח מישראל שנאמר (עמוס ח, יא) הנה ימים באים נאם ה' אלהים והשלחתי רעב בארץ לא רעב ללחם ולא צמא למים כי אם לשמוע את דברי ה' וכתוב (עמוס ח, יב) ונעו מים עד ים ומצפון ועד מזרח ישוטטו לבקש את דבר ה' ולא ימצאו דבר ה' זו הלכה דבר ה' זה הקץ דבר ה' זו נבואה	מפתח שבת קלח:ב
לפי רבי שמעון בן יוחי תורה לא תשכח מישראל לעולם תניא רבי שמעון בן יוחי אומר חס ושלוש שתשתכח תורה מישראל שנאמר (דברים לא, כא) כי לא תשכח מפי זרעו אלא מה אני מקיים ישוטטו לבקש את דבר ה' ולא ימצאו שלא ימצאו	מפתח שבת קלח:ב
אין הקב"ה משרה שכינתו על ישראל עד שיכלו שופטים ושוטרים רעים מישראל ואין הקב"ה משרה שכינתו על ישראל עד שיכלו שופטים ושוטרים רעים מישראל שנאמר (ישעיהו א, כה) ואשיבה ידי עליך ואצרוף כבור סגך ואסירה כל בדילך ואשיבה שופטיך כבראשונה ויועצין כבתחלה וגו'	מפתח שבת קלט:א
אין ירושלים נפדה אלא בצדקה אמר עולא אין ירושלים נפדה אלא בצדקה שנאמר (ישעיהו א, כז) ציון במשפט תפדה ושביה בצדקה	מפתח שבת קלט:א
מיום שפירש יוסף מאחיו לא טעם טעם יין ואמר רבי מלאי משום ר' יצחק מגדלאה מיום שפירש יוסף מאחיו לא טעם טעם יין דכתיב (בראשית מט, כו) ולקדקד נזיר אחיו	מפתח שבת קלט:א
אף הן לא טעמו טעם יין ר' יוסי בר' חנינא אמר אף הן לא טעמו טעם יין דכתיב (בראשית מג, לד) וישתו וישכרו עמו מכלל דעד האידנא לא (הוה שיכרות) ואידך שיכרות הוא	מפתח שבת קלט:א
בשכר מה זכה אהרון לחושן ומשפט על ליבו ואמר רבי מלאי בשכר (שמות ד, יד) וראך ושמח בלבו זכה לחושן המשפט על לבו	מפתח שבת קלט:א
אם ברור לך הדבר כאחותך שהיא אסורה לך אומרהו ואם לאו לא תאמרהו רבי יוחנן אמר להו דרדקי לא כך אמרתי לכם (משלי ז, ד) אמור לחכמה אחותי את אם ברור לך הדבר כאחותך שהיא אסורה לך אומרהו ואם לאו לא תאמרהו	מפתח שבת קמה:ב
אמר הקב"ה לא דיין לישראל שחוטאין לפני אלא שמטריחין אותי לידע איזו גזירה קשה אביא עליהן מפני מה מועדים שבבבל שמחים מפני שלא היו באותה קללה דכתיב (הושע ב, יג) והשבתי כל משושה חגה חדשה ושבתי וכל מועדה וכתוב (ישעיהו א, יד) חדשיכם ומועדיכם שנאה נפשי היו עלי לטורח מאי היו עלי לטורח א"ר אלעזר אמר הקב"ה לא דיין לישראל שחוטאין לפני אלא שמטריחין אותי לידע איזו גזירה קשה אביא עליהן	מפתח שבת קמה:ב
תלמידי חכמים שבבבל עושין ציצין ופרחים לתורה מפני מה ת"ח שבבבל מצויינין לפי שאינן בני מקומן דאמרי אינשי במתא שמאי בלא מתא תותבאי (ישעיהו כז, ו) הבאים ישרש יעקב יציץ ופרח ישראל תני רב יוסף אלו תלמידי חכמים שבבבל שעושין ציצין ופרחים לתורה	מפתח שבת קמה:ב
המחזיר חוב בשביעית יאמר לו משמט אני ואם אמר לו אעפ"כ יקבל ממנו כדתנן המחזיר חוב בשביעית יאמר לו משמט אני ואם אמר לו אעפ"כ יקבל ממנו משום שנאמר (דברים טו, ב) וזה דבר השמטה	מפתח שבת קמה:ב

מפתח אסור להסתכל בעבודה זרה	שבת קמ"א:
תנו רבנן כתב המהלך תחת הצורה ותחת הדיוקנאות אסור לקרותו בשבת ודיוקנא עצמה אף בחול אסור להסתכל בה משום שנאמר (ויקרא י"ד) אל תפנו אל האלילים מאי תלמודא אמר רבי חנין אל תפנו אל מדעתכם	
מפתח בכל מקום מותר להרהר חוץ מבית המרחץ ומבית הכסא	
אמר רבי יוחנן בכל מקום מותר להרהר חוץ מבית המרחץ ומבית הכסא שאני התם דבעינן (דברים כג, טו) והיה מחניך קדוש	שבת קנ"א:
מפתח הייתי חושב שעכו"ם ערום מותר לקרות שמע כנגדו	
דאמר רב יהודה עכו"ם ערום אסור לקרות קרית שמע כנגדו מאי איריא עכו"ם אפי' ישראל נמי לא מיבעיא קאמר לא מיבעיא ישראל דאסור אבל עכו"ם כיון דכתיב ביה (יחזקאל כג, כ) אשר בשר חמורים בשרם אימא שפיר דמי קמ"ל	שבת קנ"א:
מפתח גם אצל נכרי נקראת ערוה ואסור לקראת שמע כנגדו	
אימא הכי נמי אמר קרא (בראשית ט, כג) וערות אביהם לא ראו	שבת קנ"א:
מפתח חפציק אסורים חפצי שמים מותרין	
משדכין על התינוקות ליארס בשבת ועל התינוק ללמדו ספר וללמדו אומנות אמר קרא ממצוא חפצך ודבר דבר חפציק אסורים חפצי שמים מותרין	שבת קנ"א:
מפתח דיבור אסור הרהור מותר	
דכתיב (ישעיהו נח, יג) ממצוא חפצך ודבר דבר דיבור אסור הרהור מותר	שבת קנ"א:
מפתח כיון שמת אדם נעשה חפשי מן המצות	
תינוק בן יומו חי מחללין עליו את השבת אמרה תורה חלל עליו שבת אחד כדי שישמור שבתות הרבה דוד מלך ישראל מת אין מחללין עליו כיון שמת אדם בטל מן המצות והיינו דא"ר יוחנן (תהלים פח, ו) במתים חפשי כיון שמת אדם נעשה חפשי מן המצות	שבת קנ"א:ב
מפתח כל זמן שאדם חי אימתו מוטלת על הבריות כיון שמת בטלה אימתו	
ר' שמעון בן אלעזר אומר תינוק בן יומו חי אין צריך לשומרו מן החולדה ומן העכברים אבל עוג מלך הבשן מת צריך לשומרו מן החולדה ומן העכברים שנאמר (בראשית ט, ב) ומוראכם וחתכם יהיה כל זמן שאדם חי אימתו מוטלת על הבריות כיון שמת בטלה אימתו	שבת קנ"א:ב
מפתח אין חיה שולטת באדם עד שנדמה לו כבהמה	
דאמר רמי בר אבא אין חיה שולטת באדם עד שנדמה לו כבהמה שנאמר (תהלים מט, יג) אדם ביקר בל ילין נמשל כבהמות נדמו	שבת קנ"א:ב
מפתח עשה עד שאתה מוצא ומצוי לך ועודך בידך	
ותניא רשב"א אומר עשה עד שאתה מוצא ומצוי לך ועודך בידך ואף שלמה אמר בחכמתו (קהלת יב, א) וזכור את בוראך בימי בחורותיך עד [אשר] (ש) לא יבואו ימי הרעה אלו ימי הזקנה והגיעו שנים אשר תאמר אין לי בהם חפץ אלו ימי המשיח שאין בהם לא זכות ולא חובה	שבת קנ"א:ב
מפתח אין בין העולם הזה לימות המשיח אלא שיעבוד מלכיות בלבד	
דאמר שמואל אין בין העולם הזה לימות המשיח אלא שיעבוד מלכיות בלבד שנא' (דברים טו, יא) כי לא יחדל אביון מקרב הארץ	שבת קנ"א:ב
מפתח כל המרחם על הבריות מרחמין עליו מן השמים וכל שאינו מרחם על הבריות אין מרחמין עליו מן השמים	
ותנא דבי ר' ישמעאל גלגל הוא שחוזר בעולם תניא ר' גמליאל ברבי אומר (דברים יג, יח) ונתן לך רחמים ורחמך והרבך כל המרחם על הבריות מרחמין עליו מן השמים וכל שאינו מרחם על הבריות אין מרחמין עליו מן השמים	שבת קנ"א:ב
מפתח פדחת והחוטם הנשמה הלסתות מאור עיניו של אדם שהולך אחר הבכי	
קהלת יב, ב עד אשר לא תחשך השמש והאור זו פדחת והחוטם והירח זו נשמה והכוכבים אלו הלסתות ושבּו העבים אחר הגשם זו מאור עיניו של אדם שהולך אחר הבכי	שבת קנ"א:ב

בני אדם שמניחין דברי תורה ועושין כל ימיהם כחגים	מפתח
וכן הוא אומר (מלאכי ב, ג) וזריתי פרש על פניכם פרש חגיכם אמר רב הונא ואמרי לה אמר רב חגא אלו בני אדם שמניחין דברי תורה ועושין כל ימיהם כחגים	שבת קנב:ב
תלמידי חכמים כל זמן שמזקינין חכמה נתוספת בהם	מפתח
תלמידי חכמים כל זמן שמזקינין חכמה נתוספת בהם שנאמר (איוב יב, יב) בישישים חכמה ואורך ימים תבונה	שבת קנב:א
ועמי הארץ כל זמן שמזקינין טפשות נתוספת בהן	מפתח
ועמי הארץ כל זמן שמזקינין טפשות נתוספת בהן שנאמר (איוב יב, כ) מסיר שפה לנאמנים וטעם זקנים יקח	שבת קנב:א
כל צדיק וצדיק נותנין לו מדור לפי כבודו	מפתח
קהלת יב, ה) כי הולך האדם אל בית עולמו א"ר יצחק מלמד שכל צדיק וצדיק נותנין לו מדור לפי כבודו משל למלך שנכנס הוא ועבדיו לעיר כשהן נכנסין כולן בשער אחד נכנסין כשהן לנין כל אחד ואחד נותנין לו מדור לפי כבודו	שבת קנב:א
דברים שאדם עושה בילדותו משחירים פניו לעת זקנתו	מפתח
מאי דכתיב (קהלת יא, י) כי הילדות והשחרות הבל דברים שאדם עושה בילדותו משחירים פניו לעת זקנתו	שבת קנב:א
קשה רימה למת כמחט בבשר החי	מפתח
ואמר רבי יצחק קשה רימה למת כמחט בבשר החי שנאמר (איוב יד, כב) אך בשרו עליו יכאב	שבת קנב:א
כל שאומרים בפני המת יודע עד שיסתם הגולל או עד שיתעכל הבשר	מפתח
א"ר אבהו כל שאומרים בפני המת יודע עד שיסתם הגולל פליגי בה רבי חייא ור"ש ברבי חד אמר עד שיסתם הגולל וחד אמר עד שיתעכל הבשר מאן דאמר עד שיתעכל הבשר דכתיב (איוב יד, כב) אך בשרו עליו יכאב ונפשו עליו תאבל מאן דאמר עד שיסתם הגולל דכתיב (קהלת יב, ז) וישוב העפר על הארץ כשהיה	שבת קנב:ב
תנה לו כמו שנתנה לך בטהרה אף אתה בטהרה	מפתח
קהלת יב, ז) והרוח תשוב אל האלהים אשר נתנה תנה לו כמו שנתנה לך בטהרה אף אתה בטהרה	שבת קנב:ב
הקב"ה על גופן של צדיקים אומר	מפתח
אף הקב"ה על גופן של צדיקים אומר (ישעיהו נז, ב) יבא שלום ינוחו על משכבותם	שבת קנב:ב
הקב"ה על נשמתן של צדיקים אומר	מפתח
ועל נשמתן הוא אומר (שמואל א כה, כט) והיתה נפש אדוני צרורה בצרור החיים	שבת קנב:ב
הקב"ה על גופן של רשעים אומר	מפתח
על גופן של רשעים הוא אומר (ישעיהו מח, כב) אין שלום אמר ה' לרשעים	שבת קנב:ב
הקב"ה על נשמתן של רשעים אומר	מפתח
ועל נשמתן הוא אומר (שמואל א כה, כט) ואת נפש אויביך יקלענה בתוך כף הקלע	שבת קנב:ב
אפילו צדיקים נרקבים ונעשים עפר	מפתח
עתידיים צדיקים דהוו עפרא דכתיב (קהלת יב, ז) וישוב העפר על הארץ כשהיה	שבת קנב:ב
כל מי שיש לו קנאה בלבו עצמותיו מרקיבים כל שאין לו קנאה בלבו אין עצמותיו מרקיבים	מפתח
דכתיב (משלי יד, ל) ורקב עצמות קנאה כל מי שיש לו קנאה בלבו עצמותיו מרקיבים כל שאין לו קנאה בלבו אין עצמותיו מרקיבים	שבת קנב:ב
שוב יום אחד לפני מיתתך	מפתח
שוב יום אחד לפני מיתתך שאלו תלמידיו את ר"א וכי אדם יודע איזהו יום ימות אמר להן וכל שכן ישוב היום שמא ימות למחר ונמצא כל ימיו בתשובה ואף שלמה אמר בחכמתו (קהלת ט, ח) בכל עת יהיו בגדיך לבנים ושמך על ראשך אל יחסר	שבת קנב:א

	יודע הקב"ה בכלב שמזונותיו מועטין לפיכך שוהה אכילתו במעיו ג' ימים	מפתח
	דרש רבי יונה אפיתחא דבי נשיאה מאי דכתיב (משלי כט, ז) יודע צדיק דין דלים יודע הקב"ה בכלב שמזונותיו מועטין לפיכך שוהה אכילתו במעיו ג' ימים	שבת קנה:ב
	לפי רבי יוחנן אין מזל לישראל	מפתח
	רבי יוחנן אמר אין מזל לישראל ואזדא רבי יוחנן לטעמיה דא"ר יוחנן מניין שאין מזל לישראל שנאמר (ירמיהו י, ב) כה אמר ה' אל דרך הגוים אל תלמדו ומאותות השמים אל תחתו כי יחתו הגוים מהמה הם יחתו ולא ישראל	שבת קנו:א
	לפי רב אין מזל לישראל	מפתח
	ואף רב סבר אין מזל לישראל דאמר רב יהודה אמר רב מניין שאין מזל לישראל שנאמר (בראשית טו, ה) ויוצא אותו החוצה אמר אברהם לפני הקב"ה רבש"ע (בראשית טו, ג) בן ביתי יורש אותי אמר לו לאו (בראשית טו, ד) כי אם אשר יצא ממעיך אמר לפניו רבש"ע נסתכלתי באיצטגנינות שלי ואיני ראוי להוליד בן אמר ליה צא מאיצטגנינות שלך שאין מזל לישראל	שבת קנו:א
	צדקה תציל לא רק ממיתה משונה אלא גם ממיתה עצמה	מפתח
	משלי י, ב) וצדקה תציל ממות ולא ממיתה משונה אלא ממיתה עצמה	שבת קנו:ב
	מקדש נקרא גם משכן ומשכן נקרא גם מקדש	מפתח
	והא כי כתיב ההיא במשכן כתיב אלא אשכחן מקדש דאיכרי משכן ומשכן דאיכרי מקדש בשלמא מקדש דאיכרי משכן דכתיב (ויקרא כו, ד) ונתתי (את) משכני בתוכם אלא משכן דאיכרי מקדש מנלן אילימא מדכתיב (במדבר י, כא) ונשאו הקהתים נושאי המקדש והקימו את המשכן עד בואם	עירובין ב:א
	לפי רבה גובה הסוכה לא יעבור עשרים אמה	מפתח
	ורב נחמן בר יצחק הניחא אי לא סבירא ליה הא דרבה אלא אי סבירא ליה הא דרבה דאמר רבה כתיב (ויקרא כג, מג) למען ידעו דורותיכם כי בסכות הושבתי עד עשרים אמה יודע שדר בסוכה למעלה מעשרים אמה אין אדם יודע משום דלא שלטא ביה עינא	עירובין ג:א
	שיעורין מדאורייתא	מפתח
	אמר ר' חייא בר אשי אמר רב שיעורין חציצין ומחיצין הלכה למשה מסיני שיעורין דאורייתא הוא דכתיב (דברים ת, ח) ארץ חטה ושיעורה וגו' ואמר רב חנן כל הפסוק הזה לשיעורין נאמר חטה לכדתנן הנכנס לבית המנוגע וכליו על כתיפיו וסנדליו וטבעותיו בידיו הוא והם טמאין מיד היה לבוש כליו וסנדליו ברגליו וטבעותיו באצבעותיו הוא טמא מיד והן טהורין עד שישהא בכדי אכילת פרס	עירובין ד:א
	שיעור כזית מהתורה	מפתח
	תאנה כגרוגרת להוצאת שבת רמון כדתנן כל כלי בעלי בתים שיעורן כרימונים (דברים ת, ח) ארץ זית שמן (ודבש) ארץ שכל שיעוריה כזיתים	עירובין ד:ב
	חציצה מהתורה	מפתח
	ואסמכינהו רבנן אקראי חציצין דאורייתא ניהו דכתיב (ויקרא טו, טז) ורחץ את כל בשרו (במים) שלא יהא דבר חוצץ בין בשרו למים	עירובין ד:ב
	העושה מחומרי בית שמאי ומחומרי בית הלל	מפתח
	והא תניא לעולם הלכה כבית הלל והרוצה לעשות כדברי בית שמאי עושה כדברי בית הלל עושה מקולי ב"ש ומקולי ב"ה רשע מחומרי ב"ש ומחומרי ב"ה עליו הכתוב אומר (קהלת ב, יד) הכסיל בחשך הולך	עירובין ו:ב
	מגילת סוטה צריכה שתיכתב בכתב שיכול למחות	מפתח
	אמר לי וכי מטילין קנקנתום לתוך הדיו והלא אמרה תורה (במדבר ה, כג) וכתב (במדבר ה, כג) ומחה כתב שיכול למחות	עירובין יג:א
	אם נמלך וחזר בו מלגרש את אשתו ומצאו בן עירו ואמר שמך כשמי ושם אשתך כשם אשתי פסול לגרש בו	מפתח
	ונמלך ומצאו בן עירו ואמר שמך כשמי ושם אשתך כשם אשתי פסול לגרש בו הכי השתא התם (דברים כד, א) וכתב לה כתיב בעינן כתיבה לשמה הכא ועשה לה כתיב בעינן עשייה לשמה	עירובין יג:ב
	עדיף לשבת למול הרב משום שנאמר	מפתח
	אמר רבי האי דמחדדנא מחבראי דחזיתיה לר' מאיר מאחוריה ואילו חזיתיה מקמיה הוה מחדדנא טפי דכתיב (ישעיהו ל, כ) והיו עיניך רואות את מוריק	עירובין יג:ב

מפתח	מקוה טהרה צריך שיהיו בו ארבעים סאה
עירובין יד:א	רבי חייא ים שעשה שלמה היה מחזיק מאה וחמשים מקוה טהרה מכדי מקוה כמה הוי ארבעים סאה כדתניא (ויקרא טו, טז) ורחץ את בשרו במים במי מקוה כל בשרו מים שכל גופו עולה בהן וכמה הן אמה על אמה ברום שלש אמות ושיערו חכמים מי מקוה ארבעים סאה
מפתח	כל דבר שיש בו רוח חיים אין כותבין עליו גיטי נשים
עירובין טו:ב	ר' מאיר אומר כל דבר שיש בו רוח חיים אין עושין אותו לא דופן לסוכה ולא לחי למבוי לא פסין לביראות ולא גולל לקבר משום רבי יוסי הגלילי אמרו אף אין כותבין עליו גיטי נשים מאי טעמא דרבי יוסי הגלילי דתניא (דברים כד, א) ספר אין לי אלא ספר מניין לרבות כל דבר ת"ל (דברים כד, א) וכתב לה מכל מקום אם כן מה ת"ל ספר לומר לך מה ספר דבר שאין בו רוח חיים ואינו אוכל אף כל דבר שאין בו רוח חיים ואינו אוכל
מפתח	שני פרצוף פנים היו לו לאדם הראשון
עירובין יח:א	א"ר ירמיה בן אלעזר דיו פרצוף פנים היה לו לאדם הראשון שנאמר (תהלים קלט, ה) אחור וקדם צרתני
מפתח	המרצה מעות לאשה מידו לידה או מידה לידו בשביל שיסתכל בה לא ינקה מדינה של גיהנם
עירובין יח:ב	תנו רבנן המרצה מעות לאשה מידו לידה או מידה לידו בשביל שיסתכל בה אפילו דומה למשה רבינו שקיבל תורה מהר סיני לא ינקה מדינה של גיהנם ועליו הכתוב אומר (משלי יא, כא) יד ליד לא ינקה רע לא ינקה מדינה של גיהנם
מפתח	מנוח עם הארץ היה
עירובין יח:ב	אמר רב נחמן מנוח עם הארץ היה שנאמר (שופטים יג, יא) ויקם וילך מנוח אחרי אשתו מתקיף לה רב נחמן בר יצחק אלא מעתה גבי אלקנה דכתיב וילך אלקנה אחרי אשתו
מפתח	מנוח עם הארץ היה
עירובין יח:ב	ולמאי דאמר רב נחמן מנוח עם הארץ היה אפילו בי רב נמי לא קרא דכתיב (בראשית כד, סא) ותקם רבקה ונערו תיה ותרכבנה על הגמלים ותלכנה אחרי האיש ולא לפני האיש
מפתח	כל אותן השנים שהיה אדם הראשון בנידוי הוליד רוחין ושידין ולילין
עירובין יח:ב	ואמר ר' ירמיה בן אלעזר כל אותן השנים שהיה אדם הראשון בנידוי הוליד רוחין ושידין ולילין שנאמר (בראשית ה, ג) ויחי אדם שלשים ומאת שנה ויולד בדמותו כצלמו מכלל דעד האידנא לאו כצלמו אוליד
מפתח	אומרים מקצת שבחו של אדם בפניו וכולו שלא בפניו
עירובין יח:ב	ואמר רבי ירמיה בן אלעזר מקצת שבחו של אדם אומרים בפניו וכולו שלא בפניו מקצת שבחו בפניו דכתיב (בראשית ז, א) כי אותך ראיתי צדיק לפני בדור הזה כולו שלא בפניו דכתיב (בראשית ו, ט) נח איש צדיק תמים היה בדורותיו
מפתח	אמרה יונה לפני הקב"ה רבש"ע יהיו מזונותי מרורין כזית ומסורין בידך ואל יהיו מתוקין כדבש ותלויין ביד בשר וז
עירובין יח:ב	מאי דכתיב (בראשית ה, יא) והנה עלה זית טרף בפיה אמרה יונה לפני הקב"ה רבש"ע יהיו מזונותי מרורין כזית ומסורין בידך ואל יהיו מתוקין כדבש ותלויין ביד בשר ודם
מפתח	כל בית שנשמעין בו דברי תורה בלילה שוב אינו נחרב
עירובין יח:ב	וא"ר ירמיה בן אלעזר כל בית שנשמעין בו דברי תורה בלילה שוב אינו נחרב שנאמר (איוב לה, י) ולא אמר איה אלוה עושי נותן זמירות בלילה
מפתח	נתקללה בבל נתקללו שכיניה נתקללה שומרון נתברכו שכיניה
עירובין יח:ב	ואמר רבי ירמיה בן אלעזר נתקללה בבל נתקללו שכיניה נתקללה שומרון נתברכו שכיניה נתקללה בבל נתקללו שכיניה דכתיב (ישעיהו יד, כג) ושמתי למורש קיפוד ואגמי מים נתקללה שומרון נתברכו שכיניה דכתיב (מיכה א, ו) ושמתי שומרון לעי השדה
מפתח	מדת הקב"ה אדם מתחייב הריגה למקום שותק
עירובין יט:א	שלא כמדת הקב"ה מדת בשר ודם מדת בשר ודם מתחייב אדם הריגה למלכות מטילין לו חכה לתוך פיו כדי שלא יקלל את המלך מדת הקב"ה אדם מתחייב הריגה למקום שותק שנאמר (תהלים סה, ב) לך דומיה תהלה
מפתח	ולא עוד אלא שדומה לו כאילו מקריב קרבן
עירובין יט:א	ולא עוד אלא שדומה לו כאילו מקריב קרבן שנאמר (תהלים סה, ב) ולך ישולם נדר
מפתח	רשעים אפילו על פתחו של גיהנם אינם חוזרין בתשובה
עירובין יט:א	גיהנם לרשעים גן עדן לצדיקים אינו והאמר רבי שמעון בן לקיש רשעים אפילו על פתחו של גיהנם אינם חוזרין בתשובה שנאמר (ישעיהו סו, כד) ויצאו וראו בפגרי האנשים הפושעים בי וגו' שפשעו לא נאמר אלא הפושעים שפושעים והולכין לעולם

מפתח	שלושה פתחים יש לגיהנם אחד במדבר ואחד בים ואחד בירושלים	עירובין ט:א
	אלעזר שלושה פתחים יש לגיהנם אחד במדבר ואחד בים ואחד בירושלים במדבר דכתיב (במדבר טז, לג) וירדו הם וכל אשר להם חיים שאולה בים דכתיב (יונה ב, ג) מבטן שאול שועתי שמעת קולי בירושלים דכתיב (ישעיהו לא, ט) נאם ה' אשר אור לו בציון ותנור לו בירושלים	
מפתח	ז' שמות יש לגיהנם ואלו הן שאול דכתיב	עירובין ט:א
	א"ר יהושע בן לוי ז' שמות יש לגיהנם ואלו הן שאול ואבדון ובאר שחת ובור שאון וטיט היון וצלמות וארץ התחתית שאול דכתיב (יונה ב, ג) מבטן שאול שועתי שמעת קולי	
מפתח	אבדון דכתיב	עירובין ט:א
	אבדון דכתיב (תהלים פח, יב) היסופר בקבר חסדך אמונתך באבדון	
מפתח	באר שחת דכתיב	עירובין ט:א
	באר שחת דכתיב (תהלים טז, י) כי לא תעזוב נפשי לשאול לא תתן חסידך לראות שחת	
מפתח	בור שאון וטיט היון	עירובין ט:א
	בור שאון וטיט היון דכתיב (תהלים מ, ג) ויעלני מבור שאון מטיט היון	
מפתח	וצלמות דכתיב	עירובין ט:א
	וצלמות דכתיב (תהלים קז, י) יושבי חשך וצלמות	
מפתח	דבר זה אמרו דוד ולא פירשו	עירובין כא:א
	אמר רב חסדא דריש מרי בר מר מאי דכתיב (תהלים קיט, צו) לכל תכלה ראיתי קץ רחבה מצותך מאד דבר זה אמרו דוד ולא פירשו	
מפתח	אמרו איוב ולא פירשו	עירובין כא:א
	אמרו איוב ולא פירשו דכתיב (איוב יא, ט) ארוכה מארץ מדה ורחבה מני ים	
מפתח	אמרו יחזקאל ולא פירשו	עירובין כא:א
	אמרו יחזקאל ולא פירשו דכתיב (יחזקאל ב, י) ויפרש אותה לפני והיא כתובה פנים ואחור וכתוב אליה קינים והגה והי קינים זו פורענותן של צדיקים בעולם הזה וכן הוא אומר (יחזקאל לב, טז) קינה היא וקוננוה והגה זו מתן שכרן של צדיקים לעתיד לבא	
מפתח	בחורי ישראל שלא טעמו טעם חטא ובנות ישראל שמגידות פתחיהן לבעליהן	עירובין כא:ב
	דרש רבא מאי דכתיב (שיר השירים ז, יד) הדודאים נתנו ריח אלו בחורי ישראל שלא טעמו טעם חטא ועל פתחינו כל מגדים אלו בנות ישראל שמגידות פתחיהן לבעליהן	
מפתח	מלמד שאמר שלמה על כל דבר ודבר של תורה שלשת אלפים משל	עירובין כא:ב
	דכתיב (מלכים א ה, יב) וידבר שלשת אלפים משל והי שירו חמשה ואלף מלמד שאמר שלמה על כל דבר ודבר של תורה שלשת אלפים משל על כל דבר ודבר של סופרים חמשה ואלף טעמים	
מפתח	יש שכר למצות לעתיד לבא	עירובין כב:א
	דברים ז, יא אשר אנכי מצוך היום לעשותם היום לעשותם ולא למחר לעשותם היום לעשותם למחר לקבל שכרם	
מפתח	השם ארץ אפים גם לרשעים וגם לרשעים	עירובין כב:א
	שמות לד, ו ארץ אפים ארץ אף מבעי ליה אלא ארץ אפים לצדיקים ארץ אפים לרשעים	
מפתח	מעשר ראשון שהקדימו בשבלין פטור מתרומה גדולה	עירובין לא:ב
	אמר ריש לקיש מעשר ראשון שהקדימו בשבלין פטור מתרומה גדולה שנאמר (במדבר יח, כו) והרמותם ממנו תרומת ה' מעשר מן המעשר מעשר מן המעשר אמרתי לך ולא תרומה גדולה ותרומת מעשר מן המעשר	
מפתח	חול מכן לשבת וחול מכן ליו"ט ואין יו"ט מכן לשבת ואין שבת מכינה ליום טוב	עירובין לח:ב
	והא איתמר שבת ויו"ט רב אמר נולדה בזה אסורה בזה אמר רבה התם משום הכנה דתניא (שמות טז, ה) והיה ביום הששי והכינו חול מכן לשבת וחול מכן ליו"ט ואין יו"ט מכן לשבת ואין שבת מכינה ליום טוב	

לפי רבי חנינא רגלו אחת בתוך התחום ורגלו אחת חוץ לתחום לא יכנס	מפתח
א"ר חנינא רגלו אחת בתוך התחום ורגלו אחת חוץ לתחום לא יכנס דכתיב (ישעיהו נח, יג) אם תשיב משבת רגלך רגלך כתיב והתניא רגלו אחת בתוך התחום ורגלו אחת חוץ לתחום יכנס הא מני אחרים היא דתניא אחרים אומרים למקום שרובו הוא נזק	עירובין נג:ב
ארבע זוגות היו בה אדם וחיה אברהם ושרה יצחק ורביקה יעקב ולאה	מפתח
אלא למאן דאמר שני בתים זה לפניו מזה מאי מכפלה שכיפולה בזוגות (בראשית לה, כז) ממרא קרית ארבע א"ר יצחק קרית הארבע זוגות אדם וחיה אברהם ושרה יצחק ורביקה יעקב ולאה	עירובין נג:א
מי הפיל את אברהם אבינו בתוך כבשן האש	מפתח
בראשית יד, א) ויהי בימי אמרפל רב ושמואל חד אמר נמרוד שמו ולמה נקרא שמו אמרפל שאמר והפיל לאברהם אבינו בתוך כבשן האש וחד אמר אמרפל שמו ולמה נקרא שמו נמרוד שהמריד את כל העולם כולו עליו במלכותו	עירובין נג:א
רב ושמואל חד אמר חדש ממש וחד אמר שנתחדשו גזירותיו	מפתח
שמות א, ח) ויקם מלך חדש על מצרים רב ושמואל חד אמר חדש ממש וחד אמר שנתחדשו גזירותיו	עירובין נג:א
על צאצאי דוד שהיו מפרשים שמועותיהם ומדקדקים בטעמו של דבר נאמר	מפתח
אמר בני יהודה דגלו מסכתא נתקיימה תורתן בידם בני גליל דלא גלו מסכתא לא נתקיימה תורתן בידם דוד גלי מסכתא שאול לא גלי מסכתא דוד דגלי מסכתא כתיב ביה (תהלים קיט, עד) יראיך יראוני וישמחו	עירובין נג:א
על צאצאי שאול שלא היו מפרשים שמועותיהם ומדקדקים בטעמו של דבר	מפתח
שאול דלא גלי מסכתא כתיב ביה (שמואל א יד, מז) אל כל אשר יפנה ירשיע	עירובין נג:א
הקב"ה מחל לשאול על אותו עון	מפתח
ואמר ר' יוחנן מניין שמחל לו הקב"ה על אותו עון שנאמר (שמואל א כח, יט) מחר אתה ובניך עמי עמי במחיצתי	עירובין נג:ב
אם ערוכה ברמ"ח אברים שלך משתמרת ואם לאו אינה משתמרת	מפתח
אמרה ליה לא כך כתוב (שמואל ב כג, ה) ערוכה בכל ושמורה אם ערוכה ברמ"ח אברים שלך משתמרת ואם לאו אינה משתמרת	עירובין נד:א
המהלך בדרך ואין עמו לוייה והחש בראשו ונהחש בגרונו יעסוק בתורה	מפתח
א"ר יהושע בן לוי המהלך בדרך ואין עמו לוייה יעסוק בתורה שנאמר (משלי א, ט) כי לוית חן הם חש בראשו יעסוק בתורה שנאמר כי לוית חן הם לראשך חש בגרונו יעסוק בתורה שנאמר וענקים לגרורותיך חש במעיו יעסוק בתורה שנאמר רפאות תהי לשרך חש בעצמותיו יעסוק בתורה שנאמר ושקוי לעצמותיך חש בכל גופו יעסוק בתורה שנאמר ולכל בשרו מרפא	עירובין נד:א
אם משים אדם עצמו כענק זה שרף על הצואר ונראה ואינו נראה תלמודו מתקיים בידו ואם לאו אין תלמודו מתקיים	מפתח
מאי דכתיב (משלי א, ט) וענקים לגרורותיך אם משים אדם עצמו כענק זה שרף על הצואר ונראה ואינו נראה תלמודו מתקיים בידו ואם לאו אין תלמודו מתקיים	עירובין נד:א
אם משים אדם עצמו כערוגה זו שהכל דשין בה וכבושם זה שהכל מתבשמן בה תלמודו מתקיים ואם לאו אין תל	מפתח
מאי דכתיב (שיר השירים ה, יג) לחיו כערוגת הבשם אם משים אדם עצמו כערוגה זו שהכל דשין בה וכבושם זה שהכל מתבשמן בה תלמודו מתקיים ואם לאו אין תלמודו מתקיים	עירובין נד:א
אם אדם משים עצמו את לחיו כאבן זו שאינה נמחית תלמודו מתקיים בידו ואם לאו אין תלמודו מתקיים בידו	מפתח
שמות לא, יח) לוחות אבן אם אדם משים עצמו את לחיו כאבן זו שאינה נמחית תלמודו מתקיים בידו ואם לאו אין תלמודו מתקיים בידו	עירובין נד:א
אלמלי לא נשתברו לוחות הראשונות אין כל אומה ולשון שולטת בישראל	מפתח
מאי דכתיב (שמות לב, טז) חרות על הלוחות אלמלי לא נשתברו לוחות הראשונות לא נשתכחה תורה מישראל רב אחא בר יעקב אמר אין כל אומה ולשון שולטת בהן שנאמר חרות אל תיקרי חרות אלא חירות	עירובין נד:א
משים אדם עצמו כמדבר זה שהכל דשין בו תלמודו מתקיים בידו ואם לאו אין תלמודו מתקיים בידו	מפתח
אמר רב מתנה מאי דכתיב (במדבר כא, יח) וממדבר מתנה אם משים אדם עצמו כמדבר זה שהכל דשין בו תלמודו מתקיים בידו ואם לאו אין תלמודו מתקיים בידו	עירובין נד:א

אם אדם מגיס לבו בתורה הקדוש ברוך הוא משפילו ואם חוזר בו הקב"ה מגביהו	מפתח
מאי דכתיב וממדבר מתנה וממתנה נחליאל ומנחליאל במות ומבמות הגיא א"ל אם אדם משים עצמו כמדבר זה שהכל דשין בו תורה ניתנה לו במתנה וכיון שניתנה לו במתנה נחלו אל שנאמר וממתנה נחליאל וכיון שנחלו אל עולה לגדולה שנאמר ומנחליאל במות ואם מגיס לבו הקדוש ברוך הוא משפילו שנאמר ומבמות הגיא ואם חוזר בו הקב"ה מגביהו שנאמר (ישעיהו מ, ז) כל גיא ינשא	עירובין נד:א
רוכבי אתונות אלו תלמידי חכמים שמהלכין מעיר לעיר וממדינה למדינה ללמוד (בו) תורה	מפתח
(שופטים ה, י) רוכבי אתונות צחורות יושבי על מדין [והולכי על דרך שיחו] רוכבי אתונות אלו תלמידי חכמים שמהלכין מעיר לעיר וממדינה למדינה ללמוד (בו) תורה צחורות שעושין אותה כצהרים יושבי על מדין שדנין דין אמת לאמיתו והולכי אלו בעלי מקרא על דרך אלו בעלי משנה שיחו אלו בעלי תלמוד שכל שיחתן דברי תורה	עירובין נד:ב
למה נמשלו דברי תורה לדד	מפתח
מאי דכתיב (משלי ה, יט) אילת אהבים ויעלת חן וגו' למה נמשלו דברי תורה לאילת לומר לך מה אילה רחמה צר וחביבה על בועלה כל שעה ושעה כשעה ראשונה אף דברי תורה חביבין על לומדיהן כל שעה ושעה ראשונה ויעלת חן שמעלת חן על לומדיה דדיה ירווך בכל עת למה נמשלו דברי תורה כדד מה דד זה כל זמן שהתינוק ממשמש בו מוצא בו חלב אף דברי תורה כל זמן שאדם הוגה בהן מוצא בהן טעם באהבתה תשגה תמיד	עירובין נד:ב
חייב אדם לשנות לתלמידו עד שילמדנו	מפתח
ר"ע אומר מניין שחייב אדם לשנות לתלמידו עד שילמדנו שנאמר (דברים לא, יט) ולמדה את בני ישראל ומניין עד שתהא סדורה בפייהם שנאמר שימה בפייהם	עירובין נד:ב
חייב אדם להראות פנים לתלמידו	מפתח
ומניין שחייב להראות לו פנים שנאמר (שמות כא, א) ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם וליגמרו כולהו ממשא כדי לחלוק כבוד לאהרן ובניו וכבוד לזקנים	עירובין נד:ב
אין תורה נקנית אלא בסימנין	מפתח
אמר רב חסדא אין תורה נקנית אלא בסימנין שנאמר שימה בפייהם אל תקרי שימה אלא סימנה שמעה רב תחליפא ממערבא אזל אמרה קמיה דר' אבהו אמר אתון מהתם מתניתו לה אנן מהכא מתנינן לה (ירמיהו לא, כ) הציבי לך ציונים שימי לך וגו' עשו ציונים לתורה	עירובין נד:ב
ציון זה לשון סימן	מפתח
ומאי משמע דהאי ציון לישנא דסימנא הוא דכתיב (יחזקאל לט, טו) וראה עצם אדם ובנה אצלו ציון	עירובין נד:ב
עשה מועדים לתורה	מפתח
ר' אליעזר אמר מהכא (משלי ז, ד) אמור לחכמה אחותי את ומודע לבינה תקרא עשה מודעים לתורה רבא אמר עשה מועדים לתורה	עירובין נד:ב
התורה לא נמצאת אצל מי שמגביה דעתו עליה או מי שמרחיב דעתו עליה	מפתח
מאי דכתיב (דברים ל, יב) לא בשמים היא ולא מעבר לים היא לא בשמים היא שאם בשמים היא אתה צריך לעלות אחריה ואם מעבר לים היא אתה צריך לעבור אחריה רבא אמר לא בשמים היא לא תמצא במי שמגביה דעתו עליה כשמים ולא תמצא במי שמרחיב דעתו עליה כים רבי יוחנן אמר לא בשמים היא לא תמצא בגסי רוח ולא מעבר לים היא לא תמצא לא בסחרנים ולא בתגרים	עירובין נה:א
כל מקום שיש בו חילול השם אין חולקין כבוד לרב	מפתח
אמר ליה (משלי כא, ז) אין חכמה ואין תבונה ואין עצה לגגד ה' כל מקום שיש בו חילול השם אין חולקין כבוד לרב	עירובין סג:א
אף על פי שהאש יורדת מן השמים מצוה להביא מן ההדיוט	מפתח
אמר רבא בפניו אסור וחייב מיתה שלא בפניו אסור ואין חייב מיתה ושלא בפניו לא והא תניא ר"א אומר לא מתו בני אהרן עד שהורו הלכה בפני משה רבן מאי דרוש (ויקרא א, ז) ונתנו בני אהרן הכהן אש על המזבח אמרו אף על פי שהאש יורדת מן השמים מצוה להביא מן ההדיוט	עירובין סג:א
כל המורה הלכה בפני רבו ראוי להכישו נחש	מפתח
כל המורה הלכה בפני רבו ראוי להכישו נחש שנאמר (איוב לב, ו) ויען אליהוא בן ברכאל הבוזי ויאמר צעיר אני לימים וגו' על כן זחלתי וכתבתי (דברים לב, כד) עם חמת זוחלי עפר	עירובין סג:א

מפתח	כל המורה הלכה בפני רבו נקרא חוטא
עירובין סג:א	אמר רבי חנינא נקרא חוטא שנאמר (תהלים קיט, יא) בלבי צפנתי אמרתך למען לא אחטא לך רב המנונא רמי כתיב בלבי צפנתי אמרתך וכתיב (תהלים מ, י) בשרתי צדק בקהל רב לא קשיא כאן בזמן שעירא היאירי קיים כאן בזמן שאין עירא היאירי קיים
מפתח	לא נענש יהושע אלא בשביל שביטל את ישראל לילה אחת מפריה ורביה
עירובין סג:ב	לא נענש יהושע אלא בשביל שביטל את ישראל לילה אחת מפריה ורביה שנאמר (יהושע ה, יג) ויהי בהיות יהושע ביריחו וישא עיניו וירא וגו' וכתיב ויאמר (לו) כי אני שר צבא ה' עתה באתי וגו' אמר לו אמש ביטלתם תמיד של בין הערבים ועכשיו ביטלתם תלמוד תורה על איזה מהן באת אמר לו עתה באתי מיד (יהושע ח, יג) וילך יהושע בלילה ההוא בתוך העמק ואמר רבי יוחנן מלמד שהלך בעומקה של הלכה
מפתח	כל הישן בחדר שאיש ואשתו שרויין בה
עירובין סג:ב	כל הישן בקילעא שאיש ואשתו שרויין בה עליו הכתוב אומר (מיכה ב, ט) נשי עמי תגרשון מבית תענוגיה
מפתח	כל האומר שמועה זו נאה וזו אינה נאה מאבד הונה של תורה
עירובין סד:א	אמר מר הכי האמר ר' אחא בר חנינא מאי דכתיב (משלי כט, ג) ורועה זונות יאבד הון כל האומר שמועה זו נאה וזו אינה נאה מאבד הונה של תורה
מפתח	כל הנודר ראוי לדוקרו בחרב אלא שחכמים מתירין לו נדרו
עירובין סד:ב	אמר רבי יוחנן מאי פתח ליה רבן גמליאל להווא גברא (משלי יב, יח) יש בוטה כמדקרות חרב ולשון חכמים מרפא כל הבוטה ראוי לדוקרו בחרב אלא שלשון חכמים מרפא
מפתח	רבי אליעזר בן עזריה יכול אני לפטור את כל העולם כולו מן הדין בטענה שהם שיכורים ואינם נתפשים על מעשין
עירובין סה:א	יכול אני לפטור את כל העולם כולו מן הדין מיום שחרב בית המקדש ועד עכשיו שנאמר (ישעיה נא, כא) לכן שמעי נא זאת ענייה ושיכורת ולא מיין
מפתח	כל שאינו מתפלל בשעת שיכרות סוגרין צרות שלא יבואו עליו
עירובין סה:א	א"ר חנינא כל המפיק מגן בשעת גאווה סוגרין וחותרין צרות בעדו שנאמר (איוב מא, ז) גאווה אפיקי מגנים סגור חותם צר
מפתח	המפייסין אותו בדבר בשעה שליבו טוב ביין יש בו דומה להקב"ה שנתפייס בריח
עירובין סה:א	א"ר חנינא כל המתפתה ביינו יש בו מדעת קונו שנאמר (בראשית ח, כא) וירח ה' את ריח הניחוח
מפתח	לא נברא יין אלא לנחם אבלים ולשלם שכר לרשעים
עירובין סה:א	א"ר חנין לא נברא יין אלא לנחם אבלים ולשלם שכר לרשעים שנא' (משלי לא, ו) תנו שכר לאובד וגו'
מפתח	כל שאין יין נשפך בתוך ביתו כמים אינו בכלל ברכה
עירובין סה:א	א"ר חנין בר פפא כל שאין יין נשפך בתוך ביתו כמים אינו בכלל ברכה שנא' (שמות כג, כה) וברך את לחמך ואת מימך מה לחם שניקח בכסף מעשר אף מים שניקח בכסף מעשר ומאי ניהו יין וקא קרי ליה מים
מפתח	מקבלין קרבנות ממושעי ישראל כדי שיחזרו בתשובה חוץ מן המומר והמנסך יין והמחלל שבתות בפרהסיא
עירובין סז:ב	כיצד אומר לו רשותי קנויה לך רשותי מבוטלת לך קנה ואין צריך לזכות רב אשי אמר האי תנא הוא דחמירא עליה שבת כע"ז כדתניא (ויקרא א, ב) מכם ולא כולכם פרט למומר מכם בכס חלקתי ולא באומות מן הבהמה להביא בני אדם הדומין לבהמה מכאן אמרו מקבלין קרבנות ממושעי ישראל כדי שיחזרו בתשובה חוץ מן המומר והמנסך יין והמחלל שבתות בפרהסיא
מפתח	וכמה עיסת המדבר
עירובין פג:ב	כדי עיסותיכם וכמה עיסותיכם כדי עיסת המדבר וכמה עיסת המדבר דכתיב (שמות טז, לו) והעומר עשירית האיפה הוא
מפתח	העולם מתקיים כשיש בו עשירים שמזמנין מזונות לעניים
עירובין פז:א	אמר לו לכשתגיע אצל אביו אמור לו אל תשגרהו בכלים הללו לפני רבי מכבד עשירים ר' עקיבא מכבד עשירים כדדרש רבא בר מרי (תהלים סא, ח) ישב עולם לפני אלהים חסד ואמת מן ינצרוהו אימתי ישב עולם לפני אלהים בזמן שחסד ואמת מן ינצרוהו
מפתח	לפי רבי יוסי הגלילי אין מניחין תפילין בלילה ובשבתות וימים טובים
עירובין צו:א	הישן בשמיני בסוכה ילקה אלא מחוורתא כדשינין מעיקרא ומאן שמעת ליה שבת זמן תפילין ר' עקיבא דתניא (שמות יג, י) ושמרת את החקה הזאת למועדה מימים ימימה וימים טובים וימים פרט לשבתות וימים טובים דברי רבי יוסי הגלילי ר' עקיבא אומר לא נאמר חוקה זו אלא לענין פסח בלבד

לפי רבי עקיבא אין מניחין תפילין בשבתות וימים טובים והתניא ר"ע אומר יכול ניח אדם תפילין בשבתות וימים טובים ת"ל (שמות יג, ט) והיה לך לאות על ירך מי שצריכין אות יצאו אלו שהן גופן אות אלא האי תנא הוא דתניא הניעור בלילה רצה חולץ רצה מניח דברי רבי נתן יונתן הקיטוני אומר אין מניחין תפילין בלילה	מפתח עירובין צו:א
אשה אינה סומכת ידה על ראש הפר דתנן אין מעכבין את התינוקות מלתקוע הא נשים מעכבין וסתם מתני' רבי מאיר ולא ר' יהודה סבר לה כר' יוסי דתניא (ויקרא א, ב) דבר אל בני ישראל וסמך בני ישראל סומכין ואין בנות ישראל סומכות	מפתח עירובין צו:ב
כיח בפני רבו חייב מיתה אמר ר"ל כיח בפני רבו חייב מיתה שנאמר (משלי ת, לו) כל משנאי אהבו מות אל תקרי למשנאי אלא למשנאי והא מינס אניס כיח ורק קאמרין	מפתח עירובין צט:א
אסור לאדם שיהלך על גבי עשבים בשבת אמר רב אסי אסור לאדם שיהלך על גבי עשבים בשבת משום שנאמר (משלי יט, ב) ואץ ברגלים חוטא תני חדא מותר לילך ע"ג עשבים בשבת ותניא אידך אסור ל"ק הא בלחים הא ביבשים	מפתח עירובין ק:ב
הכופה אשתו לדבר מצוה-תשמיש מאי קראה (משלי יט, ב) גם בלא דעת נפש לא טוב תניא נמי הכי גם בלא דעת נפש לא טוב זה הכופה אשתו לדבר מצוה	מפתח עירובין ק:ב
בני יששכר היו נבונים ואילו גבי לאה כתיב (בראשית ל, טז) ותצא לאה לקראתו ותאמר אלי תבוא כי שכר שכרתיך וכתוב (דברי הימים א יב, לג) ומבני יששכר יודעי בינה	מפתח עירובין ק:ב
עשר קללות נתקללה חוה עשר קללות נתקללה חוה דכתיב (בראשית ג, טז) אל האשה אמר הרבה ארבה אלו שני טפי דמים אחת דם נדה ואחת דם בתולים עצבונך זה צער גידול בנים והרונך זה צער העיבור בעצב תלדי בנים כמשמעו ואל אישך תשוקתך מלמד שהאשה משתוקקת על בעלה בשעה שיוצא לדרך והוא ימשל בך מלמד שהאשה תובעת בלב והאיש תובע בפה זו	מפתח עירובין ק:ב
המכניס טמא שרץ למקדש חייב והמכניס שרץ עצמו פטור אמר שמואל המכניס טמא שרץ למקדש חייב שרץ עצמו פטור מאי טעמא אמר קרא (במדבר ה, ג) מזכר ועד נקבה תשלחו מי שיש לו טהרה במקוה יצא שרץ שאין לו טהרה	מפתח עירובין קד:ב
בוקר זה כשיש אור רב הונא אמר נגהי ורב יהודה אמר לילי קא סלקא דעתך דמאן דאמר נגהי נגהי ממש ומאן דאמר לילי לילי ממש מיתיבי (בראשית מד, ג) הבקר אור והאנשים שולחו אלמא אור יממא הוא מי כתיב האור בקר הבקר אור כתיב כמאן דאמר צפרא נהר	מפתח פסחים ב:א
אור זה יום מיתיבי (בראשית א, ה) ויקרא אלהים לאור יום אלמא אור יממא הוא הכי קאמר למאיר ובא קראו יום אלא מעתה ולחשך קרא לילה למחשיך ובא קרא לילה	מפתח פסחים ב:א
לכוכבים יש אור אך אינם מאירים ולכן אין לומר שאור זה לילה מיתיבי (תהלים קמח, ג) הללוהו כל כוכבי אור אלמא אור אורתא הוא הכי קאמר הללוהו כל כוכבים המאירים אלא מעתה כוכבים המאירים הוא	מפתח פסחים ב:א
איוב מצפה לאור שיגיע עם שחר מכאן שאור זה יום מיתיבי (איוב ג, ט) יחשכו כוכבי נשפו יקו לאור ואין ואל יראה בעפעפי שחר מדקאמר יקו לאור ואין אלמא אור יממא הוא התם מילט הוא דקא לייט ליה איוב למזליה אמר יהא רעוא דליצפיה הך גברא לנהורא ולא לישכחיה	מפתח פסחים ב:ב
דוד התפלל שלא יהיה לו חושך בעולם הבא שדומה ליום ושיהיה לו אור בעולם הזה שדומה ללילה מיתיבי (תהלים קלט, יא) ואומר אך חשך יושפני ולילה אור בעדני אלמא אור יממא הוא התם הכי קאמר דוד אני אמרתי אך חשך יושפני לעוה"ב שהוא דומה ליום עכשיו העולם הזה שהוא דומה ללילה אור בעדני	מפתח פסחים ב:ב
זבחים נאכלים ביום ובלילה אחר היום עד הבוקר זבחים נאכלים ליום אחד ושלמים נאכלים לשני ימים מה להלן לילה אחר היום אף כאן לילה אחר היום ת"ל (ויקרא יט, ו) ביום זבחכם יאכל וממחרת והנותר עד יום בעוד יום הוא נאכל ואינו נאכל לאור שלשי	מפתח פסחים ג:א

לעולם יספר אדם בלשון נקיה	מפתח
תניא דבי רבי ישמעאל לעולם יספר אדם בלשון נקיה שהרי בזב קראו מרכב ובאשה קראו מושב	פסחים ג:א
והרי גם באישה- רבקה כתוב לשון מרכב	מפתח
ובאשה לא כתיב בה מרכב והכתיב (בראשית כד, סא) ותקם רבקה ונערוותיה ותרכבנה על הגמלים התם משום ביעתותא דגמלים אורחא היא והכתיב (שמות ד, כ) ויקח משה את אשתו ואת בניו וירכיבם על החמור התם	פסחים ג:א
לעולם אל יוציא אדם דבר מגונה	מפתח
לעולם אל יוציא אדם דבר מגונה מפיו שהרי עקם הכתוב שמונה אותיות ולא הוציא דבר מגונה מפיו שנאמר (בראשית ז, ח) מן הבהמה הטהורה ומן הבהמה אשר איננה טהורה	פסחים ג:א
וכן אצל אביגיל כתוב לשון מרכב	מפתח
והכתיב (שמואל א כה, כ) והיא רוכבת על החמור התם משום ביעתותא דליליא אורחא הוא	פסחים ג:ב
אולי נלמד ממילה שצריך לבער החמץ מהבוקר שכן זריזין מקדימים למצוות	מפתח
דלכולי עלמא אור אורתא הוא מכדי בין לרבי יהודה ובין לר' מאיר חמץ אינו אסור אלא משש שעות ולמעלה ונבדוק בשית וכי תימא זריזין מקדימין למצות נבדוק מצפרא דכתיב (ויקרא יב, ג) וביום השמיני ימול בשר ערלתו ותניא כל היום כולו כשר למילה אלא שזריזין מקדימין למצות	פסחים ד:א
זריזין מקדימים למצוות	מפתח
ותניא כל היום כולו כשר למילה אלא שזריזין מקדימין למצות שנאמר (בראשית כב, ג) וישכם אברהם בבקר	פסחים ד:א
מצינו י"ד שנקרא ראשון	מפתח
מצינו י"ד שנקרא ראשון שנאמר (שמות יב, יח) בראשון בארבעה עשר יום לחדש	פסחים ה:א
ראשון משמע מעיקרא	מפתח
רב נחמן בר יצחק אמר ראשון דמעיקרא שמע דאמר קרא (איוב טו, ז) הראשון אדם תולד	פסחים ה:א
בשכר שלושה שנקראו ראשון (ראשון של פסח ראשון של חג וראשון של לולב) זכו לשלושה ראשון - להכרית זרעו	מפתח
בשכר שלושה ראשון זכו לשלושה ראשון להכרית זרעו של עשו לבנין בית המקדש ולשמו של משיח להכרית זרעו של עשו דכתיב (בראשית כה, כה) ויצא הראשון אדמוני כולו כאדרת שער	פסחים ה:א
לבנין בית המקדש	מפתח
ולבנין בית המקדש דכתיב (ירמיהו יז, יב) כסא כבוד מרום מראשון מקום מקדשנו	פסחים ה:א
לשמו של משיח	מפתח
ולשמו של משיח דכתיב (ישעיהו מא, כז) ראשון לציון הנה הנם	פסחים ה:א
לפי רבי ישמעאל צריך להפסיק לאכול חמץ מזמן שמסיימין לאכול את קורבן פסח	מפתח
רבא אמר מהכא (שמות לד, כה) לא תשחט על חמץ דם זבחי לא תשחט הפסח ועדיין חמץ קיים	פסחים ה:א
שלך אי אתה רואה אבל אתה רואה של אחרים ושל גבוה	מפתח
ת"ר (שמות יב, יט) שבעת ימים שאור לא ימצא בבתיכם מה ת"ל והלא כבר נאמר (שמות יג, ז) לא יראה לך שאור [ולא יראה לך חמץ] בכל גבולך לפי שנא' לא יראה לך שאור שלך אי אתה רואה אבל אתה רואה של אחרים ושל גבוה	פסחים ה:ב
לפי תנא קמא שואלין ודורשין בהלכות פסח שלושים יום לפני הפסח	מפתח
שהרי משה עומד בפסח ראשון ומזהיר על הפסח שני שנאמר (במדבר ט, ב) ויעשו בני ישראל את הפסח במועדו וכתיב (במדבר ו, ו) ויהי אנשים אשר היו טמאים לנפש אדם	פסחים ו:ב
לפי רשב"ג שואלין ודורשין בהלכות פסח שתי שבתות לפני הפסח	מפתח
מאי טעמא דרשב"ג שהרי משה עומד בראש החדש ומזהיר על הפסח שנאמר (שמות יב, ב) החדש הזה לכם ראש חדשים וכתיב דברו אל כל עדת ישראל לאמר בעשור לחדש הזה ויקחו להם איש שה לבית אבות	פסחים ו:ב

כשמשאמר החודש הזה לכם ראש חודשים זה היה בראש חודש אמר רב נחמן בר יצחק אתיא מדבר ממדבר כתיב הכא במדבר ט, א במדבר סיני וכתוב התם (במדבר א, א) וידבר יי אל משה במדבר סיני באהל מועד באחד לחדש השני מה להלן בראש חדש אף כאן בראש חדש	מפתח פסחים ו:ב
מנין לשון עובר בכלל כל המצות מברך עליהן עובר לעשייתן כל המצות מברך עליהן עובר לעשייתן מאי משמע דהאי עובר לישנא דאקדומי הוא אמר ר"נ בר יצחק דאמר קרא (שמואל ב יח, ג) וירץ אחימעץ דרך הככר ויעבר את הכושי אביי אמר מהכא (בראשית לג, ג) והוא עבר לפניו ואבע"א מהכא (מיכה ב, ג) ויעבר מלכם לפניו וה' בראשם	מפתח פסחים ז:ב
שלוחי מצוה עלולים להנזק במקום שההיזק שכיח והאמר רבי אלעזר שלוחי מצוה אינן ניזוקין היכא דשכיח היזיקא שאני שנאמר (שמואל א טז, ב) ויאמר שמואל איך אלך ושמע שאול והרגני ויאמר ה' עגלת בקר תקח בידך	מפתח פסחים ח:ב
גם בחזרה שלוחי מצוה אינם ניזוקין אין לי אלא בהליכה בחזרה מנין תלמוד לומר (דברים טז, ז) ופנית בבקר והלכת לאהליך מלמד שתלך ותמצא אהלך בשלום	מפתח פסחים ח:ב
לפי רבי יהודה בודקין שלוש פעמים כנגד שלש השבתות שבתורה מ"ט דרבי יהודה רב חסדא ורבה בר רב הונא דאמרי תרוייהו כנגד שלש השבתות שבתורה (שמות יג, ז) לא יראה לך חמץ ולא יראה לך שאור (שמות יב, ט) שבעת ימים שאור לא ימצא בבתיכם (שמות יב, טו) אך ביום הראשון תשביתו שאור מבתיכם	מפתח פסחים י:ב
גבאי תמחוי שאין להם עניים לחלק מוכרין לאחרים ואין מוכרין לעצמן דתניא גבאי צדקה שאין להם עניים לחלק פורטין לאחרים ואין פורטין לעצמן גבאי תמחוי שאין להם עניים לחלק מוכרין לאחרים ואין מוכרין לעצמן משום שנאמר (במדבר לב, כב) והייתם נקיים מה' ומישראל	מפתח פסחים יג:א
אין אוכל מטמא אוכל והא אין אוכל מטמא אוכל דתניא יכול יהא אוכל מטמא אוכל ת"ל (ויקרא יא, לח) וכי יתן מים על זרע ונפל מנבלתם עליו טמא הוא הוא טמא ואין עושה כיוצא בו טמא	מפתח פסחים יד:א
דם שהנפש יוצאה בו קרוי דם דם שאין הנפש יוצאה בו אינו קרוי דם רב שמואל בר אמי דאמר רחמנא (דברים יב, כג) רק חזק לבלתי אכול הדם כי הדם הוא הנפש דם שהנפש יוצאה בו קרוי דם דם שאין הנפש יוצאה בו אינו קרוי דם	מפתח פסחים טז:ב
עון הקודשים שנשא אהרון הוא עון טומאה ולא עון פיגול ולא עון נותר ת"ש (שמות כה, לח) ונשא אהרן את עון הקדשים וכי איזה עון הוא נושא אם עון פיגול הרי כבר נאמר (ויקרא יט, ז) לא ירצה אם עון נותר הרי כבר נאמר (ויקרא ז, יח) לא יחשב הא אינו נושא אלא עון טומאה שהותרה מכללה בציבור	מפתח פסחים טז:ב
חמץ אסור בהנאה אמר חזקיה מנין לחמץ בפסח שאסור בהנאה שנאמר (שמות יג, ג) לא יאכל חמץ לא יהא בו היתר אכילה טעמא דכתב רחמנא לא יאכל חמץ הא לא כתב לא יאכל הוה אמינא איסור אכילה משמע איסור הנאה לא משמע ופליגא דר' אבהו דא"ר אבהו כל מקום שנאמר לא יאכל לא תאכל לא תאכלו אחד איסור אכילה ואחד איסור הנאה	מפתח פסחים כא:ב
שלא כחמץ נבילה מותרת בהנאה עד שיפרט לך הכתוב כדרך שפרט לך בנבילה דתניא (דברים יד, כא) לא תאכלו כל נבלה לגר אשר בשעריך תתננה ואכלה או מכור לנכרי וגו' אין לי אלא לגר בנתינה ולנכרי במכירה לגר במכירה מנין ת"ל לגר אשר בשעריך תתננה או מכור לנכרי בנתינה מנין תלמוד לומר תתננה ואכלה או מכור לנכרי	מפתח פסחים כא:ב
עובדי כוכבים ניסכו יין לעבודה זרה ואימא כמים המתנסכים על גבי המזב אמר רבי אבהו כמים רוב מים מידי רוב מים כתיב אלא אמר רב אשי כמים הנשפכין ולא כמים הניסכין ואימא כמים הנשפכין לפני ע"ז התם נמי ניסוך איקרי דכתיב (דברים לב, לח) ישתו יין נסיכם	מפתח פסחים כב:א
אבר מן החי אסור והרי אבר מן החי דכתיב (דברים יב, כג) לא תאכל הנפש עם הבשר	מפתח פסחים כב:ב
לא יושיט אדם כוס יין לנזיר ואבר מן החי לבני נח תניא רבי נתן אומר מנין שלא יושיט אדם כוס יין לנזיר ואבר מן החי לבני נח ת"ל (ויקרא יט, יד) ולפני עור לא תתן מכשול	מפתח פסחים כב:ב

שור הנסקל אסור באכילה גם אם שחטו לאחר שניגמר דינו	מפתח
ואי זה זה דם הקזה שהנפש יוצאה בו והרי שור הנסקל דרחמנא אמר (שמות כא, כח) לא יאכל את בשרו ותניא ממשמע שנאמר (שמות כא, כח) סקול יסקל השור איני יודע שהיא נבלה ונבלה אסורה באכילה ומה ת"ל לא יאכל מגיד לך הכתוב שאם שחטו לאחר שנגמר (את) דינו אסור	פסחים כב:ב
שור הנסקל אסור בהנאה	מפתח
אין לי אלא באכילה בהנאה מנין ת"ל (שמות כא, כח) ובעל השור נקי מאי משמע שמעון בן זומא אומר כאדם שאומר לחבירו יצא פלוני נקי מנכסיו ואין לו בהם הנאה של כלום טעמא דכתב ובעל השור נקי דאי מלא יאכל איסור אכילה משמע איסור הנאה לא משמע	פסחים כב:ב
ערלה אסורה באכילה	מפתח
עד שבא ר"ע ודרש את ה' אלהיך תירא לרבות תלמידי חכמים והרי ערלה דרחמנא אמר (ויקרא יט, כג) ערלים לא יאכל ותניא ערלים לא יאכל אין לי אלא איסור אכילה מנין שלא יהנה ממנו שלא יצבע בו ולא ידליק בו את הנר ת"ל וערלתם ערלתו ערלים לא יאכל לרבות את כולם טעמא דכתב רחמנא וערלתם ערלתו ערלים הא לאו הכי	פסחים כב:ב
תרומה אסורה לישראל	מפתח
והרי תרומה דרחמנא אמר (ויקרא כב, י) וכל זר לא יאכל קדש ותנן מערבין לנזיר ביין ולישראל בתרומה	פסחים כג:א
גידולו של הנזיר קדוש ואין דבר אחר קדוש	מפתח
ותנן מערבין לנזיר ביין אמר מר זוטרא שאני התם דאמר קרא נזרו שלו יהא רב אשי אמר (במדבר ו, ה) קדוש יהיה גדל פרע שער ראשו גידולו קדוש ואין דבר אחר קדוש	פסחים כג:א
חדש אסורים באכילה ומתרים בהנאה	מפתח
והרי חדש דרחמנא אמר (ויקרא כג, יד) לחם וקלי וכרמל לא תאכלו עד עצם היום הזה ותנן קוצר לשחת ומאכיל לבהמה	פסחים כג:א
שרצים אסורים באכילה ומותרים בהנאה	מפתח
ואידך קצירכם דכל ישראל משמע והרי שרצים דרחמנא אמר (ויקרא יא, מא) שקץ הוא לא יאכל ותנן צידי חיה ועופות ודגים שנזדמנו להם מינין טמאין מותרין למוכרן לנכרים שאני התם דאמר קרא לכם שלכם יהא אי הכי אפי' לכתחלה נמי שאני הכא דאמר קרא יהיו בהוייתן יהו	פסחים כג:א
שלך אי אתה רואה אבל אתה רואה של אחרים ושל גבוה	מפתח
תניא ר' יוסי הגלילי אומר תמה על עצמך היאך חמץ אסור בהנאה כל שבעה שאני התם דאמר קרא (שמות יג, ז) ולא יראה לך שאור שלך יהא ורבנן שלך אי אתה רואה אבל אתה רואה של אחרים ושל גבוה	פסחים כג:א
חולין שנשחטו בעזרה דאורייתא	מפתח
מהיכא דנפקא ליה לר' יהודה (שמות כב, ל) מלכלב תשליכון אותו קסבר חולין שנשחטו בעזרה דאורייתא מנין דכתיב (ויקרא ו, כג) כל חטאת אשר יובא מדמה וגו	פסחים כג:ב
אמורי קדשים קלים צריך לשרוף באש	מפתח
ואמורי קדשים קלים מנין תלמוד לומר (וכל) בקדש באש תשרף אמר ליה רבי יונתן רבך מהאי קרא קאמר לה (שמות כט, לד) ואם יותר מבשר המלואים ומן הלחם עד הבקר וגו	פסחים כד:א
יש אדם שממונו חביב עליו מגופו	מפתח
אם נאמר (דברים ו, ה) בכל נפשך למה נאמר בכל מאודך ואם נאמר בכל מאודך למה נאמר בכל נפשך אלא לומר לך אם יש אדם שגופו חביב עליו מממונו לכך נאמר בכל נפשך ויש אדם שממונו חביב עליו מגופו לכך נאמר בכל מאודך	פסחים כה:א
לפי חכמים בגדי כהונה טעונין גניזה לפי רבי דוסא לא ישתמש בהם ליום כפור אחר	מפתח
בגדי כהונה דכתיב (ויקרא טז, כג) והניחם שם מלמד שטעונין גניזה הניחא לרבנן דאמרי מלמד שטעונין גניזה אלא לר' דוסא דפליג עלייהו דאמר אבל ראויין הן לכהן הדיוט ומאי והניחם שם שלא ישתמש בהם ביום כפורים אחר	פסחים כו:א
מצוה לשרוף החמץ באש אבל אם לא מצא עצים ישבית בכל דבר שיכול להשביתו	מפתח
אמרו לו כל דין שאתה דן תחלתו להחמיר וסופו להקל אינו דין לא מצא עצים לשרפו יהא יושב ובטל והתורה אמרה (שמות יב, טו) תשביתו שאור מבתיכם בכל דבר שאתה יכול להשביתו	פסחים כז:ב
חמץ של נכרי שעבר עליו הפסח מותר בהנאה ושל ישראל אסור בהנאה	מפתח
חמץ של נכרי שעבר עליו הפסח מותר בהנאה ושל ישראל אסור בהנאה שנאמר (שמות יג, ז) לא יראה לך שאור	פסחים כח:א

לפי רבי יהודה האוכל חמץ משש שעות ולמעלה עובר בלא תעשה ומנין לאוכל חמץ משש שעות ולמעלה שהוא עובר בלא תעשה שנאמר (דברים טז, ג) לא תאכל עליו חמץ דברי רבי יהודה	מפתח פסחים כח:ב
הנושה בחבירו מנה וחבירו בחבירו מוציאין מזה ונותנין לזה רבי נתן אומר מנין לנושה בחבירו מנה וחבירו בחבירו שמוציאין מזה ונותנין לזה ת"ל (במדבר ה, ז) ונתן לאשר אשם לו	מפתח פסחים לא:א
בעל חוב קונה משכון דא"ר יצחק מנין לבעל חוב שקונה משכון שנאמר (דברים כד, ג) ולך תהיה צדקה אם אינו קונה משכון צדקה מנין מכאן לבעל חוב שקונה משכון	מפתח פסחים לא:ב
לפי תנא קמא האוכל כזית תרומה בשגגה משלם קרן וחומש ת"ר האוכל כזית תרומה משלם קרן וחומש אבא שאול אומר עד שיהא בו שוה פרוטה מ"ט דתנא קמא אמר קרא (ויקרא כב, יד) ואיש כי יאכל קדש בשגגה ואכילה בכזית ואבא שאול מאי טעמא אמר קרא ונתן ואין נתינה פחות משוה פרוטה	מפתח פסחים לב:ב
דברים הבאים לידי חימוץ אדם יוצא בהן ידי חובתו במצה יצאו אלו שאין באין לידי חימוץ וכן תנא דבי ר' אליעזר בן יעקב אמר קרא (דברים טז, ג) לא תאכל עליו חמץ שבעת ימים תאכל עליו מצות דברים הבאים לידי חימוץ אדם יוצא בהן ידי חובתו במצה יצאו אלו שאין באין לידי חימוץ	מפתח פסחים לה:א
לפי ריש לקיש דברים שאדם יוצא בהן ידי חובתו במצה חייבין על חימוצו כרת מאי טעמא דריש לקיש א"ל דאמר קרא לא תאכל עליו חמץ [וגו'] דברים שאדם יוצא בהן ידי חובתו במצה חייבין על חימוצו כרת והא וואיל ואין אדם יוצא בה ידי חובתו דהויא ליה מצה עשירה אין חייבין על חימוצו כרת	מפתח פסחים לה:א
מעשר ראשון שהקדימו בשיבליים פטור מתרומה גדולה אמר רבי שמעון בן לקיש מעשר ראשון שהקדימו בשיבליים פטור מתרומה גדולה שנאמר (במדבר יח, כו) והרמותם ממנו תרומת ה' מעשר מן המעשר מעשר מן המעשר אמרתי לך ולא תרומה גדולה ותרומת מעשר מן המעשר	מפתח פסחים לה:ב
מעשר שני ניתן לפדות על גב אסימון והקדש ניתן לחלל על גבי הקרקע פשיטא לעולם דנפדו ומאי לא נפדו שלא נפדו כהלכתן מעשר שני שפדאו על גב אסימון דרחמנא אמר (דברים יד, כה) וצרת הכסף דבר שיש לו צורה והקדש שחיללו על גבי קרקע דרחמנא אמר (ויקרא כז, יט) ונתן הכסף וקם לו	מפתח פסחים לה:ב
מעשר ראשון שהקדימו בשיבליים פטור מתרומה גדולה אמר רבי שמעון בן לקיש מעשר ראשון שהקדימו בשיבליים פטור מתרומה גדולה שנאמר (במדבר יח, כו) והרמותם ממנו תרומת ה' מעשר מן המעשר מעשר מן המעשר אמרתי לך ולא תרומה גדולה ותרומת מעשר מן המעשר	מפתח פסחים לה:ב
לא יוצא אדם ידי חובתו במעשר שני בירושלים במצות ת"ר יכול יוצא אדם ידי חובתו במעשר שני בירושלים ת"ל (דברים טז, ג) לחם עוניי מה שנאכל באנינות יצא זה שאינו נאכל באנינות אלא בשמחה	מפתח פסחים לו:א
יציקה ולישה כשירה בכל אדם והכתיב (ויקרא ב, א) ויצק עליה שמן וגו' והביאה אל הכהן מקמיצה ואילך מצות כהונה לימד על יציקה ובלילה שכשירה בכל אדם לישא נהי דבזרזין ליתא במקום זרזין איתא	מפתח פסחים לו:א
אין אדם יוצא ידי חובת בכורים במצות תנו רבנן יכול יוצא אדם ידי חובתו בבכורים תלמוד לומר (שמות יב, כ) בכל מושבותיכם תאכלו מצות מצה הנאכלת בכל מושבותיכם יצאו בכורים שאין נאכלין בכל מושבותיכם אלא בירושלים דברי רבי יוסי הגלילי	מפתח פסחים לו:א
מעשר שני נטמא שפודין אותו אפי' בירושלים דא"ר (אליעזר) מנין למעשר שני שנטמא שפודין אותו אפי' בירושלים ת"ל (דברים יד, כד) כי לא תוכל שאתו ואין שאת אלא אכילה שנאמר (בראשית מג, לד) וישא משאת מאת פניו	מפתח פסחים לו:ב
לפי רבי יהודה אין לחם אלא האפוי בתנור מעיקרא ור' יהודה סבר אין לחם אלא האפוי בתנור מעיקרא וכיון דמעיקרא לאו בתנור אפייה לאו לחם הוא אמר רבא מאי טעמא דר' יהודה דכתיב (ויקרא כו, כו) ואפו עשר נשים לחמכם בתנור אחד לחם האפוי בתנור אחד קרוי לחם ושאיין אפוי בתנור אחד אין קרוי לחם	מפתח פסחים לז:ב

מפתח	צריך לשמור את המצות לשם מצות מצה	פסחים לח:ב
	(שמות יב, יז) ושמרתם את המצות מצה המשתמרת לשם מצה יצתה זו שאין משתמרת לשם מצה אלא לשום זבח	
מפתח	קורבן פסח אסור לבשל גם בשאר משקין	פסחים מא:א
	רבי אומר במים אין לי אלא מים שאר משקין מניין ת"ל (שמות יב, ט) ובשל מבושל מ"מ מאי בינייהו איכא בינייהו צלי קדר ורבנן האי בשל מבושל	
מפתח	צלאו כל צרכו מותר	פסחים מא:א
	ת"ר יכול צלאו כל צורכו יהא חייב ת"ל (שמות יב, ט) אל תאכל ממנו נא ובשל מבושל במים נא ובשל מבושל אמרתי לך ולא שצלאו כל צורכו	
מפתח	אכל ממנו כזית חי פטור אבל אסור	פסחים מא:א
	תנו רבנן יכול אכל כזית חי יהא חייב תלמוד לומר אל תאכלו ממנו נא ובשל מבושל נא ובשל אמרתי לך ולא חי יכול יהא מותר תלמוד לומר (שמות יב, ט) כי אם צלי אש	
מפתח	בשעה שישנו בקום אכול צלי ישנו בבל תאכל נא בשעה שאינו בקום אכול צלי אינו בבל תאכל נא	פסחים מא:ב
	תלמוד לומר (שמות יב, ט) אל תאכלו ממנו נא ובשל מבושל במים כי אם צלי אש שאין תלמוד לומר כי אם צלי אש ומה תלמוד לומר כי אם צלי אש לומר לך בשעה שישנו בקום אכול צלי ישנו בבל תאכל נא בשעה שאינו בקום אכול צלי אינו בבל תאכל נא	
מפתח	בלילה אין ביום לא האי לאו הבא מכלל עשה הוא וכל לאו הבא מכלל עשה עשה	פסחים מא:ב
	מה נא בלאו אף צלי בלאו בשלמא נא כתיב אל תאכלו ממנו נא אלא צלי מנלן דכתיב (שמות יב, ח) ואכלו את הבשר בלילה הזה בלילה אין ביום לא האי לאו הבא מכלל עשה הוא וכל לאו הבא מכלל עשה עשה	
מפתח	שור או שה שיש בו מום צריך להמיר אותו בכסף לבדק הבית ולא תמימים שאותם צריך להעלות על המזבח	פסחים מב:א
	רבי יהודה היא דתניא (ויקרא כב, כג) שור ושה שרוע וקלוט נדבה תעשה אותו אותה מתפיס לבדק הבית ואי אתה מתפיס תמימים לבדק הבית	
מפתח	כל הממיר שוא או שה תמימים לבדק הבית עובר בלאו	פסחים מב:א
	מכאן אמרו כל המתפיס תמימים לבדק הבית עובר בעשה אין לי אלא בעשה בלא תעשה מנין ת"ל (ויקרא כב, א) וידבר ה' אל משה לאמר לימד על כל הפרשה כולה שיהא בלא תעשה דברי רבי יהודה	
מפתח	בנות עשירים טופלות אותן בסולת בנות מלכים בשמן המור	פסחים מג:א
	בנות עשירים טופלות אותן בסולת בנות מלכים בשמן המור שנא' (אסתר ב, יב) ששה חדשים בשמן המור	
מפתח	כותח הבבלי ושכר המדי וחומץ האדומי וזיתום המצרי	פסחים מג:א
	ורב יהודה מ"ט לא אמר כרב נחמן אמר לך עד כאן לא קאמר ר"א התם אלא חמץ דגן גמור ע"י תערובת אבל נוקשה בעיניה לא אמר תניא כוותיה דרב יהודה (שמות יב, כ) כל מחמצת לא תאכלו לרבות כותח הבבלי ושכר המדי וחומץ האדומי וזיתום המצרי	
מפתח	על חמץ דגן גמור ענוש כרת ועל עירובו בלאו	פסחים מג:א
	יכול יהא ענוש כרת ת"ל (שמות יב, טו) כי כל אוכל חמץ ונכרתה על חמץ דגן גמור ענוש כרת ועל עירובו בלאו	
מפתח	השוה הכתוב איש לאשה לכל עונשין שבתורה	פסחים מג:א
	וכן תנא דבי ר' ישמעאל אמר קרא (במדבר ה, ו) איש או אשה כי יעשו מכל חטאת האדם השוה הכתוב איש לאשה לכל עונשין שבתורה	
מפתח	כל איסורין שבתורה אין היתר מצטרף לאיסור חוץ מאיסורי נזיר	פסחים מג:ב
	אמר רבי יוחנן כל איסורין שבתורה אין היתר מצטרף לאיסור חוץ מאיסורי נזיר שהרי אמרה תורה (במדבר ו, ג) משרת וזעירי אמר אף שאור בל תקטירו כמאן כר"א דדריש כל	
מפתח	איסורי נזיר מצטרפים זה עם זה לחייבו קורבן חטאת	פסחים מה:א
	א"ל רב אשי לרב כהנא אלא הא דתניא (במדבר ו, ד) מכל אשר יעשה מגפן היין מחרצנים ועד זג לימד על איסורי נזיר שמצטרפים זה עם זה	
מפתח	כל הנהנה מסעודת הרשות לסוף גולה	פסחים מט:א
	כל הנהנה מסעודת הרשות לסוף גולה שנא' (עמוס ו, ד) ואוכלים כרים מצאן ועגלים מתוך מרבק וכתוב לכן עתה יגלו בראש גולים	

ולא ישא בת עמי הארץ מפני שהן שקץ ונשותיהן שרץ ועל בנותיהן הוא אומר ולא ישא בת עמי הארץ מפני שהן שקץ ונשותיהן שרץ ועל בנותיהן הוא אומר (דברים כז, כא) ארור שוכב עם כל בהמה	מפתח פסחים מט:ב
עם הארץ אסור לאכול בשר בהמה תניא ר' אומר עם הארץ אסור לאכול בשר (בהמה) שנאמר (ויקרא יא, מו) זאת תורת הבהמה והעוף	מפתח פסחים מט:ב
לפירבי יהודה חייב בבה"מ באכילה שיש בה שביעה שזה בכביצה רבי מאיר סבר (דברים ת, י) ואכלת זו אכילה ושבעת זו שתיה ואכילה בכזית ורבי יהודה סבר ואכלת ושבעת אכילה שיש בה שביעה ואיזו זו בכביצה	מפתח פסחים מט:ב
אמר הקב"ה לא כשאני נכתב אני נקרא נכתב אני ביו"ד ה"א ונקרא אני באל"ף דל"ת לא כעולם הזה העולם הבא העולם הזה נכתב ביו"ד ה"י ונקרא באל"ף דל"ת אבל לעולם הבא כולו אחד נקרא ביו"ד ה"י ונכתב ביו"ד ה"י סבר רבא למדרשה בפירקא א"ל ההוא סבא לעלם כתיב ר' אבינא רמי כתיב (שמות ג, טו) זה שמי לעלם וזה זכרי לדור דור אמר הקב"ה לא כשאני נכתב אני נקרא נכתב אני ביו"ד ה"א ונקרא אני באל"ף דל"ת	מפתח פסחים נא:
ספיחין אסורים וחכ"א כל הספיחין אסורים ותרוייהו אליבא דר' עקיבא דתניא (ויקרא כה, כ) הן לא נזרע ולא נאסוף את תבואתנו א"ר עקיבא וכי מאחר שאין זורעין מהיכא אוספין מכאן לספיחין שהן אסורין	מפתח פסחים נא:ב
כל זמן שחיה אוכלת מן השדה האכל לבהמה שבבית כלה לחיה אשר בשדה כלה לבהמתן מן הבית ולמה אמרו שלש ארצות לביעור שיהיו אוכלין בכל אחת ואחת עד שיכלה האחרון שבה מנא הני מילי אמר רב חמא בר עוקבא א"ר יוסי בר חנינא אמר קרא (ויקרא כה, ז) ולבהמתן ולחיה אשר בארצך כל זמן שחיה אוכלת מן השדה האכל לבהמה שבבית כלה לחיה אשר בשדה כלה לבהמתן מן הבית וגמירי דאין חיה שביהודה גדילה על פירות שבגליל ואין חיה שבגליל גדילה על פירות שביהודה	מפתח פסחים נב:ב
סימן להרים מילין סימן לעמקים דקלים סימן לנחלים קנים סימן לשפלה שקמה רבן שמעון בן גמליאל אומר סימן להרים מילין סימן לעמקים דקלים סימן לנחלים קנים סימן לשפלה שקמה ואף על פי שאין ראיה לדבר זכר לדבר שנאמר (מלכים א י, כז) ויתן המלך את הכסף בירושלים כאבנים ואת הארזים נתן כשקמים אשר בשפלה	מפתח פסחים נא:
כל המטיל מלאי לכיס תלמידי חכמים זוכה ויושב בישיבה של מעלה כל המטיל מלאי לכיס תלמידי חכמים זוכה ויושב בישיבה של מעלה שנא' (קהלת ז, יב) כי בצל החכמה בצל הכסף	מפתח פסחים נב:ב
בין שאמרו להדליק את הנר בלילי יוה"כ ובין שאמרו שלא להדליק שניהן לדבר אחד נתכוונו תנא בין שאמרו להדליק ובין שאמרו שלא להדליק שניהן לדבר אחד נתכוונו אמר רב יהושע דרש רבא (ישעיהו ס, כא) ועמך כלם צדיקים לעולם יירשו ארץ וגו' בין שאמרו להדליק ובין שאמרו שלא להדליק שניהם לא נתכוונו אלא לדבר אחד	מפתח פסחים נב:ב
תורה נבראה קודם בריאת העולם שבעה דברים נבראו קודם שנברא העולם ואלו הן תורה ותשובה וגן עדן וגיהנם וכסא הכבוד ובית המקדש ושמו של משיח תורה דכתיב (משלי ת, כב) השם קנני ראשית דרכו	מפתח פסחים נד:א
תשובה נבראה קודם בריאת העולם תשובה דכתיב (תהלים צ, ב) בטרם הרים יולדו וכתוב (תהלים צ, ג) תשב אנוש עד דכא ותאמר שובו בני אדם	מפתח פסחים נד:א
גן עדן נברא קודם בריאת העולם גן עדן דכתיב (בראשית ב, ח) ויטע ה' אלהים גן בעדן מקדם	מפתח פסחים נד:א
גיהנום נברא קודם בריאת העולם גיהנם דכתיב (ישעיהו ל, לג) כי ערוך מאתמול תפתה כסא הכבוד	מפתח פסחים נד:א
בית המקדש נברא קודם בריאת העולם ובית המקדש דכתיב (ירמיהו יז, יב) כסא כבוד מרום מראשון מקום מקדשנו	מפתח פסחים נד:א

מפתח שמו של משיח נברא קודם בריאת העולם פסחים נד:א שמו של משיח דכתיב (תהלים עב, יז) יהי שמו לעולם לפני שמש ינון שמו	
מפתח לפי רבא מפסיקין מעט בין היום לעל לבבך פסחים נז:א אמר רב יהודה אומרים (דברים ו, ד) שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד ולא היו מפסיקין רבא אמר מפסיקין היו אלא שהיו אומרים היום על לבבך דמשמע היום על לבבך ולא מחר על לבבך	
מפתח ביקש יעקב לגלות לבניו קץ הימין ונסתלקה ממנו שכינה פסחים נז:א דאמר רשב"ל (בראשית מט, א) ויקרא יעקב אל בניו ויאמר האספו ואגידה לכם ביקש יעקב לגלות לבניו קץ הימין ונסתלקה ממנו שכינה אמר שמא חס ושלום יש במטתי פסול כאברהם שיצא ממנו ישמעאל ואבי יצחק שיצא ממנו עשו	
מפתח תמיד נשחט בשמונה ומחצה וקרב בתשעה ומחצה פסחים נח:א ר' יהושע בן לוי דאמר קרא (במדבר כח, ד) את הכבש אחד תעשה בבקר ואת הכבש השני תעשה בין הערבים חלקהו לבין שני ערבים ב' שעות ומחצה לכאן שתי שעות ומחצה לכאן ושעה אחת לעשייתו	
מפתח לא יהיה דבר קרב לפני תמיד של שחר פסחים נח:ב תנו רבנן מנין שלא יהא דבר קודם לתמיד של שחר תלמוד לומר (ויקרא ו, ה) וערך עליה העולה מאי תלמודא אמר רבא (ויקרא ו, ג) העולה עולה ראשונה	
מפתח אין דבר קרב אחר תמיד של בין הערבים פסחים נח:ב ומנין שאין דבר קרב אחר תמיד של בין הערבים ת"ל (ויקרא ו, ה) והקטיר עליה חלבי השלמים מאי תלמודא אמר אביי עליה שלמים ולא על חבירתה שלמים	
מפתח אין לך עבודה שכשירה מערב עד בוקר אלא הטבת הנרות פסחים נט:א מאי טעמא אמר קרא (שמות כז, כא) יערוך אותו אהרן ובניו מערב עד בקר אותו מערב עד בוקר ואין דבר אחר מערב עד בוקר ואיתקש קטרת לנרות	
מפתח אין לך דבר שקודם לתמיד של שחר אלא קטרת בלבד פסחים נט:א תנו רבנן אין לך דבר שקודם לתמיד של שחר אלא קטרת בלבד שנאמר בה בבקר בבקר ויוקדם קטרת דבר שנאמר בו בבקר בבקר דכתיב (שמות ל, ז) והקטיר עליו אהרן קטרת סמים בבקר בבקר לדבר שלא נאמר בו אלא בקר אחד	
מפתח הכהנים אוכלים ובעלים מתכפרין פסחים נט:ב וכמה דכהנים לא אכלי בשר בעלים לא מתכפרי דתניא (שמות כט, לג) ואכלו אותם אשר כפר בהם מלמד שהכהנים אוכלים ובעלים מתכפרין	
מפתח נטמאו אמורין או אבדו זכאין הכהנים בחזה ובשוק פסחים נט:ב דתניא יכול נטמאו אמורין או שאבדו לא יהו כהנים זכאין בחזה ושוק תלמוד לומר (ויקרא ז, לא) והיה החזה לאהרן ולבניו	
מפתח שחט את הפסח קודם חצות פסול פסחים סא:א שחטו קודם חצות פסול משום שנא' (שמות יב, ו) בין הערבים	
מפתח אין הפסח נשחט אלא למנויו ואם נשחט שלא למנויו זה מעכב פסחים סא:א דת"ר (שמות יב, ד) במכסת מלמד שאין הפסח נשחט אלא למנויו יכול שחטו שלא למנויו יהא כעובר על המצוה וכשר ת"ל במכסת תכוסו הכתוב שנה עליו לעכב	
מפתח הפסח נשחט בשלש כתות פסחים סד:א הפסח נשחט בשלש כתות שנאמר (שמות יב, ו) ושחטו אותו כל קהל עדת ישראל קהל ועדה וישראל	
מפתח דם שהנפש יוצאה בו מכפר דם שאין הנפש יוצאה בו אינו מכפר פסחים סה:א רבי יהודה לטעמיה דאמר דם התמצית דם מעליא הוא דתניא דם התמצית באזהרה רבי יהודה אומר בהיכרת והאמר ר' אלעזר מודה ר' יהודה לענין כפרה שאינו מכפר שנא' (ויקרא יז, יא) כי הדם הוא בנפש יכפר דם שהנפש יוצאה בו מכפר דם שאין הנפש יוצאה בו אינו מכפר	

שוחטין את הפסח גם בשבת אמר לו ר' אליעזר עקיבא עקרת מה שכתוב בתורה (במדבר ט, ב) במועדו בין בחול בין בשבת אמר לו רבי הבא לי מועד לאלו כמועד לשחיטה כלל אמר רבי עקיבא כל מלאכה שאפשר לעשותה מערב שבת אינה דוחה את השבת שחיטה שאי אפשר לעשותה מע"ש דוחה את השבת	מפתח פסחים סו:א
עולת התמיד קרבה בשבת אמר קרא (במדבר כח, י) עולת שבת בשבתו על עולת התמיד מכלל [עולה] דתמיד קרבה בשבת	מפתח פסחים סו:א
כל המתיהר אם נביא הוא נבואתו מסתלקת-כדבורה כל המתיהר אם חכם הוא חכמתו מסתלקת ממנו מהלל דאמר מר התחיל מקנטרן בדברים וקאמר להו הלכה זו שמעתי ושכחתי אם נביא הוא נבואתו מסתלקת ממנו מדבורה דכתיב (שופטים ה, ז) חדלו פרזון בישראל חדלו עד שקמתי דבורה שקמתי אם בישראל וגו' וכתיב (שופטים ה, יב) עורי עורי דבורה עורי עורי דברי שיר	מפתח פסחים סו:ב
כל המתיהר אם חכם הוא חכמתו מסתלקת-כמשה כל המתיהר אם חכם הוא חכמתו מסתלקת ממנו אם נביא הוא נבואתו מסתלקת ממנו אם חכם הוא חכמתו מסתלקת ממנו ממה דכתיב (במדבר לא, יד) ויקצוף משה על פקודי החיל וגו' וכתיב (במדבר לא, כא) ויאמר אלעזר הכהן אל אנשי הצבא הבאים למלחמה זאת חוקת התורה אשר צוה ה' את משה וגו' מכלל דמשה איעלם מיניה	מפתח פסחים סו:ב
כל המתיהר אם נביא הוא נבואתו מסתלקת-כאלישע אם נביא הוא נבואתו מסתלקת ממנו מאלישע דכתיב (מלכים ב ג, יד) לולי פני יהושפט מלך יהודה אני נושא אם אביט אליך ואם אראך וגו' וכתיב (מלכים ב ג, טו) ועתה קחו לי מנגן והיה כנגן המנגן ותהי עליו יד ה' וגו'	מפתח פסחים סו:ב
כל שכועס אפילו פוסקין עליו גדולה מן השמים מורידין אותו-כאליאב כל שכועס אפילו פוסקין עליו גדולה מן השמים מורידין אותו מנלן מאליאב שנאמר (שמואל א יז, כח) ויחר אף אליאב בדוד ויאמר למה [זה] ירדת ועל מי נטשת מעט הצאן ההנה במדבר אני ידעתי את זדונך ואת רוע לבבך כי למען ראות המלחמה ירדת	מפתח פסחים סו:ב
איש נדחה לפסח שני ואין ציבור נידחין לפסח שני אמר רבי יוחנן דאמר קרא (במדבר ט, י) איש איש כי יהיה טמא לנפש איש נדחה לפסח שני ואין ציבור נידחין לפסח שני	מפתח פסחים סו:ב
מצורע שנכנס לפנים ממחיצתו פטור אמר רב חסדא מצורע שנכנס לפנים ממחיצתו פטור שנאמר (ויקרא יג, מו) בדד ישב מחוץ למחנה מושבו בדד ישב לבדו ישב מחוץ למחנה מושבו הכתוב נתקו לעשה	מפתח פסחים סז:א
וטמא מת מותר ליכנס למחנה לויה ולא טמא מת בלבד אמרו אלא אפילו מת עצמו וטמא מת מותר ליכנס למחנה לויה ולא טמא מת בלבד אמרו אלא אפילו מת עצמו שנאמר (שמות יג, יט) ויקח משה את עצמות יוסף עמו עמו במחיצתו	מפתח פסחים סז:א
לפי רבי יהודה זבים יושבים בנפרד מטמאי מתים יכול יהו זבין וטמאי מתים משתלחין למחנה אחת תלמוד לומר (במדבר ה, ג) ולא יטמאו את מחניהם ליתן מחנה לזה ומחנה לזה דברי רבי יהודה	מפתח פסחים סז:א
בשעה שטמאי מתים משתלחין זבין ומצורעין משתלחין אין טמאי מתים משתלחין אין זבין ומצורעין משתלחין ת"ל (במדבר ה, ב) וישלחו מן המחנה כל צרוע וכל זב וכל טמא לנפש בשעה שטמאי מתים משתלחין זבין ומצורעין משתלחין אין טמאי מתים משתלחין אין זבין ומצורעין משתלחין	מפתח פסחים סז:ב
עתידין צדיקים שיחיו מתים א"ר יונתן עתידין צדיקים שיחיו מתים שנאמר (זכריה ח, ד) עוד ישבו זקנים וזקנות ברחבות ירושלם	מפתח פסחים סח:א
אור החמה ואור הלבנה יתמעטו בעולם הבא ויגדלו שבעתים בימות המשיח רב חסדא רמי כתיב (ישעיהו כד, כג) וחפרה הלבנה ובושה החמה וכתיב (ישעיהו ל, כו) והיה אור הלבנה כאור החמה ואור החמה יהיה שבעתים כאור שבעת הימים לא קשיא כאן לעולם הבא כאן לימות המשיח	מפתח פסחים סח:א
לפי רבי יהושע החג חציו לה' וחציו לכם כתוב אחד אומר (דברים טז, ח) עצרת לה' אלהיך וכתוב אחד אומר (במדבר כט, לה) עצרת תהיה לכם ר' אליעזר סבר או כולו לה' או כולו לכם ור' יהושע סבר חלקהו חציו לה' וחציו לכם	מפתח פסחים סח:ב

מפתח	גם בשבת חציו לכם
פסחים סח:ב	אמר רבה הכל מודים בשבת דבעינן נמי לכם מ"ט (ישעיהו נח, יג) וקראת לשבת עונג
מפתח	גם בפורים חציו לכם
פסחים סח:ב	אמר רב יוסף הכל מודים בפורים דבעינן נמי לכם מ"ט (אסתר ט, כב) ימי משתה ושמחה כתיב ביה
מפתח	כל האוכל ושותה בתשעה בו מעלה עליו הכתוב כאילו מתענה תשיעי ועשירי
פסחים סח:ב	דתני חייא בר רב מדפתי (ויקרא כג, לב) ועניתם את נפשותיכם בתשעה לחדש וכי בתשעה (תם) מתענין והלא בעשירי מתענין אלא לומר לך כל האוכל ושותה בתשעה בו מעלה עליו הכתוב כאילו מתענה תשיעי ועשירי
מפתח	אילמלא תורה לא נתקיימו שמים וארץ
פסחים סח:ב	והא"ר אלעזר אילמלא תורה לא נתקיימו שמים וארץ שנאמר (ירמיהו לג, כה) אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי
מפתח	חגיגה אינה דוחה שבת
פסחים עב:ב	ורבנן מ"ט לא דחי שבת הא ודאי קרבן ציבור הוא א"ר אילעא משום רבי יהודה בן ספרא אמר קרא (ויקרא כג, מא) וחגותם אותו חג לה' שבעת ימים בשנה שבעה שמונה הו' אלא מכאן לחגיגה שאינה דוחה את השבת
מפתח	שלמים ששחטן מערב י"ט אינו יוצא בהן לא משום שמחה ולא משום חגיגה משום שמחה
פסחים עב:ב	אמר רבי אלעזר שלמים ששחטן מערב י"ט אינו יוצא בהן לא משום שמחה ולא משום חגיגה משום שמחה דכתיב (דברים כז, ז) וזבחת ושמחת בעיני זביחה
מפתח	לפי רבי יהושע היה עומד ומקריב ונודע שהוא בן גרושה או בן חלוצה כל הקרבנות כולן שהקריב על גבי המזבח
פסחים עב:ב	דתנן היה עומד ומקריב ונודע שהוא בן גרושה או בן חלוצה כל הקרבנות כולן שהקריב על גבי המזבח פסולין ור' יהושע מכשיר ואמרין מ"ט דר' יהושע דכתיב (דברים לג, יא) ברך ה' חילו ופועל ידיו תרצה
מפתח	ברור לו מיתה יפה
פסחים עה:א	ונעביד לה חמי האור משום דר"נ דאמר ר"נ אמר קרא (ויקרא יט, יח) ואהבת לרעך כמוך ברור לו מיתה יפה
מפתח	ראש חדש נקרא מועד
פסחים עז:א	קמ"ל דראש חדש איקרי מועד כדאביי דאמר אביי תמוז דהאי שתא מלווי מלויה דכתיב (איכה א, טו) קרא עלי מועד לשבור בחורי
מפתח	לפי רבי יהושע אם אין דם אין בשר אם אין בשר אין דם
פסחים עז:א	נימא מתניתין דלא כרבי יהושע דתניא (דברים יב, כז) ועשית עולותיך הבשר והדם רבי יהושע אומר אם אין דם אין בשר אם אין בשר אין דם
מפתח	אין הפסח נשחט אלא למנויו ואם נשחט שלא למנויו זה מעכב
פסחים עח:ב	והתניא (שמות יב, ד) במכסת מלמד שאין הפסח נשחט אלא למנויו יכול שחטו שלא למנויו יהא כעובר על המצוה וכשר ת"ל איש לפי אכלו תכוסו הכתוב שנה עליו לעכב ואיתקש אוכלין למנויין
מפתח	כל ישראל יוצאין בפסח אחד
פסחים עח:ב	מנין שכל ישראל יוצאין בפסח אחד ת"ל (שמות יב, ו) ושחטו אותו כל קהל עדת ישראל בין הערבים וכי כל הקהל שוחטין והלא אין שוחט אלא אחד אלא מלמד שכל ישראל יוצאין בפסח
מפתח	לפי רבי כל הראוי לאכילה יש בו משום שבירת עצם ושאין ראוי לאכילה אין בו משום שבירת עצם
פסחים פד:א	ר' אומר (שמות יב, מו) בבית אחד יאכל ועצם לא תשברו בו כל הראוי לאכילה יש בו משום שבירת עצם ושאין ראוי לאכילה אין בו משום שבירת עצם
מפתח	אסור להעביר הפסח מחבורה לחבורה
פסחים פה:ב	מחבורה לחבורה מנין דתניא (שמות יב, מו) לא תוציא מן הבית מן הבשר חוצה אין לי אלא מבית לבית מחבורה לחבורה מנין ת"ל חוצה חוץ לאכילתו

לפי רבי יהודה מותר לאכול את הפסח בשתי חבורות בבית אחד מתניתין מני רבי יהודה היא דתניא (שמות יב, ז) על הבתים אשר יאכלו אותו בהם מלמד שהפסח נאכל בשתי חבורות יכול יהא האוכל אוכל בשתי מקומות תלמוד לומר (שמות יב, מו) בבית אחד יאכל	מפתח פסחים פא:א
אשה רגל הראשון אוכלת משל אביה מכאן ואילך רוצה אוכלת משל אביה רוצה משל בעלה ורמינהו אשה רגל הראשון אוכלת משל אביה מכאן ואילך רוצה אוכלת משל אביה רוצה משל בעלה לא קשיא כאן ברדופה לילך כאן בשאינה רדופה דכתיב (שיר השירים ח, י) אז הייתי בעיניו כמוצאת שלום	מפתח פסחים פא:א
אני חומה זו תורה ושדי כמגדלות אלו תלמידי חכמים <u>שיר השירים ח, ח</u>) אחות לנו קטנה ושדים אין לה א"ר יוחנן זו עילם שזכתה ללמוד ולא זכתה ללמד (<u>שיר השירים ח, י</u>) אני חומה ושדי כמגדלות אמר רבי יוחנן אני חומה זו תורה ושדי כמגדלות אלו תלמידי חכמים	מפתח פסחים פא:א
אשר בנינו כנטיעים אלו בחורי ישראל שלא טעמו טעם חטא בנותינו כזויות אלו בתולות ישראל שאוגדות פתחיה אמר רב מאי דכתיב (<u>תהלים קמד, יב</u>) אשר בנינו כנטיעים מגדלים בנעוריהם בנותינו כזויות מחוטבות תבנית היכל אשר בנינו כנטיעים אלו בחורי ישראל שלא טעמו טעם חטא בנותינו כזויות אלו בתולות ישראל שאוגדות פתחיהן לבעליהן	מפתח פסחים פא:א
מארבעה קנינין שקניתי בעולמי תורה קנין אחד מארבעה קנינין שקניתי בעולמי תורה קנין אחד דכתיב (<u>משלי ח, כב</u>) השם קניי ראשית דרכו	מפתח פסחים פא:ב
שמים וארץ קנין אחד שמים וארץ קנין אחד דכתיב (<u>בראשית יד, יט</u>) קונה שמים וארץ	מפתח פסחים פא:ב
בית המקדש קנין בית המקדש קנין אחד דכתיב (<u>תהלים עח, נד</u>) הר זה קנתה ימינו	מפתח פסחים פא:ב
ישראל קנין אחד ישראל קנין אחד דכתיב (<u>שמות טו, טז</u>) עם זו קניתי	מפתח פסחים פא:ב
צדקה עשה הקב"ה בישראל שפזרן לבין האומות מגלן מהושע א"ר אושעיא מאי דכתיב (<u>שופטים ה, יא</u>) צדקת פרזונו בישראל צדקה עשה הקב"ה בישראל שפזרן לבין האומות	מפתח פסחים פא:ב
אלהי יעקב ולא אלהי אברהם ויצחק ואמר ר' אלעזר מאי דכתיב (<u>ישעיהו ב, ג</u>) והלכו עמים רבים ואמרו לכו ונעלה אל הר ה' אל בית אלהי יעקב וגו' אלהי יעקב ולא אלהי אברהם ויצחק	מפתח פסחים פא:א
לא כאברהם שכתוב בו הר אלא לא כאברהם שכתוב בו הר שנאמר (<u>בראשית כב, יד</u>) אשר יאמר היום בהר ה' יראה	מפתח פסחים פא:א
לא כיצחק שכתוב בו שדה ולא כיצחק שכתוב בו שדה שנאמר (<u>בראשית כד, סג</u>) ויצא יצחק לשוח בשדה	מפתח פסחים פא:א
אלא כיעקב שקראו בית אלא כיעקב שקראו בית שנאמר (<u>בראשית כח, יט</u>) ויקרא את שם המקום ההוא בית אל	מפתח פסחים פא:א
גדול קבוצ גליות כיום שנבראו בו שמים וארץ א"ר יוחנן גדול קבוצ גליות כיום שנבראו בו שמים וארץ שנאמר (<u>הושע ב, ב</u>) ונקבצו בני יהודה ובני ישראל יחדו ושמו להם ראש אחד ועלו מן הארץ כי גדול יום יזרעאל וכתיב (<u>בראשית א, ה</u>) ויהי ערב ויהי בוקר יום אחד	מפתח פסחים פא:א
לא נברא העולם אלא לפריה ורביה תקנתם את רבו ואת עצמו לא תקנתם לישא שפחה אינו יכול שכבר חציו בן חורין לישא בת חורין אינו יכול שעדיין חציו עבד יבטל והלא לא נברא העולם אלא לפריה ורביה שנאמר (<u>ישעיהו מה, יח</u>) לא תוהו ברא לשבת יצרה אלא מפני תיקון העולם כופין את רבו ועושה אותו בן חורין	מפתח פסחים פא:ב

לימנות דברי הכל עד שישחט אבל לימנות דברי הכל עד שישחט דאמר קרא (שמות יב, ד) במכסת נפשות והדר תכוסו	מפתח פסחים פט:א
טמאי מת מצוה היו שחל שביעי שלהן להיות בערב הפסח כרבי יצחק דאמר טמאי מת מצוה היו שחל שביעי שלהן להיות בערב הפסח שנאמר (במדבר ט, ו) ולא יכלו לעשות הפסח ביום ההוא ביום ההוא הוא דאינן יכולין לעשות אבל למחר יכולין לעשות	מפתח פסחים צ:ב
יפה שתיקה לחכמים קל וחומר לטפשים מכאן אמרו חכמים יפה שתיקה לחכמים קל וחומר לטפשים שנאמר (משלי יז, כח) אויל מחריש חכם יחשב	מפתח פסחים צט:א
צריך לזכור את השבת על היין והלילה חשוב יותר מהיום כי הוא תחילת היום ת"ר (שמות כ, ז) זכור את יום השבת לקדשו וזכרהו על היין אין לי אלא ביום בלילה מנין ת"ל זכור את יום השבת לקדשו בלילה מנין אדרבה עיקר קדושת בלילה הוא קדיש דכי קדיש תחלת יומא בעי לקידושי	מפתח פסחים קו:א
חייב אדם לשמח בנו ובניו וביתו ברגל ת"ר חייב אדם לשמח בנו ובניו וביתו ברגל שנא' (דברים טז, יד) ושמחת בחגך במה משמחם ביין רבי יהודה אומר אנשים בראוי להם ונשים בראוי להן אנשים בראוי להם ביין ונשים במאי תני רב יוסף בבבל בבגדי צבעונין בארץ ישראל בבגדי פשתן מוהצין	מפתח פסחים קט:א
בזמן שבית המקדש קיים אין שמחה אלא בבשר תניא רבי יהודה בן בתירא אומר בזמן שבית המקדש קיים אין שמחה אלא בבשר שנאמר (דברים כז, ז) וזבחת שלמים ואכלת שם ושמחת לפני ה' אלהיך	מפתח פסחים קט:א
ועכשיו שאין בית המקדש קיים אין שמחה אלא ביין ועכשיו שאין בית המקדש קיים אין שמחה אלא ביין שנאמר (תהלים קד, טו) ויין ישמח לבב אנוש	מפתח פסחים קט:א
כל תושבחות האמורות בספר תהלים כלן דוד אמרן תניא היה ר"מ אומר כל תושבחות האמורות בספר תהלים כלן דוד אמרן שנאמר (תהלים עב, כ) כלו תפלות דוד בן ישי אל תיקרי כלו אלא כל אלו	מפתח פסחים קיא:א
אין השכינה שורה אלא מתוך דבר שמחה של מצווה שאין השכינה שורה לא מתוך עצלות ולא מתוך עצבות ולא מתוך שחוק ולא מתוך קלות ראש ולא מתוך דברים בטלים אלא מתוך דבר שמחה של מצווה שנאמר (מלכים ב ג, טו) ועתה קחו לי מנגן והיה כנגן המנגן ותהי עליו יד השם	מפתח פסחים קיא:א
כל ת"ח היושב לפני רבו ואין שפתותיו נוטפות מר תכוינה אמר רב כל ת"ח היושב לפני רבו ואין שפתותיו נוטפות מר תכוינה שנאמר (שיר השירים ה, ג) שפתותיו שושנים נוטפות מור עובר אל תקרי שושנים אלא שושנים אל תקרי מור עובר אלא מר עבר	מפתח פסחים קיא:א
קשין מזונותיו של אדם כפליים כולדה א"ר יוחנן קשין מזונותיו של אדם כפליים כולדה דאילו ביולדה כתי' (בראשית ג, טז) בעצב ובמזונות כתי' (בראשית ג, יז)	מפתח פסחים קיא:א
אמרה כנסת ישראל לפני הקב"ה רבש"ע שמוני בניך כחולדה זו הדרה בעיקרי בתים מאי דכתיב (תהלים קיג, ט) מושיבי עקרת הבית אמרה כנסת ישראל לפני הקב"ה רבש"ע שמוני בניך כחולדה זו הדרה בעיקרי בתים	מפתח פסחים קיא:ב
אמרה כנסת ישראל רבש"ע אימת אני אהובה לפניך בזמן שתשמע קול תחנוני דרש רבא מאי דכתיב (תהלים קטז, א) אהבתי כי ישמע ה' אמרה כנסת ישראל רבש"ע אימת אני אהובה לפניך בזמן שתשמע קול תחנוני	מפתח פסחים קיא:ב
אמרה כנסת ישראל לפני הקב"ה רבש"ע אע"פ שדלה אני במצות לך אני ולי נאה להושיע דלותי ולי יהושיע אמרה כנסת ישראל לפני הקב"ה רבש"ע אע"פ שדלה אני במצות לך אני ולי נאה להושיע	מפתח פסחים קיא:ב
ידו של הקדוש ברוך הוא פרוסה תחת כנפי החיות כדי לקבל בעלי תשובה מיד מדת הדין אמר ר"ש בן לקיש משום רבי יהודה נשיאה מאי דכתיב (יחזקאל א, ח) וידי אדם מתחת כנפיהם ידו כתיב זה ידו של הקדוש ברוך הוא שפרוסה תחת כנפי החיות כדי לקבל בעלי תשובה מיד מדת הדין	מפתח פסחים קיא:א

כל כסף וזהב שבעולם יוסף לקטו והביאו למצרים אמר שמואל כל כסף וזהב שבעולם יוסף לקטו והביאו למצרים שנאמר (בראשית מז, יד) וילקט יוסף את כל הכסף הנמצא	מפתח פסחים קט"א:
גם את הכסף וזהב שבשאר הארצות יוסף ליקטו והביאו למצרים אין לי אלא שבארץ מצרים ושבארץ כנען בשאר ארצות מנין תלמוד לומר (בראשית מא, גז) וכל הארץ באו מצרימה	מפתח פסחים קט"א:
מטמוניות שהטמין יוסף במצרים גנוזה לצדיקים לעתיד לבא שלוש מטמוניות הטמין יוסף במצרים אחת נתגלה לקרח ואחת נתגלה לאנטונינוס בן אסורוס ואחת גנוזה לצדיקים לעתיד לבא (קהלת ה, יב) עושר שמור לבעליו	מפתח פסחים קט"א:
עושר שמור לבעליו לרעתו זה עושרו של קורח (קהלת ה, יב) עושר שמור לבעליו לרעתו אמר רבי שמעון בן לקיש זו עשרו של קרח שנאמר (דברים יא, ו) ואת כל היקום אשר ברגליהם	מפתח פסחים קט"א:
עתיד הקב"ה לעשות סעודה לצדיקים ביום שיגמל חסדו לזרעו של יצחק מאי דכתיב (בראשית כא, ח) ויגדל הילד ויגמל עתיד הקב"ה לעשות סעודה לצדיקים ביום שיגמל חסדו לזרעו של יצחק	מפתח פסחים קט"ב:
לעתיד לבא כשיעשה הקב"ה סעודה לצדיקים ויאמר הקב"ה לדוד טול וברך מה יאמר דוד אומר לו לדוד טול וברך אומר להן אני אברך ולי נאה לברך שנאמר (תהלים קטז, ג) כוס ישועות אשא ובשם ה' אקרא	מפתח פסחים קט"ב:
לפי רבא מצה בזמן הזה דאורייתא ומרור דרבנן אמר רבא מצה בזמן הזה דאורייתא ומרור דרבנן ומאי שנא מרור דכתיב (במדבר ט, יא) על מצות ומרורים בזמן דאיכא פסח יש מרור ובזמן דליכא פסח ליכא מרור מצה נמי הא כתיב על מצות ומרורים מצה מיהדר הדר ביה קרא (שמות יב, יח) בערב תאכלו מצות	מפתח פסחים קט"א:
ערל טמא ושהיה בדרך רחוקה אסורים בקורבן פסח ומותרים במצה ומרור ורבא אמר לך טמא ושהיה בדרך רחוקה לא צריך קרא דלא גרעי מערל ובן נכר דתניא (שמות יב, מח) כל ערל לא יאכל בו בו אינו אוכל אבל אוכל במצה ומרור	מפתח פסחים קט"א:
בערב הראשון חובה לאכול מצה בשאר הימים רשות תניא כוותיה דרבא (דברים טז, ח) ששת ימים תאכל מצות וביום השביעי עצרת לה' אלהיך מה שביעי רשות אף ששת ימים רשות מאי טעמא הוי דבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל ללמד לא ללמד על עצמו יצא אלא ללמד על הכלל כולו יצא אף לילה הראשון רשות תלמוד לומר על מצות ומרורים יאכלוהו אין לי אלא בזמן שבית המקדש קיים בזמן שאין בית המקדש קיים מנין ת"ל בערב תאכלו מצות הכתוב קבעו חובה	מפתח פסחים קט"א:
מלכים אין מונין להם אלא מניסן א"ר יוחנן מנין מלכים שאין מונין להם אלא מניסן שנאמר (מלכים א ו, א) והיה בשמונים שנה וארבע מאות שנה לצאת בני ישראל מארץ מצרים בשנה הרביעית בחדש זיו הוא החדש השני למלך שלמה על ישראל מקיש מלכות שלמה ליציאת מצרים מה יציאת מצרים מניסן אף מלכות שלמה מניסן	מפתח ראש השנה
מלך ערד שמע שמת אהרון ונתנה רשות להלחם בישראל (במדבר כא, א) וישמע הכנעני מלך ערד מה שמועה שמע שמע שמת אהרן ונסתלקו ענני כבוד וכסבור ניתנה רשות להלחם בישראל	מפתח ראש השנה
בני ישראל פחדו כשמת אהרון והיינו דכתיב (במדבר כ, כט) ויראו כל העדה כי גוע אהרן וא"ר אבהו אל תקרי ויראו אלא וייראו	מפתח ראש השנה
ר"ה הוא לא באייר ואימא ר"ה אייר לא סלקא דעתך דכתיב (שמות מ, יז) והיה בחדש הראשון בשנה השנית באחד לחדש הוקם המשכן וכתיב (במדבר י, יא) והיה בשנה השנית בחדש השני נעלה הענן מעל משכן העדות מדקאי בניסן וקרי לה שנה שנית וקאי באייר וקרי לה שנה שני' מכלל דר"ה לאו אייר הוא	מפתח ראש השנה
ר"ה הוא לא בסיון אימא ר"ה סיון לא ס"ד דכתיב (שמות יט, א) בחדש השלישי לצאת בני ישראל מארץ מצרים ואם איתא בחדש השלישי בשנה השנית לצאת וגו' מיבעי ליה	מפתח ראש השנה

לפי רבי אלעזר בן רבי שמעון בכור ומעשר ופסח לקט שכחה ופאה אם עבר עליהן חג הסוכות עובר עליהן בבל ת: רבי אלעזר ברבי שמעון אומר כיון שעבר עליהן חג הסוכות עובר עליהן בבל תאחר מאי טעמא דתנא קמא מכדי מינייהו סליק למה לי למהדר ומיכתב (דברים טז, טז) בחג המצות ובחג השבועות ובחג הסוכות שמע מינה לבל תאחר	מפתח ראש השנה
כופין אותו עד שיאמר רוצה אני דתניא (ויקרא א, ג) יקריב אותו מלמד שכופין אותו יכול בעל כרחו ת"ל (ויקרא א, ג) לרצונו הא כיצד כופין אותו עד שיאמר רוצה אני	מפתח ראש השנה
באחד בניסן ראש השנה לחדשים ולעיבורין ולתרומת שקלים וי"א אף לשכירות בתים לחדשים ת"ר באחד בניסן ראש השנה לחדשים ולעיבורין ולתרומת שקלים וי"א אף לשכירות בתים לחדשים מנלן דכתיב (שמות יב, ב) החדש הזה לכם ראש חדשים ראשון הוא לכם לחדשי השנה	מפתח ראש השנה
החודש שיש בו אביב הוא חודש ניסן דברו אל כל עדת ישראל לאמר בעשור לחדש הזה ויקחו להם איש שה לבית אבות שה לבית והיה לכם למשמרת עד ארבעה עשר יום לחדש הזה ושחטו אותו וגו' וכתב (דברים טז, א) שמור את חדש האביב איזהו חדש שיש בו אביב הוי אומר זה ניסן	מפתח ראש השנה
חדש שיש בו אסיפה הוא חודש תשרי אמר רב חסדא מהכא (ויקרא כג, לט) אך בחמשה עשר יום לחדש השביעי באספכם את תבואת הארץ איזהו חדש שיש בו אסיפה הוי אומר זה תשרי	מפתח ראש השנה
הצאן מתעברות באדר ויולדות באב ור"ה שלהן באלול א"ר יוחנן ושניהם מקרא אחד דרשו שנאמר (תהלים סה, יד) לבשו כרים הצאן ועמקים יעטפו בר יתרועעו אף ישירו ר"מ סבר אימתי לבשו כרים הצאן בזמן שעמקים יעטפו בר ואימתי עמקים יעטפו בר באדר מתעברות באדר ויולדות באב ר"ה שלהן אלול	מפתח ראש השנה
בשני מעשרות הכתוב מדבר אחד מעשר בהמה ואחד מעשר דגן והכא בהאי קרא קמיפלגי (דברים יד, כב) עשר תעשר בשני מעשרות הכתוב מדבר אחד מעשר בהמה ואחד מעשר דגן ר"מ סבר מקיש מעשר בהמה למעשר דגן מה מעשר דגן סמוך לגמרו עישורו אף מעשר בהמה סמוך לגמרו עישורו	מפתח ראש השנה
מראשית השנה נידון מה יהא בסופה רב נחמן בר יצחק אמר לדין דכתיב (דברים יא, יב) מראשית השנה ועד אחרית שנה מראשית השנה נידון מה יהא בסופה	מפתח ראש השנה
החג שהחודש מתכסה בו הוא ראש השנה ממאי דתשרי הוא דכתיב (תהלים פא, ד) תקעו בחדש שופר בכסה ליום חגנו איזהו חג שהחדש מתכסה בו הוי אומר זה ר"ה	מפתח ראש השנה
אין ב"ד של מעלה נכנסין לדין אא"כ קידשו ב"ד של מטה וכתיב (תהלים פא, ה) כי חק לישראל הוא משפט לאלהי יעקב ת"ר כי חק לישראל הוא משפט לאלהי יעקב מלמד שאין ב"ד של מעלה נכנסין לדין אא"כ קידשו ב"ד של מטה את החדש	מפתח ראש השנה
מלך וציבור מלך נכנס תחילה לדין דאמר רב חסדא מלך וציבור מלך נכנס תחילה לדין שנאמר (מלכים א ח, נט) משפט עבדו ומשפט עמו מאי טעמא אי בעית אימא לאו אורח ארעא למיקם מלכא אבראי ואיבעית אימא מקמי דליפוש חרון אף	מפתח ראש השנה
אחד בתשרי הוא ראש השנה לשמיטון ולשמיטין: מנלן דכתיב (ויקרא כה, ד) ובשנה השביעית שבת שבתון יהיה לארץ	מפתח ראש השנה
עשרה בתשרי - ליובלות וליובלות: יובלות באחד בתשרי הוא יובלות בי' בתשרי הוא דכתיב (ויקרא כה, ט) ביום הכפורים תעבירו שופר	מפתח ראש השנה
שנת היובל מתקדשת מתחילת השנה מני רבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקא היא דתניא (ויקרא כה, ז) וקדשתם את שנת החמשים שנה מה ת"ל לפי שנאמר ביוה"כ יכול לא תהא מתקדשת אלא מיוה"כ ואילך ת"ל וקדשתם את שנת החמשים מלמד שמתקדשת והולכת מתחילתה	מפתח ראש השנה

שנת היובל אינה מתקדשת בסופה	מפתח
מה תלמוד לומר לפי שנאמר וקדשתם את שנת החמשים יכול כשם שמתקדשת והולכת מתחילתה כך מתקדשת והולכת בסופה ואל תתמה שהרי מוסיפין מחול על קדש תלמוד לומר (ויקרא כה, יא) יובל היא שנת החמשים שנת החמשים אתה מקדש ואי אתה מקדש שנת החמשים ואחת	ראש השנה
מוסיפין מחול על הקודש בחריש של ערב שביעית הנכנס לשביעית ובקציר של שביעית היוצא למוצאי שביעית	מפתח
ודמוסיפין מחול על קדש מנלן דתניא (שמות לד, כא) בחריש ובקציר תשביתו ר"ע אומר אינו צריך לומר חריש וקציר של שביעית שהרי כבר נאמר (ויקרא כה, ד) שדך לא תזרע וגו' אלא חריש של ערב שביעית הנכנס לשביעית וקציר של שביעית היוצא למוצאי שביעית	ראש השנה
מוסיפין מחול על הקודש בערב יום הכיפורים	מפתח
מוסיפין מחול על קדש מנ"ל נפקא ליה מדתניא (ויקרא כג, לב) ועניתם את נפשותיכם בתשעה יכול בתשעה תלמוד לומר בערב אי בערב יכול משתחשך ת"ל בתשעה הא כיצד מתחיל ומתענה מבעוד יום מלמד שמוסיפין מחול על קדש	ראש השנה
מוסיפין מחול על הקודש במוצאי כיפור וכן בשבתות ובימים טובים	מפתח
ביציאתו מנין ת"ל (ויקרא כג, לב) מערב עד ערב אין לי אלא יוה"כ שבתות מנין ת"ל תשביתו ימים טובים מנין ת"ל שבתכם	ראש השנה
אין דרור אלא לשון חירות	מפתח
מ"ט אמר קרא (ויקרא כה, י) וקראתם דרור בארץ וקסבר מקרא נדרש לפניו ולא לפני פניו דכולי עלמא דרור לשון חירות מאי משמע דתניא אין דרור אלא לשון חירות	ראש השנה
ופירות נטיעה זו אסורין עד ט"ו בשבט אם לערלה ערלה ואם לרבעי רבעי	מפתח
ופירות נטיעה זו אסורין עד ט"ו בשבט אם לערלה ערלה ואם לרבעי רבעי מה"מ א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן ומטו בה משמיה דר' ינאי אמר קרא (ויקרא ט, כד) ובשנה הרביעית ובשנה החמישית פעמים שברביעית ועדיין אסורה משום ערלה ופעמי' שבחמישית ועדיין אסורה משום רבעי	ראש השנה
לפי רבי אליעזר בתשרי נברא העולם	מפתח
ר"א אומר מנין שבתשרי נברא העולם שנאמר (בראשית א, יא) ויאמר אלהים תדשא הארץ דשא עשב מזריע זרע עץ פרי איזהו חדש שהארץ מוציאה דשאים ואילן מלא פירות הוי אומר זה תשרי	ראש השנה
ואותו הפרק זמן רביעה היתה וירדו גשמים וצימחו	מפתח
ואותו הפרק זמן רביעה היתה וירדו גשמים וצימחו שנא' (בראשית ב, ו) ואד יעלה מן הארץ	ראש השנה
לפי רבי יהושע בניסן נברא העולם	מפתח
ר' יהושע אומר מנין שבניסן נברא העולם שנא' (בראשית א, יב) ותוצא הארץ דשא עשב מזריע זרע ועץ עושה פרי איזהו חדש שהארץ מליאה דשאים ואילן מוציא פירות הוי אומר זה ניסן	ראש השנה
ובניסן בהמה וחיה ועוף שמזדווגין זה אצל זה	מפתח
ואותו הפרק זמן בהמה וחיה ועוף שמזדווגין זה אצל זה שנאמר (תהלים סה, יד) לבשו כרים הצאן וגו'	ראש השנה
כל מעשה בראשית נבראו לצביון	מפתח
דא"ר יהושע בן לוי כל מעשה בראשית (לקומתן) נבראו לדעתן נבראו לצביון נבראו שנא' (בראשית ב, א) ויכלו השמים והארץ וכל צבאם אל תקרי צבאם אלא צביונם	ראש השנה
לפי רבי אליעזר בתשרי נולדו אבות	מפתח
ר"א אומר מנין שבתשרי נולדו אבות שנא' (מלכים א ת, ב) ויקהלו אל המלך שלמה כל איש ישראל בירח האיתנים בחג ירח שגולדו בו איתני עולם	ראש השנה
איתן הוא לשון תקיף	מפתח
מאי משמע דהאי איתן לישנא דתקיפי הוא כדכתיב (במדבר כד, כא) איתן מושבך ואומר (מיכה ו, ב) שמעו הרים את ריב ה' והאיתנים מוסדי ארץ	ראש השנה
מדלג על ההרים בזכות אבות מקפץ על הגבעות בזכות אמהות	מפתח
ואומר (שיר השירים ב, ח) קול דודי הנה זה בא מדלג על ההרים מקפץ על הגבעות מדלג על ההרים בזכות אבות מקפץ על הגבעות בזכות אמהות	ראש השנה

	לפי רבי יהושע בניסן נולדו אבות	מפתח
	ר' יהושע אומר מנין שבניסן נולדו אבות שנאמר (מלכים א ו, א) ויהי בשמונים שנה וארבע מאות שנה לצאת בני ישראל מארץ מצרים בשנה הרביעית בחדש זיו בירח שנולדו בו זיוטני עולם	ראש השנה
	הקב"ה יושב וממלא שנותיהם של צדיקים מיום ליום מחדש לחדש	מפתח
	בניסן נולדו בניסן מתו מ"ד בתשרי נולדו בתשרי מתו שנאמר (דברים לא, ב) ויאמר אליהם בן מאה ועשרים שנה אנכי היום שאין ת"ל היום ומה ת"ל היום היום מלאו ימי ושנותי ללמדך שהקב"ה יושב וממלא שנותיהם של צדיקים מיום ליום מחדש לחדש שנאמר (שמות כג, כו) את מספר ימך אמלא	ראש השנה
	לפי רבי יהושע בניסן נגאלו בניסן עתידין ליגאל	מפתח
	בניסן נגאלו בניסן עתידין ליגאל מנלן אמר קרא (שמות יב, מב) ליל שמורים ליל המשומר ובא מששת ימי בראשית	ראש השנה
	בשנה שלישית מביא מעשר ראשון	מפתח
	שלישית מעשר ראשון ומעשר עני מנה"מ אמר ריב"ל (דברים כו, יב) כי תכלה לעשר את כל מעשר תבואתך בשנה השלישית שנת המעשר שנה שאין בה אלא מעשר אחד	ראש השנה
	כל תבואה שהביאה שליש בשביעית לפני ראש השנה אתה נוהג בו מנהג שביעית בשמינית	מפתח
	א"ר יוחנן ומטו בה משמיה דרבי יוסי הגלילי אמר קרא (דברים לא, י) מקץ שבע שנים במועד שנת השמטה בחג הסוכות שנת השמטה מאי עבידתיה בחג הסוכות שמינית היא אלא לומר לך כל תבואה שהביאה שליש בשביעית לפני ראש השנה אתה נוהג בו מנהג שביעית בשמינית	ראש השנה
	חג האסיף הוא חג הקציר ותבואה שנקצרה בחג בידוע שהביאה שליש לפני ראש השנה	מפתח
	ודלמא לא עייל כלל וקאמר רחמנא תשמט ותיזיל עד חג הסוכות לא סלקא דעתך דכתיב (שמות כג, טז) וחג האסיף בצאת השנה מאי אסיף אילימא חג הבא בזמן אסיפה הכתיב באספך אלא מאי אסיף קציר וקים להו לרבנן דכל תבואה שנקצרה בחג בידוע שהביאה שליש לפני ראש השנה	ראש השנה
	בשנה הראשונה שנכנסו בני ישראל לארץ לא הקריבו את העומר	מפתח
	דבעו מיניה חברייא מרב כהנא עומר שהקריבו ישראל בכניסתן לארץ מהיכן הקריבוהו אם תאמר דעייל ביד נכרי (ויקרא כג, י) קצירכם אמר רחמנא ולא קציר נכרי	ראש השנה
	בשנה הראשונה שנכנסו בני ישראל לארץ הקריבו את העומר	מפתח
	ממאי דאקריבו דלמא לא אקריבו לא ס"ד דכתיב (יהושע ה, יא) ויאכלו מעבור הארץ ממחרת הפסח ממחרת הפסח אכול מעיקרא לא אכול דאקריבו עומר והדר אכלי	ראש השנה
	בחג האסיף אוספים את התבואה ששליש ממנה כבר גדל בראש השנה	מפתח
	מתקיף לה רבי חנינא ומי מצית אמרת דהאי אסיף קציר הוא והכתיב (דברים טז, יג) באספך מגרנך ומיקבך ואמר מר בפסולת גורן ויקב הכתוב מדבר א"ר זירא הא מילתא הואי בידן ואתא רבי חנינא שדא ביה נרגא אלא מנלן דתניא רבי יונתן בן יוסף אומר (ויקרא כה, כא) ועשת את התבואה לשלש השנים אל תקרי לשלש אלא לשליש	ראש השנה
	העושה מחומרי בית שמאי ומחומרי בית הלל	מפתח
	והתניא לעולם הלכה כדברי ב"ה והרוצה לעשות כדברי ב"ש עושה כדברי ב"ה עושה מקולי ב"ש ומקולי ב"ה רשע מחומרי ב"ש ומחומרי ב"ה עליו הכתוב אומר (קהלת ב, יד) והכסיל בחשך הולך	ראש השנה
	בר"ה כל באי עולם עוברין לפניו כבני מרון	מפתח
	בר"ה כל באי עולם עוברין לפניו כבני מרון שנאמר (תהלים לג, טו) היוצר יחד לבם המבין אל כל מעשיהם	ראש השנה
	אדם נידון בכל יום	מפתח
	ר' יוסי אומר אדם נידון בכל יום שנאמר (איוב ז, יח) ותפקדנו לבקרים	ראש השנה
	אדם נידון בכל שעה	מפתח
	רבי נתן אומר אדם נידון בכל שעה שנא' (איוב ז, יח) לרגעים תבחננו	ראש השנה
	מלך וצבור מלך נכנס תחלה לדין	מפתח
	א"ר חסדא טעמיה דר' יוסי מהכא (מלכים א ח, נט) לעשות משפט עבדו ומשפט עמו ישראל דבר יום ביומו וא"ר חסדא מלך וצבור מלך נכנס תחלה לדין שנאמר לעשות משפט עבדו ומשפט עמו ישראל	ראש השנה

מפתח	כל שנה שרשה בתחלתה מתעשרת בסופה
ראש השנה	וא"ר יצחק כל שנה שרשה בתחלתה מתעשרת בסופה שנא' (דברים יא, יב) מראשית השנה מרשית כתיב ועד אחרית סופה שיש לה אחרית
מפתח	אין דנין את האדם אלא לפי מעשיו של אותה שעה
ראש השנה	וא"ר יצחק אין דנין את האדם אלא לפי מעשיו של אותה שעה שנאמר (בראשית כא, יז) כי שמע אלהים אל קול הנער באשר הוא שם
מפתח	כל המוסר דין על חברו הוא נענש תחלה
ראש השנה	דא"ר (אבין) כל המוסר דין על חברו הוא נענש תחלה שנאמר (בראשית טז, ה) ותאמר שרי אל אברם חמסי עליך וכתיב (בראשית כג, ב) ויבא אברהם לספוד לשרה ולבכותה
מפתח	ד' דברים מקרעין גזר דינו של אדם אלו הן צדקה צעקה שינוי השם ושינוי מעשה צדקה דכתיב
ראש השנה	ד' דברים מקרעין גזר דינו של אדם אלו הן צדקה צעקה שינוי השם ושינוי מעשה צדקה דכתיב (משלי י, ב) וצדקה תציל ממות
מפתח	צעקה דכתיב
ראש השנה	צעקה דכתיב (תהלים קז, כח) ויצעקו אל ה' בצר להם וממצוקותיהם יוציאם
מפתח	שינוי השם דכתיב
ראש השנה	שינוי השם דכתיב (בראשית יז, טו) שרי אשתך לא תקרא את שמה שרי כי שרה שמה וכתיב וברכתי אותה וגם נתתי ממנה לך בן
מפתח	שינוי מעשה דכתיב
ראש השנה	שינוי מעשה דכתיב (יונה ג, ז) וירא האלהים את מעשיהם וכתיב (יונה ג, ז) וינחם האלהים על הרעה אשר דבר לעשות להם ולא עשה
מפתח	וי"א אף שינוי מקום דכתיב
ראש השנה	וי"א אף שינוי מקום דכתיב (בראשית יב, א) ויאמר ה' אל אברם לך לך מארצך והדר ואעשך לגוי גדול
מפתח	חייב אדם להקביל פני רבו ברגל
ראש השנה	וא"ר יצחק חייב אדם להקביל פני רבו ברגל שנאמר (מלכים ב ד, כג) מדוע את הולכת אליו היום לא חדש ולא שבת מכלל דבחדש ושבת איבעי לה למיזל
מפתח	בני ישראל אינן מוזהרין על מגע נבילה
ראש השנה	יכול יהו ישראל מוזהרין על מגע נבילה תלמוד לומר (ויקרא כא, א) אמור אל הכהנים בני אהרן בני אהרן מוזהרין בני ישראל אין מוזהרין
מפתח	רשעים גמורין ימחו מספר חיים
ראש השנה	מאי קרא (תהלים סט, כט) ימחו מספר חיים ועם צדיקים אל יכתבו ימחו מספר זה ספרן של רשעים גמורין חיים זה ספרן של צדיקים ועם צדיקים אל יכתבו זה ספרן של בינוניים
מפתח	משה ביקש להמחה מספרן של רשעים ומספרן של צדיקים ומספרן של בינוניים
ראש השנה	ר"נ בר יצחק אמר מהכא (שמות לב, לב) ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת מחני נא זה ספרן של רשעים מספרך זה ספרן של צדיקים אשר כתבת זה ספרן של בינוניים
מפתח	ב"ש אימרים צדיקים לחיי עולם רשעים לגיהנום
ראש השנה	תניא ב"ש אומרים ג' כתות הן ליום הדין אחת של צדיקים גמורין ואחת של רשעים גמורין ואחת של בינוניים צדיקים גמורין נכתבין ונחתמין לאלתר לחיי עולם רשעים גמורין נכתבין ונחתמין לאלתר לגיהנום שנאמר (דניאל יב, ב) ורבים מישיני אדמת עפר יקיצו אלה לחיי עולם ואלה לחרפות לדראון עולם
מפתח	בינוניים יורדין לגיהנום וצועקים ובוכין מיסורין שעה אחת ועולין לגן עדן
ראש השנה	בינוניים יורדין לגיהנום ומצפצפין ועולין שנאמר (זכריה יג, ט) והבאתי את השלישית באש וצרפתים כצרוף את הכסף ובחנתים כבחון את הזהב הוא יקרא בשמי ואני אענה אותו ועליהם אמרה חנה (שמואל א ב, ו) השם ממית ומחיה מוריד שאול ויעל

ב"ה אומרים הקב"ה עושה חסד עם הבינונים	מפתח
ראש השנה ב"ה אומרים ורב חסד מטה כלפי חסד ועליהם אמר דוד (תהלים קטז, א) אהבתי כי ישמע ה' את קולי ועליהם אמר דוד כל הפרשה כולה דלותי ולי יהושע	ראש השנה
פושעי ישראל גופן כלה ונשמתן נשרפת ורוח מפזרתן תחת כפות רגלי צדיקים	מפתח
ראש השנה פושעי ישראל בגופן ופושעי אומות העולם בגופן יורדין לגיהנם ונידונין בה ב' חדש לאחר ב' חדש גופן כלה ונשמתן נשרפת ורוח מפזרתן תחת כפות רגלי צדיקים שנא' (מלאכי ג, כא) ועסותם רשעים כי יהיו אפר תחת כפות רגליכם	ראש השנה
המינין והמסורות והאפיקורסים שכפרו בתורה והחטיאו את הרבים יורדין לגיהנם ונידונין בה לדורי דורות	מפתח
ראש השנה אבל המינין והמסורות והאפיקורסים שכפרו בתורה ושכפרו בתחיית המתים ושפירשו מדרכי צבור ושתנו חיתיתם בארץ חיים ושחטאו והחטיאו את הרבים כגון ירבעם בן נבט וחביריו יורדין לגיהנם ונידונין בה לדורי דורות שנאמר (ישעיהו סו, כד) ויצאו וראו בפגרי האנשים הפושעים בי	ראש השנה
גיהנם כלה והן אינן כלין	מפתח
ראש השנה גיהנם כלה והן אינן כלין שנאמר (תהלים מט, טו) וצורם לבלות שאול (מזבול לו) וכל כך למה מפני שפשטו ידיהם בזבול שנאמר מזבול לו	ראש השנה
ואין זבול אלא בית המקדש	מפתח
ראש השנה ואין זבול אלא בית המקדש שנאמר (מלכים א ת, יג) בנה בניתי בית זבול לך	ראש השנה
ועליהם אמרה חנה	מפתח
ראש השנה ועליהם אמרה חנה (שמואל א ב, י) השם יחתו מריביו	ראש השנה
כל פרנס המטיל אימה יתירה על הצבור שלא לשם שמים אינו רואה בן תלמיד חכם	מפתח
ראש השנה אמר רב כל פרנס המטיל אימה יתירה על הצבור שלא לשם שמים אינו רואה בן תלמיד חכם שנאמר (איוב לז, כד) לכן יראוהו אנשים לא יראה כל חכמי לב	ראש השנה
לפי ב"ה כיצד הקב"ה מטה כלפי חסד	מפתח
ראש השנה בית הלל אומרים ורב חסד מטה כלפי חסד היכי עביד רבי אליעזר אומר כובשו שנאמר (מיכה ז, יט) ישוב ירחמנו יכבוש עונותינו ר' יוסי בר חנינא אמר נושא שנאמר (מיכה ז, יח) נושא עון ועובר על פשע	ראש השנה
כיצד הקב"ה גם צדיק ודן את האדם לפי האמת וגם חסיד ומרחם	מפתח
ראש השנה רב הונא רמי כתיב (תהלים קמה, יז) צדיק ה' בכל דרכיו וכתוב וחסיד בכל מעשיו בתחלה צדיק ולבסוף חסיד	ראש השנה
כיצד הקב"ה גם משלם לאדם לפי מעשיו וגם מטה כלפיו חסד	מפתח
ראש השנה רבי אלעזר רמי כתיב (תהלים סב, יג) ולך ה' חסד וכתוב כי אתה תשלם לאיש כמעשהו בתחלה כי אתה תשלם כמעשהו ולבסוף ולך ה' חסד	ראש השנה
הקב"ה אומר אני הוא קודם שיחטא האדם ואני הוא לאחר שיחטא האדם ויעשה תשובה	מפתח
ראש השנה ה' ה' אני הוא קודם שיחטא האדם ואני הוא לאחר שיחטא האדם ויעשה תשובה אל רחום וחנון	ראש השנה
ברית כרותה ל"ג מדות שאינן חוזרות ריקם	מפתח
ראש השנה אמר רב יהודה ברית כרותה ל"ג מדות שאינן חוזרות ריקם שנאמר (שמות לד, י) הנה אנכי כורת ברית	ראש השנה
גדולה תשובה שמקרעת גזר דינו של אדם	מפתח
ראש השנה אמר ר' יוחנן גדולה תשובה שמקרעת גזר דינו של אדם שנא' (ישעיהו נ, י) השמן לב העם הזה ואזניו הכבד ועיניו השע פן יראה בעיניו ובאזניו ישמע ולבבו יבין ושב ורפא לו א"ל רב פפא לאביי ודלמא לפני גזר דין א"ל ורפא לו כתיב איזהו דבר שצריך רפואה הוי אומר זה גזר דין	ראש השנה
הקב"ה מוריד גשמים בארץ ישראל לפי מעשיהם	מפתח
ראש השנה מיתיבי (דברים יא, יב) עיני ה' אלהיך בה עתים לטובה עתים לרעה עתים לטובה כיצד הרי שהיו ישראל רשעים גמורין בראש השנה ופסקו להם גשמים מועטים לסוף חזרו בהן להוסיף עליהן אי אפשר שכבר נגזרה גזרה אלא הקב"ה מורידן בזמן על הארץ הצריכה להן הכל לפי הארץ עתים לרעה כיצד הרי שהיו ישראל צדיקים גמורין בראש השנה ופסקו עליהן גשמים מרובין לסוף חזרו בהן לפחות מהן אי אפשר שכבר נגזרה גזרה אלא הקב"ה מורידן שלא בזמן על הארץ שאינה צריכה להן לטובה	ראש השנה

	יורדי הים צעקו קודם גזר דין נענין צעקו לאחר גזר דין אינן נענין	מפתח
	ת"ש (תהלים קז, כג) יורדי הים באניות עושי מלאכה במים רבים המה ראו מעשי ה' וגו' ויאמר ויעמד רוח סערה ותרומם גליו יחוגו וינועו כשכור וגו' ויצעקו אל ה' בצר להם וגו' יודו לה' חסדו וגו' עשה להן סימניות כאכין ורקין שבתורה לומר לך צעקו קודם גזר דין נענין צעקו לאחר גזר דין אינן נענין	ראש השנה
	יפה צעקה לאדם בין קודם גזר דין בין לאחר גזר דין אבל לא גזר דין של ציבור	מפתח
	רבי יצחק אמר יפה צעקה לאדם בין קודם גזר דין בין לאחר גזר דין וגזר דין דציבור מי מיקרע והא כתוב אחד אומר (ירמיהו ד, יד) כבסי מרעה לבך וכתוב (ירמיהו ב, כב) כי אם תכבסי בנתר ותרבי לך בורית נכתם עונך לפני מאי לאו כאן קודם גזר דין כאן לאחר גזר דין	ראש השנה
	מנין לגזר דין שיש עמו שבועה שאינו נקרע	מפתח
	אמר רב יונתן מנין לגזר דין שיש עמו שבועה שאינו נקרע שנאמר (שמואל א ג, יד) לכן נשבעתי לבית עלי אם יתכפר עון בית עלי בזבח ובמנחה אמר רבא בזבח ובמנחה אינו מתכפר אבל מתכפר בתורה	ראש השנה
	גזר דין של ציבור נחתם	מפתח
	מניין לגזר דין של צבור שאינו נחתם והכתיב (ירמיהו ב, כב) נכתם עונך	ראש השנה
	ואע"ג שנחתם נקרע	מפתח
	אלא אע"ג שנחתם נקרע שנאמר (דברים ד, ז) כהשם אלהינו בכל קראנו אליו	ראש השנה
	כולן נסקרין בסקירה אחת	מפתח
	א"ר יוחנן וכולן נסקרין בסקירה אחת אמר ר"נ בר יצחק אף אנן נמי תנינא (תהלים לג, טו) היוצר יחד לבם המבין אל כל מעשיהם	ראש השנה
	בזמן שיש שלום יהיו הצומות לששון ולשמחה אין שלום יהיו לצום	מפתח
	אמר ר"ש חסידא מאי דכתיב (זכריה ת, יט) כה אמר ה' צבאות צום הרביעי וצום החמישי וצום השביעי וצום העשירי יהיה לבית יהודה לששון ולשמחה קרי להו צום וקרי להו ששון ושמחה בזמן שיש שלום יהיו לששון ולשמחה אין שלום צום	ראש השנה
	צום הרביעי זה ט' בתמוז שבו הובקעה העיר	מפתח
	ארבעה דברים היה ר"ע דורש ואני אין דורש כמותו צום הרביעי זה ט' בתמוז שבו הובקעה העיר שנאמר (ירמיהו נב, ו) ברביעי בתשעה לחדש ויחזק הרעב בעיר ולא היה לחם לעם הארץ ותבקע העיר	ראש השנה
	צום העשירי זה עשרה בטבת שבו סמך מלך בבל על ירושלים	מפתח
	צום העשירי זה עשרה בטבת שבו סמך מלך בבל על ירושלים שנאמר (יחזקאל כד, א) ויהי דבר ה' אלי בשנה התשיעית בחדש העשירי בעשור לחדש	ראש השנה
	כשם שמעברין את השנה לצורך כך מעברין את החדש לצורך	מפתח
	והתני רבה בר שמואל יכול כשם שמעברין את השנה לצורך כך מעברין את החדש לצורך ת"ל (שמות יב, ב) החדש הזה לכם ראש חדשים כזה ראה וקדש	ראש השנה
	צריך שיהא לילה ויום מן החדש	מפתח
	אמר רב אשי לאכחושי סהדי אמר מר צריך שיהא לילה ויום מן החדש מנלן ר' יוחנן אמר (ויקרא כג, לב) מערב עד ערב ריש לקיש אמר (שמות יב, יח) עד יום האחד ועשרים לחדש בערב	ראש השנה
	שמור אביב של תקופה שיהא בחדש ניסן	מפתח
	שלח ליה רב הונא בר אבין לרבא כד חזית דמשכה תקופת טבת עד שיתסר בניסן עברה לההיא שתא ולא תחוש לה דכתיב (דברים טז, א) שמור את חדש האביב שמור אביב של תקופה שיהא בחדש ניסן	ראש השנה
	מנין שהעדים מחללין את השבת כדי להביא עדותן	מפתח
	ת"ר מנין שמחללין עליהן את השבת ת"ל (ויקרא כג, לז) אלה מועדי ה' אשר תקראו אותם במועדם יכול כשם שמחללין עד שיתקדשו כך מחללין עד שיתקיימו ת"ל אשר תקראו אותם על קריאתם אתה מחלל ואי אתה מחלל על קיומן	ראש השנה
	מנין שעליל זה לשון גילוי	מפתח
	מאי משמע דהאי עליל לישנא דמיגלי הוא א"ר אבהו אמר קרא (תהלים יב, ז) אמרות ה' אמרות טהורות כסף צרוף בעליל לארץ מזוקק שבעתים	ראש השנה

מפתח	נ' שערי בינה נבראו בעולם וכולן ניתנו למשה חסר אחד שנאמר
ראש השנה	רב ושמואל חד אמר נ' שערי בינה נבראו בעולם וכולן ניתנו למשה חסר אחד שנאמר (תהלים ח, ו) ותחסרהו מעט מאלהים
מפתח	בקש קהלת להיות כמשה
ראש השנה	קהלת יב, י בקש קהלת למצוא דברי חפץ בקש קהלת להיות כמשה יצתה בת קול ואמרה לו וכתוב יושר דברי אמת (דברים לד, י) ולא קם נביא עוד בישראל כמשה וחד אמר בנביאים לא קם במלכים קם
מפתח	בקש קהלת לדון דינין שבלב שלא בעדים ושלא בהתראה
ראש השנה	אלא מה אני מקיים בקש קהלת למצוא דברי חפץ בקש קהלת לדון דינין שבלב שלא בעדים ושלא בהתראה יצתה ב"ק ואמרה לו וכתוב יושר דברי אמת (דברים יז, ו) על פי שנים עדים וגומר
מפתח	עדות זו תהא כשרה בכם במשה ואהרן ואף שהם אחים אבל לא לבית דין לקבל עדות החודש בקרובים
ראש השנה	א"ר לוי מאי טעמא דר"ש דכתיב (שמות יב, א) ויאמר ה' אל משה ואל אהרן בארץ מצרים לאמר החדש הזה לכם עדות זו תהא כשרה בכם ורבנן עדות זו תהא מסורה לכם
מפתח	מחללים על העדים את השבת כדי שיביאו עדות החודש לירושלים
ראש השנה	מי שראה את החדש ואינו יכול להלך מוליכים אותו על החמור אפי' במטה ואם צודה להם לוקחין בידן מקלות ואם היתה דרך רחוקה לוקחין בידם מזונות שעל מהלך לילה ויום מחללין את השבת ויוצאין לעדות החדש שנאמר (ויקרא כג, לז) אלה מועדי ה' אשר תקראו אותם במועדם
מפתח	עשרה מיני ארזים הם
ראש השנה	רב הונא אמרי בי רב עשרה מיני ארזים הם שנאמר (ישעיהו מא, יט) אתן במדבר ארז שטה והדס ועץ שמן ואשים בערבה ברוש תדהר ותאשור יחדו
מפתח	כל שיטה ושיטה שנטלו נכרים מירושלים עתיד הקב"ה להחזירן לה
ראש השנה	א"ר יוחנן כל שיטה ושיטה שנטלו נכרים מירושלים עתיד הקב"ה להחזירן לה שנאמר (ישעיהו מא, יט) אתן במדבר ארז שטה
מפתח	אין מדבר אלא ירושלים
ראש השנה	ואין מדבר אלא ירושלים שנאמר (ישעיהו סד, ט) ציון מדבר היתה וגו'
מפתח	אוי להם לעובדי כוכבים שאין להם תקנה
ראש השנה	וא"ר יוחנן אוי להם לעובדי כוכבים שאין להם תקנה שנא' (ישעיהו ס, יז) תחת הנחשת אביא זהב ותחת הברזל אביא כסף ותחת העצי' נחשת ותחת האבנים ברזל
מפתח	ראש ב"ד אומר מקודש
ראש השנה	מנהגי מילי א"ר חייא בר גמדיא א"ר יוסי בן שאול אמר רבי אמר קרא (ויקרא כג, מד) וידבר משה את מועדי ה' מכאן שראש ב"ד אומר מקודש
מפתח	כל העם עונין אחריו מקודש מקודש מנלן אמר רב פפא אמר קרא (ויקרא כג, ב) אשר תקראו אותם קרי ביה אתם
ראש השנה	
מפתח	שנים אתה מקדש ואי אתה מקדש חדשים
ראש השנה	תניא פלימו אומר בזמנו אין מקדשין אותו שלא בזמנו מקדשין אותו ר"א [בר"ש] אומר בין כך ובין כך אין מקדשין אותו שנאמר (ויקרא כה, י) וקדשתם את שנת החמשים שנים אתה מקדש ואי אתה מקדש חדשים
מפתח	לא תעשון כדמות שמשיי אמר אביי לא אסרה תורה אלא שמשין שאפשר לעשות כמותן
ראש השנה	דמות צורות לבנה היו לו לרבן גמליאל בטבלא ובכותל בעלייתו שבהן מראה את ההדיוטות ואומר הכזה ראית או כזה: גמ' ומי שרי והכתיב (שמות כ, יט) לא תעשון אתי לא תעשון כדמות שמשיי אמר אביי לא אסרה תורה אלא שמשין שאפשר לעשות כמותן
מפתח	כל השופרות נקראו קרן
ראש השנה	אמר רבי יוסי והלא כל השופרות נקראו קרן שנאמר (יהושע ו, ה) במשוך בקרן היובל

קאמר רבי יוסי ורבנן כל השופרות אקרו שופר ואקרו קרן	מפתח
שפיר קאמר רבי יוסי ורבנן כל השופרות אקרו שופר ואקרו קרן דפרה קרן אקרי שופר לא אקרי דכתיב (דברים לג, יז) בכור שורו הדר לו וקרני ראם קרניו	ראש השנה
ור' יוסי אמר לך דפרה נמי אקרי שופר	מפתח
ור' יוסי אמר לך דפרה נמי אקרי שופר דכתיב (תהלים סט, לב) ותיטב לה' משור פר אם שור למה פר ואם פר למה שור אלא מאי שור פר משופר	ראש השנה
כהן שעולה לדוכן לא יאמר הואיל ונתנה לי תורה רשות לברך את ישראל אוסיף ברכה אחת משלי	מפתח
מנין לכהן שעולה לדוכן שלא יאמר הואיל ונתנה לי תורה רשות לברך את ישראל אוסיף ברכה אחת משלי כגון (דברים א, יא) השם אלהי אבותיכם יוסף עליכם ת"ל (דברים ד, ב) לא תוסיפו על הדבר	ראש השנה
כל זמן שהיו ישראל מסתכלין כלפי מעלה ומשעבדין את לבם לאביהם שבשמים היו מתגברים	מפתח
שמות יז, יא) והיה כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל וגו' וכי ידיו של משה עושות מלחמה או שוברות מלחמה אלא לומר לך כל זמן שהיו ישראל מסתכלין כלפי מעלה ומשעבדין את לבם לאביהם שבשמים היו מתגברים ואם לאו היו נופלים	ראש השנה
וכי נחש ממית או נחש מחיה אלא בזמן שישראל מסתכלין כלפי מעלה ומשעבדין את לבם לאביהם שבשמים היו	מפתח
כיוצא בדבר אתה אומר (במדבר כא, ח) עשה לך שרף ושים אותו על נס והיה כל הנשוך וראה אותו וחי וכי נחש ממית או נחש מחיה אלא בזמן שישראל מסתכלין כלפי מעלה ומשעבדין את לבם לאביהם שבשמים היו מתרפאין ואם לאו היו נימוקים	ראש השנה
כתוב אחד מדבר על ראש השנה שחל בשבת וכתוב אחד מדבר על ר"ה שחל בחול	מפתח
אמר רבי לוי בר לחמא אמר רבי חמא בר חנינא כתוב אחד אומר (ויקרא כג, כד) שבתון זכרון תרועה וכתוב אחד אומר (במדבר כט, א) יום תרועה יהיה לכם לא קשיא כאן ב"ר ט' שחל להיות בשבת כאן ביום טוב שחל להיות בחול	ראש השנה
לפי רב הונא כל יחיד ויחיד חייב לתקוע	מפתח
דרב הונא אהא דכתיב (ויקרא כה, ט) ביום הכפורים תעבירו שופר בכל ארצכם מלמד שכל יחיד ויחיד חייב לתקוע	ראש השנה
בראשון מה היו אומרים... להשם הארץ ומלואה על שם שקנה והקנה ושליט בעולמו	מפתח
רבי יהודה אומר משום ר"ע בראשון מה היו אומרים (תהלים כד, א) להשם הארץ ומלואה על שם שקנה והקנה ושליט בעולמו	ראש השנה
בשני מה היו אומרים... על שם שחילק מעשיו ומלך עליהן	מפתח
בשני מה היו אומרים (תהלים מח, ב) גדול ה' ומהולל מאד על שם שחילק מעשיו ומלך עליהן	ראש השנה
בשלישי היו אומרים... על שם שגילה ארץ בחכמתו והכין תבל לעדתו	מפתח
בשלישי היו אומרים (תהלים פב, א) אלהים נצב בעדת אל על שם שגילה ארץ בחכמתו והכין תבל לעדתו	ראש השנה
ברביעי היו אומרים... על שם שברא חמה ולבנה ועתיד ליפרע מעובדיהן	מפתח
ברביעי היו אומרים (תהלים צד, א) אל נקמות ה' על שם שברא חמה ולבנה ועתיד ליפרע מעובדיהן	ראש השנה
בחמישי היו אומרים... על שם שברא עופות ודגים לשבח לשמו	מפתח
בחמישי היו אומרים (תהלים פא, ב) הרנינו לאלהים עוזנו על שם שברא עופות ודגים לשבח לשמו	ראש השנה
בששי היו אומרים... ל שם שגמר מלאכתו ומלך עליהן	מפתח
בששי היו אומרים (תהלים צג, א) השם מלך גאות לבש על שם שגמר מלאכתו ומלך עליהן	ראש השנה
בשביעי היו אומרים... ליום שכולו שבת	מפתח
בשביעי היו אומרים (תהלים צב, א) מזמור שיר ליום השבת ליום שכולו שבת	ראש השנה
לפי רבי אליעזר אומרים מלכיות זכרונות ושופרות	מפתח
ומנין שאומרים מלכיות זכרונות ושופרות ר"א אומר דכתיב (ויקרא כג, כד) שבתון זכרון תרועה מקרא קדש שבתון זה קדושת היום זכרון אלו זכרונות תרועה אלו שופרות מקרא קדש קדשהו בעשיית מלאכה	ראש השנה

מפתח	פקדונות הרי הן כזכרונות
ראש השנה	פקדונות הרי הן כזכרונות כגון (בראשית כא, א) והשם פקד את שרה וכגון (שמות ג, טז) פקוד פקדתי אתכם
מפתח	מלכות שיש עמו תרועה
ראש השנה	מלכות שיש עמו תרועה כגון (במדבר כג, כא) השם אלהיו עמו ותרועת מלך בו
מפתח	בני ישראל סומכין ואין בנות ישראל סומכות
ראש השנה	דתניא (ויקרא א, ב) דבר אל בני ישראל בני ישראל סומכין ואין בנות ישראל סומכות דברי רבי יהודה רבי יוסי ורבי שמעון אומרים נשים סומכות רשות: אבל מתעסקין בהם עד שילמדו
מפתח	יום יבבא יהא לכון
ראש השנה	דכתיב (במדבר כט, א) יום תרועה יהיה לכם ומתרגמין יום יבבא יהא לכון
מפתח	מנין שתוקעים בשופר בראש השנה
ראש השנה	תנו רבנן מנין שבשופר ת"ל (ויקרא כה, ט) והעברת שופר תרועה אין לי אלא ביובל בראש השנה מנין תלמוד לומר בחדש השביעי שאין תלמוד לומר בחדש השביעי ומה תלמוד לומר בחדש השביעי שיהיו כל תרועות של חדש שביעי זה כזה ומנין שפשוטה לפניה ת"ל והעברת שופר תרועה ומנין שפשוטה לאחריה ת"ל תעבירו שופר ואין לי אלא ביובל בראש השנה מנין ת"ל בחדש השביעי
מפתח	תקיעה בפני עצמה ותרועה בפני עצמה
ראש השנה	כשהוא אומר (במדבר י, ז) ובהקהיל את הקהל תתקעו ולא תריעו הוי אומר תקיעה בפני עצמה ותרועה בפני עצמה
מפתח	פשוטה לפניה ופשוטה לאחריה
ראש השנה	ומנין שפשוטה לפניה ת"ל (במדבר י, ה) ותקעתם תרועה ומנין שפשוטה לאחריה ת"ל (במדבר י, ו) תרועה יתקעו
מפתח	שלוש תרועות ושש תקיעות נאמרו בראש השנה שתים מדברי תורה ואחת מדברי סופרים
ראש השנה	ושלש תרועות נאמרו בר"ה (ויקרא כג, כד) שבתון זכרון תרועה (במדבר כט, א) יום תרועה (ויקרא כה, ט) והעברת שופר תרועה ושתי תקיעות לכל אחת ואחת מצינו למדין שלש תרועות ושש תקיעות נאמרו בר"ה שתים מדברי תורה ואחת מדברי סופרים
מפתח	אי זהו חג שהחדש מתכסה בו הוי אומר זה ר"ה
ראש השנה	(תהלים פא, ד) תקעו בחדש שופר בכסה ליום חגנו אי זהו חג שהחדש מתכסה בו הוי אומר זה ר"ה
מפתח	אשה אחרת מתקינין לכהן גדול שמא תמות אשתו
יומא ב:א	רבי יהודה אומר אף אשה אחרת מתקינין לו שמא תמות אשתו שנאמר (ויקרא טז, ו) וכפר בעדו ובעד ביתו ביתו זו אשתו
מפתח	כל המקדש כולו קרוי בירה
יומא ב:א	ור"ל אמר כל המקדש כולו קרוי בירה שנאמר (דברי הימים א כט, יט) הבירה אשר הכינותי
מפתח	דנין צוה דלפני עשיה מצוה דלפני עשיה ואין דנין צוה דלאחר עשיה
יומא ב:ב	ואימא צוה [צוה] דיום הכפורים דכתיב (ויקרא טז, לד) ויעש כאשר צוה ה' את משה דנין צוה דלפני עשיה מצוה דלפני עשיה ואין דנין צוה דלאחר עשיה מצוה דלפני עשיה
מפתח	הדינים בשיבת הכהן דומים לדינים בביאת הכהן
יומא ב:ב	ומאי נפקא מינה והתנא דבי רבי ישמעאל (ויקרא יד, לט) ושב הכהן ובא הכהן זו היא שיבה זו היא ביאה
מפתח	כל הנכנס במחנה שכינה טעון פרישת ששה
יומא ג:ב	אלא מר מהיכא יליף לה אמר מסיני דכתיב (שמות כד, טז) וישכון כבוד ה' על הר סיני ויכסהו הענן ששת ימים ויקרא אל משה ביום השביעי מכדי כתיב ויקרא אל משה ביום השביעי מאי ששת ימים זה בנה אב שכל הנכנס במחנה שכינה טעון פרישת ששה
מפתח	כהן גדול פורש שבעה ומשמש יום אחד
יומא ד:א	ר' יוחנן (ויקרא טז, ג) בזאת יבא אהרן אל הקדש במה שאמור בענין מאי היא בענין דמלואים ומה אמור בענין דמלואים אהרן פירש שבעה ומשמש יום אחד ומשה מסר לו כל שבעה כדי לחנכו בעבודה ואף לדורות כהן גדול פורש שבעה ומשמש יום אחד

משה עלה בענן ונתכסה בענן ונתקדש בענן כדי לקבל תורה לישראל בקדושה	מפתח
משה עלה בענן ונתכסה בענן ונתקדש בענן כדי לקבל תורה לישראל בקדושה שנאמר (שמות כד, טז) וישכון כבוד ה' על הר סיני זה היה מעשה אחר עשרת הדברות שהיו תחלה לארבעים יום דברי רבי יוסי הגלילי	יומא ד:א
לא בא הכתוב אלא לאיים על האדם כדי שתהא תורה ניתנת באימה ברדת ובזיע	מפתח
לא בא הכתוב אלא לאיים עליו כדי שתהא תורה ניתנת באימה ברדת ובזיע שנאמר (תהלים ב, יא) עבדו את ה' ביראה וגילו ברעדה מאי וגילו ברעדה אמר רב אדא בר מתנה אמר רב במקום גילה שם תהא רעדה	יומא ד:ב
לפי תנא קמא התורה ניתנה בששה בסיון ומשה עלה בשבעה	מפתח
רבי יוסי אומר בשבעה בו מאן דאמר בששה בששה ניתנה ובשבעה עלה דכתיב (שמות כד, טז) ויקרא אל משה ביום השביעי	יומא ד:ב
לפי רבי יוסי הגלילי ותנא קמא בשישה נתנה התורה וזה היה אחרי עשרת הדברות	מפתח
רבי יוסי הגלילי סבר לה כתנא קמא דאמר בששה בחודש ניתנה תורה הלכך זה היה מעשה אחר עשרת הדברות (שמות כד, טז) וישכון כבוד ה' על הר סיני ויכסהו הענן ששת ימים	יומא ד:ב
הקדים קריאה לדיבור לימדה תורה דרך ארץ שלא יאמר אדם דבר לחבירו אלא א"כ קורה	מפתח
(ויקרא א, א) ויקרא אל משה וידבר למה הקדים קריאה לדיבור לימדה תורה דרך ארץ שלא יאמר אדם דבר לחבירו אלא א"כ קורהו	יומא ד:ב
אין כפרה אלא בדם	מפתח
ולדורות מנא לן דלא מעכבא דתניא (ויקרא א, ט) וסמך ונרצה וכי סמיכה מכפרת והלא אין כפרה אלא בדם שנאמר (ויקרא יז, יא) כי הדם הוא בנפש יכפר ומה ת"ל וסמך ונרצה שאם עשאה לסמיכה שירי מצוה מעלה עליו הכתוב כאילו לא כפר וכפר	יומא ה:א
מאי טעמא דמ"ד כל הכתוב בהן מעכב	מפתח
מאי טעמא דמ"ד כל הכתוב בהן מעכב אמר רבי יצחק בר ביסנא אמר קרא (שמות כט, לה) ועשית לאהרן ולבניו ככה ככה עיכובא הוא	יומא ה:א
מכנסים ועשירית האיפה	מפתח
בר חנינא מכנסים אין כתובין בפרשה כשהוא אומר (שמות כט, א) וזה הדבר אשר תעשה להם לקדש אותם לכהן להביא המכנסים ועשירית האיפה	יומא ה:ב
מפני מה חרבה שילה מפני שהיו בה שני דברים גלוי עריות ובזיון קדשים גלוי עריות דכתיב	מפתח
א"ר יוחנן בן תורתא מפני מה חרבה שילה מפני שהיו בה שני דברים גלוי עריות ובזיון קדשים גלוי עריות דכתיב (שמואל א ב, כב) ועלי זקן מאד ושמע את כל אשר יעשון בניו לכל ישראל ואת אשר ישכבון את הנשים הצובאות פתח אהל מועד ואע"ג דאמר ר' שמואל בר נחמני א"ר יוחנן כל האומר בני עלי חטאו אינו אלא טועה מתוך ששהו את קניניהן מיהא מעלה עליהן הכתוב כאילו שכבסו	יומא ט:א
בזיון קדשים דכתיב	מפתח
בזיון קדשים דכתיב (שמואל א ב, טו) גם בטרם יקטירון את החלב ובא נער הכהן ואמר לאיש הזובח תנה בשר לצלות לכהן ולא יקח ממך בשר מבושל כי אם חי ויאמר אליו האיש קטר יקטירון כיום החלב וקח לך כאשר תאוה נפשך ואמר לו כי עתה תתן ואם לא לקחתי בחזקה ותהי חטאת הנערים גדולה מאד את פני ה' כי נאצו האנשים את מנחת השם	יומא ט:ב
מקדש ראשון מפני מה חרב מפני ג' דברים שהיו בו ע"ז וגלוי עריות ושפיכות דמים ע"ז דכתיב	מפתח
מקדש ראשון מפני מה חרב מפני ג' דברים שהיו בו ע"ז וגלוי עריות ושפיכות דמים ע"ז דכתיב (ישעיהו כח, כ) כי קצר המצע מהשתרע מאי קצר המצע מהשתרע א"ר יונתן קצר מצע זה מהשתרר עליו שני רעים כאחד (ישעיהו כח, כ) והמסכה צרה כהתכנס	יומא ט:ב
גלוי עריות דכתיב	מפתח
גלוי עריות דכתיב (ישעיהו ג, טז) ויאמר ה' יען כי גבהו בנות ציון ותלכנה נטויות גרון ומשקרות עינים הלוך וטפוף תלכנה וברגליהן תעכסנה יען כי גבהו בנות ציון שהיו מהלכות ארוכה בצד קצרה ותלכנה נטויות גרון שהיו מהלכות בקומה זקופה ומשקרות עינים דהוו מליין כוחלא עיניהן הלוך וטפוף תלכנה שהיו מהלכות עקב בצד גודל וברגליהן תעכסנה א"ר יצחק שהיו מביאות מור ואפרסמון ומניחות במנעליהן וכשמגיעות אצל בחורי ישראל בועטות ומתזות עליהן ומכניסין בהן יצה"ר כארס בכעוס	יומא ט:ב
שפיכות דמים דכתיב	מפתח
שפיכות דמים דכתיב (מלכים ב כא, טז) וגם דם נקי שפך מנשה [הרבה מאד] עד אשר מלא את ירושלם פה לפה	יומא ט:ב

רשעים היו אלא שתלו בטחונם בהקב"ה	מפתח
רשעים היו אלא שתלו בטחונם בהקב"ה אתאן למקדש ראשון דכתיב (מיכה ג, יא) ראשיה בשוחד ישפוטו וכהניה במחיר יורו ונביאיה בכסף יקסומו ועל ה' ישענו לאמר הלא ה' בקרבנו לא תבוא עלינו רעה	יומא ט:ב
לפיכך הביא עליהן הקב"ה ג' גזרות כנגד ג' עבירות שבידם	מפתח
לפיכך הביא עליהן הקב"ה ג' גזרות כנגד ג' עבירות שבידם שנאמר (מיכה ג, יב) לכן בגללכם ציון שדה תחרש וירושלים עיין תהיה והר הבית לבמות יער	יומא ט:ב
ובמקדש ראשון לא הוה ביה שנאת חנם והכתיב	מפתח
ובמקדש ראשון לא הוה ביה שנאת חנם והכתיב (יחזקאל כא, יז) מגורי אל חרב היו את עמי לכן ספוק אל ירך וא"ר (אליעזר) אלו בני אדם שאוכלין ושותין זה עם זה ודוקרין זה את זה בחרבות שבלשונם	יומא ט:ב
אם עשיתם עצמכם כחומה ועליתם כולכם בימי עזרא נמשלתם ככסף	מפתח
דכתיב (שיר השירים ת, ט) אם חומה היא נבנה עליה טירת כסף ואם דלת היא נצור עליה לוח ארז אם עשיתם עצמכם כחומה ועליתם כולכם בימי עזרא נמשלתם ככסף שאין רקב שולט בו עכשיו שעליתם כדלתות נמשלתם כארז שהרקב שולט בו מאי ארז	יומא ט:ב
אין השכינה שורה אלא באהלי שם	מפתח
דרבי יוחנן א"ל לאו היינו טעמא א"נ סליקו כולהו בימי עזרא לא הוה שריא שכינה במקדש שני דכתיב (בראשית ט, כז) יפת אלהים ליפת וישכן באהלי שם אף על גב דיפת אלהים ליפת אין השכינה שורה אלא באהלי שם	יומא ט:ב
אחד שערי בתים ואחד שערי חצירות ואחד שערי מדינות ואחד שערי עיירות יש בהן חובת מצוה למקום	מפתח
ת"ר בשעריך אחד שערי בתים ואחד שערי חצירות ואחד שערי מדינות ואחד שערי עיירות יש בהן חובת מצוה למקום משום שנא' (דברים ו, ט) וכתבתם על מזוזות ביתך ובשעריך	יומא יא:א
שלוחי מצוה אין ניזוקין במקום שההיזק ידוע	מפתח
והאמר ר' אלעזר שלוחי מצוה אין ניזוקין היכא דקביע היזקא שאני דכתיב (שמואל א טז, ב) ויאמר שמואל איך אלך ושמע שאול והרגני ויאמר ה' עגלת בקר תקח בידך ואמרת לזבוח לה' באתי	יומא יא:א
רצועה היתה יוצאה מחלקו של יהודה ונכנסת לחלקו של בנימין ובה היה מזבח בנוי	מפתח
ורצועה היתה יוצאה מחלקו של יהודה ונכנסת לחלקו של בנימין ובה היה מזבח בנוי ובנימין הצדיק היה מצטער עליה לבלעה בכל יום שנאמר (דברים לג, יב) חופף עליו כל היום לפיכך זכה בנימין הצדיק ונעשה אושפיזן לגבורה שנאמר ובין כתפיו שכן	יומא יב:א
בגדים שלבש כהן גדול היו טעונים גניזה	מפתח
ועוד בגדים שנשתמשה בהן קדושה חמורה תשמש בהן קדושה קלה אלא מה תלמוד לומר ילבש לרבות את השחקין ואזדא ר' דוסא לטעמיה דתניא (ויקרא טז, כג) והניחם שם מלמד שטעונין גניזה	יומא יב:ב
אבא שאול אומר מטיב ואחר כך מקטיר	מפתח
אבא שאול אומר מטיב ואחר כך מקטיר מאי טעמא דאבא שאול דכתיב (שמות לז, ז) בבקר בבקר בהיטיבו את הנרות והדר יקטירנה	יומא יד:ב
אהרון היה מדליק את הנרות אחרי כן מקטיר	מפתח
ורבנן מאי קאמר רחמנא בעידן הטבה תהא מקטיר קטורת דאי לא תימא הכי בין הערבים דכתיב (שמות לז, ח) ובהעלות אהרן את הנרות בין הערבים יקטירנה הכי נמי דברישא מדליק נרות והדר מקטיר קטורת של בין הערבים	יומא טו:א
לא ישא אדם אשה במדינה זו וילך וישא אשה במדינה אחרת שמא יזדווגו זה אצל זה ונמצא אח נושא אחותו	מפתח
ר' אליעזר בן יעקב אומר לא ישא אדם אשה במדינה זו וילך וישא אשה במדינה אחרת שמא יזדווגו זה אצל זה ונמצא אח נושא אחותו (ואב נושא בתו) וממלא כל העולם כולו ממזרות ועל זה נאמר (ויקרא יט, כט) ומלאה הארץ זמה	יומא יח:ב
הקורא את שמע ומרמז בעיניו ומקריץ בשפתותיו ומראה באצבעו עליו הכתוב אומר	מפתח
בי אלעזר חסמא אומר הקורא את שמע ומרמז בעיניו ומקריץ בשפתותיו ומראה באצבעו עליו הכתוב אומר (ישעיהו מג, כב) ולא אותי קראת יעקב	יומא יט:ב
אע"פ שאש יורדת מן השמים מצוה להביא מן ההדיוט	מפתח
דתניא (ויקרא א, ז) ונתנו בני אהרן הכהן אש על המזבח אע"פ שאש יורדת מן השמים מצוה להביא מן ההדיוט	יומא כא:ב

מפתח	כל המונה את ישראל עובר בלאו
יומא כב:ב	כל המונה את ישראל עובר בלאו שנאמר (הושע ב, א) והיה מספר בני ישראל כחול הים אשר לא ימד רב נחמן בר יצחק אמר עובר בשני לאוין שנאמר לא ימד ולא יספר
מפתח	בשעה ששאלו אמר אדם חטא בהמה מה חטאה ואם גדולים חטאו קטנים מה חטאו יצאה בת קול ואמרה לו
יומא כב:ב	יצאה בת קול ואמרה לו (קהלת ז, טז) אל תהי צדיק הרבה
מפתח	ובשעה שאמר לו שאל לדואג סוב אתה ופגע בכהנים יצאה בת קול ואמרה לו
יומא כב:ב	ובשעה שאמר לו שאל לדואג (שמואל א כב, יח) סוב אתה ופגע בכהנים יצאה בת קול ואמרה לו (קהלת ז, יז) אל תרשע הרבה
מפתח	ששה חדשים נצטרע דוד ופרשו הימנו סנהדרין ונסתלקה הימנו שכינה דכתיב
יומא כב:ב	אמר רב ששה חדשים נצטרע דוד ופרשו הימנו סנהדרין ונסתלקה הימנו שכינה דכתיב (תהלים קיט, עט) ישובו לי יראיך ויודעי עדותיך וכתוב (תהלים נא, יד) השיבה לי ששון ישעך
מפתח	מפני מה נענש שאל מפני שמחל על כבודו
יומא כב:ב	אמר רב מפני מה נענש שאל מפני שמחל על כבודו שנאמר (שמואל א י, כז) ובני בליעל אמרו מה יושיענו זה ויבזוהו ולא הביאו לו מנחה
מפתח	הנעלבין ואינן עולבין שומעין חרפתן ואינן משיבין עושין מאהבה ושמחין ביסורין עליהן הכתוב אומר
יומא כג:א	והא תניא הנעלבין ואינן עולבין שומעין חרפתן ואינן משיבין עושין מאהבה ושמחין ביסורין עליהן הכתוב אומר (שופטים ה, לא) ואוהביו כצאת השמש בגבורתו
מפתח	מנין שלא יהא דבר קודם למכנסים
יומא כג:ב	לכדתניא מנין שלא יהא דבר קודם למכנסים שנאמר (ויקרא ו, ג) ומכנסי בד ילבש על בשרו
מפתח	לפי רבי דוסא הבגדים שפושט הכהן הגדול ביוה"כ יכול ללבוש כהן הדיוט אבל לא יכול הוא להשתמש ביום כפור
יומא כד:א	לרבות את השחקים (ויקרא טז, כג) והניחם שם מלמד שטעונין גזירה ר' דוסא אומר ראוין הן לכהן הדיוט ומה תלמוד לומר והניחם שם שלא ישתמש בהן יום הכפורים אחר
מפתח	הצתת האש על המזבח שלא תהא אלא בכהן כשר ובכלי שרת
יומא כד:ב	דליק ליחייב הדלקה לאו עבודה היא ולא והתניא (ויקרא א, ז) ונתנו בני אהרן הכהן אש על המזבח וערכו עצים על האש לימד על הצתת אלתא שלא תהא אלא בכהן כשר ובכלי שרת
מפתח	למה מגרילין פייס וחוזרין להגריל בפייס מי יעבוד בעזרה כמה פעמים במשך היום
יומא כד:ב	אלא למה מפייסין וחוזרין ומפייסין אמר רבי יוחנן כדי להרגיש כל העזרה שנאמר (תהלים נה, טו) אשר יחדיו נמתיק סוד בבית אלהים נהלך ברגש
מפתח	מנין שלא יהא דבר קודם למכנסים
יומא כה:א	מניין שלא יהא דבר קודם למכנסים תלמוד לומר (ויקרא טז, ד) ומכנסי בד יהיו על בשרו
מפתח	לפי רבא צוברא דרבנן היו משבט לוי שנאמר
יומא כו:א	א"ל הא שכיחא והא לא שכיחא אמר רבא לא משכחת צורבא מרבנן דמורי אלא דאתי משבט לוי או משבט יששכר לוי דכתיב (דברים לג, י) יורו משפטך ליעקב
מפתח	ומשבט ישכר שנאמר
יומא כו:א	יששכר דכתב (דברי הימים א יב, לג) ובני יששכר יודעי בינה
מפתח	לעיתים משבט יהודה שנאמר
יומא כו:א	לעיתים לדעת מה יעשה ישראל ואימא יהודה נמי דכתיב (תהלים ס, ט) יהודה מחוקקי אסוקי שמעתא אליבא דהילכתא קאמינא
מפתח	תמיד של בין הערבים טעון שני גזירי עצים בשני כהנים
יומא כו:ב	תניא רשב"י אומר מניין לתמיד של בין הערבים שטעון שני גזירי עצים בשני כהנים שנאמר (ויקרא א, ז) וערכו עצים אם אינו ענין לתמיד של שחר דכתיב (ויקרא ו, ה) ובער עליה הכהן עצים בבקר בבקר וערך עליה תניהו ענין לתמיד של בין הערבים

הפשט וניתוח כשרה בזר תנא הפשיטן וניתוחן שוין בזר אמר חזקיה מניין להפשט וניתוח ששוה בזר שנאמר (ויקרא א, ז) ונתנו בני אהרן הכהן אש על המזבח נתינת אש בעיא כהונה הפשט וניתוח לא בעיא כהונה	מפתח יומא כז:ב
שחיטה צריכה בכהן האי מיבעי ליה לגופיה אמר רב שימי בר אשי אשכחתייה לאביי דהוה מסבר ליה לבריה (ויקרא א, ה) ושחט שחיטה בזר כשירה וכי מאין באת מכלל שנאמר (במדבר יח, ז) ואתה ובניך אתך תשמרו את כהונתכם שומע אני אפילו שחיטה ת"ל (ויקרא א, ה) ושחט את בן הבקר לפני ה' והקריבו בני אהרן הכהנים את הדם	מפתח יומא כז:א
הפשט וניתוח כשרים בזר מקבלה ואילך מצות כהונה (ויקרא א, ד) וסמך ידו ושחט לימד על השחיטה שכשירה בזר מכדי מקבלה ואילך מצות כהונה ונתנו בני אהרן למה לי למעוטי הפשט וניתוח	מפתח יומא כז:א
מקבלה ואילך מצות כהונה למיעוטי הפשט וניתוח לא מהכא (ויקרא א, ח) וערכו בני אהרן הכהנים את הנתחים את הראש ואת הפדר מכדי מקבלה ואילך מצות כהונה וערכו למה לי למעוטי הפשט וניתוח	מפתח יומא כז:א
כל היום כשר למילה דתניא (ויקרא יב, ג) וביום השמיני ימול בשר ערלתו מלמד שכל היום כשר למילה	מפתח יומא כח:ב
הזריזין מקדימין למצות אלא שהזריזין מקדימין למצות שנאמר (בראשית כב, ג) וישכם אברהם בבקר ויחבוש וגו'	מפתח יומא כח:ב
אברהם אבינו זקן ושכינה עמו אברהם אבינו זקן ויושב בישיבה היה שנאמר (בראשית כד, א) ואברהם זקן בא בימים	מפתח יומא כח:ב
יצחק אבינו זקן ושכינה עמו יצחק אבינו זקן ויושב בישיבה היה שנאמר (בראשית כז, א) ויהי כי זקן יצחק	מפתח יומא כח:ב
יעקב אבינו זקן ושכינה עמו יעקב אבינו זקן ויושב בישיבה היה שנאמר (בראשית מח, י) ועיני ישראל כבדו מזוקן	מפתח יומא כח:ב
אליעזר עבד אברהם זקן ושכינה עמו אליעזר עבד אברהם זקן ויושב בישיבה היה שנאמר (בראשית כד, ב) ויאמר אברהם אל עבדו זקן ביתו המושל בכל אשר לו	מפתח יומא כח:ב
אליעזר מושל בתורת רבו ודולה ומשקה מתורתו של רבו לאחרים אר"א שמושל בתורת רבו (בראשית טו, ב) הוא דמשק אליעזר א"ר אלעזר שדולה ומשקה מתורתו של רבו לאחרים	מפתח יומא כח:ב
אברהם אבינו קיים כל התורה כולה גם תורה שבכתב וגם תורה שבעל פה אמר רב קיים אברהם אבינו כל התורה כולה שנאמר (בראשית כו, ה) עקב אשר שמע אברהם בקולי וגו' א"ל רב שימי בר חייא לרב ואימא שבע מצות הא איכא נמי מילה ואימא שבע מצות ומילה א"ל א"כ מצותי ותורותי למה לי אמר (רב) ואיתימא רב אשי קיים אברהם אבינו אפילו עירובי תבשילין שנאמר תורותי אחת תורה שבכתב ואחת תורה שבעל פה	מפתח יומא כח:ב
מקוה שכל גופו עולה בהן וכמה הן אמה על אמה ברום ג' אמות ושיערו חכמים מי מקוה ארבעים סאה דתנן כל הפתחים שהיו שם גובהן עשרים אמה ורחבן עשר אמות חוץ משל אולם ותניא (ויקרא טו, יג) ורחץ בשרו במים במי מקוה כל בשרו מים שכל גופו עולה בהן וכמה הן אמה על אמה ברום ג' אמות ושיערו חכמים מי מקוה ארבעים סאה	מפתח יומא לא:א
לפי רבי מאיר פושט ואח"כ מקדש לפי רבנן כשהוא לבוש מקדש אמר להו רב פפא בין לרבנן בין לר"מ חד אפשיטה דבגדי קודש וחד אלבישה והכא בהא קא מיפלגי (ויקרא טז, כג) ופשט ורחץ (ורחץ) ולבש ר"מ סבר מקיש פשיטה ללבישה מה לבישה לובש ואח"כ מקדש אף פשיטה פושט ואח"כ מקדש ורבנן סברי מקיש פשיטה ללבישה מה לבישה כשהוא לבוש מקדש אף פשיטה כשהוא לבוש מקדש	מפתח יומא לא:ב

אחרון אינו בא אלא להוציא את הכף ואת המחטה (שכל) הפרשה כולה נאמרה על הסדר חוץ מפסוק זה	מפתח
ת"ר (ויקרא טז, כג) ובא אהרן אל אהל מועד למה הוא בא אינו בא אלא להוציא את הכף ואת המחטה (שכל) הפרשה כולה נאמרה על הסדר חוץ מפסוק זה	יומא ל:ב:א
לפי רבי מנין לחמש טבילות ועשרה קידושין שטובל כהן גדול ומקדש בו ביום	מפתח
אמר רבי מנין לחמש טבילות ועשרה קידושין שטובל כהן גדול ומקדש בו ביום שנאמר (ויקרא טז, ד) כתונת בד קודש ילבש ומכנסי בד יהיו על בשרו ובאבנט בד יחגור ובמצנפת בד יצנוף בגדי קדש הם ורחץ במים את בשרו ולבשם הא למדת שכל המשנה מעבודה לעבודה טעון טבילה	יומא ל:ב:א
הכל מודין בקידוש שני שלובש ואחר כך מקדש	מפתח
אמר רב אחא בר יעקב הכל מודין בקידוש שני שלובש ואחר כך מקדש מ"ט דאמר קרא (שמות ל, כ) או בגשתם אל המזבח מי שאינו מחוסר אלא גישה יצא זה שמחוסר לבישה וגישה	יומא ל:ב:ב
מערכה גדולה קודמת למערכה שניה של קטורת	מפתח
אמר מר מערכה גדולה קודמת למערכה שניה של קטורת מנא לן דתניא (ויקרא ו, ב) היא העולה על מוקדה על המזבח כל הלילה זו מערכה גדולה ואש המזבח תוקד בו זו מערכה שניה של קטורת	יומא ל:ג:א
מערכה שניה של קטורת קודמת לסידור שני גזירי עצים	מפתח
ואיבעית אימא אי לא משכח עצים למערכה שניה מי לא מעייל ממערכה גדולה מערכה שניה של קטורת קודמת לסידור שני גזירי עצים מנא לן דכתיב (ויקרא ו, ה) ובער עליה הכהן עצים בבקר בבקר עליה ולא על חברתה	יומא ל:ג:א
הטבת שתי נרות קודמת לקטורת	מפתח
מאי שנא דעביד הטבת חמש נרות ברישא נעביד הטבת שתי נרות ברישא כיון דאתחיל בהו עביד רוב' ונעביד שית אמר קרא (שמות ל, ז) בהיטיבו את הנרות יקטירנה ואין נרות פחותות משתים והטבת שתי נרות קודמת לקטורת דאמר קרא בהיטיבו את הנרות והדר יקטירנה	יומא ל:ג:ב
ושל בין הערבים היתה קריבה בין איברים לנסכים	מפתח
מנא הני מילי אמר ר' יוחנן דאמר קרא (במדבר כח, ח) כמנחת הבקר וכנסכו תעשה מה מנחת הבקר קטורת קודמת לנסכים אף כאן קטורת קודמת לנסכים	יומא ל:ד:א
אשת פוטיפר אמרה ליוסף הריני חובשתך בבית האסורין אמר לה	מפתח
יום ויום היתה אשת פוטיפר משדלתו בדברים בגדים שלבשה לו שחרית לא לבשה לו ערבית בגדים שלבשה לו ערבית לא לבשה לו שחרית אמרה לו השמע לי אמר לה לאו אמרה לו הריני חובשתך בבית האסורין אמר לה (תהלים קמו, ז) השם מתיר אסורים	יומא ל:ה:ב
אמרה לו הריני כופפת קומתך אמר לה	מפתח
הריני כופפת קומתך (תהלים קמו, ח) השם זוקף כפופים	יומא ל:ה:ב
אמרה לו הריני מסמא את עיניך אמר לה	מפתח
הריני מסמא את עיניך (תהלים קמו, ח) השם פוקח עורים	יומא ל:ה:ב
עונות אלו הזדונות	מפתח
וחכ"א עונות אלו הזדונות וכן הוא אומר (במדבר טו, לא) הכרת תכרת הנפש ההיא עונה בה	יומא ל:ו:ב
פשעים אלו המרדים	מפתח
פשעים אלו המרדים וכן הוא אומר (מלכים ב ג, ז) מלך מואב פשע בי	יומא ל:ו:ב
לכל חטאתם אלו השגגות	מפתח
לכל חטאתם אלו השגגות וכן הוא אומר (ויקרא ד, ב) נפש כי תחטא בשגגה ומאחר שהתודה על הזדונות ועל המרדים חוזר ומתודה על השגגות	יומא ל:ו:ב
אמר להם משה לישראל בשעה שאני מזכיר שמו של הקב"ה אתם הבו גודל	מפתח
תניא רבי אומר (דברים לב, ג) כי שם ה' אקרא הבו גודל לאלהינו אמר להם משה לישראל בשעה שאני מזכיר שמו של הקב"ה אתם הבו גודל	יומא ל:ז:א

אין כאן לשם אלא גורל אחד ואין כאן לעזאזל אלא אחד ת"ר (ויקרא טז, ח) ונתן אהרן על שני השעירים גורלות [גורלות] של כל דבר יכול יתן שנים על זה ושנים על זה ת"ל גורל אחד לה' וגורל אחד לעזאזל אין כאן לשם אלא גורל אחד ואין כאן לעזאזל אלא אחד	מפתח יומא לז:א
כל מה שברא הקב"ה לכבודו בראו אמרו כל מה שברא הקב"ה לכבודו בראו שנאמר (ישעיהו מג, ז) כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו	מפתח יומא לח:א
מעולם לא נמצאת פת נקיה ביד בניהם שלא יאמרו ממעשה לחם הפנים זה ניזונין לקיים מה שנאמר מעולם לא נמצאת פת נקיה ביד בניהם שלא יאמרו ממעשה לחם הפנים זה ניזונין לקיים מה שנאמר (במדבר לב, כב) והייתם נקיים מה' ומישראל	מפתח יומא לח:א
וכשנושאין אשה ממקום אחר מתנין עמה שלא תתבסם שלא יאמרו ממעשה הקטורת מתבסמין לקיים מה שנאמר וכשנושאין אשה ממקום אחר מתנין עמה שלא תתבסם שלא יאמרו ממעשה הקטורת מתבסמין לקיים מה שנא' והייתם נקיים מהשם ומישראל	מפתח יומא לח:א
בשביל צדיק אחד עולם נברא בשביל צדיק אחד עולם נברא שנאמר (בראשית א, ד) וירא אלהים את האור כי טוב ואין טוב אלא צדיק שנאמר (ישעיהו ג, י) אמרו צדיק כי טוב	מפתח יומא לח:ב
אין צדיק נפטר מן העולם עד שנברא צדיק כמותו אמר ר' יוחנן אין צדיק נפטר מן העולם עד שנברא צדיק כמותו שנאמר (קהלת א, ה) וזרח השמש ובא השמש עד שלא כבתה שמשו של עלי זרחה שמשו של שמואל הרמתי	מפתח יומא לח:ב
לפי רבי יוחנן ראה הקדוש ברוך הוא שצדיקים מועטין עמד ושתלן בכל דור ודור א"ר יוחנן ראה הקדוש ברוך הוא שצדיקים מועטין עמד ושתלן בכל דור ודור שנא' (שמואל א ב, ח) כי לה' מצוקי ארץ וישת עליהם תבל	מפתח יומא לח:ב
לפי רבי חייא ראה הקדוש ברוך הוא שצדיקים מועטין עמד ושתלן בכל דור ודור ר' חייא ידידיה אמר מהכא (שמואל א ב, ט) רגלי חסידיו ישמור חסידיו טובא משמע	מפתח יומא לח:ב
בא לטמא פותחין לו בא לטהר מסייעין אותו אמר ריש לקיש מאי דכתיב (משלי ג, לד) אם ללצים הוא יליץ ולענונים יתן חן בא לטמא פותחין לו בא לטהר מסייעין אותו	מפתח יומא לח:ב
עבירה מטמטמת לבו של אדם תנא דבי רבי ישמעאל עבירה מטמטמת לבו של אדם שנאמר (ויקרא יא, מג) ולא תטמאו בהם ונטמאתם בם אל תקרי ונטמאתם אלא ונטמטם	מפתח יומא לט:א
אדם מקדש עצמו מעט מקדשין אותו הרבה מלמטה מקדשין אותו מלמעלה בעולם הזה מקדשין אותו לעולם הבא תנו רבנן (ויקרא יא, מד) והתקדשתם והייתם קדושים אדם מקדש עצמו מעט מקדשין אותו הרבה מלמטה מקדשין אותו מלמעלה בעולם הזה מקדשין אותו לעולם הבא	מפתח יומא לט:א
למה נקרא בית המקדש לבנון שמלבין עונותיהן של ישראל וכבר נתנבא עליך זכריה בן עדוא (זכריה יא, א) פתח לבנון דלתיך ותאכל אש בארזיך אמר רבי יצחק בן טבלאי למה נקרא שמו לבנון שמלבין עונותיהן של ישראל	מפתח יומא לט:ב
למה נקרא בית המקדש בית המקדש יער אמר רב זוטרא בר טוביה למה נקרא שמו יער דכתיב (מלכים א י, יז) בית יער הלבנון לומר לך מה יער מלבלב אף בית המקדש מלבלב	מפתח יומא לט:ב
לפי רבי יהודה עד מתי השעיר יהיה זקוק לעמוד חי עד שעת מתן דמו של חבירו (ויקרא טז, י) יעמד חי לפני ה' לכפר עליו עד מתי יהיה זקוק לעמוד חי עד שעת מתן דמו של חבירו דברי רבי יהודה רבי שמעון אומר עד שעת וידוי דברים	מפתח יומא מ:ב

	לפי רבי יהודה בכפרת דמים הכתוב מדבר ל[פי רבי שמעון בכפרת דברים	מפתח
	במאי קא מיפלגי כדתניא לכפר בכפרת דמים הכתוב מדבר וכן הוא אומר (ויקרא טז, כ) וכלה מכפר את הקדש מה להלן בכפרת דמים אף כאן בכפרת דמים דברי רבי יהודה ר' שמעון אומר לכפר עליו בכפרת דברים הכתוב מדבר	יומא מ:ב
	הגורל עושהו חטאת ואין השם עושהו חטאת	מפתח
	אמר רבא הכי קאמר אילו נאמר אשר עליו הייתי אומר יניחנו עליו עד שעת שחיטה ת"ל אשר עלה כיון שעלה שוב אינו צריך ת"ש (ויקרא טז, ט) ועשהו חטאת הגורל עושהו חטאת ואין השם עושהו חטאת	יומא מ:ב
	אמר רב חסדא אין הקנין מתפרשות אלא או בלקיחת בעלים או בעשיית כהן	מפתח
	אמר רב חסדא אין הקנין מתפרשות אלא או בלקיחת בעלים או בעשיית כהן אמר רב שימי בר אשי מ"ט דרב חסדא דכתיב (ויקרא יב, ח) ולקחה (ויקרא טו, טו) ועשה או בלקיחה או בעשייה	יומא מא:א
	כפר נא לעונות ולפשעים ולחטאים שעויתי ושפשעתי ושחטאתי לפניך אני וביתי ובני אהרן עם קדושך ככתוב בת	מפתח
	וכך היה אומר אנא השם (חטאתי עויתי ופשעתי) לפניך אני וביתי ובני אהרן עם קדושך אנא השם כפר נא לעונות ולפשעים ולחטאים שעויתי ושפשעתי ושחטאתי לפניך אני וביתי ובני אהרן עם קדושך ככתוב בתורת משה עבדך (ויקרא טז, ז) כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו	יומא מא:ב
	שלא יסיח דעתו חד בשחיטה וחד בשריפה	מפתח
	ורב שלא יסיח דעתו ממנה ושמואל שלא יסיח דעתו מנא ל נפקא ליה (במדבר יט, ה) מושרף את הפרה לעיניו ורב חד בשחיטה וחד בשריפה וצריכא דאי כתב רחמנא בשחיטה משום דתחילת עבודה היא אבל שריפה אימא לא צריכא ואי כתב רחמנא בשריפה משום דהשתא הוא דמתכשרא פרה אבל שחיטה אימא לא צריכא	יומא מב:א
	לפי רב שלא יסיח דעתו ממנה לפי שמואל שיהא זה שוחט ואלעזר רואה	מפתח
	דאפיק חמור בהדה (במדבר יט, ג) ושחט אותה שלא ישחוט אחרת עמה לפניו לרב שלא יסיח דעתו ממנה לשמואל שיהא זר שוחט ואלעזר רואה	יומא מג:א
	והניח מי שיש בו דעת להניח יצאו חרש שוטה וקטן שאין בהן דעת להניח	מפתח
	אין מילתא דאתיא בקל וחומר טרח וכתב לה קרא (במדבר יט, ט) ואסף איש טהור את אפר הפרה והניח איש להכשיר את הזר טהור להכשיר את האשה והניח מי שיש בו דעת להניח יצאו חרש שוטה וקטן שאין בהן דעת להניח	יומא מג:א
	איזהו כפרה ששוה לו ולביתו ולאחיו הכהנים ולכל קהל ישראל הוי אומר זה הקטרת הקטורת	מפתח
	וכן א"ר אלעזר אמר קרא (ויקרא טז, יז) וכפר בעדו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל איזהו כפרה ששוה לו ולביתו ולאחיו הכהנים ולכל קהל ישראל הוי אומר זה הקטרת הקטורת	יומא מד:א
	שבעה זהבים הן זהב וזהב טוב וזהב אופיר וזהב מופז וזהב שחוט וזהב סגור וזהב פרוים וזהב וזהב טוב דכתיב	מפתח
	א"ר חסדא שבעה זהבים הן זהב וזהב טוב וזהב אופיר וזהב מופז וזהב שחוט וזהב סגור וזהב פרוים וזהב וזהב טוב דכתיב (בראשית ב, יב) וזהב הארץ ההוא טוב זהב	יומא מד:ב
	מניין להצתת אליתא שלא תהא אלא בראשו של מזבח	מפתח
	רבי יהודה אומר מניין להצתת אליתא שלא תהא אלא בראשו של מזבח תלמוד לומר (ויקרא ו, ה) והאש על המזבח תוקד בו	יומא מה:א
	לפי רבי שמעון הצתת אליתא תהא בכהן כשר	מפתח
	מהיכא דנפקא ליה לרבי שמעון דתניא (ויקרא א, ז) ונתנו בני אהרן הכהן אש על המזבח לימד על הצתת אליתא שלא תהא אלא בכהן כשר ובכלי שרת דברי ר' יהודה אמר לו רבי שמעון וכי תעלה על דעתך שזר קרב לגבי מזבח אלא לימד על הצתת אליתא שלא תהא אלא בראשו של מזבח	יומא מה:א
	איברים ופדרים שלא נתעכלו מבערב סודרן על גבי מזבח ואם אין מחזיקן סודרן על הכבש	מפתח
	דתניא מניין לאיברים ופדרים שלא נתעכלו מבערב שסודרן על גבי מזבח ואם אין מחזיקן שסודרן על הכבש או ע"ג סובב עד שיעשה מערכה גדולה וסודרן ת"ל (ויקרא ו, ג) אשר תאכל האש את העולה על המזבח	יומא מה:ב
	מערכה שניה של קטורת לא תהא אלא על המזבח החיצון	מפתח
	אש תמיד למאי אתא מבעי ליה לכדתניא (ויקרא ו, ו) אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה לימד על מערכה שניה של קטורת שלא תהא אלא על המזבח החיצון	יומא מה:ב
	אמר דוד לפני הקב"ה רבש"ע זריתני וזרזתני	מפתח
	כתיב (שמואל ב כב, מ) ותזרני [חיל] למלחמה וכתיב (תהלים יח, לג) המאזרני חיל למלחמה אמר דוד לפני הקב"ה רבש"ע זריתני וזרזתני	יומא מז:א

שלא יעשה מדה לקומץ ת"ר (ויקרא ו, ח) בקומצו שלא יעשה מדה לקומץ	מפתח יומא מז:א
מדם הנפש ולא מדם העור ולא מדם התמצית ת"ר (ויקרא ד, ה) ולקח מדם הפר מדם הנפש ולא מדם העור ולא מדם התמצית מדם הפר דם מהפר יקבלנו דאי סלקא דעתך מדם הפר מדם ואפילו מקצת דם והאמר רב יהודה המקבל צריך שיקבל את כל דמו של פר שנאמר (ויקרא ד, ז) ואת כל דם הפר ישפוך אל יסוד מזבח	מפתח יומא מז:א
שיוציא את כולו ואת פר החטאת ואת שעיר החטאת איתיביה רבי יצחק נפחא לר' אמי (ויקרא ד, יב) והוציא את כל הפר שיוציא את כולו ואת פר החטאת ואת שעיר החטאת אמר רב פפא בעור ובשר ופרש דכולי עלמא לא פליגי כי פליגי בדם מר סבר דם איקרי פר ומר סבר דם לא איקרי פר	מפתח יומא נ:א
רב אשי סובר כמאן דאמר דם נקרא פר אמר רב אשי מסתברא כמאן דאמר דם איקרי פר דכתיב (ויקרא טז, ג) בזאת יבא אהרן אל הקדש בפר בן בקר אטו בקרניה מעייל ליה אלא בדמו וקרי ליה פר	מפתח יומא נ:א
לפי רבי יהודה אדם מצווה לעשות את הפסח אפילו בטומאה החזירה עליו לעשותו בטהרה לא זכה יעשנו ר' יהודה אומר אף דוחה את הטומאה מ"ט דתנא קמא אמר לך מפני טומאה דחיתו ויעשה בטומאה ורבי יהודה אמר לך אמר קרא (במדבר ט, יב) ככל חקת הפסח יעשו אותו ואפילו בטומאה החזירה עליו לעשותו בטהרה לא זכה יעשנו בטומאה	מפתח יומא נ:א
אהרן מביא את פר נחטאת משלו ואם הביא של אחיו הכהנים אינו כשר דתניא אשר לו משלו הוא מביא ולא משל ציבור יכול לא יביא משל ציבור שאין הציבור מתכפרין בו אבל יביא משל אחיו הכהנים שהרי אחיו הכהנים מתכפרים בו ת"ל אשר לו יכול לא יביא ואם הביא כשר ת"ל שוב (ויקרא טז, ו) אשר לו שנה הכתוב עליו לעכב	מפתח יומא נ:א
לפי רבי יוסי היתה רק פרוכת אחת שהבדילה בין הקודש לקודש הקודשים היה מהלך בהיכל עד שמגיע לבין שתי הפרוכת המבדילות בין הקדש ובין קדש הקדשים וביניהן אמה ר' יוסי אומר לא היתה שם אלא פרוכת אחת בלבד שנאמר (שמות כז, לג) והבדילה הפרוכת לכם בין הקדש ובין קדש הקדשים	מפתח יומא נ:א
משנגז ארון נגז עמו ארגז ששגרו פלשתים דורון לאלהי ישראל במאי עסקינן אילימא במקדש ראשון מי הווי פרוכת אלא במקדש שני מי הווי ארון והתניא משנגז ארון נגז עמו צנצנת המן וצלוחית שמן המשחה ומקלו של אהרן ושקדיה ופרחיה וארגז ששגרו פלשתים דורון לאלהי ישראל שנאמר (שמואל א ו, ח) וכלי הזהב אשר השיבותם לו אשם תשימו בארגז מצדו ושלחתם אותו והלך	מפתח יומא נ:ב
מה ראה יאשיהו שגז את הארגז ששגרו פלשתים ומי גזזו יאשיהו גזזו מה ראה שגזזו ראה שכתוב (דברים כח, לו) יולך ה' אותך ואת מלכך אשר תקים עליך	מפתח יומא נ:ב
שלא יתקן מבחוץ ויכניס להוציא מלבן של צדוקין שאומרים יתקן מבחוץ ויכניס ת"ר (ויקרא טז, יג) ונתן את הקטורת על האש לפני ה' שלא יתקן מבחוץ ויכניס להוציא מלבן של צדוקין שאומרים יתקן מבחוץ ויכניס	מפתח יומא נ:א
שהכהן משתמש בעשב מעלה עשן שגורם לעשן לעלות זקוף כמקל מאי דרוש (ויקרא טז, ב) כי בענן אראה על הכפורת מלמד שיתקן מבחוץ ויכניס אמרו להם חכמים והלא כבר נאמר ונתן את הקטורת על האש לפני ה' אם כן מה ת"ל כי בענן אראה על הכפורת מלמד שנותן בה מעלה עשן	מפתח יומא נ:א
ומניין שנותן בה מעלה עשן ומניין שנותן בה מעלה עשן שנאמר (ויקרא טז, יג) וכסה ענן הקטורת את הכפורת הא לא נתן בה מעלה עשן או שחיסר אחת מכל סמניה חייב מיתה	מפתח יומא נ:א
כיון שהגיע העשן לשמי קורה ממשמש ויורד בכותלים עד שנתמלא הבית עשן דתניא נתן בה עיקר מעלה עשן היה מתמר ועולה כמקל עד שמגיע לשמי קורה כיון שהגיע לשמי קורה ממשמש ויורד בכותלים עד שנתמלא הבית עשן שנאמר (ישעיהו ו, ד) והבית ימלא עשן	מפתח יומא נ:א
גם בבית המקדש כמו באוהל מועד היו משתמשים בעשב מעלה עשן רב ששת אמר אין לי אלא אהל מועד שבמדבר שילה ובית עולמים מניין ת"ל וכסה האי (ויקרא טז, טז) מוכן יעשה לאהל מועד השוכן אתם	מפתח יומא נ:א

מפתח אזהרה קודם מיתת בני אהרון ועונש לאחר מיתה	יומא נב:א
אלא הכי קאמר אין לי אלא ביום הכפורים בשאר ימות השנה מניין ת"ל וכסה רב אשי אמר חד למצוה וחד לעכב רבא אמר חד לעונש וחד לאזהרה תניא ר"א אומר ולא ימות עונש כי בענן אראה אזהרה יכול יהיו שניהם אמורין קודם מיתת בני אהרון ת"ל (ויקרא טז, א) אחרי מות שני בני אהרון יכול יהיו שניהם אמורים אחר מיתת שני בני אהרון ת"ל כי בענן אראה על הכפורת הא כיצד אזהרה קודם מיתה ועונש אחר מיתה	
מפתח אע"פ שהאש יורדת מן השמים מצוה להביא מן ההדיוט	יומא נב:א
כדתניא ר"א אומר לא מתו בני אהרון אלא על שהורו הלכה בפני משה רבן מאי דרוש (ויקרא א, ז) ונתנו בני אהרון הכהן אש על המזבח אע"פ שהאש יורדת מן השמים מצוה להביא מן ההדיוט	
מפתח נותן שלום לימין ואחר כך לשמאל	יומא נב:ב
ומשום שמעיה אמרו שנותן שלום לימין ואחר כך לשמאל שנאמר (דברים לג, ב) מימינו אש דת למו ואומר (תהלים צא, ז) יפול מצדך אלף ורבבה מימינך	
מפתח לפי רבי אליעזר ארון גלה לבבל	יומא נב:ב
תנן כמאן דאמר ארון גלה לבבל דתניא רבי אליעזר אומר ארון גלה לבבל שנאמר (דברי הימים ב לו, י) ולתשובת השנה שלח המלך נבוכדנאצר ויביאהו בבלה עם כלי חמדת בית השם	
מפתח לפי רבי יהודה ארון במקומו מונח	יומא נב:ב
רבי יהודה (בן לקיש) אומר ארון במקומו נגזז שנאמר (מלכים א ח, ח) ויראו ראשי הבדים מן הקדש על פני הדביר ולא יראו החוצה ויהיו שם עד היום הזה	
מפתח עלה סנחריב מלך אשור ובלבל כל הארצות	יומא נד:א
וכבר עלה סנחריב מלך אשור ובלבל כל הארצות שנאמר (ישעיהו י, יג) ואסיר גבולות עמים ועתודותיהם שושתי	
מפתח חמשים ושתים שנה לא עבר איש ביהודה	יומא נד:א
והתניא ר' יהודה אומר חמשים ושתים שנה לא עבר איש ביהודה שנאמר (ירמיהו ט, ט) על ההרים אשא בכי ונהי ועל נאות מדבר קינה כי נצתו מבלי איש עובר ולא שמעו קול מקנה מעוף השמים ועד בהמה נדדו הלכו	
מפתח בשעה שנכנסו נכרים להיכל ראו כרובים המעורין זה בזה ומיד הזילום	יומא נד:ב
אמר ריש לקיש בשעה שנכנסו נכרים להיכל ראו כרובים המעורין זה בזה הוציאון לשוק ואמרו ישראל הללו שברכתן ברכה וקללתן קללה יעסקו בדברים הללו מיד הזילום שנאמר (איכה א, ח) כל מכבדיה הזילוה כי ראו ערותה	
מפתח ציון מוכלל יפיו של עולם	יומא נד:ב
וחכמים אומרים מציון נברא שנאמר (תהלים נ, א) מזמור לאסף אל אלהים ה' ואומר מציון מכלל יופי ממנו מוכלל יפיו של עולם	
מפתח תולדות שמים משמים נבראו תולדות הארץ מארץ נבראו	יומא נד:ב
תניא ר' אליעזר הגדול אומר (בראשית ב, ד) אלה תולדות השמים והארץ בהבראם ביום עשות ה' אלהים ארץ ושמים תולדות שמים משמים נבראו תולדות הארץ מארץ נבראו	
מפתח שמים וארץ מציון נבראו	יומא נד:ב
וחכמים אומרים אלו ואלו מציון נבראו שנאמר מזמור לאסף אל אלהים ה' דבר ויקרא ארץ ממזרח שמש עד מבואו ואומר מציון מכלל יופי אלהים הופיע ממנו מוכלל יופיו של עולם	
מפתח השוחט צריך שיקבל את כל דמו של פר	יומא נב:ב
והאמר רב יהודה השוחט צריך שיקבל את כל דמו של פר שנאמר (ויקרא ד, ז) ואת כל דם הפר ישפוך אל יסוד המזבח	
מפתח בהיכל מזה אחת למעלה ושבע למטה מדם הפר ואחת למעלה ושבע למטה מדם השע	יומא נב:ב
תנו רבנן (ויקרא טז, טז) וכן יעשה לאהל מועד מה תלמוד לומר כשם שמזה לפני לפני כן מזה בהיכל מה לפני לפני אחת למעלה ושבע למטה מדם הפר כך מזה בהיכל וכשם שלפני לפני אחת למעלה ושבע למטה מדם השעיר כך מזה בהיכל	
מפתח אפילו בשעה שישראל טמאים שכינה עמהם	יומא נב:ב
(ויקרא טז, טז) השוכן אתם בתוך טומאתם אפילו בשעת שהן טמאים שכינה עמהם	

כלה דם הפר ואחר כך כלה דם השעיר	מפתח
אמר רבא נותן אחת למעלה ושבע למטה ועולה לו לכאן ולכאן אמרוה קמיה דרבי ירמיה אמר בבלאי טפשאי משום דדיירי בארעא דחשוכא אמרי שמעתא דמחשכן הא קא יהיב למעלה דשעיר מקמי מטה דפר והתורה אמרה (ויקרא טז, כ) וכלה מכפר את הקדש כלה דם הפר ואחר כך כלה דם השעיר	יומא נז:א
מניין לחטאת שקבל דמה בארבע כוסות ונתן מזה אחת ומזה אחת שכולן נשפכין ליסוד	מפתח
מניין לחטאת שקבל דמה בארבע כוסות ונתן מזה אחת ומזה אחת שכולן נשפכין ליסוד ת"ל (ויקרא ד, ל) ואת כל דמה ישפוך יכול אפילו נתן ארבע מתנות מאחת מהן ת"ל ואת דמו ישפוך הוא נשפך ליסוד והן נשפכין לאמה	יומא נז:ב
שני כלים ושירות אחת	מפתח
דתנא דבי רבי ישמעאל (במדבר ד, יב) את כל כלי השרת אשר ישרתו בם בקודש שני כלים ושירות אחת	יומא נח:א
בפר ושעיר של יום הכפורים שכהן עומד לפניו מן המזבח ומזה על הפרוכת בשעה שהוא מזה	מפתח
אמר רבי נחמיה לפי שמצינו בפר ושעיר של יום הכפורים שכהן עומד לפניו מן המזבח ומזה על הפרוכת בשעה שהוא מזה יכול אף זה כן תלמוד לומר (ויקרא ד, ז) מזבח קטרת הסמים לפני ה' אשר באהל מועד מזבח לפני ה' ואין כהן לפני ה' הא כיצד עומד חוץ למזבח ומזה	יומא נח:ב
שירי הדם היה שופך על יסוד מערבי של מזבח החיצון	מפתח
שירי הדם היה שופך על יסוד מערבי של מזבח החיצון: דאמר קרא (ויקרא ד, ז) ואת כל דם הפר ישפוך	יומא נט:א
אין חכמה לאשה אלא בפלך	מפתח
שאלה אשה חכמה את ר' אליעזר מאחר שמעשה העגל שוין מפני מה אין מיתתן שוה אמר לה אין חכמה לאשה אלא בפלך וכן הוא אומר (שמות לה, כה) וכל אשה חכמת לב בידיה טוו	יומא סו:ב
שבטו של לוי לא עבד עבודת כוכבים	מפתח
אמר רב יהודה שבטו של לוי לא עבד עבודת כוכבים שנאמר (שמות לב, כו) ויעמוד משה בשער המחנה וגומר	יומא סו:ב
בראשונה היו קושרין לשון של זהורית על פתח אולם מבפנים וכיון שהגיע שעיר למדבר היה מלבין וידעו שנעשיה	מפתח
בראשונה היו קושרין לשון של זהורית על פתח אולם מבפנים וכיון שהגיע שעיר למדבר היה מלבין וידעו שנעשית מצותו שנאמר (ישעיהו א, יח) אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו	יומא סז:א
דברים שאלמלא (לא) נכתבו דין הוא שיכתבו	מפתח
ת"ר (ויקרא יח, ד) את משפטי תעשו דברים שאלמלא (לא) נכתבו דין הוא שיכתבו	יומא סז:ב
דברים שהשטן משיב עליהן	מפתח
את חוקותי תשמרו דברים שהשטן משיב עליהן ואלו הן אכילת חזיר ולבישת שעטנז וחליצת יבמה וטהרת מצורע ושעיר המשתלח	יומא סז:ב
לשון של זהורית היה קשור על פתחו של היכל וכשהגיע שעיר למדבר היה הלשון מלבין שנאמר	מפתח
והלא סימן אחר היה להם לשון של זהורית היה קשור על פתחו של היכל וכשהגיע שעיר למדבר היה הלשון מלבין שנאמר (ישעיהו א, יח) אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו	יומא סח:ב
הכהנים אוכלים ובעלים מתכפרין	מפתח
ת"ש לא היו ישנים בבגדי קודש שינה הוא דלא הא מיכל אכלי דילמא שאני אכילה דצורך עבודה היא כדתניא (שמות כט, לג) ואכלו אותם אשר כופר בהם מלמד שהכהנים אוכלים ובעלים מתכפרין	יומא סח:ב
אסור מדרבנן לשבת על שעטנז	מפתח
וכי תימא כלאים בלבישה והעלאה הוא דאסור בהצעה שרי והתניא (ויקרא יט, יט) לא יעלה עליך אבל אתה מותר להציעו תחתיו אבל אמרו חכמים אסור לעשות כן שמא תיכרך נימא אחת על בשרו	יומא סט:א
אין ישיבה בעזרה אלא למלכי בית דוד בלבד	מפתח
אין ישיבה בעזרה אלא למלכי בית דוד בלבד שנאמר (דברי הימים א יז, טז) ויבא המלך דוד וישב לפני השם	יומא סט:ב

דבר זה מתורת משה רבינו לא למדנו מדברי יחזקאל בן בוזי למדנו	מפתח
דבר זה מתורת משה רבינו לא למדנו מדברי יחזקאל בן בוזי למדנו (יחזקאל מד, ט) כל בן נכר ערל לב וערל בשר לא יבא אל מקדשי	יומא עב:ב
המזיח חושן מעל האפוד והמסיר בדי ארון לוקה	מפתח
ר' אלעזר המזיח חושן מעל האפוד והמסיר בדי ארון לוקה שנאמר (שמות כח, כח) לא יזח	יומא עב:א
אלמלא בגדי כהונה לא נשתייר משונאיהן של ישראל שריד ופליט	מפתח
בר חנינא מאי דכתיב (שמות לה, יט) את בגדי השרד לשרת בקודש אלמלא בגדי כהונה לא נשתייר משונאיהן של ישראל שריד ופליט	יומא עב:א
לפי רבא כל תלמיד חכם שאין תוכו כברו אינו תלמיד חכם	מפתח
(שמות כה, יא) מבית ומחוץ תצפנו אמר רבא כל תלמיד חכם שאין תוכו כברו אינו תלמיד חכם	יומא עב:ב
תורה עם יראת שמים נעשית לו סם חיים בלי יראת שמים נעשית לו סם מיתה	מפתח
אמר רבי יהושע בן לוי מאי דכתיב (דברים ז, מד) וזאת התורה אשר שם משה זכה נעשית לו סם חיים לא זכה נעשית לו סם מיתה	יומא עב:ב
תורה עם יראת שמים משמחת אותו בלי יראת שמים מיסרת אותו	מפתח
רבי יונתן רמי כתיב (תהלים יט, ט) פקודי ה' ישרים משמחי לב וכתיב (תהלים יח, לא) אמרת ה' צרופה זכה משמחתו לא זכה צורפתו	יומא עב:ב
התורה מעידה על לומדיה מי קיים אותה ומי לא	מפתח
עדות ה' נאמנה אמר רבי חייא בר אבא נאמנה היא להעיד בלומדיה (שמות כו, לו) מעשה רוקם (שמות כו, א) מעשה חושב אמר רבי אלעזר שרוקמין במקום שחושבין	יומא עב:ב
ואף על פי שגזירת נביא חוזרת גזירת אורים ותומים אינה חוזרת	מפתח
ואף על פי שגזירת נביא חוזרת גזירת אורים ותומים אינה חוזרת שנאמר (במדבר כז, כא) במשפט האורים למה נקרא שמן אורים ותומים אורים שמאירין את דבריהן תומים שמשלימין את דבריהן	יומא עב:ב
דנין ענוי דרבים מענוי דרבים ואין דנין ענוי דרבים מענוי דיחיד	מפתח
ונילף (בראשית לא, נ) מאם תענה את בנותי דנין ענוי דרבים מענוי דרבים ואין דנין ענוי דרבים מענוי דיחיד	יומא עד:ב
לפי ריש לקיש דבר שנימוח על פיסת היד	מפתח
דק מחוספס אמר ר"ל דבר שנימוח על פיסת היד רבי יוחנן אמר דבר שנבלע במאתים וארבעים ושמונה אברים מחוספס טובא הוי	יומא עב:ב
לחם שמלאכי השרת אוכלין אותו	מפתח
תנו רבנן (תהלים עח, כה) לחם אבירים אכל איש לחם שמלאכי השרת אוכלין אותו דברי ר"ע וכשנאמרו דברים לפני רבי ישמעאל אמר להם צאו ואמרו לו לעקיבא עקיבא טעית וכי מלאכי השרת אוכלין לחם והלא כבר נאמר (דברים ט, ט) לחם לא אכלתי ומים לא שתית	יומא עב:ב
מן שירד להם לישראל היה מתגבר ועולה עד שרואין אותו כל מלכי מזרח ומערב שנאמר	מפתח
תניא איסי בן יהודה אומר מן שירד להם לישראל היה מתגבר ועולה עד שרואין אותו כל מלכי מזרח ומערב שנאמר (תהלים כג, ה) תערוך לפני שלחן נגד צוררי	יומא עב:א
חמשה ענויין כנגד מי אמר רב חסדא כנגד ה' ענויין שבתורה	מפתח
הני חמשה ענויין כנגד מי אמר רב חסדא כנגד ה' ענויין שבתורה (במדבר כט, ז) ובעשור (ויקרא כג, כז) ואך בעשור (ויקרא כג, ג) שבת שבתון (ויקרא טז, לא) ושבת שבתון (ויקרא טז, כט) והיתה לכם הני חמשה	יומא עב:א
לפי ריש לקיש מנין לשתייה שהיא בכלל אכילה שנאמר	מפתח
דאמר ריש לקיש מנין לשתייה שהיא בכלל אכילה שנאמר (דברים יד, כג) ואכלת לפני ה' אלהיך מעשר דגנך תירושך ויצהרך תירוש חמרא הוא וקרי ליה ואכלת	יומא עב:א

לפי רב אחא מנין לשתייה שהיא בכלל אכילה שנאמר	מפתח
אמר רב אחא בר יעקב מהכא (דברים יד, כו) ונתתה הכסף בכל אשר תאווה נפשך בבקר ובצאן ביין ובשכר שכר שתייה הוא וקרייה רחמנא ואכלת	יומא עז:א
רחיצה אסורה ביוה"כ	מפתח
אשכחן סיכה רחיצה מנא לן אמר רב זוטרא ברבי טוביה אמר קרא (תהלים קט, יח) ותבא כמים בקרבו וכשמן בעצמותיו	יומא עז:ב
נעילת הסנדל אסורה ביוה"כ	מפתח
ונעילת הסנדל מנא לן דכתיב (שמואל ב טו, ל) דוד עולה במעלה הזיתים עולה ובוכה וראש לו חפוי (והולך) יחף	יומא עז:א
לפי רבי נחמן רחיצה אסורה ביוה"כ	מפתח
אמר רב נחמן בר יצחק מהכא (ישעיהו כ, ב) לך ופתחת השק מעל מתניך ונעלך תחלוץ מעל רגלך וכתיב (ישעיהו כ, ב) ויעש כן הלך ערום ויחף יחף	יומא עז:א
תשמיש המיטה אסור ביוה"כ	מפתח
תשמיש המטה דאיכרי ענוי מנא לן דכתיב (בראשית לא, ג) אם תענה את בנותי ואם תקח נשים אם תענה מתשמיש ואם תקח מצרות	יומא עז:א
תשמיש המיטה אינו עינוי אלא המנעות ממנו	מפתח
א"ל רב פפא לאבבי הא תשמיש גופה איכרי ענוי דכתיב (בראשית לד, ב) וישכב אותה ויענה א"ל התם שענה מביאות אחרות	יומא עז:ב
רמז לנדה שצריכה לישב עד צוארה במים	מפתח
כיון שמגיע לפתח בית דוד נעשה כנחל שוטף שבו רוחצין זבין וזבות נדות ויולדות שנאמר (זכריה יג, א) ביום ההוא יהיה מקור נפתח לבית דוד וליושבי ירושלם לחטאת ולנדה אמר רב יוסף מכאן רמז לנדה שצריכה לישב עד צוארה במים	יומא עז:א
למלך מותר לרחוץ פניו ביוה"כ	מפתח
מני ר' חנניא בן תרדיון היא דתניא המלך והכלה לא ירחצו את פניהם רבי חנניא בן תרדיון אומר משום רבי אליעזר המלך והכלה ירחצו את פניהם החיה לא תנעול את הסנדל רבי חנניא בן תרדיון אומר משום ר' אליעזר החיה תנעול את הסנדל מ"ט מלך משום דכתיב (ישעיהו לג, יז) מלך ביפיו תחזינה עיניך כלה מאי טעמא כדי שלא תתגנה על בעלה	יומא עז:ב
לפי רבי יהודה מצטרפין לזימון עם אכלו כביצה	מפתח
עד כמה מזמנין עד כזית דברי ר' מאיר רבי יהודה אומר עד כביצה במאי קא מיפלגי ר' מאיר סבר ואכלת זו אכילה ושבעת זו שתייה ואכילה בכזית ור' יהודה סבר (דברים ת, י) ואכלת ושבעת אכילה שיש בה שביעה ואי זה זה כביצה	יומא עז:ב
טומאת אוכלין כביצה	מפתח
טומאת אוכלין כביצה מנלן א"ר אבהו א"ר אלעזר דאמר קרא (ויקרא יא, לד) מכל האוכל אשר יאכל אוכל הבא מחמת אוכל ואיזה זה ביצת תרנגולת	יומא פ:א
השב מידיעתו מביא קרבן על שגגתו לא שב מידיעתו אין מביא קרבן על שגגתו	מפתח
א"ר אלעזר האוכל חלב בזמן הזה צריך שיכתוב לו שיעור שמא יבא בית דין אחר וירבה בשיעורין מאי ירבה בשיעורין אי נימא דמחייבי קרבן אכזית קטן והתניא (ויקרא ד, כב) אשר לא תעשינה בשגגה ואשם השב מידיעתו מביא קרבן על שגגתו לא שב מידיעתו אין מביא קרבן על שגגתו אלא דלא מחייבי קרבן עד דאיכא כזית	יומא פ:א
אין נביא רשאי לחדש דבר מעתה	מפתח
שיעורין של עונשין הלכה למשה מסיני אחרים אומרים בית דינו של יעבץ תיקנום והכתיב (ויקרא כז, לד) אלה המצות שאין נביא רשאי לחדש דבר מעתה אלא שכחום וחזרו ויסדום	יומא פ:א
טומאת גוויה דאורייתא	מפתח
והכתיב (ויקרא יא, מג) ולא תטמאו בהם ונטמתם בם וא"ר פפא מכאן שטומאת גוויה דאורייתא	יומא פ:ב
האוכל אכילה גסה ביוה"כ פטור	מפתח
אמר ריש לקיש האוכל אכילה גסה ביוה"כ פטור מ"ט (ויקרא כג, כט) אשר לא תעונה כתיב פרט למזיק	יומא פ:ב

זר שאכל תרומה אכילה גסה משלם את הקרן ואינו משלם את החומש אמר ר"ל זר שאכל תרומה אכילה גסה משלם את הקרן ואינו משלם את החומש (ויקרא כב, יד) כי יאכל פרט למזיק	מפתח יומא פג:ב
אינו חייב כרת אם עשה מלאכה בזמן שמוסיפין מחול על הקודש ת"ל (ויקרא כג, ל) וכל הנפש אשר תעשה כל מלאכה בעצם היום הזה על עיצומו של יום ענוש כרת ואינו ענוש כרת על תוספת מלאכה	מפתח יומא פא:א
לפי ר' ינאי חולה אומר צריך לאכול ביוה"כ ורופא אומר אינו צריך שומעין לחולה חולה מאכילין אותו על פי בקיאי:אמר ר' ינאי חולה אומר צריך ורופא אומר אינו צריך שומעין לחולה מ"ט (משלי יד, י) לב יודע מרת נפשו	מפתח יומא פג:א
וכל מיני מתיקה מאירין מאור עיניו של אדם ואע"פ שאין ראייה לדבר זכר לדבר וכל מיני מתיקה מאירין מאור עיניו של אדם ואע"פ שאין ראייה לדבר זכר לדבר (שמואל א יד, כט) ראו נא כי אורו עיני כי טעמתי מעט דבש הזה	מפתח יומא פג:ב
מהיכן הולד נוצר מראשו שנאמר דתניא מהיכן הולד נוצר מראשו שנאמר (תהלים עא, ו) ממעי אמי אתה גוזי	מפתח יומא פה:א
לענין פקוח נפש אפי' אבא שאול מודי דעיקר חיותא באפיה הוא דכתיב אבל לענין פקוח נפש אפי' אבא שאול מודי דעיקר חיותא באפיה הוא דכתיב (בראשית ז, כב) כל אשר נשמת רוח חיים באפיו אמר רב פפא מחלוקת ממוטה למעלה אבל ממעלה למטה כיון דבדק ליה עד חוסמו שוב אינו צריך	מפתח יומא פה:א
לפי רבי עקיבא כהן שהרג את הנפש אין מפסיקין עבודתו להביאו לדין אלא משלים עבודתו נענה ר"ע ואמר (שמות כא, יד) וכי יזיד איש על רעהו וגו' מעם מזבחי תקחנו למות מעם מזבחי ולא מעל מזבחי	מפתח יומא פה:א
היא מסורה בידכם ולא אתם מסורים בידה רבי יונתן בן יוסף אומר (שמות לא, יד) כי קודש היא לכם היא מסורה בידכם ולא אתם מסורים בידה	מפתח יומא פה:ב
אמרה תורה חלל עליו שבת אחת כדי שישמור שבתות הרבה ר' שמעון בן מנסיא אומר (שמות לא, טז) ושמרו בני ישראל את השבת אמרה תורה חלל עליו שבת אחת כדי שישמור שבתות הרבה	מפתח יומא פה:ב
עבירות שבין אדם למקום יוה"כ מכפר עבירות שבין אדם לחבירו אין יוה"כ מכפר עד שירצה את חבירו דרש ר' אלעזר בן עזריה (ויקרא טז, ל) מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו עבירות שבין אדם למקום יוה"כ מכפר עבירות שבין אדם לחבירו אין יוה"כ מכפר עד שירצה את חבירו	מפתח יומא פה:ב
מר רבי עקיבא אשריכם ישראל לפני מי אתם מטהרין מי מטהר אתכם אביכם שבשמים שנאמר אמר רבי עקיבא אשריכם ישראל לפני מי אתם מטהרין מי מטהר אתכם אביכם שבשמים שנאמר (יחזקאל לו, כה) וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם	מפתח יומא פה:ב
מה מקוה מטהר את הטמאים אף הקב"ה מטהר את ישראל ואומר (ירמיהו יז, יג) מקוה ישראל (ה') מה מקוה מטהר את הטמאים אף הקב"ה מטהר את ישראל	מפתח יומא פה:ב
שמו הוא דאינו מנקה אבל מנקה שאר חייבי לאוין ת"ש לפי שנאמר בחורב תשובה ונקה יכול אף לא תשא עמהן ת"ל (שמות לד, ז) לא ינקה יכול אף שאר חייבי לאוין כן ת"ל את שמו שמו הוא דאינו מנקה אבל מנקה שאר חייבי לאוין	מפתח יומא פז:א
עבר על עשה ושב אינו זז משם עד שמוחלין לו עבר על עשה ושב אינו זז משם עד שמוחלין לו שנאמר (ירמיהו ג, יד) שובו בנים שובבים	מפתח יומא פז:א
עבר על לא תעשה ועשה תשובה תולה ויוה"כ מכפר עבר על לא תעשה ועשה תשובה תולה ויוה"כ מכפר שנאמר (ויקרא טז, ל) כי ביום הזה יכפר עליכם מכל חטאתיכם	מפתח יומא פז:א

עבר על כריתות ומיתות בית דין ועשה תשובה ויזה"כ תולין ויסורין ממרקין	מפתח
עבר על כריתות ומיתות בית דין ועשה תשובה ויזה"כ תולין ויסורין ממרקין שנאמר (תהלים פט, לג) ופקדתי בשבט פשעם ובנגעים עונם	יומא פו:א
יש בו חילול השם אין יזה"כ מכפר ואין יסורין ממרקין אלא כולן תולין ומיתה מכפרת	מפתח
אבל מי שיש חילול השם בידו אין לו כח בתשובה לתלות ולא ביה"כ לכפר ולא ביסורין למרק אלא כולן תולין ומיתה ממרקת שנאמר (ישעיהו כב, יד) ונגלה באזני ה' צבאות אם יכופר העון הזה לכם עד תמותון	יומא פו:א
גדולה תשובה שמביאה רפאות לעולם	מפתח
א"ר חמא (בר) חנינא גדולה תשובה שמביאה רפאות לעולם שנא' (הושע יד, ה) ארפא משובתם אוהבם נדבה	יומא פו:א
גדולה תשובה שמגעת עד כסא הכבוד	מפתח
אמר רבי לוי גדולה תשובה שמגעת עד כסא הכבוד שנא' (הושע יד, ב) שובה ישראל עד ה' אלהיך	יומא פו:א
גדולה תשובה שמקרבת את הגאולה	מפתח
גדולה תשובה שמקרבת את הגאולה שנאמר (ישעיהו נט, כ) ובא לציון גואל ולשבי פשע ביעקב מה טעם ובא לציון גואל משום דשבי פשע ביעקב	יומא פו:ב
גדולה תשובה שזדונות נעשות לו כשגגות	מפתח
גדולה תשובה שזדונות נעשות לו כשגגות שנאמר (הושע יד, ב) שובה ישראל עד ה' אלהיך כי כשלת בעונך הא עון מזיד הוא וקא קרי ליה מכשול	יומא פו:ב
גדולה תשובה שזדונות נעשות לו כזכויות	מפתח
איני והאמר ריש לקיש גדולה תשובה שזדונות נעשות לו כזכויות שנאמר (יחזקאל לג, יט) ובשוב רשע מרשעתו ועשה משפט וצדקה עליהם (חיה) יחיה לא קשיא כאן מאהבה כאן מיראה	יומא פו:ב
גדולה תשובה שמארכת שנותיו של אדם	מפתח
גדולה תשובה שמארכת שנותיו של אדם שנאמר (יחזקאל יח, כז) ובשוב רשע מרשעתו (חיו) יחיה	יומא פו:ב
אדם עובר עבירה בסתר הקב"ה מתפייס ממנו בדברים	מפתח
שלא כמדת הקדוש ברוך הוא מדת בשר ודם מדת בשר ודם מקניט את חבריו בדברים ספק מתפייס הימנו ספק אין מתפייס הימנו וא"ת מתפייס הימנו ספק מתפייס בדברים ספק אין מתפייס בדברים אבל הקב"ה אדם עובר עבירה בסתר מתפייס ממנו בדברים שנאמר (הושע יד, ג) קחו עמכם דברים ושובו אל השם	יומא פו:ב
ומעלה עליו הכתוב כאילו הקריב פרים	מפתח
ולא עוד אלא שמחזיק לו טובה שנאמר וקח טוב ולא עוד אלא שמעלה עליו הכתוב כאילו הקריב פרים שנאמר (הושע יד, ג) ונשלמה פרים שפתינו	יומא פו:ב
כאילו הקריב קורבן חובה לא קורבן נדבה	מפתח
שמא תאמר פרי חובה ת"ל (הושע יד, ה) ארפא משובתם אוהבם נדבה	יומא פו:ב
עבירות שבין אדם למקום לא צריך לפרסם עבירות שבין אדם לחבירו צריך לפרסם	מפתח
א"ר יהודה רב רמי כתיב (תהלים לב, א) אשרי נשוי פשע כסוי חטאה וכתיב (משלי כח, יג) מכסה פשעיו לא יצליח לא קשיא הא בחטא מפורסם הא בחטא שאינו מפורסם רב זוטרא בר טוביה אמר רב נחמן כאן בעבירות שבין אדם לחבירו כאן בעבירות שבין אדם למקום	יומא פו:ב
אדם עובר עבירה פעם רביעית אין מוחלין לו	מפתח
אדם עובר עבירה פעם ראשונה מוחלין לו שניה מוחלין לו שלישית מוחלין לו רביעית אין מוחלין לו שנאמר (עמוס ב, ו) כה אמר ה' על שלשה פשעי ישראל ועל ארבעה לא אשיבנו	יומא פו:ב
עבר עבירה והתודה יזה"כ הזה ולא שנה בה וחזר והתודה יזה"כ אחר עליהן הכתוב אומר	מפתח
ת"ר עבירות שהתודה עליהן יזה"כ זה לא יתודה עליהן יום הכפורים אחר ואם שנה בהן צריך להתודות יזה"כ אחר ואם לא שנה בהן וחזר והתודה עליהן עליו הכתוב אומר (משלי כו, יא) ככלב שב על קיאו כסיל שונה באולתו	יומא פו:ב

לפי רבי אליעזר בן יעקב אם חוזר ומתודה הרי זה משובח שנאמר	מפתח
כ"ש שהוא משובח שנאמר (תהלים נא, ה) כי פשעי אני אדע וחטאתי נגדי תמיד אלא מה אני מקיים ככלב שב על קיאו וגו' כדרב הונא דאמר רב הונא כיון שעבר אדם עבירה ושנה בה הותרה לו הותרה לו סלקא דעתך אלא אימא נעשית לו כהיתר	יומא פז:ב
צריך לפרוט את החטא	מפתח
וצריך לפרוט את החטא שנאמר (שמות לב, לא) אנא חטא העם הזה חטאה גדולה ויעשו להם אלהי זהב דברי ר' יהודה בן בבא רבי עקיבא אומר אשרי נשוי פשע כסוי חטאה אלא מהו שאמר משה ויעשו להם אלהי זהב כדר' ינאי דאמר ר' ינאי אמר משה לפני הקדוש ברוך הוא רבש"ע כסף וזהב שהרבית להם לישראל עד שאמרו די גרם להם שיעשו אלהי זהב	יומא פז:ב
כל המבקש מטו מחבירו אל יבקש ממנו יותר משלש פעמים שנאמר	מפתח
ר' יוסי בר חנינא כל המבקש מטו מחבירו אל יבקש ממנו יותר משלש פעמים שנאמר (בראשית נ, יז) אנא שא נא ועתה שא נא	יומא פז:א
לפי רבא גובה הסוכה אסור שיעבור את העשרים אמה	מפתח
מנה"מ אמר רבה דאמר קרא (ויקרא כג, מג) למען ידעו דורותיכם כי בסוכות הושבתי את בני ישראל עד עשרים אמה אדם יודע שהוא דר בסוכה למעלה מעשרים אמה אין אדם יודע שדר בסוכה	סוכה ב:א
לפי רבי זירא גובה הסוכה לא יעבור את העשרים אמה	מפתח
רבי זירא אמר מהכא (ישעיהו ד, ו) וסוכה תהיה לצל יומם מחורב עד עשרים אמה אדם יושב בצל סוכה למעלה מעשרים אמה אין אדם יושב בצל סוכה אלא בצל דפנות	סוכה ב:א
לפי רבא כל שבעת הימים אמרה תורה צא מדירת קבע ושב בדירת עראי	מפתח
ורבא אמר מהכא (ויקרא כג, מב) בסוכות תשבו שבעת ימים אמרה תורה כל שבעת הימים צא מדירת קבע ושב בדירת עראי עד עשרים אמה אדם עושה דירתו עראי למעלה מעשרים אמה אין אדם עושה דירתו עראי אלא דירת קבע	סוכה ב:א
לפי רבי יוסי מעולם לא ירדה שכינה למטה ולא עלו משה ואליהו למרום	מפתח
ותניא ר' יוסי אומר מעולם לא ירדה שכינה למטה ולא עלו משה ואליהו למרום שנאמר (תהלים קטו, טז) השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם	סוכה ה:א
ולא ירדה שכינה למטה והכתיב	מפתח
ולא ירדה שכינה למטה והכתיב (שמות יט, כ) וירד ה' על הר סיני	סוכה ה:א
למעלה מעשרה טפחים והכתיב	מפתח
למעלה מעשרה טפחים והכתיב (זכריה יד, ד) ועמדו רגליו ביום ההוא על הר הזיתים למעלה מעשרה טפחים	סוכה ה:א
לא עלו משה ואליהו למרום והכתיב	מפתח
ולא עלו משה ואליהו למרום והכתיב (שמות יט, ג) ומשה עלה אל האלהים	סוכה ה:א
עורין חציצין ומחיצין הלכה למשה מסיני שיעורין דאורייתא נינהו דכתיב	מפתח
ר' חייא בר אשי אמר רב שיעורין חציצין ומחיצין הלכה למשה מסיני שיעורין דאורייתא נינהו דכתיב (דברים ח, ח) ארץ חטה ושיעורה וגפן ותאנה ורמון ארץ זית שמן ודבש ואמר רב חנין כל הפסוק הזה לשיעורין נאמר חטה לבית המנוגע	סוכה ה:ב
חציצה במקווה מהתורה	מפתח
אסמכתא בעלמא הוא חציצין דאורייתא נינהו דכתיב (ויקרא יד, ט) ורחץ (את בשרו) במים שלא יהא דבר חוצץ בינו לבין המים	סוכה ו:א
לפי בית שמאי סוכה ישנה פסולה	מפתח
סוכה ישנה בית שמאי פוסלין ובית הלל מכשירין ואיזו היא סוכה ישנה כל שעשאה קודם לחג שלשים יום אבל אם עשאה לשם חג אפילו מתחילת השנה כשרה: גמ' מ"ט דבית שמאי אמר קרא (ויקרא כג, לד) חג הסוכות שבעת ימים לה' סוכה העשויה לשם חג בעינן ובית הלל ההוא מיבעי ליה לכדרב ששת דאמר רב ששת משום ר"ע מנין לעצי סוכה שאסורין כל שבעה ת"ל חג הסוכות שבעת ימים להשם	סוכה ט:א
סוכה תחת סוכה סוכה וסוכה תחת האילן וסוכה שבתוך הבית פסולים	מפתח
ת"ר (ויקרא כג, מב) בסוכות תשבו ולא בסוכה שתחת הסוכה ולא בסוכה שתחת האילן ולא בסוכה שבתוך הבית	סוכה ט:ב

	תעשה ולא מן עשוי	מפתח
	ועוד תניא גבי סוכה (דברים טז, יג) תעשה ולא מן העשוי מכאן אמרו הדלה עליה את הגפן ואת הדלעת ואת הקיסוס וסיכך על גבן פסולה היכי דמי אילימא בשלא קצצן מאי איריא משום תעשה ולא מן העשוי תיפוק ליה דמחוברין נינהו אלא בשקצצן וקטני פסולה וש"מ דלא אמרין קציצתן זו היא עשייתן	סוכה יא:ב
	התנאה לפניו במצות שנאמר	מפתח
	ואם לא אגדו כשר אי ר' יהודה כי לא אגדו אמאי כשר אי רבנן אמאי מצוה לעולם רבנן היא ומשום שנאמר (שמות טו, ב) זה אלי ואנוהו התנאה לפניו במצות	סוכה יא:ב
	לפי ריש לקיש הסכך צריך שיהיה דבר שאינו מקבל טומאה וגידולו מן הארץ	מפתח
	זה הכלל כל דבר שמקבל טומאה כו' מה"מ אמר ריש לקיש אמר קרא (בראשית ב, ו) ואד יעלה מן הארץ מה אד דבר שאינו מקבל טומאה וגידולו מן הארץ אף סוכה דבר שאין מקבל טומאה וגידולו מן הארץ	סוכה יא:ב
	אמר רב מנין שאפי' שיחת תלמידי חכמים צריכה לימוד שנאמר	מפתח
	אמר רב המנונא אמר רב מנין שאפי' שיחת תלמידי חכמים צריכה לימוד שנאמר (תהלים א, ג) ועלהו לא יבול	סוכה כא:ב
	לפי רבי יהודה העושה סוכתו על גבי בהמה הסוכה פפסולה	מפתח
	מני רבי מאיר היא דתניא העושה סוכתו על גבי בהמה ר"מ מכשיר ורבי יהודה פוסל מ"ט דרבי יהודה אמר קרא (דברים טז, יג) חג הסוכות תעשה לך שבעת ימים סוכה הראויה לשבעה שמה סוכה שאינה ראויה לשבעה לא שמה סוכה	סוכה כג:א
	שלוחי מצוה וחתן פטורין מן הסוכה	מפתח
	שלוחי מצוה פטורין מן הסוכה חולין ומשמשיהן פטורין מן הסוכה אוכלין ושותין עראי חוץ לסוכה: גמ' מה"מ דת"ר (דברים ו, ז) בשבתך בביתך פרט לעוסק במצוה ובלכתך בדרך פרט לחתן	סוכה כה:א
	לפי רבי יוסי הגלילי שלוחי מצוה פטורים מן הסוכה	מפתח
	והעוסק במצוה פטור מן המצוה מהכא נפקא מהתם נפקא דתניא (במדבר ט, ו) ויהי אנשים אשר היו טמאים לנפש אדם וגו' אותם אנשים מי היו נושאי ארונו של יוסף היו דברי ר' יוסי הגלילי	סוכה כה:א
	מישאל ואלצפן היו עוסקין בנדב ואביהוא שחל שביעי שלהן להיות בערב פסח	מפתח
	ר"ע אומר מישאל ואלצפן היו שהיו עוסקין בנדב ואביהוא ר' יצחק אומר אם נושאי ארונו של יוסף היו כבר היו יכולין ליטרהר אם מישאל ואלצפן היו יכולין היו ליטרהר אלא עוסקין במת מצוה היו שחל שביעי שלהן להיות בערב פסח שנאמר (במדבר ט, ו) ולא יכלו לעשות הפסח ביום ההוא ביום ההוא אין יכולין לעשות הא למחר יכולין לעשות	סוכה כה:ב
	אבל חייב בכל מצות האמורות בתורה חוץ מתפילין	מפתח
	א"ר אבא בר זבדא אמר רב אבל חייב בכל מצות האמורות בתורה חוץ מתפילין שהרי נאמר בהן פאר מדאמר ליה רחמנא ליחזקאל (יחזקאל כד, יז) פארך חבוש עליך וגומר	סוכה כה:ב
	מי שלא אכל [לילי] יום טוב הראשון ישלים לילי יו"ט האחרון של חג וחכמים אומרים אין לדבר תשלומין ועל זה	מפתח
	ועוד אמר ר' אליעזר מי שלא אכל [לילי] יום טוב הראשון ישלים לילי יו"ט האחרון של חג וחכמים אומרים אין לדבר תשלומין ועל זה נאמר (קהלת א, טו) מעות לא יוכל לתקן וחסרון לא יוכל להמנות	סוכה כז:א
	לפי מחכמים עושים סוכה בחולו של מועד	מפתח
	אין יוצאין מסוכה לסוכה ואין עושין סוכה בחולו של מועד וחכמים אומרים יוצאין מסוכה לסוכה ועושין סוכה בחולו של מועד ושזין שאם נפלה שחוזר ובונה בחולו של מועד מ"ט דר' אליעזר אמר קרא (דברים טז, יג) חג הסוכות תעשה לך שבעת ימים עשה סוכה הראויה לשבעה ורבנן הכי קאמר רחמנא עשה סוכה בחג ושזין שאם נפלה שחוזר ובונה אותה בחולו של מועד פשיטא מהו דתימא האי אחריתי היא ואינה לשבעה קמ"ל	סוכה כז:ב
	לפי רבי אליעזר אין אדם יוצא בלולבו של חברו וכן בסוכתו של חברו ביום טוב הראשון של חג	מפתח
	תניא ר' אליעזר אומר כשם שאין אדם יוצא ידי חובתו ביום טוב הראשון של חג בלולבו של חברו דכתיב (ויקרא כג, מ) ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר כפות תמרים משלכם כך אין אדם יוצא ידי חובתו בסוכתו של חברו דכתיב חג הסוכות תעשה לך שבעת ימים משלך	סוכה כז:ב
	לפי חכמים אדם יוצא ידי חובתו בסוכתו של חברו גם ביום הראשון של חג	מפתח
	וחכמים אומרים אע"פ שאמרו אין אדם יוצא ידי חובתו ביום טוב הראשון בלולבו של חברו אבל יוצא ידי חובתו בסוכתו של חברו דכתיב (ויקרא כג, מ) כל האזרח בישראל ישבו בסוכות מלמד שכל ישראל ראויים לישב בסוכה אחת	סוכה כז:ב

היה ר' אליעזר אומר משבח אני את העצלנין שאין יוצאין מבתיהן ברגל דכתיב אמר לו אלעאי אינך משובתי הרגל שהיה ר' אליעזר אומר משבח אני את העצלנין שאין יוצאין מבתיהן ברגל דכתיב (דברים יד, כו) ושמחת אתה וביתך	מפתח סוכה כז:ב
חייב אדם להקביל פני רבו ברגל והאמר ר' יצחק מניין שחייב אדם להקביל פני רבו ברגל שנא' (מלכים ב ד, כג) מדוע את הולכת אליו היום לא חדש ולא שבת מכלל דבחדש ושבת מיחייב איניש לאקבולי אפי רביה לא קשיא הא דאזיל ואתי ביומיה הא דאזיל ולא אתי ביומיה	מפתח סוכה כז:ב
אמרו עליו על רבן יוחנן בן זכאי שלא הניח מקרא ומשנה גמרא הלכות ואגדות לקיים מה שנאמר אמרו עליו על רבן יוחנן בן זכאי שלא הניח מקרא ומשנה גמרא הלכות ואגדות דקדוקי תורה ודקדוקי סופרים קלים וחמורים וגזרות שוות תקופות וגימטריאות שיחת מלאכי השרת ושיחת שדים ושיחת דקלים משלות כובסין משלות שועלים דבר גדול ודבר קטן דבר גדול מעשה מרכבה דבר קטן הויות דאביי ורבא לקיים מה שנאמר (משלי ת, כא) להנחיל אוהבי יש ואוצרותיהם אמלא	מפתח סוכה כח:א
כל שבעת הימים עושה אדם סוכתו קבע וביתו עראי ת"ר כל שבעת הימים אדם עושה סוכתו קבע וביתו עראי כיצד היו לו כלים נאים מעלן לסוכה מצעות נאות מעלן לסוכה אוכל ושותה ומטייל בסוכה מה"מ דת"ר (ויקרא כג, מב) תשבו כעין תדורו מכאן אמרו כל שבעת הימים עושה אדם סוכתו קבע וביתו עראי	מפתח סוכה כח:ב
ואין לך כל אומה ואומה שלוקה שאין אלהיה לוקה עמה ואין לך כל אומה ואומה שלוקה שאין אלהיה לוקה עמה שנאמר (שמות יב, יב) ובכל אלהי מצרים אעשה שפטים	מפתח סוכה כט:א
ובזמן שישראל עושין רצונו של מקום אין מתיראין מכל אלו שנאמר ובזמן שישראל עושין רצונו של מקום אין מתיראין מכל אלו שנאמר (ירמיהו י, ב) כה אמר ה' אל דרך הגוים אל תלמדו ומאותות השמים אל תחתו כי יחתו הגוים מהמה עובדי כוכבים יחתו ואין ישראל יחתו	מפתח סוכה כט:א
בשביל ארבעה דברים נכסי בעלי בתים יוצאין לטמיון בשביל ארבעה דברים נכסי בעלי בתים יוצאין לטמיון על כובשי שכר שכיר ועל עושי שכר שכיר ועל שפורקין עול מעל צואריהן ונותנין על חבריהן ועל גסות הרוח וגסות הרוח כנגד כולן אבל בענוים כתיב (תהלים לז, יא) וענוים יירשו ארץ והתענגו על רוב שלום	מפתח סוכה כט:ב
מצוה הבאה בעבירה פסול משום דהוה ליה מצוה הבאה בעבירה שנאמר (מלאכי א, יג) והבאתם גזול ואת הפסח ואת החולה גזול דומיא דפסח מה פסח לית ליה תקנתא אף גזול לית ליה תקנתא	מפתח סוכה ל:א
גם לפני יאוש קורבן הגזול פסול משום מצוה הבאה בעבירה לא שנא לפני יאוש ולא שנא לאחר יאוש בשלמא לפני יאוש (ויקרא א, ב) אדם כי יקריב מכם אמר רחמנא ולא דידה הוא אלא לאחר יאוש הא קנייה ביאוש אלא לאו משום דהוה ליה מצוה הבאה בעבירה	מפתח סוכה ל:א
לפי חכמים צריך לאגוד את הלולב דת"ר לולב מצוה לאגודו ואם לא אגדו כשר מגי אי רבי יהודה כי לא אגדו אמאי כשר אי רבנן מאי מצוה קא עביד לעולם רבנן ומצוה משום (שמות טו, ב) זה אלי ואנוהו	מפתח סוכה לג:א
ערבות הגדילות על הנחל ת"ר (ויקרא כג, מ) ערבי נחל הגדילין על הנחל דבר אחר ערבי נחל שעלה שלה משוך נחל תניא אידך ערבי נחל אין לי אלא ערבי נחל של בעל ושל הרים מניין ת"ל ערבי נחל מכל מקום	מפתח סוכה לג:ב
עץ שטעם עצו ופריו שוה הוי אומר זה אתרוג ת"ר (ויקרא כג, מ) פרי עץ הדר עץ שטעם עצו ופריו שוה הוי אומר זה אתרוג ואימא פלפלין	מפתח סוכה לה:א
אין ארץ ישראל חסרה כלום שנאמר ואין א"י חסרה כלום שנאמר (דברים ת, ט) לא תחסר כל בה	מפתח סוכה לה:א
התורה אמרה בסוכות תשבו שבעת ימים סוכה של כל דבר וכן בעזרא אומר לא מצא ארבעת מינין יהא יושב ובטל והתורה אמרה בסוכות תשבו שבעת ימים סוכה של כל דבר וכן בעזרא אומר (נחמיה ת, טו) צאו ההר והביאו עלי זית ועלי עץ שמן ועלי הדס ועלי תמרים ועלי עץ עבות (ועשו) סוכות ככתוב	מפתח סוכה לז:א

יש עשרה מיני ארזים סוכה לז:א	מפתח אמרי בי רב עשרה מיני ארזים הן שנא' (ישעיהו מא, יט) אתן במדבר ארז שיטה והדס וגומר	
הניענועים הם כמו בלחם הפנים סוכה לז:ב	מפתח וקאמר היכן מונענין תנן התם שתי הלחם ושני כבשי עצרת כיצד הוא עושה מניח שתי הלחם על גבי שני הכבשין ומניח ידו תחתיהן ומניף ומוליך ומביא מעלה ומוריד שנאמר (שמות כט, כז) אשר הונף ואשר הורם א"ר יוחנן מוליך ומביא למי שהארבע רוחות שלו מעלה ומוריד למי שהשמים והארץ שלו	
שומע כעונה סוכה לח:ב	מפתח אמר רבי יהושע בן לוי משום בר קפרא מנין לשומע כעונה דכתיב (מלכים ב כג, טז) את (הדברים) אשר קרא (יאשיהו) וכי יאשיהו קראן והלא שפן קראן דכתיב ויקראהו שפן (את כל הדברים האלה) לפני המלך אלא מכאן לשומע כעונה	
כל המצות כולן מברך עליהן עובר לעשייתן ומנין שעובר לשון קודם סוכה לט:א	מפתח כל המצות כולן מברך עליהן עובר לעשייתן ומאי משמע דהאי עובר לישנא דאקדומי הוא דאמר רב נחמן בר יצחק דכתיב (שמואל ב יח, כג) וירץ אחימעץ דרך הככר ויעבור את הכושי אביי אמר מהכא (בראשית לג, ג) והוא עבר לפניו ואיבעית אימא מהכא (מיכה ב, ג) ויעבור מלכם לפניו וה' בראשם	
מנין שעושים דברים זכר למקדש סוכה מא:א	מפתח מנא לן דעבדינן זכר למקדש א"ר יוחנן דאמר קרא (ירמיהו ל, יז) כי אעלה ארוכה לך וממכותיך ארפאך נאם ה' כי נדחה קראו לך ציון היא דורש אין לה דורש אין לה מכלל דבעיא דרישה	
מכאן אמרו חכמים אין אדם יוצא ידי חובתו ב"ט הראשון של חג בלולבו של חברו אלא אם כן נתנו לו במתנה סוכה מא:ב	מפתח מנה"מ דת"ר (ויקרא כג, מ) ולקחתם שתהא לקיחה ביד כל אחד ואחד לכם משלכם להוציא את השאול ואת הגזול מכאן אמרו חכמים אין אדם יוצא ידי חובתו ב"ט הראשון של חג בלולבו של חברו אלא אם כן נתנו לו במתנה	
קטן היודע לדבר אביו מלמדו תורה וקריאת שמע ומה מלמדו סוכה מב:א	מפתח ת"ר קטן היודע לנענע חייב בלולב להתעטף חייב בציצית לשמור תפילין אביו לוקח לו תפילין יודע לדבר אביו לומדו תורה וק"ש תורה מאי היא א"ר המנונא (דברים לג, ד) תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב	
קטן היכול לאכול כזית צלי שוחטין עליו את הפסח שנאמר סוכה מב:ב	מפתח יכול לאכול כזית צלי שוחטין עליו את הפסח שנאמר (שמות יב, ד) איש לפי אכלו רבי יהודה אומר עד שיכול לברר אכילה כיצד נותנין לו צרור וזורקו אגוז ונוטלו	
מן התורה בגבולין חביבן בארבע מינים ואפילו בשבת סוכה מג:א	מפתח מן התורה בגבולין מנא לן דתניא (ויקרא כג, מ) ולקחתם שתהא לקיחה ביד כל אחד ואחד לכם משלכם להוציא את השאול ואת הגזול ביום ואפילו בשבת ראשון אפי' בגבולין	
כל הנוטל לולב באגודו והדס בעבותו מעלה עליו הכתוב כאילו בנה מזבח והקריב עליו קרבן שנאמר סוכה מה:א	מפתח אמר ר"א כל הנוטל לולב באגודו והדס בעבותו מעלה עליו הכתוב כאילו בנה מזבח והקריב עליו קרבן שנאמר אסרו חג בעבותים עד קרנות המזבח	
כל המצות כולן אין אדם יוצא בהן אלא דרך גדילתן סוכה מה:ב	מפתח א"ר ירמיה משום רשב"י כל המצות כולן אין אדם יוצא בהן אלא דרך גדילתן שנאמר (שמות כו, טו) עצי שטים עומדים	
יש תמיד לפחות שלושים ושישה צדיקים שמקבלים פני השכינה סוכה מה:ב	מפתח והא אמר אביי לא פחות עלמא מתלתין ושיתא צדיקי דמקבלי אפי שכינה בכל יום שנאמר (ישעיהו ל, יח) אשרי כל חוכי לו ל"ו בגימטריא תלתין ושיתא הוו	
כל המשתף שם שמים ודבר אחר נעקר מן העולם שנאמר סוכה מה:ב	מפתח כל המשתף שם שמים ודבר אחר נעקר מן העולם שנאמר (שמות כב, יט) בלתי לה' לבדו	
אשר קדשנו במצותיו וצונו להדליק נר (של) חנוכה והיכן צונו מלא תסור ורב נחמן בר יצחק אמר סוכה מו:א	מפתח אמר רב המדליק נר של חנוכה צריך לברך רבי ירמיה אמר הרוואה נר של חנוכה צריך לברך מאי מברך אמר רב יהודה יום ראשון המדליק מברך שלש הרוואה מברך שנים מכאן ואילך מדליק מברך שנים ורוואה מברך אחת ומאי מברך ברוך אשר קדשנו במצותיו וצונו להדליק נר (של) חנוכה והיכן צונו מלא תסור ורב נחמן בר יצחק אמר (דברים לב, ז) שאל אביך ויגדך	

חייב אדם בהלל ובשמחה ובכבוד יום טוב האחרון של חג כשאר כל ימות החג	מפתח
ההלל והשמחה שמונה כיצד מלמד שחייב אדם בהלל ובשמחה ובכבוד יום טוב האחרון של חג כשאר כל ימות החג: גמ' מנה"מ דת"ר (דברים טז, טו) והיית אך שמח לרבות לילי יום טוב האחרון או אינו אלא י"ט הראשון כשהוא אומר אך חלק ומה ראית לרבות לילי י"ט האחרון ולהוציא לילי י"ט הראשון	סוכה מט:א
מה יפו פעמותיהן של ישראל בשעה שעולין לרגל בת נדיב בתו של אברהם אבינו שנקרא נדיב	מפתח
מאי דכתיב (שיר השירים ז, ב) מה יפו פעמך בנעלים בת נדיב מה יפו פעמותיהן של ישראל בשעה שעולין לרגל בת נדיב בתו של אברהם אבינו שנקרא נדיב	סוכה מט:ב
אלהי אברהם ולא אלהי יצחק ויעקב אלא אלהי אברהם שהיה תחילה לגרים	מפתח
שנא' (תהלים מז, י) נדיבי עמים נאספו עם אלהי אברהם אלהי יצחק ויעקב אלא אלהי אברהם שהיה תחילה לגרים	סוכה מט:ב
למה נמשלו דברי תורה כירך לומר לך מה ירך בסתר אף דברי תורה בסתר	מפתח
תנא דבי רב ענן מאי דכתיב (שיר השירים ז, ב) חמוקי ירכיך למה נמשלו דברי תורה כירך לומר לך מה ירך בסתר אף דברי תורה בסתר	סוכה מט:ב
עשות משפט זה הדין ואהבת חסד זו גמילות חסדים והצנע לכת עם אלהיך זו הוצאת המת והכנסת כלה לחופה	מפתח
והיינו דא"ר אלעזר מאי דכתיב (מיכה ו, ח) הגיד לך אדם מה טוב ומה ה' דורש ממך כי אם עשות משפט ואהבת חסד והצנע לכת עם אלהיך עשות משפט זה הדין ואהבת חסד זו גמילות חסדים והצנע לכת עם אלהיך זו הוצאת המת והכנסת כלה לחופה	סוכה מט:ב
גדול העושה צדקה יותר מכל הקרבנות שנאמר	מפתח
א"ר אלעזר גדול העושה צדקה יותר מכל הקרבנות שנאמר (משלי כא, ג) עשה צדקה ומשפט נבחר לה' מזבח	סוכה מט:ב
גדולה גמילות חסדים יותר מן הצדקה שנאמר	מפתח
וא"ר אלעזר גדולה גמילות חסדים יותר מן הצדקה שנאמר (הושע י, יב) זרעו לכם לצדקה וקצרו לפי חסד אם אדם זורע ספק אוכל ספק אינו אוכל אדם קוצר ודאי אוכל	סוכה מט:ב
כל העושה צדקה ומשפט כאילו מילא כל העולם כולו חסד שנאמר	מפתח
וא"ר אלעזר כל העושה צדקה ומשפט כאילו מילא כל העולם כולו חסד שנאמר (תהלים לג, ה) אוהב צדקה ומשפט חסד ה' מלאה הארץ	סוכה מט:ב
כל אדם שיש עליו חן בידוע שהוא ירא שמים	מפתח
א"ר חמא בר פפא כל אדם שיש עליו חן בידוע שהוא ירא שמים שנא' חסד ה' מעולם ועד עולם על יראיו	סוכה מט:ב
תורה לשמה זו היא תורה של חסד שלא לשמה זו היא תורה שאינה של חסד	מפתח
מאי דכתיב (משלי לא, כו) פיה פתחה בחכמה ותורת חסד על לשונה וכי יש תורה של חסד ויש תורה שאינה של חסד אלא תורה לשמה זו היא תורה של חסד שלא לשמה זו היא תורה שאינה של חסד	סוכה מט:ב
יצה"ר בתחילה דומה לחוט של בוכיא ולבסוף דומה כעבותות העגלה	מפתח
א"ר אסי יצה"ר בתחילה דומה לחוט של בוכיא ולבסוף דומה כעבותות העגלה שנאמר (ישעיהו ה, יח) הוי מושכי העון בחבלי השוא וכעבות העגלה חטאה	סוכה נב:א
משיח בן דוד שעתיד להגלות במהרה בימינו אומר לו הקב"ה שאל ממני דבר ואתן לך	מפתח
תנו רבנן משיח בן דוד שעתיד להגלות במהרה בימינו אומר לו הקב"ה שאל ממני דבר ואתן לך שנאמר (תהלים ב, ז) אספרה אל חוק וגו' אני היום ילדתיך (תהלים ב, ח) שאל ממני ואתנה גוים נחלתך	סוכה נב:א
משיח בן יוסף שנהרג אומר לפניו רבש"ע איני מבקש ממך אלא חיים אומר לו חיים עד שלא אמרת כבר התנבא ע	מפתח
וכיון שראה משיח בן יוסף שנהרג אומר לפניו רבש"ע איני מבקש ממך אלא חיים אומר לו חיים עד שלא אמרת כבר התנבא עליך דוד אביך שנאמר (תהלים כא, ה) חיים שאל ממך נתתה לו וגו'	סוכה נב:א
יצר הרע נקרא רע	מפתח
שבעה שמות יש לו ליצה"ר הקב"ה קראו רע שנאמר (בראשית ח, כא) כי יצר לב האדם רע מנעוריו	סוכה נב:א

מפתח	יצר הרע נקרא ערל	
סוכה נב:א	משה קראו ערל שנאמר (דברים י, טז) ומלתם את ערלת לבבכם	
מפתח	דוד קרא ליצר הרע טמא	
סוכה נב:א	דוד קראו טמא שנאמר (תהלים נא, יב) לב טהור ברא לי אלהים מכלל דאיכא טמא	
מפתח	שלמה קרא ליצר הרע שונא	
סוכה נב:א	שלמה קראו שונא שנאמר (משלי כה, כא) אם רעב שנאך האכילהו לחם ואם צמא השקהו מים כי גחלים אתה חותה על ראשו וה' ישלם לך אל תקרי ישלם לך אלא ישלימנו	
מפתח	ישעיה קרא ליצר הרע מכשול	
סוכה נב:א	ישעיה קראו מכשול שנאמר (ישעיהו נז, יד) סולו סולו פנו דרך הרימו מכשול מדרך עמי	
מפתח	יחזקאל קרא ליצר הרע אבן	
סוכה נב:א	יחזקאל קראו אבן שנאמר (יחזקאל לו, כו) והסרתי את לב האבן מבשרכם ונתתי לכם לב בשר	
מפתח	יואל קרא ליצר הרע צפוני	
סוכה נב:א	יואל קראו צפוני שנאמר (יואל ב, כ) ואת הצפוני ארחיק מעליכם	
מפתח	יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום	
סוכה נב:א	אמר רבי יצחק יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום שנאמר (בראשית ו, ה) רק רע כל היום	
מפתח	יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום ומבקש להמיתו	
סוכה נב:ב	רע כל היום אמר רבי שמעון בן לקיש יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום ומבקש להמיתו שנאמר (תהלים לז, לב) צופה רשע לצדיק ומבקש להמיתו	
מפתח	אלמלא הקב"ה עוזר לאדם אינו יכול להתגבר על יצר הרע	
סוכה נב:ב	ואלמלא הקב"ה שעוזר לו אינו יכול לו שנאמר' (תהלים לז, לג) השם לא יעזבנו בידו ולא ירשיענו בהשפטו	
מפתח	אם פגע בך מנוול זה משכהו לבית המדרש אם אבן הוא נימוח אם ברזל הוא מתפוצץ אם אבן הוא נימוח דכתיב	
סוכה נב:ב	תנא דבי רבי ישמעאל אם פגע בך מנוול זה משכהו לבית המדרש אם אבן הוא נימוח אם ברזל הוא מתפוצץ אם אבן הוא נימוח דכתיב (ישעיהו נה, א) הוי כל צמא לכו למים וכתיב (איוב יד, יט) אבנים שחקו מים	
מפתח	אם ברזל הוא מתפוצץ דכתיב	
סוכה נב:ב	אם ברזל הוא מתפוצץ דכתיב (ירמיהו כג, כט) הלא כה דברי כאש נאם ה' וכפטיש יפוצץ סלע	
מפתח	יצר הרע מסיתו לאדם בעוה"ז ומעיד עליו לעולם הבא שנאמר	
סוכה נב:ב	א"ר יונתן יצר הרע מסיתו לאדם בעוה"ז ומעיד עליו לעולם הבא שנאמר (משלי כט, כא) מפנק מנוער עבדו ואחריתו יהיה מנון	
מפתח	אבר קטן יש לו לאדם מרעיבו שבע משביעו רעב שנאמר	
סוכה נב:ב	אמר רבי יוחנן אבר קטן יש לו לאדם מרעיבו שבע משביעו רעב שנאמר (הושע יג, ו) כמרעיתם וישבעו וגו'	
מפתח	הקב"ה אומר אם תבא אל ביתי אני אבא אל ביתך אם אתה לא תבא אל ביתי אני לא אבא אל ביתך	
סוכה נב:א	אמרו עליו על הלל הזקן כשהיה שמח בשמחת בית השואבה אמר כן אם אני כאן הכל כאן ואם איני כאן מי כאן הוא היה אומר כן למקום שאני אוהב שם רגלי מוליכות אותי אם תבא אל ביתי אני אבא אל ביתך אם אתה לא תבא אל ביתי אני לא אבא אל ביתך שנאמר (שמות כ, ב) בכל המקום אשר אזכיר את שמי אבא אליך וברכתיך	
מפתח	ר"י סבר תקיעה תרועה תקיעה אחת היא מ"ט דרבי יהודה אמר קרא	
סוכה נב:ב	ר"י סבר תקיעה תרועה תקיעה אחת היא ורבנן סברי תקיעה לחוד ותרועה לחוד מ"ט דרבי יהודה אמר קרא (במדבר י, ה) ותקעתם תרועה (וכתיב תרועה יתקעו הא כיצד תקיעה ותרועה אחת היא) ורבנן ההוא לפשוטה לפניו ולאחריה הוא דאתא	

לפי חכמים תקיעה ותרועה הם לא דבר אחד	מפתח
ור' יהודה לפניה ולאחריה מגליה נפקא ליה משנית ורבנן מאי טעמייהו דכתיב (במדבר י, ז) ובהקהיל את הקהל תתקעו ולא תריעו ואי ס"ד תקיעה תרועה אחת היא אמר רחמנא פלגא דמצוה עביד ופלגא לא עביד	סוכה ג:ב
תניא בחולו של מועד בראשון מה היו אומרים	מפתח
בראשון מה היו אומרים (תהלים כט, א) הבו לה' בני אלים	סוכה נה:א
בשני מה היו אומרים	מפתח
בשני מה היו אומרים (תהלים נ, טז) ולרשע אמר אלהים	סוכה נה:א
בשלישי מה היו אומרים	מפתח
בשלישי מה היו אומרים (תהלים צד, טז) מי יקום לי עם מרעים	סוכה נה:א
ברביעי מה היו אומרים	מפתח
ברביעי מה היו אומרים (תהלים צד, ח) בינו בווערים בעם	סוכה נה:א
בחמישי מה היו אומרים	מפתח
בחמישי מה היו אומרים (תהלים פא, ז) הסירותי מסבל שכמו	סוכה נה:א
בששי מה היו אומרים	מפתח
בששי מה היו אומרים (תהלים פב, ה) ימוטו כל מוסדי ארץ	סוכה נה:א
מנין שכל המשמרות שוות באימורי הרגלים	מפתח
ת"ר מנין שכל המשמרות שוות באימורי הרגלים ת"ל (דברים יח, ו) ובא בכל אות נפשו ושרת יכול אף בשאר ימות השנה כן תלמוד לומר מאחד שעריך לא אמרתי אלא בשעה שכל ישראל נכנסין בשער אחד	סוכה נה:ב
מנין שכל המשמרות שוות בחילוק לחם הפנים	מפתח
תנו רבנן מנין שכל המשמרות שוות בחילוק לחם הפנים תלמוד לומר (דברים יח, ח) חלק כחלק יאכלו כחלק עבודה כך חלק אכילה	סוכה נה:א
אוי לרשע אוי לשכינו טוב לצדיק טוב לשכינו	מפתח
אמר אביי אוי לרשע אוי לשכינו טוב לצדיק טוב לשכינו שנאמר (ישעיהו ג, י) אמרו צדיק כי טוב כי פרי מעלליהם יאכלו	סוכה נו:ב
חול מכין לשבת וחול מכין ליום טוב ואין יום טוב מכין לשבת ואין שבת מכינה ליום טוב	מפתח
ורבה לטעמיה דאמר רבה מאי דכתיב: (שמות טז, ה) והיה ביום הששי והכינו את אשר יביאו חול מכין לשבת וחול מכין ליום טוב ואין יום טוב מכין לשבת ואין שבת מכינה ליום טוב	ביצה ב:ב
כל דבר שבמנין צריך מנין אחר להתירו	מפתח
רבן יוחנן בן זכאי טעמא דמננו הא לא נמנו לא מאי ואומר ה"ק מכדי כתיב (שמות יט, טו) היו נכונים לשלשת ימים אל תגשו אל אשה (דברים ה, כו) לך אמור להם שובו לכם לאהליכם למה לי שמע מינה כל דבר שבמנין צריך מנין אחר להתירו	ביצה ה:ב
לפי רבי אליעזר בן יעקב אפרוח שנולד ביום טוב אסור לפי שלא נתפתחו עיניו	מפתח
תנו רבנן אפרוח שנולד ביום טוב אסור רבי אליעזר בן יעקב אומר אף בחול אסור לפי שלא נתפתחו עיניו כמאן אזלא הא דתניא (ויקרא יא, מב) לכל השרץ השורץ על הארץ לרבות אפרוחים שלא נתפתחו עיניהם	ביצה ו:ב
ב"ש אומרים שאור בכזית וחמץ בככותבת וב"ה אומרים זה וזה בכזית	מפתח
אתמר נמי א"ר יוסי בר חנינא מחלוקת לענין ביעור אבל לענין אכילה דברי הכל זה וזה בכזית תניא נמי הכי (שמות יג, ז) ולא יראה לך (שאור) ולא יראה לך (חמץ) זהו מחלוקת שבין בית שמאי וב"ה שב"ש אומרים שאור בכזית וחמץ בככותבת וב"ה אומרים זה וזה בכזית	ביצה ז:ב

השוחר צריך שיתן עפר למטה ועפר למעלה	מפתח
דא"ר זירא אמר רב השוחט צריך שיתן עפר למטה ועפר למעלה שנאמר (ויקרא יז, יג) ושפך את דמו וכסהו בעפר עפר לא נאמר אלא בעפר מלמד שהשוחט צריך שיתן עפר למטה ועפר למעלה	ביצה ז:ב
בשתי תרומות הכתוב מדבר אחת תרומה גדולה ואחת תרומת מעשר כשם	מפתח
דתניא אבא אלעזר בן גימל אומר (במדבר יח, כז) ונחשב לכם תרומתכם בשתי תרומות הכתוב מדבר אחת תרומה גדולה ואחת תרומת מעשר כשם שתרומה גדולה ניטלת באומד ובמחשבה כך תרומת מעשר ניטלת באומד ובמחשבה	ביצה יג:ב
מעשר ראשון שהקדימו בשבלין פטור מתרומה גדולה	מפתח
אמר ר"ש בן לקיש מעשר ראשון שהקדימו בשבלין פטור מתרומה גדולה שנא' (במדבר יח, כו) והרמותם ממנו תרומת ה' מעשר מן המעשר מעשר מן המעשר אמרתי לך ולא תרומה גדולה ותרומת מעשר מן המעשר	ביצה יג:ב
אמרו חכמים אסור לשבת על שעטנז שמא תכרך לו נימא על בשרו	מפתח
בשלמא תפורין חזו למלבוש שאין תפורין נמי חזו לכסויי אלא כלאים למאי חזו וכי תימא חזו למימך תותיה והתניא (ויקרא יט, יט) לא יעלה עליך אבל אתה יכול להציעו תחתיד אבל אמרו חכמים אסור לעשות כן שמא תכרך לו נימא על בשרו	ביצה יז:ב
אמר רבי אלעזר אין אופין אלא על האפוי ואין מבשלין אלא על המבושל מכאן סמכו חכמים לערובי תבשילין מן	מפתח
ותנא מייתי לה מהכא (שמות טז, כג) את אשר תאפו אפו ואת אשר תבשלו בשלו מכאן אמר רבי אלעזר אין אופין אלא על האפוי ואין מבשלין אלא על המבושל מכאן סמכו חכמים לערובי תבשילין מן התורה	ביצה טו:ב
יום טוב חציו להשם וחציו לכם	מפתח
אין לו לאדם ביום טוב אלא או אוכל ושותה או יושב ושונה רבי יהושע אומר חלקהו חציו לה' וחציו לכם אמר רבי יוחנן ושניהם מקרא אחד דרשו כתוב אחד אומר (דברים טז, ח) עצרת לה' אלהיך וכתוב אחד אומר (במדבר טז, לה) עצרת תהיה לכם הא כיצד רבי אליעזר סבר או כולו לה' או כולו לכם ורבי יהושע סבר חלקהו חציו לה' וחציו לכם	ביצה טו:ב
איכא דאמרי מי שלא היה לו להניח עירובי תבשילין אבל מי שהיה לו להניח עירובי תבשילין ולא הניח פושע הוא	מפתח
מאי לאין נכון לו אמר רב חסדא למי שלא הניח עירובי תבשילין איכא דאמרי מי שלא היה לו להניח עירובי תבשילין אבל מי שהיה לו להניח עירובי תבשילין ולא הניח פושע הוא	ביצה טו:ב
רבי אליעזר בר' שמעון אמר להם הקדוש ברוך הוא לישראל בני לוו עלי וקדשו קדושת היום והאמינו בי ואני פורי	מפתח
מאי כי חדות ה' היא מעוזכם אמר רבי יוחנן משום רבי אליעזר בר' שמעון אמר להם הקדוש ברוך הוא לישראל בני לוו עלי וקדשו קדושת היום והאמינו בי ואני פורע	ביצה טו:ב
איזהו חג שהחדש מתכסה בו הוי אומר זה ראש השנה	מפתח
א"ר אבהו מאי קראה (תהלים פא, ד) תקעו בחדש שופר (בכסא) ליום חגנו איזהו חג שהחדש מתכסה בו הוי אומר זה ראש השנה	ביצה טז:א
נשמה יתירה נותן הקב"ה באדם ערב שבת ולמוצאי שבת נוטלין אותה הימנו שנאמר	מפתח
דאמר ר' שמעון בן לקיש נשמה יתירה נותן הקב"ה באדם ערב שבת ולמוצאי שבת נוטלין אותה הימנו שנאמר (שמות לא, יז) שבת וינפש כיון ששבת ווי אבדה נפש	ביצה טז:א
מפני מה נתנה תורה לישראל מפני שהן עזין	מפתח
מפני מה נתנה תורה לישראל מפני שהן עזין תנא דבי ר' ישמעאל (דברים לג, ב) מימינו אש דת למו אמר הקב"ה ראויין הללו שתנתן להם דת אש איכא דאמרי דתיהם של אלו אש שאלמלא (לא) נתנה תורה לישראל אין כל אומה ולשון יכולין לעמוד בפניהם	ביצה כה:ב
אין בין יו"ט לשבת אלא אוכל נפש בלבד ר' יהודה מתיר אף מכשירי אוכל נפש מ"ט דת"ק אמר קרא	מפתח
דתניא אין בין יו"ט לשבת אלא אוכל נפש בלבד ר' יהודה מתיר אף מכשירי אוכל נפש מ"ט דת"ק אמר קרא (שמות יב, טז) הוא לבדו יעשה לכם הוא ולא מכשיריו ור' יהודה אמר קרא לכם לכם לכל צרכיכם ות"ק הא כתיב לכם אמר לך ההוא לכם ולא לנכרים	ביצה כח:ב
מנין לעצי סוכה שאסורין כל שבעה	מפתח
והאמר רב ששת משום ר' עקיבא מנין לעצי סוכה שאסורין כל שבעה שנאמר (ויקרא כג, לד) חג הסוכות שבעת ימים להשם	ביצה ל:ב
מנין שכשם שחל שם שמים על החגיגה כך חל שם שמים על הסוכה	מפתח
ותניא ר' יהודה בן בתירא אומר מנין שכשם שחל שם שמים על החגיגה כך חל שם שמים על הסוכה ת"ל חג הסוכות שבעת ימים להשם מה חג להשם אף סוכה להשם	ביצה ל:ב

כל המרחם על הבריות בידוע שהוא מזרעו של אברהם אבינו דכתיב (דברים יג, יח) ונתן לך רחמים ורחמך כל המרחם על הבריות בידוע שהוא מזרעו של אברהם אבינו וכל מי שאינו מרחם על הבריות בידוע שאינו מזרעו של אברהם אבינו	מפתח ביצה לב:ב
עבודה שבלב היא תפילה ומנא לן דבתפלה דתניא: לאהבה את ה' אלהיכם ולעבדו בכל לבבכם (דברים יא, יג) איזו היא עבודה שהיא בלב הוי אומר זו תפלה	מפתח תענית ב:א
ג מפתחות בידו של הקב"ה שלא נמסרו ביד שליח ואלו הן מפתח של גשמים מנין אמר ר' יוחנן ג מפתחות בידו של הקב"ה שלא נמסרו ביד שליח ואלו הן מפתח של גשמים ומפתח של חיה ומפתח של תחיית המתים מפתח של גשמים דכתיב יפתח ה' לך את אוצרו הטוב את השמים לתת מטר ארצך בעתו (דברים כח, יב)	מפתח תענית ב:א
מפתח של חיה מנין מפתח של חיה מנין דכתיב ויזכור אלהים את רחל וישמע אליה אלהים ויפתח את רחמה	מפתח תענית ב:א
מפתח של תחיית המתים מנין מפתח של תחיית המתים מנין דכתיב (יחזקאל לז, יג) וידעתם כי אני ה' בפתחי את קברותיכם	מפתח תענית ב:ב
מפתח של פרנסה מנין במערבא אמרי אף מפתח של פרנסה דכתיב (תהלים קמה, טז) פותח את ידך וגומר	מפתח תענית ב:ב
יצא ניסן וירדו גשמים סימן קללה הם והתנן יצא ניסן וירדו גשמים סימן קללה הם שנאמר (שמואל א יב, יז) הלא קציר חטים היום וגומר	מפתח תענית ב:ב
יש רמז לניסוך המים מן התורה ר' יהודה בן בתירה אומר בשני בחג הוא מזכיר מ"ט דרבי יהודה בן בתירה דתניא רבי יהודה בן בתירה אומר נאמר בשני (במדבר כט, ו) ונסכיחם ונאמר בששי ונסכיה ונאמר בשביעי כמשפטם הרי מ"ם יו"ד מ"ם הרי כאן מים מכאן רמז לניסוך המים מן התורה	מפתח תענית ב:ב
בשני ניסוכין הכתוב מדבר אחד ניסוך המים ואחד ניסוך היין אי סבר לה כרבי יהודה בן בתירה נימא כוותיה קסבר רבי עקיבא כי כתיב ניסוך יתירא בששי הוא דכתיב תניא ר' נתן אומר (במדבר כח, ז) בקדש הסך נסך שכר לה' בשני ניסוכין הכתוב מדבר אחד ניסוך המים ואחד ניסוך היין	מפתח תענית ג:א
טל לעולם לא מפסיק תנא בטל וברוחות לא חייבו חכמים להזכיר ואם בא להזכיר מזכיר מ"ט א"ר חנינא לפי שאין נעצרין וטל מנלן דלא מיעצר דכתיב (מלכים א יז, יג) ויאמר אליהו התשבי מתושבי גלעד אל אחאב חי ה' אלהי ישראל אשר עמדתני לפניו אם יהיה השנים האלה טל ומטר כי אם לפי דברי	מפתח תענית ג:א
אליהו הבטיח לאחאב מטר אבל לא טל וכתיב (מלכים א יח, א) לך הראה אל אחאב ואתנה מטר על פני האדמה ואילו טל לא קאמר ליה מאי טעמא משום דלא מיעצר	מפתח תענית ג:א
מנין שרוחות לא מפסיקות אפילו טל דברכה נמי לא אתי וליהדריה לטל דברכה משום דלא מינכרא מילתא (אלא) רוחות מנא לן דלא מיעצרי א"ר יהושע בן לוי דאמר קרא (זכריה ב, ז) כי כארבע רוחות השמים פרשתי אתכם נאם השם	מפתח תענית ג:א
כל ת"ח שאינו קשה כברזל אינו ת"ח ואמר רב אשי כל ת"ח שאינו קשה כברזל אינו ת"ח שנא' (ירמיהו כג, כט) וכפטיש יפוצץ סלע	מפתח תענית ד:א
אל תקרי אבניה אלא בונים אנן מהכא מתנינן לה דכתיב (דברים ח, ט) ארץ אשר אבניה ברזל אל תקרי אבניה אלא בונים	מפתח תענית ד:א

שלשה שאלו שלא כהוגן לשנים השיבוהו כהוגן לאחד השיבוהו שלא כהוגן ואלו הן אליעזר עבד אברהם דכתיב	מפתח
שלשה שאלו שלא כהוגן לשנים השיבוהו כהוגן לאחד השיבוהו שלא כהוגן ואלו הן אליעזר עבד אברהם ושאלו בן קיש ויפתח הגלעדי אליעזר עבד אברהם דכתיב (בראשית כד, יד) והיה הנערה אשר אומר אליה הטי נא כדך וגו' יכול אפי' חגרת אפי' סומא השיבו כהוגן ונזדמנה לו רבקה	תענית ד:א
שאלו בן קיש דכתיב	מפתח
שאלו בן קיש דכתיב (שמואל א יז, כה) והיה האיש אשר יכנו יעשרנו המלך עושר גדול ואת בתו יתן לו יכול אפי' עבד אפילו ממזר השיבו כהוגן ונזדמן לו דוד	תענית ד:א
יפתח הגלעדי דכתיב	מפתח
יפתח הגלעדי דכתיב (שופטים יא, לא) והיה היוצא אשר יצא מדלתי ביתי וגו' יכול אפילו דבר טמא השיבו שלא כהוגן נזדמנה לו בתו	תענית ד:א
מנין לפי רבי מאיר שואלין את הגשמים עד שיצא ניסן	מפתח
עד מתי שואלין את הגשמים ר' יהודה אומר עד שיעבור הפסח ר' מאיר אומר עד שיצא ניסן שנאמר (יואל ב, כג) ויורד לכם גשם יורה ומלקוש בראשון	תענית ה:א
שור כשהוא חורש הולך ובוכה ובחזירתו אוכל חזיז	מפתח
ועל אותו הדור הוא אומר (תהלים קכ, ה) הזורעים בדמעה ברנה יקצרו הלך ילך ובכה נושא משך הזרע וגו' מאי הלך ילך ובכה נושא משך וגו' א"ר יהודה שור כשהוא חורש הולך ובוכה ובחזירתו אוכל חזיז מן התלם וזהו בא יבא ברנה מאי נושא אלומותיו א"ר חסדא ואמרי לה במתניתא תנא קנה זרת שיבולת זרתים	תענית ה:א
אמר הקב"ה לא אבוא בירושלים של מעלה עד שאבוא לירושלים של מטה ומי איכא ירושלים למעלה	מפתח
אמר הקב"ה לא אבוא בירושלים של מעלה עד שאבוא לירושלים של מטה ומי איכא ירושלים למעלה אין דכתיב (תהלים קכב, ג) ירושלם הבנויה כעיר שחבורה לה יחדיו	תענית ה:א
אמר שמואל לפניו רבש"ע שקלתני כמשה ואהרן דכתיב	מפתח
א"ר יוחנן זקנה קפצה עליו דכתיב (שמואל א טו, יא) נחמתי כי המלכתי את שאלו אמר לפניו רבש"ע שקלתני כמשה ואהרן דכתיב (תהלים צט, ו) משה ואהרן בכהניו ושמואל בקוראי שמו מה משה ואהרן לא בטלו מעשה ידיהם בחייהם אף אני לא יתבטל מעשה ידי בחיי אמר הקב"ה היכי אעביד לימות שאלו לא קא שביק שמואל לימות שמואל אדזוטר מרגני אבתריה לא לימות שאלו ולא לימות שמואל	תענית ה:ב
יורה מרזה את הארץ ומשקה עד תהום	מפתח
ת"ר יורה שמורה את הבריות להטיח גגותיהן ולהכניס את פירותיהן ולעשות כל צרכיהן דבר אחר שמורה את הארץ ומשקה עד תהום שנאמר (תהלים סה, יא) תלמיה רזה נחת גדודיה ברביבים תמוגגנה צמחה תברך דבר אחר יורה שיורד בנחת ואינו יורד בזעף או אינו יורה אלא שמשיר את הפירות ומשטיף את הזרעים ומשטיף את האילנות	תענית ו:א
גדול יום הגשמים כיום שניתנה בו תורה	מפתח
גדול יום הגשמים כיום שניתנה בו תורה שנא' (דברים לב, ב) יערף כמטר לקחי ואין לקח אלא תורה	תענית ז:א
אין לקח אלא תורה	מפתח
ואין לקח אלא תורה שנא' (משלי ד, ב) כי לקח טוב נתתי לכם תורתי אל תעזבו	תענית ז:א
כל העוסק בתורה שלא לשמה נעשית לו סם המות	מפתח
וכל העוסק בתורה שלא לשמה נעשית לו סם המות שנאמר יערף כמטר לקחי ואין עריפה אלא הריגה שנאמר (דברים כא, ד) וערפו שם את העגלה בנחל	תענית ז:א
אם ת"ח הגון הוא ממנו תאכל ואותו לא תכרת ואם לאו אותו תשחית וכרת	מפתח
אמר ר' יוחנן מאי דכתיב (דברים כ, יט) כי האדם עץ השדה וכי אדם עץ שדה הוא אלא משום דכתיב (דברים כ, יט) כי ממנו תאכל ואותו לא תכרת וכתיב אותו תשחית וכרת הא כיצד אם ת"ח הגון הוא ממנו תאכל ואותו לא תכרת ואם לאו אותו תשחית וכרת	תענית ז:א
מה ברזל זה אחד מחדד את חבירו אף שני תלמידי חכמים מחדדין זה את זה בהלכה	מפתח
אמר רבי חמא (אמר רבי) חנינא מאי דכתיב (משלי כז, יז) ברזל בברזל יחד לומר לך מה ברזל זה אחד מחדד את חבירו אף שני תלמידי חכמים מחדדין זה את זה בהלכה	תענית ז:א

מפתח אמר רבה בר בר חנה למה נמשלו דברי תורה כאש שנאמר (ירמיהו כג, כט) הלא כה דברי כאש נאם ה' לומר לך מה אש אינו דולק יחידי אף דברי תורה אין מתקיימין ביחידי	תענית א:ז
למה נמשלו דברי תורה כעץ אמר רב נחמן בר יצחק למה נמשלו דברי תורה כעץ שנאמר (משלי ג, יח) עץ חיים היא למחזיקים בה לומר לך מה עץ קטן מדליק את הגדול אף תלמידי חכמים קטנים מחדדים את הגדולים	תענית א:ז
אם תלמיד הגון הוא לקראת צמא התיו מים ואי לא הוי כל צמא לכו למים כתיב (ישעיהו כא, יד) לקראת צמא התיו מים וכתיב (ישעיהו נה, א) הוי כל צמא לכו למים אם תלמיד הגון הוא לקראת צמא התיו מים ואי לא הוי כל צמא לכו למים	תענית א:ז
אם תלמיד הגון הוא יפוצו מעינותיו חוצה ואם לאו יהיו לך לבדך כתיב (משלי ה, טז) יפוצו מעינותיו חוצה וכתיב (משלי ה, יז) יהיו לך לבדך אם תלמיד הגון הוא יפוצו מעינותיו חוצה ואם לאו יהיו לך לבדך	תענית א:ז
גדול יום הגשמים כיום שנבראו שמים וארץ גדול יום הגשמים כיום שנבראו שמים וארץ שנאמר (ישעיהו מה, ח) הרעיפו שמים ממעל ושחקים יזלו צדק תפתח ארץ ויפרו ישע וצדקה תצמיח יחד אני ה' בראתיו בראתים לא נאמר אלא בראתיו	תענית ב:ז
אין הגשמים יורדים אלא א"כ נמחלו עונותיהן של ישראל אין הגשמים יורדים אלא א"כ נמחלו עונותיהן של ישראל שנאמר (תהלים פה, ב) רצית ה' ארצך שבת שבות יעקב נשאת עון עמך כסית כל חטאתם סלה	תענית ב:ז
אין הגשמים נעצרין אלא א"כ נתחייבו שונאיהן של ישראל כליה אין הגשמים נעצרין אלא א"כ נתחייבו שונאיהן של ישראל כליה שנאמר (איוב כד, יט) ציה גם חום יגזלו מימי שלג שאול חטאו	תענית ב:ז
אין הגשמים נעצרין אלא בשביל עזי פנים אין הגשמים נעצרין אלא בשביל עזי פנים שנאמר (ירמיהו ג, ג) וימנעו רביבים ומלקוש לא היה ומצח אשה זונה היה לך וגו' רב נחמן אמר בידוע שנכשל בעבירה שנאמר היה לך ולא נאמר יהיה לך	תענית ב:ז
כל אדם שיש לו עזות פנים מותר לקרותו רשע כל אדם שיש לו עזות פנים מותר לקרותו רשע שנאמר (משלי כא, כט) העז איש רשע בפניו רב נחמן בר יצחק אמר מותר לשנאותו שנאמר (קהלת ח, א) ועז פניו ישונא אל תקרי ישונא אלא ישנא	תענית ב:ז
אין הגשמים נעצרין אלא בשביל ביטול תורה אין הגשמים נעצרין אלא בשביל ביטול תורה שנאמר (קהלת י, יח) בעצלתים ימך המקרה בשביל עצלות שהיה בישראל שלא עסקו בתורה	תענית ב:ז
אין מקרה אלא הקב"ה נעשה שונאו של הקב"ה מן ואין מן אלא עני שנאמר (ויקרא כז, ח) ואם מן הוא מערכך ואין מקרה אלא הקב"ה שנאמר (תהלים קד, ג) המקרה במים עליותיו	תענית ב:ז
אין אור אלא תורה רב יוסף אמר מהכא (איוב לו, כא) ועתה לא ראו אור בהיר הוא בשחקים ורוח עברה ותטהרם ואין אור אלא תורה שנאמר (משלי ו, כג) כי נר מצוה ותורה אור	תענית ב:ז
אין הגשמים נעצרין אלא בעון גזל אין הגשמים נעצרין אלא בעון גזל שנאמר (איוב לו, לב) על כפים כסה אור בעון כפים כסה אור	תענית ב:ז
אין כפים אלא חמס ואין כפים אלא חמס שנאמר (יונה ג, ח) ומן החמס אשר בכפיהם	תענית ב:ז
אין פגיעה אלא תפלה מאי תקנתיה ירבה בתפלה שנאמר (איוב לו, לב) ויצו עליה במפגיע ואין פגיעה אלא תפלה שנאמר (ירמיהו ז, טז) ואתה אל תתפלל בעד העם הזה [וגו'] ואל תפגע בי	תענית ב:ז

מפתח תענית ח:א מאי תקנתיה ילך אצל חסיד שבדור וירבה עליו בתפלה שנאמר (יְרַמְיָהוּ ז, טז) ואתה אל תתפלל בעד העם הזה ואל תשא בעדם רנה ותפלה ואל תפגע בי	מפתח תענית ח:א
מפתח תענית ח:א אין תפלתו של אדם נשמעת אלא אם כן משים נפשו בכפו	מפתח תענית ח:א
מפתח תענית ח:א כל המצדיק את עצמו מלמטה מצדיקין עליו הדין מלמעלה	מפתח תענית ח:א
מפתח תענית ח:א בשעה שהשמים נעצרין מלהוריד (טל ומטר) דומה לאשה שמחבלת ואינה יולדת	מפתח תענית ח:א
מפתח תענית ח:ב נאמרה עצירה בגשמים ונאמרה עצירה באשה נאמרה עצירה	מפתח תענית ח:ב
מפתח תענית ח:ב נאמר לידה באשה ונאמר לידה בגשמים	מפתח תענית ח:ב
מפתח תענית ח:ב נאמר פקידה באשה ונאמר פקידה בגשמים נאמר פקידה באשה דכתיב (בראשית כא, א) והשם פקד את שרה ונאמר פקידה בגשמים דכתיב (תהלים סה, י) פקדת הארץ ותשקקה רבת תעשרנה פלג אלהים מלא מים מאי פלג אלהים מלא מים תנא כמין קובה יש ברקיע שממנה גשמים יוצאין	מפתח תענית ח:ב
מפתח תענית ח:ב שמש בשבת צדקה לעניים	מפתח תענית ח:ב
מפתח תענית ח:ב גדול יום הגשמים שאפילו פרוטה שבכיס מתברכת בו	מפתח תענית ח:ב
מפתח תענית ח:ב אין הברכה מצויה אלא בדבר הסמוי מן העין	מפתח תענית ח:ב
מפתח תענית ח:ב גדול יום הגשמים כיום קבוצ גליות שנאמר (תהלים קכו, ד) שובה ה' את שביתנו כאפיקים בנגב ואין אפיקים אלא מטר שנאמר (שמואל ב כב, טז) ויראו אפיקי ים	מפתח תענית ח:ב
מפתח תענית ח:ב גדול יום הגשמים שאפילו גייסות פוסקות בו	מפתח תענית ח:ב
מפתח תענית ח:ב אין הגשמים נעצרין אלא בשביל פוסקי צדקה ברבים ואין נותנין	מפתח תענית ח:ב
מפתח תענית ח:א עשר בשביל שתתעשר	מפתח תענית ח:א
מפתח תענית ח:א אסור לנסות את הקב"ה	מפתח תענית ח:א

א"ל זיל נסי אמר ליה ומי שרי לנסוייה להקב"ה והכתיב (דברים ו, טז) לא תנסו את השם

במעשר מותר לנסות את הקב"ה א"ל הכי אמר רבי הושעיא חוץ מזו שנאמר (מלאכי ג, י) הביאו את כל המעשר אל בית האוצר ויהי טרף בביתי ובחנוני נא בזאת אמר ה' צבאות אם לא אפתח לכם את ארובות השמים והריקותי לכם ברכה עד בלי די	מפתח תענית ט:א
מטר בשביל יחיד פרנסה בשביל רבים א"ר יוחנן מטר בשביל יחיד פרנסה בשביל רבים מטר בשביל יחיד דכתיב (דברים כח, יב) יפתח ה' לך את אוצרו הטוב לתת מטר ארצך פרנסה בשביל רבים דכתיב (שמות טז, ד) הנני ממטיר לכם לחם	מפתח תענית ט:א
מת אהרן נסתלקו ענני כבוד מת אהרן נסתלקו ענני כבוד שנאמר (במדבר כא, א) וישמע הכנעני מלך ערד מה שמועה שמע שמע שמת אהרן ונסתלקו ענני כבוד וכסבור ניתנה לו רשות להלחם בישראל	מפתח תענית ט:א
מת משה נסתלקו כולן דהא חזרו שניהם בזכות משה מת משה נסתלקו כולן שנאמר (זכריה יא, ח) ואכחיד את שלשת הרועים בירח אחד וכי בירח אחד מתו והלא מרים מתה בניסן ואהרן באב ומשה באדר אלא מלמד שנתבטלו ג' מתנות טובות שנתנו על ידן ונסתלקו כולן בירח אחד	מפתח תענית ט:א
ר' אליעזר אומר כל העולם כולו ממימי אוקיינוס הוא שותה תניא ר' אליעזר אומר כל העולם כולו ממימי אוקיינוס הוא שותה שנאמר (בראשית ב, ו) ואד יעלה מן הארץ והשקה את כל פני האדמה	מפתח תענית ט:ב
כל העולם כולו ממים העליונים הוא שותה ר' יהושע אומר כל העולם כולו ממים העליונים הוא שותה שנאמר (דברים יא, יא) למטר השמים תשתה מים אלא מה אני מקיים ואד יעלה מן הארץ מלמד שהעננים מתגברים ועולים לרקיע ופותחין פיהן כנוד ומקבלין מי מטר שנאמר (איוב לו, כז) יזקו מטר לאדו ומנוקבות הן ככברה ובאות	מפתח תענית ט:ב
אין בין טיפה לטיפה אלא כמלא נימא ומחשדות מים על גבי קרקע שנאמר (שמואל ב כב, יב) חשרת מים עבי שחקים ואין בין טיפה לטיפה אלא כמלא נימא	מפתח תענית ט:ב
גדול יום הגשמים כיום שנבראו בו שמים וארץ ללמדך שגדול יום הגשמים כיום שנבראו בו שמים וארץ שנאמר (איוב ט, י) עושה גדולות עד אין חקר וכתוב (איוב ה, י) הנותן מטר על פני ארץ וכתוב להלן (ישעיהו מ, כח) הלא ידעת אם לא שמעת אלהי עולם ה' אין חקר לתבונתו	מפתח תענית ט:ב
א"י נבראת תחילה וכל העולם כולו נברא לבסוף ת"ר א"י נבראת תחילה וכל העולם כולו נברא לבסוף שנאמר (משלי ח, כו) עד לא עשה ארץ וחוצות א"י משקה אותה הקב"ה בעצמו	מפתח תענית י:א
מים העליונים במאמר הם תלויים ופירותיהן מי גשמים מים העליונים במאמר הם תלויים ופירותיהן מי גשמים שנאמר (תהלים קד, יג) מפרי מעשיך תשבע הארץ כמאן כר' יהושע ור' אליעזר ההוא במעשה ידיו של הקב"ה הוא דכתיב	מפתח תענית י:א
כל העולם כולו מתמצית גן עדן הוא שותה דכתיב אריב"ל כל העולם כולו מתמצית גן עדן הוא שותה שנאמר (בראשית ב, י) ונהר יוצא מעדן וגומר	מפתח תענית י:א
אל יתראה בפני הצבור ואל ינהיג עידונין בעצמו כדי שלא יתקנאו בו אל יתראה בפני הצבור ואל ינהיג עידונין בעצמו שנאמר (בראשית מב, א) ויאמר יעקב לבניו למה תתראו אמר להם יעקב לבניו אל תראו עצמכם כשאתם שבעין לא בפני עשו ולא בפני ישמעאל כדי שלא יתקנאו בכם	מפתח תענית י:ב
אמר להם יוסף לאחיו אל תתעסקו בדבר הלכה שמא תרגזו עליכם הדרך (בראשית מה, כד) אל תרגזו בדרך אמר רבי אלעזר אמר להם יוסף לאחיו אל תתעסקו בדבר הלכה שמא תרגזו עליכם הדרך איני והאמר ר' אלעאי בר ברכיה שני תלמידי חכמים שמהלכים בדרך ואין ביניהן דברי תורה ראויין לישורף שנאמר (מלכים ב, יא) ויהי המה הולכים (הולך) ודבר והנה רכב אש וסוסי אש ויפרידו בין שניהם	מפתח תענית י:ב
לעולם יצא אדם בכי טוב ויכנס בכי טוב שנאמר לעולם יצא אדם בכי טוב ויכנס בכי טוב שנאמר (בראשית מד, ג) הבקר אור והאנשים שלחו	מפתח תענית י:ב

כל המרעיב עצמו בשני רעבון ניצל ממיתה משונה	מפתח
אמר רב כל המרעיב עצמו בשני רעבון ניצל ממיתה משונה שנאמר (איוב ה, כ) ברעב פדך ממות מרעב מיבעי ליה אלא הכי קאמר בשכר שמרעיב עצמו בשני רעבון ניצול ממיתה משונה	תענית יא:א
אסור לאדם לשמש מטתו בשני רעבון	מפתח
אמר ריש לקיש אסור לאדם לשמש מטתו בשני רעבון שנאמר (בראשית מא, נ) וליוסף ילד שני בנים בטרם תבוא שנת הרעב	תענית יא:א
בזמן שהצבור שרוי בצער אל יאמר אדם אלך לביתי ואוכל ואשתה ושלוש עליך נפשי ואם עושה כן עליו הכתוב א	מפתח
בזמן שהצבור שרוי בצער אל יאמר אדם אלך לביתי ואוכל ואשתה ושלוש עליך נפשי ואם עושה כן עליו הכתוב אומר (ישעיהו כב, יג) והנה ששון ושמחה הרוג בקר ושחוט צאן אכול בשר ושתות יין אכול ושתו כי מחר נמות מה כתיב בתריה ונגלה באזני ה' צבאות אם יכופר העון הזה לכם עד תמותון	תענית יא:א
צריך אדם להצטער עם הציבור	מפתח
יצער אדם עם הצבור שכן מצינו במשה רבינו שציער עצמו עם הצבור שנאמר (שמות יז, יב) וידי משה כבדים ויקחו אבן וישימו תחתיו וישב עליה וכי לא היה לו למשה כר אחת או כסת אחת לישב עליה אלא כך אמר משה הואיל וישראל שרויין בצער אף אני אהיה עמהם בצער וכל המצער עצמו עם הצבור זוכה ורואה בנחמת צבור	תענית יא:א
אבני ביתו של אדם וקורות ביתו של אדם מעידים בו	מפתח
ושמא יאמר אדם מי מעיד בי אבני ביתו של אדם וקורות ביתו של אדם מעידים בו שנאמר (חבקוק ב, יא) כי אבן מקיר תזעק וכפס מעץ יעננה	תענית יא:א
שני מלאכי השרת המלוין לו לאדם הן מעידין עליו	מפתח
רבי שילא אמרי שני מלאכי השרת המלוין לו לאדם הן מעידין עליו שנאמר (תהלים צא, יא) כי מלאכיו יצוה לך	תענית יא:א
רבי חידקא אומר נשמתו של אדם היא מעידה עליו	מפתח
רבי חידקא אומר נשמתו של אדם היא מעידה עליו שנאמר (מיכה ז, ה) משוכבת חיקך שמור פתחי פיך ויש אומרים אבריו של אדם מעידים בו שנאמר (ישעיהו מג, י) אתם עדי נאם ה' (דברים לב, ד) אל אמונה ואין עול אל אמונה כשם שנפרעין מן הרשעים לעולם הבא אפילו על עבירה קלה שעושין כך נפרעין מן הצדיקים בעולם הזה על עבירה קלה שעושין ואין עול כשם שמשלמין שכר לצדיקים לעולם הבא אפילו על מצוה קלה שעושין כך משלמין שכר לרשעים בעולם הזה אפילו על מצוה קלה שעושין	תענית יא:א
בשעת פטירתו של אדם אומרים לו כך וכך עשית והוא חותם ומצדיק עליו את הדין	מפתח
צדיק וישר הוא (אמרו בשעת) פטירתו של אדם לבית עולמו כל מעשיו (נפטרינ) לפניו ואומרים לו כך וכך עשית במקום פלוני ביום פלוני והוא אומר (הין) ואומרים לו חתום וחותם שנאמר (איוב לז, ז) ביד כל אדם יחתום ולא עוד אלא שמצדיק עליו את הדין ואומר להם יפה דנתוני לקיים מה שנאמר (תהלים נא, ו) למען תצדק בדברך	תענית יא:א
יצא ניסן וירדו גשמים סימן קללה	מפתח
ממעטין במשא ומתן בבנין ובנטיעה באירוסין ובנישואין ובשאלת שלום בין אדם לחבירו כבני אדם הנזופין למקום היחידים חוזרין ומתענין עד שיצא ניסן וירדו גשמים סימן קללה שנא' (שמואל א יב, יז) הלא קציר חטים היום וגומר	תענית יב:ב
לפי רבי ירמיה תענית אסור בעשיית מלאכה	מפתח
בשלמא כולהו אית בהו תענוג רחיצה וסיכה ותשמיש המטה אבל מלאכה צער הוא אמר רב חסדא אמר רב ירמיה בר אבא אמר קרא (יואל א, יד) קדשו צום קראו עצרה אספו זקנים כעצרת מה עצרת אסור בעשיית מלאכה אף תענית אסור בעשיית מלאכה אי מה עצרת מאורתא	תענית יב:ב
אין אדם חשוב רשאי ליפול על פניו אלא אם כן נענה כיהושע בן נון	מפתח
אמר ר' אלעזר אין אדם חשוב רשאי ליפול על פניו אלא אם כן נענה כיהושע בן נון שנאמר (יהושע ז, י) ויאמר ה' אל יהושע קום לך למה זה אתה נופל על פניך	תענית יד:ב
אין אדם חשוב רשאי לחגור שק אלא אם כן נענה כיהורם בן אחאב	מפתח
אין אדם חשוב רשאי לחגור שק אלא אם כן נענה כיהורם בן אחאב שנאמר (מלכים ב ו, ל) ויהי כשמוע המלך את דברי האשה ויקרע את בגדיו והוא עובר על החומה וירא העם והנה השק על בשרו וגו'	תענית יד:ב
לא הכל נענין בקריעה ולא הכל נענין בנפילה משה ואהרן בנפילה יהושע וכלב בקריעה	מפתח
ואמר ר' אלעזר לא הכל בקריעה ולא הכל בנפילה משה ואהרן בנפילה יהושע וכלב בקריעה משה ואהרן בנפילה דכתיב (במדבר ז, ה) ויפל משה ואהרן על פניהם יהושע וכלב בקריעה דכתיב (במדבר יד, ו) ויהושע בן נון וכלב בן יפנה קרעו בגדיהם	תענית יד:ב

לא הכל קמים לעתיד לבא לאורה ולא הכל לשמחה צדיקים לאורה וישרים לשמחה צדיקים לאורה דכתיב אמר רב נחמן בר יצחק אף אני אומר לא הכל לאורה ולא הכל לשמחה צדיקים לאורה וישרים לשמחה צדיקים לאורה דכתיב (תהלים צז, יא) אור זרוע לצדיק ולישרים שמחה דכתיב ולישרי לב שמחה	מפתח תענית טז:א
לא נאמר באנשי נינוה וירא אלהים את שקם ואת תעניתם אלא הזקן שבהן אומר לפניו דברי כבושין אחינו לא נאמר באנשי נינוה וירא אלהים את שקם ואת תעניתם אלא (יונה ג, י) וירא אלהים את מעשיהם כי שבו מדרכם הרעה	מפתח תענית טז:א
בגדולה מתחילין מן הגדול ובקללה מתחילין מן הקטן בגדולה מתחילין מן הגדול שנאמר רבי אומר בגדולה מתחילין מן הגדול ובקללה מתחילין מן הקטן בגדולה מתחילין מן הגדול שנאמר (ויקרא י, ו) ויאמר משה אל אהרן ולאעזר ולאיתמר ובקללה מתחילין מן הקטן (דאמר מר) בתחלה נתקלל נחש ואחר כך נתקללה חוה ואח"כ נתקלל אדם הא חשיבות	מפתח תענית טז:ב
רבי יצחק אומר מניחין האפר במקום תפילין שנאמר והיכא מנח להו אמר רבי יצחק במקום תפילין שנאמר (ישעיהו סא, ג) לשום לאבילי ציון לתת להם פאר תחת אפר	מפתח תענית טז:א
ולמה נותנים אפר על גבי התיבה לפי רבי יהודה ולמה מתכסין בשקים אמר ר' חייא בר אבא לומר הרי אנו חשובין כבהמה ולמה נותנין אפר מקלה על גבי תיבה אמר רבי יהודה בן פזי כלומר (תהלים צא, טו) עמו אנכי בצרה	מפתח תענית טז:א
ולמה נותנים אפר על גבי התיבה לפי ריש לקיש ריש לקיש אמר (ישעיהו סג, ט) בכל צרתם לו צר	מפתח תענית טז:א
חד אמר הר שיצא ממנו הוראה לישראל וחד אמר הר שיצא ממנו מורא לעובדי כוכבים חד אמר הרי אנו חשובין לפניך כמתים וחד אמר כדי שיבקשו עלינו מתים רחמים מאי בינייהו איכא בינייהו קברי עכו"ם מאי (דברי הימים ב ג, א) הר המוריה פליגי בה ר' לוי בר חמא ור' חנינא חד אמר הר שיצא ממנו הוראה לישראל וחד אמר הר שיצא ממנו מורא לעובדי כוכבים	מפתח תענית טז:א
לא שק ותענית גורמים אלא תשובה ומעשים טובים גורמים שנאמר לא שק ותענית גורמים אלא תשובה ומעשים טובים גורמים שכן מצינו באנשי נינוה שלא נאמר בהם וירא האלהים את שקם ואת תעניתם אלא (יונה ג, י) וירא האלהים את מעשיהם כי שבו מדרכם הרעה (יונה ג, ח) ויתכסו שקים האדם והבהמה	מפתח תענית טז:א
אדם שמתודה ועוזב את החטא תשובתו מתקבלת אדם שיש בידו עבירה ומתודה ואינו חוזר בה למה הוא דומה לאדם שתופס שרץ בידו שאפי' טובל בכל מימות שבעולם לא עלתה לו טבילה זרקו מידו כיון שטבל בארבעים סאה מיד עלתה לו טבילה שנאמר (משלי כח, יג) ומודה ועוזב ירוחם ואומר (איכה ג, מא) נשא לבבינו אל כפים אל אל בשמים	מפתח תענית טז:א
שליח צבור היורד לפני התיבה שאינו הגון עליו נאמר ואין לו היינו ביתו ריקם אמר רב חסדא זהו שביטו ריקם מן העבירה: ופרקו נאה: אמר אביי זה שלא יצא (לו) שם רע בילדותו (ירמיהו יב, ח) היתה לי נחלתי כאריה ביער נתנה עלי בקולה על כן שנאתיה מאי נתנה עלי בקולה אמר מר זוטרא בר טוביה אמר רב ואמרי לה אמר רבי חמא אמר רבי אלעזר זה שליח צבור היורד לפני התיבה שאינו הגון	מפתח תענית טז:ב
אין עונין אמן במקדש ומנין שאין עונין אמן במקדש שנאמר (נחמיה ט, ה) קומו ברכו את ה' אלהיכם מן העולם עד העולם ויברכו שם כבודך ומרומם על כל ברכה ותהלה יכול על כל ברכות כולן לא תהא אלא תהלה אחת ת"ל ומרומם על כל ברכה ותהלה על כל ברכה תן לו תהלה ואלא במקדש מהו אמר ברוך ה' אלהים אלהי ישראל מן העולם ועד העולם ברוך גואל ישראל והן עונין אחריו ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד	מפתח תענית טז:ב
עניני לשון צעקה היא כתיב ביה תפלה וכתיב ביה צעקה אלא גבי אליהו תפלה כתיב צעקה לא כתיב (מלכים א יח, יז) עניני ה' עניני לשון צעקה היא	מפתח תענית יז:א
מלך מסתפר בכל יום מלך מסתפר בכל יום מ"ט אמר רבי אבא בר זבדא אמר קרא (ישעיהו לג, יז) מלך ביפיו תחזינה עיניך	מפתח תענית יז:א

לכהנים אסור לשתות יין בבאם למקדש בשלמא שתויי יין בהדיא כתיב בהו (ויקרא י, ט) יין ושכר אל תשת	מפתח תענית יז:ב
לערל אסור להכנס למקדש הא דאמר רב חסדא דבר זה מתורת משה לא למדנו ומדברי קבלה למדנו (יחזקאל מד, ט) כל בן נכר ערל לב וערל בשר לא יבוא אל מקדשי לשרתני	מפתח תענית יז:ב
אמר שמעון בן שטח לחוני המעגל אתה מתחטא לפני המקום והוא עושה רצונך כבן לפני אביו ועליך אמר הכתוב שלח לו שמעון בן שטח אלמלא חוני אתה גוזרני עליך נידוי אבל מה אעשה לך שאתה מתחטא לפני המקום ועושה לך רצונך כבן שהוא מתחטא על אביו ועושה לו רצונו ועליך הכתוב אומר (משלי כג, כה) ישמח אביך ואמך ותגל יולדתך	מפתח תענית יט:א
יהושע נקדמה חמה בעבורו דכתיב תנו רבנן שלשה נקדמה להם חמה בעבורן משה ויהושע ונקדימון בן גוריון בשלמא נקדימון בן גוריון גמרא יהושע נמי קרא דכתיב (יהושע י, יג) וידם השמש וירח עמד וגו	מפתח תענית כ:א
לפי רבי יוחנן נקדמה חמה למשה דכתיב רבי יוחנן אמר אתיא מגופיה דקרא (דברים ב, כה) אשר ישמעון שמעך ורגזו וחלו מפניך אימתי רגזו וחלו מפניך בשעה שנקדמה לו חמה למשה	מפתח תענית כ:א
עיר שירדו בה גשמים לקללה ועיר שלא ירדו בה גשמים שתיהן לקללה וכן עיר שלא ירדו עליה גשמים כו':אמר רב יהודה אמר רב ושתייהן לקללה (איכה א, יז) היתה ירושלם לנדה ביניהם אמר רב יהודה אמר רב לברכה כנדה מה נדה יש לה היתר אף ירושלים יש לה תקנה	מפתח תענית כ:א
אמר רב יהודה לברכה כאלמנה ולא אלמנה ממש אלא כאשה שהלך בעלה למדינת הים ודעתו לחזור עליה איכה א, א היתה כאלמנה אמר רב יהודה לברכה כאלמנה ולא אלמנה ממש אלא כאשה שהלך בעלה למדינת הים ודעתו לחזור עליה (מלאכי ב, ט) וגם אני נתתי אתכם נבזים ושפלים	מפתח תענית כ:א
טובה קללה שקילל אחיה השילוני את ישראל יותר מברכה שבירכן בלעם הרשע דכתיב אמר רב יהודה אמר רב לברכה דאמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן מאי דכתיב (משלי כז, ו) נאמנים פצעי אוהב ונערתות נשיקות שונא טובה קללה שקילל אחיה השילוני את ישראל יותר מברכה שבירכן בלעם הרשע	מפתח תענית כ:א
בלעם הרשע ברך את ישראל בארז אבל בלעם הרשע בירכן בארז שנאמר (במדבר כד, ו) כארזים (עלי מים) מה ארז זה אינו עומד במקום מים ואין גזעו מחליף ואין שרשיו מרובין אפילו כל הרוחות שבעולם נושבות בו אין מזיזות אותו ממקומו כיון שנשבה בו רוח דרומית עוקרתו והופכתו על פניו	מפתח תענית כ:א
לא מקומו של אדם מכבדו אלא אדם מכבד את מקומו א"ל תנינא רבי יוסי אומר לא מקומו של אדם מכבדו אלא אדם מכבד את מקומו שכן מצינו בהר סיני שכל זמן שהשכינה שרויה עליו אמרה תורה (שמות לד, ג) גם הצאן והבקר אל ירעו אל מול ההר ההוא	מפתח תענית כא:ב
אין היחיד רשאי לסגף את עצמו בתענית שמא יצטרך לבריות ואין הבריות מרחמות עליו אין היחיד רשאי לסגף את עצמו בתענית שמא יצטרך לבריות ואין הבריות מרחמות עליו אמר רב יהודה אמר רב מ"ט דרבי יוסי דכתיב (בראשית ב, ז) ויהי האדם לנפש חיה נשמה שנתתי בך החייה	מפתח תענית כב:ב
מניין שאין מתפללין על רוב הטובה ת"ר על כל צרה שלא תבא על הצבור מתריעין עליה חוץ מרוב גשמים מ"ט אמר ר' יוחנן לפי שאין מתפללין על רוב הטובה ואמר רבי יוחנן מניין שאין מתפללין על רוב הטובה שנאמר (מלאכי ג, י) הביאו את כל המעשר אל בית האוצר וגו' מאי עד בלי די אמר רמי בר רב (יוד) עד שיבלו שפתותיכם מלומר די	מפתח תענית כב:ב
כל זמן שהגשמים מרובין מטשטשין את הארץ ואינה מוציאה פירות ת"ר (ויקרא כו, ד) ונתתי גשמיכם בעתם לא שכורה ולא צמאה אלא בינונית שכל זמן שהגשמים מרובין מטשטשין את הארץ ואינה מוציאה פירות	מפתח תענית כב:ב
חוני המעגל עג עוגה ועמד בתוכה כחבוק הנביא שנאמר מעשה ששלחו לחוני המעגל וכו':ת"ר פעם אחת יצא רוב אדר ולא ירדו גשמים שלחו לחוני המעגל התפלל וירדו גשמים התפלל ולא ירדו גשמים עג עוגה ועמד בתוכה כדרך שעשה חבוק הנביא שנאמר (חבוק ב, א) על משמתי אעמדה ואתיצבה על מצור וגו	מפתח תענית כג:א

משל לכלה שהיא בבית אביה כל זמן שענינה יפות אין כל גופה צריכה בדיקה עיניה טרוטות כל גופה צריכה בדיקו תנא להו אושעיא זעירא דמן חבריא (במדבר טו, כד) והיה אם מעיני העדה נעשתה לשגגה משל לכלה שהיא בבית אביה כל זמן שענינה יפות אין כל גופה צריכה בדיקה עיניה טרוטות כל גופה צריכה בדיקה אתו עבדיה ורמו ליה סודרא בצואריה וקא מצערו ליה אמרו (ליה) בני מאתיה שבקיה דהא נמי מצער לן	מפתח תענית כה:א
אם נאמר תמר למה נאמר ארז ואם נאמר ארז למה נאמר תמר מאי דכתיב (תהלים צב, יג) צדיק כתמר יפרח כארז בלבנון ישגה אם נאמר תמר למה נאמר ארז ואם נאמר ארז למה נאמר תמר אילו נאמר תמר ולא נאמר ארז הייתי אומר מה תמר אין גזעו מחליף אף צדיק ח"ו אין גזעו מחליף לכך נאמר ארז אילו נאמר ארז ולא נאמר תמר הייתי אומר מה ארז אין עושה פירות אף צדיק ח"ו אין עושה פירות לכך נאמר תמר ונאמר ארז וארז גזעו מחליף	מפתח תענית כה:א
אמר רבה בר הונא עשרה מיני ארזים הן שנאמר כא במאי עסקינן בשאר מיני ארזים כדרבה בר הונא דאמר רבה בר הונא עשרה מיני ארזים הן שנאמר (ישעיהו מא, יט) אתן במדבר ארז שיטה והדס וגומר	מפתח תענית כה:ב
כשמנסכין את המים בחג תהום אומר לחבירו אבע מימך קול שני ריעים אני שומע שנאמר א"ר אלעזר כשמנסכין את המים בחג תהום אומר לחבירו אבע מימך קול שני ריעים אני שומע שנאמר (תהלים מב, ח) תהום אל תהום קורא לקול צנורך וגו	מפתח תענית כה:ב
אלו הן מעמדות ומה טעם תיקנו מעמדות לפי שנאמר מאי קאמר ה"ק אלו הן מעמדות ומה טעם תיקנו מעמדות לפי שנאמר (במדבר כה, ב) צו את בני ישראל ואמרת אליהם את קרבני לחמי לאשי והיאך קרבנו של אדם קרב והוא אינו עומד על גביו התקינו נביאים הראשונים עשרים וארבעה משמרות	מפתח תענית כז:א
נשמה יתירה ניתנה בו באדם בע"ש במוצאי שבת נוטלין אותה ממנו שנאמר דאמר ריש לקיש נשמה יתירה ניתנה בו באדם בע"ש במוצאי שבת נוטלין אותה ממנו שנאמר (שמות לא, יז) שבת וינפש כיון ששבת וי אבדה נפש	מפתח תענית כז:ב
ועל ירבעם בן נבט וחבריו נאמר ועל ירבעם בן נבט וחבריו נאמר ושם רשעים ירקב	מפתח תענית כח:א
מאן דאמר בששה ניתנו בששה הלוחות ובשבעה עלה משה מ"ד בשבעה בשבעה ניתנו ובשבעה עלה משה ז דתניא בששה לחדש ניתנו עשרת הדברות לישראל רבי יוסי אומר בשבעה בו מאן דאמר בששה ניתנו בששה ובשבעה עלה משה מ"ד בשבעה בשבעה ניתנו ובשבעה עלה משה דכתיב (שמות כד, טז) ויקרא אל משה ביום השביעי וכתוב (שמות כד, יח) ויבא משה בתוך הענן ויעל אל ההר ויהי משה בהר ארבעים יום וארבעים לילה	מפתח תענית כח:ב
בשבעה עשר בתמוז העמיד מנשה צלם בהיכל העמיד צלם בהיכל מנלן דכתיב (דניאל יב, יא) ומעת הוסר התמיד ולתת שקוץ שומם וחד הוה והכתיב (דניאל ט, כז) ועל כנף שקוצים משומם	מפתח תענית כח:ב
בתשעה באב נגזר על אבותינו שלא יכנסו לארץ בתשעה באב נגזר על אבותינו שלא יכנסו לארץ מנלן דכתיב (שמות מ, יז) ויהי בחדש הראשון בשנה השנית באחד לחדש הוקם המשכן ואמר מר שנה ראשונה עשה משה את המשכן שניה הקים משה את המשכן ושלח מרגלים	מפתח תענית כט:א
בתשעה באב אסור ללמוד תורה שמום שנאמר ת"ר כל מצות הנהגות באבל נוהגות בט' באב אסור באכילה ובשתיה ובסיכה ובנעילת הסנדל ובתשמיש המטה ואסור לקרות בתורה בנביאים ובכתובים ולשנות במשנה בתלמוד ובמדרש ובהלכות ובאגדות אבל קורא הוא במקום שאינו רגיל לקרות ושונה במקום שאינו רגיל לשנות וקורא בקינות באיוב ובדברים הרעים שבירמיה ותינוקות של בית רבן בטלין משום שנאמר (תהלים יט, ט) פקודי ה' ישרים משמחי לב	מפתח תענית ל:א
כל האוכל בשר ושותה יין בט' באב עליו הכתוב אומר תניא נמי הכי כל האוכל בשר ושותה יין בט' באב עליו הכתוב אומר (יחזקאל לב, כז) ותהי עונותם על עצמותם	מפתח תענית ל:ב

עד שלא כלו מתי מדבר לא היה דבור עם משה מאי דרוש אמר רב ממנו ולא מבנינו (אמר) רבה בר בר חנה א"ר יוחנן יום שכלו בו מתי מדבר דאמר מר עד שלא כלו מתי מדבר לא היה דבור עם משה שנאמר (דברים ב, טז) ויהי כאשר תמו כל אנשי המלחמה למות וידבר ה' אלי אלי היה הדבור עולא אמר יום שביטל הושע בן אלה פרוסדיות שהושיב ירבעם בן נבט על הדרכים שלא יעלו ישראל לרגל	מפתח תענית ל:ב
עתיד הקדוש ברוך הוא לעשות מחול לצדיקים והוא יושב ביניהם בגן עדן וכל אחד ואחד מראה באצבעו אמר עולא ביראה אמר רבי אלעזר עתיד הקדוש ברוך הוא לעשות מחול לצדיקים והוא יושב ביניהם בגן עדן וכל אחד ואחד מראה באצבעו שנאמר (ישעיהו כה, ט) ואמר ביום ההוא הנה אלהינו זה קוינו לו ויושיענו זה ה' קוינו לו נגילה ונשמחה בישועתו	מפתח תענית לא:א
זמנים הרבה תקנו להם כנה"ג תקינו היכא רמיזא אמר רב שמן בר אבא א"ר יוחנן אמר קרא (אסתר ט, לא) לקיים את ימי הפורים האלה בזמניהם זמנים הרבה תקנו להם האי מיבעיא ליה לגופיה א"כ לימא קרא זמן מאי זמניהם זמנים טובא ואכתי מיבעי ליה זמנו של זה לא כזמנו של זה	מפתח מגילה ב:א
ימים כימים לרבות י"א וי"ב כתיב ור' שמואל בר נחמני אמר אמר קרא (אסתר ט, כב) כימים אשר נחו בהם היהודים ימים כימים לרבות י"א וי"ב	מפתח מגילה ב:א
כרכים המוקפים חומה מימות יהושע בן נון קורין בחמשה עשר כרכים המוקפים חומה מימות יהושע בן נון קורין בחמשה עשר וכו': מנהני מילי אמר רבא דאמר קרא (אסתר ט, יט) על כן היהודים הפרזים היושבים בערי הפרזות וגו' מדפרזים בארבעה עשר מוקפין בחמשה עשר ואימא פרזים בארבעה עשר מוקפין כלל כלל לא ולא ישראל נינהו	מפתח מגילה ב:ב
ערים המוקפות קוראין המגילה בארבעה עשר ובחמישה עשר באדר ועוד מהודו ועד כוש כתיב ואימא פרזים בארביסר מוקפין בארביסר ובחמיסר כדכתיב (אסתר ט, כא) להיות עושים את יום ארבעה עשר לחדש אדר ואת יום חמשה עשר [בן] בכל שנה אי הוה כתב את יום ארבעה עשר וחמשה עשר כדקאמרת השתא דכתיב את יום ארבעה עשר ואת יום חמשה עשר אתא את ופסיק הני בארבעה עשר והני בחמשה עשר	מפתח מגילה ב:ב
שושן מימות אחשורוש שאר עיירות מיימות יהושע בן נון אמר רבא ואמרי לה כדי שאני שושן הואיל ונעשה בה נס בשלמא לתנא דידן היינו דכתיב (אסתר ט, כח) מדינה ומדינה ועיר ועיר מדינה ומדינה לחלק בין מוקפין חומה מימות יהושע בן נון למוקפת חומה מימות אחשורוש עיר ועיר נמי לחלק בין שושן לשאר עיירות	מפתח מגילה ב:ב
אין נביא רשאי לחדש דבר מעתה איתימא רבי חייא בר אבא מנצפ"ך צופים אמרום ותסברא והכתיב (ויקרא כז, לד) אלה המצות שאין נביא רשאי לחדש דבר מעתה	מפתח מגילה ב:ב
כהן מיטמא למת מצוה מדתניא מבטלין תלמוד תורה להוצאת מת ולהכנסת כלה עבודה ומת מצוה מת מצוה עדיף (במדבר ו, ז) מולאחותו דתניא ולאחותו מה ת"ל הרי שהיה הולך לשחוט את פסחו ולמול את בנו ושמע שמת לו מת יכול יטמא אמרת לא יטמא יכול כשם שאינו מיטמא לאחותו כך אינו מיטמא למת מצוה ת"ל ולאחותו לאחותו הוא דאינו מיטמא אבל מיטמא למת מצוה	מפתח מגילה ג:ב
כרך שישב ולבסוף הוקף נדון ככפר א"ר ירמיה שיושבת בנחל וא"ר יהושע בן לוי כרך שישב ולבסוף הוקף נדון ככפר מ"ט דכתיב (ויקרא כה, כט) ואיש כי ימכור בית מושב עיר חומה שהוקף ולבסוף ישב ולא שישב ולבסוף הוקף	מפתח מגילה ג:ב
חייב אדם לקרות את המגילה בלילה ולשנותה ביום חייב אדם לקרות את המגילה בלילה ולשנותה ביום שנאמר (תהלים כב, ג) אלהי אקרא יומם ולא תענה ולילה ולא דומיה לי	מפתח מגילה ד:א
ביראה חייב אדם לקרות את המגילה בלילה ולשנותה ביום אמר עולא ביראה חייב אדם לקרות את המגילה בלילה ולשנותה ביום שנאמר (תהלים ל, ג) למען יזמרך כבוד ולא ידום ה' אלהי לעולם אודך	מפתח מגילה ד:א
לפי שמואל אין מונין ימים לשנים תנא עשרה בטלנין שבבית הכנסת באלו אמרו מקדימין ולא מאחרין מ"ט אמר רבי אבא אמר שמואל אמר קרא ולא יעבור ואמר רבי אבא אמר שמואל מנין שאין מונין ימים לשנים שנא' (שמות יב, ב) לחדשי השנה חדשים אתה מונה לשנים ואי אתה מונה ימים לשנים	מפתח מגילה ה:א

מפתח מגילה ה:א ורבנן דקיסרי משום ר' אבא אמרו מנין שאין מחשבין שעות לחדשים שנא' (במדבר יא, כ) עד חדש ימים ימים אתה מחשב לחדשים ואי אתה מחשב שעות לחדשים	מפתח
פורים מותר במלאכה מגילה ה:ב דרבא אמר אפי' תימא ביומיה הספד ותענית קבילו עליהו מלאכה לא קבילו עליהו דמעיקרא כתיב (אסתר ט, יט) שמחה ומשתה ויום טוב ולבסוף כתיב שם, כב לעשות אותם ימי משתה ושמחה ואילו יום טוב לא כתיב	מפתח
זבולון מתרעם על מדותיו הוה שנאמר מגילה ו:א וזבולון מתרעם על מדותיו הוה שנאמר (שופטים ה, יח) זבולון עם חרף נפשו למות מה טעם משום דנפתלי על מרומי שדה אמר זבולון לפני הקב"ה רבונו של עולם לאחיי נתת להם שדות וכרמים ולי נתת הרים וגבעות לאחיי נתת להם ארצות ולי נתת ימים ונהרות	מפתח
אמר לו כולן צריכין לך ע"י חלזון שנאמר מגילה ו:א אמר לו כולן צריכין לך ע"י חלזון שנאמר (דברים לג, יט) עמים הר יקראו] ושפוני טמוני חול	מפתח
נפתלי נחל שדות וכרמים מגילה ו:א והאמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן לדידי חזי לי זבת חלב ודבש דכל ארעא דישראל והויא כמבי כובי עד אקרא דתולבקני עשרין ותרתין פרסי אורכא ופותיא שיתא פרסי אפ"ה שדות וכרמים עדיפא ליה דיקא נמי דכתיב (שופטים ה, יח) ונפתלי על מרומי שדה ש"מ אמר רבי אבהו (צפניה ב, ד) ועקרון תעקר זו קסרי בת אדום שהיא יושבת בין החולות והיא היתה יתד תקועה לישראל בימי יוונים וכשגברה מלכות בית חשמונאי ונצחום היו קורין אותה אחידת מגדל שיר	מפתח
לפי ר"ש בן יוחי מותר להתגרות ברשעים בעולם הזה מגילה ו:ב האמר ר' יוחנן משום ר"ש בן יוחי מותר להתגרות ברשעים בעולם הזה שנא' (משלי כח, ד) עוזבי תורה יהללו רשע ושומרי תורה יתגרו בו	מפתח
אסתר ברוח הקודש נאמרה שנאמר מגילה ז:א ר' אליעזר אומר אסתר ברוח הקודש נאמרה שנאמר (אסתר ו, ו) ויאמר המן בלבו ר' עקיבא אומר אסתר ברוח הקודש נאמרה שנאמר (אסתר ב, טו) ותהי אסתר נשאת חן בעיני כל רואיה ר"מ אומר אסתר ברוח הקודש נאמרה שנאמר (אסתר ב, כב) ויודע הדבר למרדכי רבי יוסי בן דורמסקית אומר אסתר ברוח הקודש נאמרה שנאמר (אסתר ט, ז) ובזזה לא שלחו את ידם	מפתח
לפי תנא קמא אוכל נפש מותר אבל לא מכשיריו מגילה ז:ב אין בין יום טוב לשבת אלא אוכל נפש בלבד: גמ' הא לענין מכשירי אוכל נפש זה וזה שוין מתניתין דלא כרבי יהודה דתניא אין בין יום טוב לשבת אלא אוכל נפש רבי יהודה מתיר אף מכשירי אוכל נפש מ"ט דת"ק אמר קרא (שמות יב, טז) הוא ולא מכשיריו ור' יהודה (אמר) לכם לכל צורכיכם ואידך נמי הכתיב לכם לכל ולא לעובדי ככבים לכם ולא לכלבים	מפתח
לפי רבי חנניא כל חייבי כריתות שלקו נפטרו מידי כריתתן שנאמר מגילה ז:ב כל חייבי כריתות שלקו נפטרו מידי כריתתן שנאמר (דברים כה, ג) ונקלה אחיך לעיניך כיון שלקה הרי הוא כאחיק דברי רבי חנניא בן גמליאל	מפתח
נדרים שמתו או נגנבו או אבדו חייב באחריותו נדבות שמתו או נגנבו או אבדו אינו חייב באחריותו מגילה ח:א איזו היא נדבה האומר הרי זו עולה ומה בין נדרים לנדבות נדרים מתו או נגנבו או אבדו חייב באחריותו נדבות שמתו או נגנבו או אבדו אינו חייב באחריותו מנהי מילי דתנו רבנן (ויקרא א, ד) ונרצה לו לכפר עליו ר' שמעון אומר את שעליו חייב באחריותו ואת שאינו עליו אינו חייב באחריותו	מפתח
מי שצרעתו תלויה בגופו הוא דטעון שילוח ושאין צרעתו תלויה בגופו אין טעון שילוח מגילה ח:ב אמר רבא מהכא (ויקרא יג, מה) והצרוע אשר בו הנגע מי שצרעתו תלויה בגופו יצא זה שאין צרעתו תלויה בגופו אלא בימים אמר ליה אביי אלא מעתה (ויקרא יג, מו) כל ימי אשר הנגע בו יטמא מי שצרעתו תלויה בגופו הוא דטעון שילוח ושאין צרעתו תלויה בגופו אין טעון שילוח וכי תימא הכי נמי והא קתני אין בין מצורע מוסגר למצורע מוחלט אלא פריעה ופרימה	מפתח
מי שצרעתו תלויה ברפואות יצא זה שאין צרעתו תלויה ברפואות אלא בימים מגילה ח:ב מ"ט לא דקתני אין בין טהור מתוך הסגר לטהור מתוך החלט אלא תגלחת וצפרים אמר אביי אמר קרא (ויקרא יד, ג) ויצא הכהן אל מחוץ למחנה והנה נרפא נגע הצרעת מי שצרעתו תלויה ברפואות יצא זה שאין צרעתו תלויה ברפואות אלא בימים	מפתח
תפילין ומזוזות אין לתרגם מגילה ט:א מאי איריא מקרא שכתבו תרגום שכתבו מקרא אפילו מקרא שכתבו תרגום שכתבו תרגום נמי דהא קתני עד שיכתבנו אשורית על הספר בדיו אלא לא קשיא הא רבנן הא רשב"ג אי רשב"ג הא איכא יונית אלא לא קשיא כאן בספרים כאן בתפילין ומזוזות תפילין ומזוזות מ"ט משום דכתיב בהו (דברים ו, ו) והיו בהוייתן יהו מאי תרגום שכתבו מקרא איכא	מפתח

שפה ארמית בתורה	מפתח
בשלמא תורה איכא (בראשית לא, מז) יגר שהדותא אלא הכא מאי תרגום איכא אלא לא קשיא כאן במגילה כאן בספרים מגילה מ"ט דכתיב בה ככתבם וכלשונם מאי תרגום שכתבו מקרא איכא אמר רב פפא (אסתר א, ב) ונשמע פתגם המלך	מגילה ט:א
חכמים שינו בתורה וכתב לצעירת הרגלים שלא יאמר תלמי המלך שחקו בי היהודים והטילו שם אשתי בתורה	מפתח
(ויקרא יא, ו) את הארנבת מפני שאשתו של תלמי ארנבת שמה שלא יאמר שחקו בי היהודים והטילו שם אשתי בתורה	מגילה ט:ב
אע"פ שאין לו חומה עכשיו והיה לו קודם לכן נחשב למוקף	מפתח
דתניא ר' אלעזר בר' יוסי אמר (ויקרא כה, ל) אשר לוא חומה אע"פ שאין לו עכשיו והיה לו קודם לכן	מגילה י:ב
כל כלה שהיא צנועה בבית חמיה זוכה ויוצאין ממנה מלכים ונביאים	מפתח
אמר רבי יונתן כל כלה שהיא צנועה בבית חמיה זוכה ויוצאין ממנה מלכים ונביאים מנלן מתמר דכתיב (בראשית לח, טו) ויראה יהודה ויחשבה לזונה כי כסתה פניה משום דכסתה פניה ויחשבה לזונה אלא משום דכסתה פניה בבית חמיה ולא הוה ידע לה זכתה ויצאו ממנה מלכים ונביאים מלכים	מגילה י:ב
מסורת בידינו מאבותינו אמוץ ואמציה אחים היו וכתוב	מפתח
דא"ר לוי מסורת בידינו מאבותינו אמוץ ואמציה אחים היו וכתוב (ישעיהו א, א) חזון ישעיהו בן אמוץ	מגילה י:ב
תחת הנעצוץ תחת המן הרשע שעשה עצמו ע"ז	מפתח
(ישעיהו נה, יג) תחת הנעצוץ יעלה ברוש ותחת הסרפד יעלה הדס תחת הנעצוץ תחת המן הרשע שעשה עצמו ע"ז דכתיב (ישעיהו ז, יט) ובכל הנעצוצים ובכל הנהלולים יעלה ברוש זה מרדכי שנקרא ראש לכל הבשמים שנאמר (שמות ל, כג) ואתה קח לך בשמים ראש מר דרור ומתרגמין מרי דכי	מגילה י:ב
תחת הסרפד תחת ושתי הרשעה בת בנו של נבוכדנצר הרשע ששרף רפידת בית ה' דכתיב	מפתח
תחת הסרפד תחת ושתי הרשעה בת בנו של נבוכדנצר הרשע ששרף רפידת בית ה' דכתיב (שיר השירים ג, ז) רפידתו זהב יעלה הדס זו אסתר הצדקת שנקראת הדסה שנאמר (אסתר ב, ז) ויהי אומן את הדסה והיה לה' לשם זו מקרא מגילה לאות עולם לא יכרת אלו ימי פורים	מגילה י:ב
אמר הקב"ה מעשה ידי טובעין בים ואתם אומרים שירה	מפתח
וא"ר יוחנן מפני מה לא נאמר כי טוב בהודאה זו לפי שאין הקב"ה שמח במפלתן של רשעים ואמר רבי יוחנן מאי דכתיב (שמות יד, ב) ולא קרב זה אל זה כל הלילה בקשו מלאכי השרת לומר שירה אמר הקב"ה מעשה ידי טובעין בים ואתם אומרים שירה	מגילה י:ב
אימתי ראו כל אפסי ארץ את ישועת אלהינו בימי מרדכי ואסתר	מפתח
(תהלים צח, ג) זכר חסדו ואמונתו לבית ישראל ראו כל אפסי ארץ את ישועת אלהינו אימתי ראו כל אפסי ארץ את ישועת אלהינו בימי מרדכי ואסתר	מגילה יא:א
ארי נוהם זה נבוכדנצר הרשע דכתיב ביה	מפתח
(משלי כח, טו) ארי נוהם ודוב שוקק מושל רשע על עם דל ארי נוהם זה נבוכדנצר הרשע דכתיב ביה (ירמיהו ד, ז) עלה אריה מסובכו	מגילה יא:א
ואין מך אלא עני שנאמר	מפתח
ואין מך אלא עני שנאמר (ויקרא כז, ח) ואם מך הוא מערכך	מגילה יא:א
אין מקרה אלא הקב"ה שנאמר	מפתח
ואין מקרה אלא הקב"ה שנאמר (תהלים קד, ג) המקרה במים עליותיו	מגילה יא:א
לא מאסתים בימי יוונים ולא געלתים בימי נבוכדנצר לכלותם בימי בריתי אתם בימי פרסיים	מפתח
ושמואל אמר (ויקרא כו, מד) לא מאסתים ולא געלתים לכלותם לא מאסתים בימי יוונים ולא געלתים בימי נבוכדנצר לכלותם בימי המן להפר בריתי אתם בימי פרסיים כי אני ה' אלהיהם בימי גוג ומגוג	מגילה יא:א

אחשורוש הכל נעשו רשין בימיו ורבי חנינא אמר שהכל נעשו רשין בימיו שנאמר (אסתר י, א) וישם המלך אחשורוש מס הוא אחשורוש הוא ברשעו מתחילתו ועד סופו (בראשית לו, מג) הוא עשו הוא ברשעו מתחילתו ועד סופו (במדבר כו, ט) הוא דתן ואבירם הן ברשען מתחילתן ועד סופן	מפתח מגילה יא:א
שלשה מלכו בכיפה ואלו הן אחאב ואחשורוש ונבוכדנצר אחאב שלשה מלכו בכיפה ואלו הן אחאב ואחשורוש ונבוכדנצר אחאב דכתיב (מלכים א י, ט) חי ה' אלהיך אם יש גוי וממלכה אשר לא שלח אדוני שם לבקשך וגו' ואי לא דהוה מליך עליהו היכי מצי משבע להו נבוכדנצר דכתיב (ירמיהו כז, ח) והיה הגוי והממלכה אשר לא יתן את צוארו בעול מלך בבל אחשורוש הא דאמר	מפתח מגילה יא:א
ולמה נקרא שמה הדסה על שם הצדיקים שנקראו הדסים וצדיקים נקראים הדסים ויהי אומן את הדסה קרי לה הדסה וקרי לה אסתר תניא ר"מ אומר אסתר שמה ולמה נקרא שמה הדסה על שם הצדיקים שנקראו הדסים וכן הוא אומר (זכריה א, ח) והוא עומד בין ההדסים	מפתח מגילה יא:א
מתוך סימנין שמסרה רחל ללאה לא הוה ידע עד השתא לפיכך זכתה ויצא ממנה שאול (בראשית כט, כה) ויהי בבקר והנה היא לאה מכלל דעד השתא לאו לאה היא אלא מתוך סימנין שמסרה רחל ללאה לא הוה ידע עד השתא לפיכך זכתה ויצא ממנה שאול	מפתח מגילה יג:ב
כשהקב"ה פוסק גדולה לאדם פוסק לבניו ולבני בניו עד סוף כל הדורות שנאמר כשהקב"ה פוסק גדולה לאדם פוסק לבניו ולבני בניו עד סוף כל הדורות שנאמר (איוב לו, ז) ויושיבם לנצח ויגבהו	מפתח מגילה יג:ב
אם הגיס דעתו הקב"ה משפילו שנאמר אם הגיס דעתו הקב"ה משפילו שנאמר (איוב לו, ח) ואם אסורים בזקים	מפתח מגילה יג:ב
אין הקב"ה מכה את ישראל אא"כ בורא להם רפואה תחילה שנאמר דאמר ר"ל אין הקב"ה מכה את ישראל אא"כ בורא להם רפואה תחילה שנאמר (הושע ז, א) כרפאי לישראל ונגלה עון אפרים	מפתח מגילה יג:ב
לשרה היתה רוח הקדש ולמה נקרא שמה יסכה שסכתה ברוח הקדש שנאמר (בראשית כא, יב) כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקולה	מפתח מגילה יד:א
אחות אהרן ולא אחות משה מרים דכתיב (שמות טו, כ) ותקח מרים הנביאה אחות אהרן ולא אחות משה	מפתח מגילה יד:א
מרים חתנה לדעת מה יהא בסוף נבואתה (שמות ב, ד) ותתצב אחותו מרחוק לדעה לדעת מה יהא בסוף נבואתה	מפתח מגילה יד:א
מאי אשת לפידות שהיתה עושה פתילות למקדש דבורה דכתיב (שופטים ד, ד) ודבורה אשה נביאה אשת לפידות מאי אשת לפידות שהיתה עושה פתילות למקדש	מפתח מגילה יד:א
מה תמר זה אין לו אלא לב אחד אף ישראל שבאותו הדור לא היה להם אלא לב אחד לאביהן שבשמים (שופטים ד, ה) והיא יושבת תחת תומר מאי שנא תחת תומר אמר ר' שמעון בן אבשלום משום יחוד דבר אחר מה תמר זה אין לו אלא לב אחד אף ישראל שבאותו הדור לא היה להם אלא לב אחד לאביהן שבשמים	מפתח מגילה יד:א

דוד ושלמה שנמשחו בקרן נמשכה מלכותן שאול ויהוא שנמשחו בפך לא נמשכה מלכותן חנה דכתיב (שמואל א ב, א) ותתפלל חנה ותאמר עלץ לבי בה' רמה קרני בה' רמה קרני ולא רמה פכי דוד ושלמה שנמשחו בקרן נמשכה מלכותן שאול ויהוא שנמשחו בפך לא נמשכה מלכותן	מפתח מגילה יד:א
אין צייר כאלהינו אדם צר צורה על גבי הכותל ואינו יכול להטיל בה רוח ונשמה קרבים ובני מעים שמואל א ב, ב) ואין צור כאלהינו אין צייר כאלהינו אדם צר צורה על גבי הכותל ואינו יכול להטיל בה רוח ונשמה קרבים ובני מעים אבל הקב"ה צר צורה בתוך צורה ומטיל בה רוח ונשמה קרבים ובני מעים	מפתח מגילה יד:א
אביגיל על עסקי הדם הבא מן הסתרים שאלה את דוד אביגיל דכתיב (שמואל א כה, ב) והיה היא רוכבת על החמור ויורדת בסתר ההר בסתר ההר מן ההר מיבעי ליה אמר רבה בר שמואל על עסקי דם הבא מן הסתרים נטלה דם והראתה לו אמר לה וכי מראין דם בלילה אמרה לו וכי דנין דיני נפשות בלילה	מפתח מגילה יד:א
אסתר אמרה למרדכי עד עכשיו באונס ועכשיו ברצון כשם שאבדתי מבית אבא כך אובד ממך עד אשר לא כדת אמר רבי אבא שלא כדת היה שבכל יום ויום עד עכשיו באונס ועכשיו ברצון וכאשר אבדתי אבדתי כשם שאבדתי מבית אבא כך אובד ממך ויעבור מרדכי אמר רב שהעביר יום ראשון של פסח בתענית	מפתח מגילה טו:א
אל תהי קללת הדיוט קלה בעיניך שהרי אבימלך קלל את שרה אל תהי קללת הדיוט קלה בעיניך שהרי אבימלך קלל את שרה (בראשית כ, טז) הנה הוא לך כסות עינים ונתקיים בזרעה (בראשית כז, א) ויהי כי זקן יצחק ותכהין עיניו	מפתח מגילה טו:א
עתיד הקב"ה להיות עטרה בראש כל צדיק וצדיק עתיד הקב"ה להיות עטרה בראש כל צדיק וצדיק שנאמר (ישעיהו כח, ה) ביום ההוא יהיה ה' צבאות לעטרת צבי	מפתח מגילה טו:ב
כשהגיעה אסתר לבית הצלמים (ע"ז) נסתלקה ממנה שכינה א"ר לוי כיון שהגיעה לבית הצלמים נסתלקה הימנה שכינה אמרה (תהלים כב, ב) אלי אלי למה עזבתני שמא אתה דן על שוגג כמזיד ועל אונס כרצון או שמא על שקראתיו כלב שנאמר (תהלים כב, כא) הצילה מחרב נפשי מיד כלב יחידתי חזרה וקראתו אריה שנאמר (תהלים כב, כב) הושיעני מפי אריה	מפתח מגילה טו:ב
מה ראתה אסתר שזימנה את המן יבא המלך והמן אל המשתה ת"ר מה ראתה אסתר שזימנה את המן ר"א אומר פחים טמנה לו שנאמר (תהלים סט, כג) יהי שלחנם לפניך לפח ר' יהושע אומר מבית אביה למדה שנאמר (משלי כה, כא) אם רעב שונאך האכילהו לחם וגו' ר"מ אומר כדי שלא יטול עצה וימרוד ר' יהודה אומר כדי שלא יכירו בה שהיא יהודית	מפתח מגילה טו:ב
אומה זו משולה לעפר ומשולה לכוכבים כשהן יורדין יורדין עד עפר וכשהן עולין עולין עד לכוכבים אסתר ו, יג) כי נפל תפול לפניו דרש ר' יהודה בר אלעאי שתי נפילות הללו למה אמרו לו אומה זו משולה לעפר ומשולה לכוכבים כשהן יורדין יורדין עד עפר וכשהן עולין עולין עד לכוכבים	מפתח מגילה טז:א
יוסף בכה על שני מקדשים שעתידין להיות בחלקו של בנימין ועתידין ליחרב אמר רבי בנימין בר יפת רמז רמז לו שעתיד בן לצאת ממנו שיצא מלפני המלך בחמשה לבושי מלכות שנאמר ומרדכי יצא בלבוש מלכות תכלת וגו' (בראשית מה, יד) ויפול על צוארי בנימין אחיו כמה צוארין הוו ליה לבנימין אמר רבי אלעזר בכה על שני מקדשים שעתידין להיות בחלקו של בנימין ועתידין ליחרב ובנימין בכה על צואריו בכה על משכן שילה שעתיד להיות בחלקו של יוסף ועתיד ליחרב	מפתח מגילה טז:ב
כשם שאין בלבי על בנימין אחי שלא היה במכירתו כך אין בלבי עליכם בראשית מה, יב) והנה עיניכם רואות ועיני אחי בנימין אמר רבי אלעזר אמר להם כשם שאין בלבי על בנימין אחי שלא היה במכירתו כך אין בלבי עליכם כי פי המדבר אליכם כפי כן לבי	מפתח מגילה טז:ב

ומה עשרה נרות לא יכלו לכבות נר אחד נר אחד היאך יכול לכבות עשרה נרות בראשית נ, כא) וינחם אותם וידבר על לבם אמר רבי בנימין בר יפת אמר רבי אלעזר מלמד שאמר להם דברים שמתקבלין על הלב ומה עשרה נרות לא יכלו לכבות נר אחד נר אחד היאך יכול לכבות עשרה נרות	מפתח מגילה ז:ב
לפי רב יהודה אורה זו תורה ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר אמר רב יהודה אורה זו תורה וכן הוא אומר (משלי ו, כג) כי נר מצוה ותורה אור	מפתח מגילה ז:ב
ששון זו מילה וכן הוא אומר דברים טז, יד) ושמחת בחגך ששון זו מילה וכן הוא אומר (תהלים קיט, קסב) שש אנכי על אמרתך ויקר אלו תפלין	מפתח מגילה ז:ב
ויקר אלו תפלין וכן הוא אומר ויקר אלו תפלין וכן הוא אומר (דברים כח, י) וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך	מפתח מגילה ז:ב
חלק מן הסנהדרין פרשו לא הסכימו עם מרדכי כי מרדכי היהודי משנה למלך אחשורוש וגדול ליהודים ורצוי לרוב אחיו לרוב אחיו ולא לכל אחיו מלמד שפירשו ממנו מקצת סנהדרין	מפתח מגילה ז:ב
ומה ראו לומר תשובה אחר בינה דכתיב ומה ראו לומר תשובה אחר בינה דכתיב (ישעיהו ו, י) ולבבו יבין ושב ורפא לו אי הכי לימא רפואה בתרה דתשובה	מפתח מגילה ז:ב
ומה ראו לומר רפואה אחר סליחה לא ס"ד דכתיב (ישעיהו נה, ז) וישוב אל ה' וירחמהו ואל אלהינו כי ירבה לסלוח ומאי חזית דסמכת אהא סמוך אהא כתב קרא אחרינא (תהלים קג, ג) הסולח לכל עוניכי הרופא לכל תחלואיכי הגואל משחת חייכי למימרא דגאולה ורפואה בתר סליחה היא והכתיב ושב ורפא לו ההוא לאו רפואה דתחלואים היא אלא רפואה דסליחה היא	מפתח מגילה ז:ב
ומה ראו לומר ברכת השנים בתשיעית אמר רבי אלכסנדר כנגד מפקיעי שערים דכתיב ומה ראו לומר ברכת השנים בתשיעית אמר רבי אלכסנדר כנגד מפקיעי שערים דכתיב (תהלים י, טו) שבור זרוע רשע ודוד כי אמרה בתשיעית אמרה	מפתח מגילה ז:ב
ומה ראו לומר קיבוץ גליות לאחר ברכת השנים דכתיב ומה ראו לומר קיבוץ גליות לאחר ברכת השנים דכתיב (יחזקאל לו, ח) ואתם הרי ישראל ענפכם תתנו ופריכם תשאו לעמי ישראל כי קרבו לבוא	מפתח מגילה ז:ב
וכיון שנתקבצו גליות נעשה דין ברשעים שנאמר וכיון שנתקבצו גליות נעשה דין ברשעים שנאמר (ישעיהו א, כה) ואשיבה ידי עליך ואצרוף כבור סיגך וכתוב (ישעיהו א, כו) ואשיבה ידך כפשוטך כבראשונה וכיון שנעשה דין מן הרשעים כלו הפושעים וכולל זדים עמהם שנאמר (ישעיהו א, כח) ושבר פושעים וחטאים יחדיו	מפתח מגילה ז:ב
וכיון שכלו הפושעים מתרוממת קרן צדיקים דכתיב וכיון שכלו הפושעים מתרוממת קרן צדיקים דכתיב (תהלים עה, יא) וכל קרני רשעים אגדע תרוממנה קרנות צדיק	מפתח מגילה ז:ב
והיכן מתרוממת קרנם בירושלים שנאמר והיכן מתרוממת קרנם בירושלים שנאמר (תהלים קכב, ו) שאלו שלום ירושלם ישליו אוהביך	מפתח מגילה ז:ב

וכיון שנבנית ירושלים בא דוד שנאמר וכיון שנבנית ירושלים בא דוד שנאמר (הושע ג, ה) אחר ישובו בני ישראל ובקשו את ה' אלהיהם ואת דוד מלכם	מפתח מגילה יח:ב
וכיון שבא דוד באתה תפלה שנאמר וכיון שבא דוד באתה תפלה שנאמר (ישעיהו נ, ז) והביאותים אל הר קדשי ושמחתים בבית תפלתי	מפתח מגילה יח:א
כיון שבאת עבודה באתה תודה שנאמר כיון שבאת עבודה באתה תודה שנאמר (תהלים נ, כג) זובח תודה יכבדני	מפתח מגילה יח:א
ומה ראו לומר ברכת כהנים אחר הודאה דכתיב ומה ראו לומר ברכת כהנים אחר הודאה דכתיב (ויקרא ט, כב) וישא אהרן את ידיו אל העם ויברכם וירד מעשות החטאת והעולה והשלמים	מפתח מגילה יח:א
מה ראו לומר שים שלום אחר ברכת כהנים דכתיב ומה ראו לומר שים שלום אחר ברכת כהנים דכתיב (במדבר י, כז) ושמו את שמי על בני ישראל ואני אברכם ברכה דהקב"ה שלום שנאמר (תהלים כט, יא) השם יברך את עמו בשלום	מפתח מגילה יח:א
למי נאה למלל גבורות ה' למי שיכול להשמיע כל תהלתו מאי דכתיב (תהלים קו, ב) מי ימלל גבורות ה' ישמיע כל תהלתו למי נאה למלל גבורות ה' למי שיכול להשמיע כל תהלתו	מפתח מגילה יח:א
פרוז בן יומו נקרא פרוז אמר רבא מנא אמינא לה דכתיב (אסתר ט, יט) על כן היהודים הפרזים היושבים בערי הפרזות מכדי כתיב היהודים הפרזים למה לי למיכתב היושבים בערי הפרזות הא קמ"ל דפרוז בן יומו נקרא פרוז אשכחן פרוז מוקף מנא לן סברא הוא מדפרוז בן יומו קרוי פרוז מוקף בן יומו קרוי מוקף	מפתח מגילה יח:א
אלמלי נשתייר במערה שעמד בה משה ואליהו כמלא נקב מחט סדקית לא היו יכולין לעמוד מפני האורה שנאמר א"ר יוחנן אלמלי נשתייר במערה שעמד בה משה ואליהו כמלא נקב מחט סדקית לא היו יכולין לעמוד מפני האורה שנאמר (שמות לג, כ) כי לא יראני האדם וחי	מפתח מגילה יח:ב
הראהו הקב"ה למשה דקדוקי תורה ודקדוקי סופרים ומה שהסופרים עתידין לחדש ומאי ניהו מקרא מגילה א"ר יוחנן מאי דכתיב (דברים ט, י) ועליהם ככל הדברים אשר דבר ה' עמכם בהר מלמד שהראהו הקב"ה למשה דקדוקי תורה ודקדוקי סופרים ומה שהסופרים עתידין לחדש ומאי ניהו מקרא מגילה	מפתח מגילה יח:ב
הקורא את שמע צריך שישמיע לאזנו שנאמר דתנאי ר' יהודה אומר משום ר"א בן עזריה הקורא את שמע צריך שישמיע לאזנו שנאמר (דברים ו, ד) שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד השמע לאזניך מה שאתה מוציא מפיו ר"מ אומר (דברים ו, ו) אשר אנכי מצוך היום על לבבך אחר כוונת הלב הן הן הדברים	מפתח מגילה כ:א
אין קורין את המגילה עד שתנץ החמה וכולן שעשו משעלה עמוד השחר כשר אין קורין את המגילה ולא מלין ולא טובלין ולא מזין וכן שומרת יום כנגד יום לא תטבול עד שתנץ החמה וכולן שעשו משעלה עמוד השחר כשר:גמ' מגלן דאמר קרא (אסתר ט, כח) והימים האלה נזכרים ונעשים ביום אין בלילה לא	מפתח מגילה כ:א
ולא מלין וכו':דכתיב ולא מלין וכו':דכתיב (ויקרא יב, ג) וביום השמיני ימול	מפתח מגילה כ:א

מפתח מגילה כ:א	אין מזין עד שתנן החמה וכולן שעשו משעלה עמוד השחר כשר לא מזין וכו': דכתיב (במדבר יט, יט) והזה הטהור על הטמא [וגו'] ביום השביעי ואיתקש טבילה להזיה	
מפתח מגילה כ:ב	כל היום כשר לקריאת מגילה קריאת הלל ונטילת לולב מגילת דאמר קרא והימים האלה נזכרים ונעשים לקריאת ההלל דכתיב (תהלים קיג, ג) ממזרח שמש עד מבואו (רבי יוסי) אומר (תהלים קיח, כד) זה היום עשה ה' ולנטילת לולב דכתיב (ויקרא כג, מ) ולקחתם לכם ביום הראשון	
מפתח מגילה כ:ב	כל היום כשר לתקיעת שופר דכתיב ולתקיעת שופר דכתיב (במדבר כט, א) יום תרועה יהיה לכם ולמוספין דכתיב (ויקרא כג, לז) דבר יום ביומו	
מפתח מגילה כ:ב	בכפרת דברים הכתוב מדבר וכפרה ביממא הוא דכתיב דתניא גבי יוה"כ (ויקרא טז, ו) וכפר בעדו ובעד ביתו בכפרת דברים הכתוב מדבר וכפרה ביממא הוא דכתיב (ויקרא טז, ל) ביום הזה יכפר עליכם	
מפתח מגילה כא:א	כל היום כשר לטהרת מצורע ולטהרת מצורע: דכתיב (ויקרא יד, ב) זאת תהיה תורת המצורע ביום טהרתו	
מפתח מגילה כא:א	רבי יוחנן אמר אין ישיבה אלא לשון עכבה שנאמר רבי יוחנן אמר אין ישיבה אלא לשון עכבה שנאמר (דברים א, מו) ותשבו בקדש ימים רבים	
מפתח מגילה כא:ב	פרשת ראש חודש כיצד קורין אותה פרשת ראש חודש כיצד קורין אותה (במדבר כח, ב) צו את בני ישראל ואמרת אליהם את קרבני לחמי	
מפתח מגילה כב:ב	מותר להשתחוות על אבנים של בית המקדש ורב לא נפל על אנפיה מ"ט רב לא נפל על אנפיה רצפה של אבנים היתה ותניא (ויקרא כג, א) ואבן משכית לא תתנו בארצכם להשתחוות עליה עליו אי אתה משתחוה בארצכם אבל אתה משתחוה על אבנים של בית המקדש	
מפתח מגילה כב:ב	קידה על אפים כריעה על ברכים השתחואה זו פישוט ידים רגלים תנו רבנן קידה על אפים שנאמר (מלכים א, לא) ותקד בת שבע אפים ארץ כריעה על ברכים וכן הוא אומר (מלכים א, ח, נד) מכרוע על ברכיו השתחואה זו פישוט ידים ורגלים שנאמר (בראשית לז, י) הבוא נבוא אני ואמך ואחיך להשתחוות לך ארצה	
מפתח מגילה כו:א	זכה בנימין ונעשה אושפיזן לשכינה ומה היה בחלקו של בנימין אולם והיכל ובית קדשי הקדשים ורצועה היתה יוצאת מחלקו של יהודה ונכנסת בחלקו של בנימין ובה מזבח בנוי והיה בנימין הצדיק מצטער עליה בכל יום לבולעה שנאמר (דברים לג, יב) חופף עליו כל היום לפיכך זכה בנימין ונעשה אושפיזן לשכינה	
מפתח מגילה כו:ב	ספר תורה שבלה גונזין אותו אצל תלמיד חכם ואפילו שונה הלכות אמר רב אחא בר יעקב ובכלי חרס שנאמר ספר תורה שבלה גונזין אותו אצל תלמיד חכם ואפילו שונה הלכות אמר רב אחא בר יעקב ובכלי חרס שנאמר (ירמיהו לב, יד) ונתתם בכלי חרס למען יעמדו ימים רבים	
מפתח מגילה כז:א	מוכרין ס"ת לישא אשה אין מוכרין ס"ת אלא ללמוד תורה ולישא אשה ש"מ תורה בתורה שפיר דמי דלמא שאני תלמוד שהלמוד מביא לידי מעשה אשה נמי (ישעיהו מה, יח) לא תהו בראה לשבת יצרה	
מפתח מגילה כח:א	כל המעביר על מדותיו מעבירין לו על כל פשעיו כל המעביר על מדותיו מעבירין ממנו כל פשעיו שנאמר (מיכה ז, יח) נושא עון ועובר על פשע למי נושא עון למי שעובר על פשע	

אל תהי קללת הדיוט קלה בעיניך לעולם אל תהי קללת הדיוט קלה בעיניך שהרי אבימלך קלל את שרה ונתקיים בזרעה שנאמר (בראשית כ, טז) הנה הוא לך כסות עינים אל תקרי כסות אלא כסיית עינים	מפתח מגילה כ:א
עיני יצחק כהו משום שהסתכל בעשו הרשע ר"א אמר עיניו כהות שנאמר (בראשית כז, א) ויהי כי זקן יצחק ותכהין עיניו מראות משום דאסתכל בעשו הרשע והא גרמא ליה	מפתח מגילה כ:א
בית הכנסת שחרב - קדושתן אף כשהן שוממין ועוד א"ר יהודה בית הכנסת שחרב אין מספידין בתוכו ואין מפשילין בתוכו חבלים ואין פורשין לתוכו מצודות ואין שוטחין על גגו פירות ואין עושין אותו קפנדריא שנאמר (ויקרא כו, לא) והשמותי את מקדשכם קדושתן אף כשהן שוממין עלו בו עשבים לא יתלוש מפני עגמת נפש	מפתח מגילה כ:א
ישראל אף כשהן עתידין ליגאל שכינה עמהן אף כשהן עתידין ליגאל שכינה עמהן שנאמר (דברים ל, ג) ושב ה' אלהיך את שבותך והשיב לא נאמר אלא ושב מלמד שהקב"ה שב עמהן מבין הגלויות בבבל	מפתח מגילה כ:א
בתי כנסיות ובתי מדרשות שבבבל נקראים מקדש מעט (יחזקאל יא, טז) ואהי להם למקדש מעט אמר רבי יצחק אלו בתי כנסיות ובתי מדרשות שבבבל ור"א אמר זה בית רבינו שבבבל	מפתח מגילה כ:א
בתי כנסיות ובתי מדרשות נקראו מעון דרש רבא מאי דכתיב (תהלים צ, א) השם מעון אתה היית לנו אלו בתי כנסיות ובתי מדרשות	מפתח מגילה כ:א
הנכנס לבהכ"נ להתפלל מותר לעשותו קפנדריא מאי קפנדריא אמר רבא קפנדריא כשמה מאי כשמה כמאן דאמר אדמקיפנא אדרי איעול בהא א"ר אבהו אם היה שביל מעיקרא מותר אר"נ בר יצחק הנכנס ע"מ שלא לעשות קפנדריא מותר לעשותו קפנדריא וא"ר חלבו אמר ר"ה הנכנס לבהכ"נ להתפלל מותר לעשותו קפנדריא שנא' (יחזקאל מו, ט) ובבא עם הארץ לפני ה' במועדים	מפתח מגילה כ:א
חדש והבא קרבן מתרומה חדשה תנן התם באחד באדר משמיעין על השקלים ועל הכלאים בשלמא על הכלאים דזמן זריעה היא אלא על השקלים מנלן אמר ר' טבי אמר רבי יאשיה דאמר קרא (במדבר כח, יד) זאת עולת חודש בחדשו אמרה תורה חדש והבא קרבן מתרומה חדשה וכיון דבניסן בעי אקרובי מתרומה חדשה קדמינן וקרינן באחד באדר	מפתח מגילה כ:ב
מאי פרשת שקלים מאי פרשת שקלים רב אמר (במדבר כח, ב) צו את בני ישראל ואמרת אליהם את קרבני לחמי ושמואל אמר (שמות ל, יב) כי תשא	מפתח מגילה כ:ב
אלמלא מעמדות לא נתקיימו שמים וארץ א"ר אמי אלמלא מעמדות לא נתקיימו שמים וארץ שנאמר (ירמיהו לג, כה) אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמת	מפתח מגילה לא:ב
אמר אברהם לפני הקב"ה רבש"ע שמא ח"ו ישראל חוטאים לפניך ואתה עושה להם כדור המבול וכדור הפלגה וכתיב (בראשית טו, ב) ויאמר ה' אלהים במה אדע כי אירשנה אמר אברהם לפני הקב"ה רבש"ע שמא ח"ו ישראל חוטאים לפניך ואתה עושה להם כדור המבול	מפתח מגילה לא:ב
לפי רבי אסי אין מפסיקין בקריאת התורה בדבר רע בתעניות ברכות וקללות ואין מפסיקין בקללות: מה"מ אמר ר' חייא בר גמדיא אמר רבי אסי דאמר קרא (משלי ג, יא) מוסר ה' בני אל תמאס ריש לקיש אמר לפי שאין אומרים ברכה על הפורענות	מפתח מגילה לא:ב

מותר להשתמש בבת קול אמר ר' יוחנן מניין שמשמשין בבת קול שנאמר (ישעיהו ל, כא) ואזניך תשמענה דבר מאחריך לאמר והני מילי דשמע קל גברא במתא וקל איתתא בדברא	מפתח מגילה לב:א
כל הקורא בלא נעימה ושונה בלא זמרה עליו הכתוב אומר כל הקורא בלא נעימה ושונה בלא זמרה עליו הכתוב אומר (יחזקאל כ, כה) וגם אני נתתי להם חוקים לא טובים	מפתח מגילה לב:א
בזמן שאתה משמט קרקע אתה משמט כספים ובזמן שאי אתה משמט קרקע אי אתה משמט כספים אמר אביי בשביעית בזמן הזה ורבי היא דתניא רבי אומר (דברים טו, ב) וזה דבר השמטה שמוט בשתי שמיטות הכתוב מדבר אחת שמיטת קרקע ואחת שמיטת כספים בזמן שאתה משמט קרקע אתה משמט כספים ובזמן שאי אתה משמט קרקע אי אתה משמט כספים	מפתח מועד קטן ג:ב
אבות אסר רחמנא תולדות לא אסר רחמנא רבא אמר אפילו תימא רבנן אבות אסר רחמנא תולדות לא אסר רחמנא דכתיב (ויקרא כה, ד) ובשנה השביעית שבת שבתון יהיה לארץ שדך לא תזרע מכדי זמירה בכלל זריעה ובצירה בכלל קצירה	מפתח מועד קטן ג:א
תשמטנה מלקשקש ונטשתה מלסקל וקשקוש בשביעית מי שרי והא כתיב (שמות כג, יא) והשביעית תשמטנה ונטשתה מלקשקש ונטשתה מלסקל	מפתח מועד קטן ג:א
בחריש וקציר של ערב שביעית הכתוב מדבר הרוצה לבטל יבוא ויבטל והני הלכתא נינהו קראי נינהו דתנן (שמות לד, כא) בחריש ובקציר תשבות ר' עקיבא אומר אין צריך לומר חריש וקציר של שביעית שהרי כבר נאמר (ויקרא כה, ד) שדך לא תזרע וכרמך לא תזמור אלא חריש של ערב שביעית	מפתח מועד קטן ג:א
רמז לציון קברות מן התורה אמר ר"ש בן פזי רמז לציון קברות מן התורה מנין תלמוד לומר (יחזקאל לט, טו) וראה עצם אדם ובנה אצלו ציון	מפתח מועד קטן ה:א
לערל אסור להכנס לבית המקדש מדברי סופרים דאמר רב חסדא דבר זה מתורת משה רבינו לא למדנו מדברי יחזקאל בן בוזי למדנו (יחזקאל מד, ט) כל בן נכר ערל לב וערל בשר לא יבא אל מקדשי (לשרתני) מקמי דליתי יחזקאל מאן אמר אלא גמרא גמירי לה ואתא יחזקאל ואסמכה אקרא הכא נמי גמרא גמירי לה ואתא יחזקאל ואסמכה אקרא	מפתח מועד קטן ה:א
לפי אביי הטמא צריך שיכריז שהוא טמא כדי שאחרים ידעו ויתרחקו משום שנאמר לכדתניא וטמא טמא יקרא צריך להודיע צערו לרבים ורבים מבקשין עליו רחמים א"כ לכתוב וטמא יקרא מאי וטמא טמא שמעת מינה תרתי אביי אמר מהכא (ויקרא יט, יד) ולפני עור לא תתן מכשול	מפתח מועד קטן ה:א
לפי רב פפא צריך שיכריז שהוא טמא כדי שאחרים ידעו ויתרחקו רב פפא אמר (ישעיהו נז, יד) ואמר סלו סלו פנו דרך רב חנינא אמר הרימו מכשול מדרך עמי	מפתח מועד קטן ה:א
לפי ר' יהושע בריה דרב אידי צריך שיכריז שהוא טמא כדי שאחרים ידעו ויתרחקו ר' יהושע בריה דרב אידי אמר (שמות יח, כ) והודעת להם את הדרך (אשר) ילכו בה מר זוטרא אמר (ויקרא טו, לא) והזרתם את בני ישראל מטומאתם	מפתח מועד קטן ה:א
לפי רב אשי צריך שיכריז שהוא טמא כדי שאחרים ידעו ויתרחקו משום שנאמר רב אשי אמר (ויקרא יח, ל) ושמרתם את משמרת עשו משמרת למשמרתי	מפתח מועד קטן ה:א

הטמא אסור בתשמיש המיטה מר סבר צוותא דאשתו עדיפא ליה למימרא דמוחלט מותר בתשמיש המטה אין והתניא (ויקרא יד, ח) וישב מחוץ לאהלו שבעת ימים שיהא אסור בתשמיש המטה ואין אהלו אלא אשתו	מפתח מועד קטן ז:ב
יש יום שאתה רואה בו ויש יום שאי אתה רואה בו ר' יוסי בר' יהודה סבר גלי רחמנא בימי ספירו וכ"ש בימי חלוטו ומר סבר מאי דגלי גלי ומאי דלא גלי לא גלי למימרא דבכהן תליא מילתא אין והתניא (ויקרא יג, יד) וביום הראות בו יש יום שאתה רואה בו ויש יום שאי אתה רואה בו מכאן אמרו חתן שנוולד בו נגע נותנין לו ז' ימי המשתה לו ולביתו ולכסותו וכן ברגל נותנין לו שבעת ימי הרגל	מפתח מועד קטן ז:ב
לפי רבא הכהן בודק את הצרעת ביום ולא בלילה ואב"י ההוא מיבעי ליה ביום ולא בלילה ורבא ביום ולא בלילה מנא ליה נפקא ליה (ויקרא יג, יב) מלכל מראה עיני הכהן	מפתח מועד קטן ח:א
אין נושאים נשים במועד אמר רב מנין שאין נושאים נשים במועד שנאמר (דברים טז, יד) ושמחת בחגך בחגך ולא באשתך עולא אמר מפני הטורח רבי יצחק נפחא אמר מפני ביטול פריה ורביה	מפתח מועד קטן ח:ב
אין מערבין שמחה בשמחה ודאין מערבין שמחה בשמחה מנלן דכתיב (מלכים א ח, טה) ויעש שלמה בעת ההיא את החג וכל ישראל עמו קהל גדול מלבוא חמת עד נחל מצרים [לפני ה' אלהינו] שבעת ימים ושבעת ימים ארבעה עשר יום ואם איתא דמערבין שמחה בשמחה איבעי ליה למינטר עד החג ומיעבד שבעה להכא ולהכא	מפתח מועד קטן ט:א
עשירות טופלות אותן בשמן המור בנות ישראל שהגיעו לפירקן ולא הגיעו לשנים עניות טופלות אותן בסיד עשירות טופלות אותן בסולת בנות מלכים בשמן המור שנאמר (אסתר ב, יב) ששה חדשים בשמן המור	מפתח מועד קטן ט:ב
אבל אינו נוהג אבילותו ברגל אמר רב אשי מי קתני הא אסורין דלמא יש מהן אסור ויש מהן מותר אבל אינו נוהג אבילותו ברגל שנאמר (דברים טז, יד) ושמחת בחגך אי אבילות דמעיקרא הוא אתי עשה דרבים ודחי עשה דיחיד ואי אבילות דהשתא הוא לא אתי עשה דיחיד ודחי עשה דרבים	מפתח מועד קטן
סנהדרין שהרגו את הנפש אין טועמין כל אותו היום דתניא ר"ע אומר מנין לסנהדרין (שראו בא') שהרגו את הנפש שאין טועמין כל אותו היום ת"ל (ויקרא יט, כו) לא תאכלו על הדם אלא לעיוני בדיניה ה"נ לעיוני בדיניה א"ל אם כן נמצאת מענה את דינו אתו מצפרא ומעייני בדיניה ועיילי ואכלי ושתו כולי יומא והדר אתו בשקיעת החמה וגמרינן לדיניה וקטלו ליה	מפתח מועד קטן
אבל אסור בתספורת אבל אסור בתספורת מדקאמר להו רחמנא לבני אהרן (ויקרא י, ו) ראשיכם אל תפרעו מכלל דכולי עלמא אסור	מפתח מועד קטן
לאבל אסור להניח תפילין א"ל אב"י דלמא מנודה לשמים שאני דחמיר מצורע מהו בעטיפת הראש ת"ש (ויקרא יג, מה) ועל שפם יעטה מכלל שחייב בעטיפת הראש ש"מ אבל אסור להניח תפילין מדקאמר ליה רחמנא ליחזקאל (יחזקאל כד, יז) פארך חבוש עליך	מפתח מועד קטן
אבל אסור בשאילת שלום אבל אסור בשאילת שלום דקאמר ליה רחמנא ליחזקאל (יחזקאל כד, יז) האנק דום מנודה מהו בשאילת שלום אמר רב יוסף ת"ש ובשאילת שלום שבין אדם לחברו כבני אדם הנזופין למקום	מפתח מועד קטן

בעלי קריין אסורין בלימוד תורה	מפתח
שמע מינה מצורע מהו בדברי תורה ת"ש (דברים ז, ט) והודעתם לבניך ולבני בניך יום אשר עמדת לפני ה' אלהיך בחורב מה להלן באימה וביראה וברתת ובזיעה מכאן אמרו הזבין והמצורעין ובוועלי נדות מותרין לקרות בתורה ובנביאים ובכתובים ולשנות במדרש ובש"ס בהלכות ובאגדות ובעלי קריין אסורין	מועד קטן
אבל אסור בתכבוסת	מפתח
אבל אסור בתכבוסת דכתיב (שמואל ב יד, ב) וישלח יואב תקועה ויקח משם אשה חכמה ויאמר אליה התאבלי נא ולבשי נא בגדי אבל ואל תסוכי שמן והיית כאשה זה ימים רבים מתאבלת על מת	מועד קטן
אבל ומצורע חייבין בקריעה	מפתח
מנודין ומצורעין מה הן בתכבוסת ת"ש מנודין ומצורעין אסורין לספר ולכבס ש"מ אבל חייב בקריעה דקאמר להו רחמנא לבני אהרן (ויקרא י, ו) לא תפרומו מכלל דכ"ע מיחייבי מנודה מהו בקריעה תיקו מצורע מהו בקריעה ת"ש (ויקרא יג, מה) בגדיו יהיו פרומים שיהו מקורעין	מועד קטן
אבל אסור ברחיצה	מפתח
מצורע מהו בעשיית מלאכה תיקו אבל אסור ברחיצה דכתיב (שמואל ב יד, ב) ואל תסוכי שמן ורחיצה בכלל סיכה מנודה מהו ברחיצה אמר רב יוסף ת"ש כשאמרו אסור ברחיצה לא אמרו אלא כל גופו אבל פניו ידיו ורגליו מותר	מועד קטן
אבל אסור בנעילת הסנדל	מפתח
אבל אסור בנעילת הסנדל מדקאמר ליה רחמנא ליחזקאל (יחזקאל כד, יז) ונעליך תשים ברגליך מכלל דכולי עלמא אסור	מועד קטן
אבל אסור בתשמיש המיטה	מפתח
אבל אסור בתשמיש המטה דכתיב (שמואל ב יב, כד) וינחם דוד את בת שבע אשתו ויבא אליה מכלל דמעיקרא אסור	מועד קטן
מצורע אסור בתשמיש המיטה	מפתח
מצורע מהו בתשמיש המטה ת"ש דתניא (ויקרא יד, ח) וישב מחוץ לאהל שיהא כמנודה וכאבל ואסור בתשמיש המטה	מועד קטן
אין אהלו אלא אשתו	מפתח
ואין אהלו אלא אשתו שנא' (דברים ה, ז) לך אמור להם שובו לכם לאהליכם	מועד קטן
שולחים שליח לקרא לאדם לדין תורה	מפתח
אמר רבא מנלן דמשדרין שליחא דבי דינא ומזמנינן ליה לדינא דכתיב (במדבר טז, יב) וישלח משה לקרא לדתן ולאבירם בני אליאב	מועד קטן
קוראים אדם לדין תורה	מפתח
ומנלן דמזמנינן לדינא דכתיב (במדבר טז, טז) ויאמר משה אל קרח אתה וכל עדתך לקמי גברא	מועד קטן
בית דין יכולים להחרים רכוש	מפתח
ומנלן דמפקרינן נכסיה דכתיב (עזרא י, ח) וכל אשר לא יבא לשלשת הימים בעצת השרים והזקנים יחרם כל רכושו והוא יבדל מקהל הגולה	מועד קטן
אין נידוי פחות מל' יום ואין נזיפה פחות מז' ימים	מפתח
ת"ר אין נידוי פחות מל' יום ואין נזיפה פחות מז' ימים ואף על פי שאין ראייה לדבר זכר לדבר שנאמר (במדבר יב, יד) ואביה ירק ירק בפניה הלא תכלם שבעת ימים	מועד קטן

לפי רבי לא ישנה אדם לתלמידיו בשוק	מפתח
א"ל בר קפרא איני מכירך מעולם ידע דנקט מילתא בדעתיה נהג נזיפותא בנפשיה תלתין יומין שוב פעם אחד גזר רבי שלא ישנו לתלמידים בשוק מאי דרש (שיר השירים ז, ב) חמוקי ירכיך כמו חלאים מה ירך בסתר אף דברי תורה בסתר	מועד קטן
כל העוסק בתורה מבפנים תורתו מכרזת עליו מבחוץ	מפתח
חכמות בחוץ תרונה כדרבא דאמר רבא כל העוסק בתורה מבפנים תורתו מכרזת עליו מבחוץ והא כתיב (ישעיהו מט, טז) לא מראש בסתר דברתי ההוא ביומי דכלה	מועד קטן
אמר לו הקב"ה לדוד דוד שירה אתה אומר על מפלתו של שאול אלמלי אתה שאול והוא דוד איבדתי כמה דוד מפני	מפתח
מאי היא (שמואל ב כב, א) וידבר דוד לה' את דברי השירה הזאת ביום הציל ה' אותו מכף כל אויביו ומכף שאול אמר לו הקב"ה לדוד דוד שירה אתה אומר על מפלתו של שאול אלמלי אתה שאול והוא דוד איבדתי כמה דוד מפניו	מועד קטן
וכי כוש שמו והלא שאול שמו אלא מה כושי משונה בעורו אף שאול משונה במעשיו	מפתח
היינו דכתיב (תהלים ז, א) שגיון לדוד אשר שר לה' על דברי כוש בן ימיני וכי כוש שמו והלא שאול שמו אלא מה כושי משונה בעורו אף שאול משונה במעשיו	מועד קטן
מה כושי משונה בעורו אף ישראל משונין במעשיהן מכל האומות	מפתח
כיוצא בדבר אתה אומר (עמוס ט, ז) הלא כבני כושיים אתם לי (בית) ישראל וכי כושיים שמן והלא ישראל שמן אלא מה כושי משונה בעורו אף ישראל משונין במעשיהן מכל האומות	מועד קטן
אם דומה הרב למלאך ה' יבקשו תורה מפיו ואם לאו אל יבקשו תורה מפיו	מפתח
א"ל הכי א"ר יוחנן מאי דכתיב (מלאכי ב, ז) כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו כי מלאך ה' צבאות הוא אם דומה הרב למלאך ה' יבקשו תורה מפיו ואם לאו אל יבקשו תורה מפיו	מועד קטן יז:א
מכה לבנו גדול	מפתח
ויקרא יט, יד ולפני עור לא תתן מכשול דתניא ולפני עור לא תתן מכשול במכה לבנו גדול הכתוב מדבר	מועד קטן יז:א
אב בית דין שסרח אין מנדין אותו	מפתח
אמר רב הונא באושא התקינו אב בית דין שסרח אין מנדין אותו אלא אומר לו (מלכים ב יד, ז) הכבד ושב בביתך חזר וסרח מנדין אותו מפני חילול השם	מועד קטן יז:א
תלמיד חכם שסרח אין מנדין אותו בפרהסיא	מפתח
ופליגא דריש לקיש דאמר ריש לקיש תלמיד חכם שסרח אין מנדין אותו בפרהסיא שנאמר (הושע ד, ה) וכשלת היום וכשל גם נביא עמך לילה כסהו כלילה	מועד קטן יז:א
ברית כרותה לשפתים	מפתח
מנין שברית כרותה לשפתים שנאמר (בראשית כב, ה) ויאמר אברהם אל נערי שבו לכם פה עם החמור ואני והנער נלכה עד כה ונשתחוה ונשובה אליכם ואיסתייעא מלתא דהדור תרוייהו	מועד קטן
פרעה שהיה בימי משה אמגושי היה	מפתח
פרעה שהיה בימי משה אמגושי היה שנאמר (שמות ז, טו) הנה יוצא המימה וגומר	מועד קטן
סתם נזירות שלשים יום	מפתח
והתם מנלן אמר רב מתנה סתם נזירות שלשים יום מאי טעמא אמר קרא (במדבר נ, ה) קדוש יהיה יהיה בגימטריא תלתין	מועד קטן

מפתח אבילות שבעה ימים מנין לאבילות שבעה דכתיב (עמוס ח, י) והפכתי חגיכם לאבל מה חג שבעה אף אבילות שבעה	מועד קטן כ:א
מפתח קריעת הבגד לאבל במעומד קריעה דמעומד מנלן דכתיב (איוב א, כ) ויקם איוב ויקרע את מעילו	מועד קטן כ:ב
מפתח על כל המתים כולן קורע טפח על כל המתים כולן קורע טפח על אביו ועל אמו עד שיגלה את לבו א"ר אבהו מאי קרא (שמואל ב א, יא) ויחזק דוד בבגדיו ויקרעם ואין אחיזה פחות מטפח על כל המתים כולן אפילו לבוש עשרה חלוקין אינו קורע אלא עליון על אביו ועל אמו קורע את כולן	מועד קטן
מפתח כל קריעה שאינו מבדיל קמי שפה שלו אינו אלא קרע של תיפלות רבי יהודה אומר כל קריעה שאינו מבדיל קמי שפה שלו אינו אלא קרע של תיפלות אמר רבי אבהו מ"ט דר' יהודה דכתיב (מלכים ב ב, יב) ויחזק בבגדיו ויקרעם לשנים קרעים ממשמע שנאמר ויקרעם איני יודע שהן לשנים אלא שנראין קרועים כשנים	מועד קטן
מפתח אמר שמואל אבל שלא פרע ושלא פירם חייב מיתה אמר שמואל אבל שלא פרע ושלא פירם חייב מיתה שנאמר (ויקרא י, ו) ראשיכם אל תפרעו ובגדיכם לא תפרומו ולא תמותו וגו' הא אחר שלא פרע ושלא פירם חייב מיתה	מועד קטן
מפתח חכם כבודו במטה ראשונה מנין לחכם שכבודו במטה ראשונה שנאמר (שמואל ב ו, ג) וירכיבו את ארון האלהים אל עגלה חדשה פרוס	מועד קטן
מפתח קשה היום לישראל כיום בא השמש בצהרים קשה היום לישראל כיום בא השמש בצהרים דכתיב (עמוס ח, ט) והיה ביום ההוא והבאתי השמש בצהרים ואמר ר' יוחנן זה יומו של יאשיהו	מועד קטן
מפתח קורע על רבו שלימדו תורה ואלו קרעין שאין מתאחין הקורע על אביו ועל אמו ועל רבו שלימדו תורה ועל נשיא ועל אב ב"ד ועל שמועות הרעות ועל ברכת השם ועל ספר תורה שנשרף ועל ערי יהודה ועל המקדש ועל ירושלים וקורע על מקדש ומוסיף על ירושלים אביו ואמו ורבו שלימדו תורה מנלן דכתיב (מלכים ב ב, יב) ואלישע ראה והוא מצעק אבי אבי רכב ישראל ופרשיו אבי אבי זה אביו ואמו רכב ישראל ופרשיו זה רבו שלימדו תורה	מועד קטן
מפתח קורעין על נשיא ואב בית דין ושמועות הרעות נשיא ואב בית דין ושמועות הרעות מנלן דכתיב (שמואל ב א, יא) ויחזק דוד בבגדיו ויקרעם וגם כל האנשים אשר אתו ויספדו ויבכו ויצומו עד הערב על שאול ועל יהונתן בנו ועל עם ה' ועל בית ישראל כי נפלו בחרב שאול זה נשיא יהונתן זה אב ב"ד על עם ה' ועל בית ישראל אלו שמועות הרעות	מועד קטן
מפתח קורעין על ברכת השם על ברכת השם מנלן דכתיב (מלכים ב יח, לז) ויבא אליקים בן חלקיה אשר על הבית ושבנא הסופר ויואח בן אסף המזכיר אל חזקיהו קרועי בגדים	מועד קטן
מפתח הרואה ספר תורה שנקרע חייב לקרוע שתי קריעות אחד על הגויל ואחד על הכתב הרואה ספר תורה שנקרע חייב לקרוע שתי קריעות אחד על הגויל ואחד על הכתב שנאמר (ירמיהו לו, כז) אחרי שרוף המלך את המגלה ואת הדברים	מועד קטן

קורעין על ערי יהודה ערי יהודה מנלן דכתיב (ירמיהו מא, ה) ויבאו אנשים משכם משילו ומשמרון שמונים איש מגולחי זקן וקורעי בגדים ומתגודדים ומנחה ולבונה בידם להביא בית השם	מפתח מועד קטן
הרואה ערי יהודה בחורבן אומר אמר ר' אלעזר הרואה ערי יהודה בחורבן אומר (ישעיהו סד, ט) ערי קדשך היו מדבר וקורע	מפתח מועד קטן
הרואה ירושלים בחורבנה אומר ירושלים בחורבנה אומר (ישעיהו סד, ט) ציון מדבר היתה ירושלם שממה וקורע	מפתח מועד קטן
הרואה בית המקדש בחורבנו אומר בית המקדש בחורבנו אומר (ישעיהו סד, י) בית קדשנו ותפארתנו אשר הללך אבותינו היה לשריפת אש וכל מחמדינו היה לחרבה וקורע	מפתח מועד קטן
קורע עד ליבו עד היכן קורע עד טיבורו ויש אומרים עד לבו אע"פ שאין ראייה לדבר זכר לדבר שנאמר (יואל ב, יג) וקרעו לבבכם ואל בגדיכם	מפתח מועד קטן
אבל יום ראשון אסור לאכול לחם משלו אמר רב יהודה אמר רב אבל יום ראשון אסור לאכול לחם משלו מדאמר ליה רחמנא ליחזקאל (יחזקאל כד, יז) ולחם אנשים לא תאכל	מפתח מועד קטן
אל תבכו למת יותר מדאי ואל תנודו לו יותר מכשיעור ומיתא (ירמיהו כב, י) אל תבכו למת ואל תנודו לו אל תבכו למת יותר מדאי ואל תנודו לו יותר מכשיעור הא כיצד שלשה ימים לבכי ושבעה להספד ושלשים לגיהוץ ולתספורת מכאן ואילך אמר הקדוש ברוך הוא אי אתם רחמנים בו יותר ממני	מפתח מועד קטן
חלה יום אחד ומת זו היא מיתה דחופה ר' חנניא בן גמליאל אומר זו היא מיתת מגפה ת"ר מת פתאום זו היא מיתה חטופה חלה יום אחד ומת זו היא מיתה דחופה ר' חנניא בן גמליאל אומר זו היא מיתת מגפה שנאמר (יחזקאל כד, טז) בן אדם הנני לוקח ממך את מחמד עיניך במגפה וכתוב (יחזקאל כד, יח) ואדבר אל העם בבקר ותמת אשתי בערב	מפתח מועד קטן
איזהו עינוי שכולן עונות כאחת קינה שאחת מדברת וכולן עונות אחריה איזהו עינוי שכולן עונות כאחת קינה שאחת מדברת וכולן עונות אחריה שנא' (ירמיהו ט, יט) ולמדנה בנותיכם נהי ואשה רעותה קינה	מפתח מועד קטן
אבל לעתיד לבא הוא אומר אבל לעתיד לבא הוא אומר (ישעיהו כה, ח) בלע המות לנצח ומחה ה' אלהים דמעה מעל כל פנים	מפתח מועד קטן
חתן מיסב בראש מנין לחתן שמיסב בראש שנאמר (ישעיהו סא, י) כחתן יכהן פאר מה כהן בראש אף חתן בראש	מפתח מועד קטן

מפתח מועד קטן	כהן מיסב בראש וכהן גופיה מנלן דתנא דבי ר' ישמעאל (ויקרא כא, ח) וקדשתו לכל דבר שבקדושה לפתוח ראשון ולברך ראשון וליטול מנה יפה ראשון	
מפתח מועד קטן	הנפטר מן המת לא יאמר לו לך לשלום אלא לך בשלום הנפטר מן המת לא יאמר לו לך לשלום אלא לך בשלום הנפטר מן החי לא יאמר לו לך בשלום אלא לך לשלום הנפטר מן המת לא יאמר לו לך לשלום אלא לך בשלום שנאמר (בראשית טו, טו) ואתה תבא אל אבותיך בשלום	
מפתח מועד קטן	הנפטר מן החי לא יאמר לו לך בשלום אלא לך לשלום שהרי דוד שאמר לאבשלום...הלך ונתלה הנפטר מן החי לא יאמר לו לך בשלום אלא לך לשלום שהרי דוד שאמר לאבשלום (שמואל ב טו, ט) לך בשלום הלך ונתלה	
מפתח מועד קטן	יתרו שאמר למשה...הלך והצליח יתרו שאמר למשה (שמות ד, יח) לך לשלום הלך והצליח	
מפתח מועד קטן	כל היוצא מבית הכנסת לבית המדרש ומבית המדרש לבית הכנסת זוכה ומקבל פני שכינה כל היוצא מבית הכנסת לבית המדרש ומבית המדרש לבית הכנסת זוכה ומקבל פני שכינה שנאמר (תהלים פד, ח) ילכו מחיל אל חיל יראה אל אלהים בציון אמר רב חייא בר אשי אמר רב תלמידי חכמים אין להם מנוחה אפילו לעולם הבא שנאמר ילכו מחיל אל חיל יראה אל אלהים בציון	
מפתח חגיגה ב:א	לפי בית הלל קטן הוא זה שאינו יכול לאחוז בידו של אביו ולעלות מירושלים להר הבית איזהו קטן כל שאינו יכול לרכוב על כתפיו של אביו ולעלות מירושלים להר הבית דברי בית שמאי ובית הלל אומרים כל שאינו יכול לאחוז בידו של אביו ולעלות מירושלים להר הבית שנאמר (שמות כג, יד) שלש רגלים	
מפתח חגיגה ב:ב	לא נברא העולם אלא לפריה ורביה תקנתם את רבו ואת עצמו לא תקנתם לישא שפחה אינו יכול בת חורין אינו יכול ליבטיל והלא לא נברא העולם אלא לפריה ורביה שנאמר (ישעיהו מה, יח) לא תהו בראה לשבת יצרה אלא מפני תיקון העולם כופין את רבו ועושה אותו בן חורין וכותב לו שטר על חצי דמיו וחזרו בית הלל להורות כדברי בית שמאי	
מפתח חגיגה ב:ב	מדבר ואינו שומע זהו חרש שומע ואינו מדבר זהו אלם דתנו רבנן המדבר ואינו שומע זהו חרש שומע ואינו מדבר זהו אלם זה וזה הרי הן כפקחין לכל דבריהם וממאי דמדבר ואינו שומע זהו חרש שומע ואינו מדבר זהו אלם דכתיב (תהלים לח, יד) ואני כחרש לא אשמע וכאלם לא יפתח פיו	
מפתח חגיגה ג:א	ישמעו פרט למדבר ואינו שומע ולמען ילמדו פרט לשומע ואינו מדבר והתם מנלן דכתיב (דברים לא, יב) למען ישמעו ולמען ילמדו ותניא למען ישמעו פרט למדבר ואינו שומע ולמען ילמדו פרט לשומע ואינו מדבר	
מפתח חגיגה ג:א	חרש באזנו אחת פטור מן הראיה אמר ר' תנחום חרש באזנו אחת פטור מן הראיה שנאמר (דברים לא, יא) באזניהם והאי באזניהם מבעי ליה באזניהם דכולהו ישראל ההוא מנגד כל ישראל נפקא אי מנגד כל ישראל הוה אמינא אע"ג דלא שמעי כתב רחמנא באזניהם והוא דשמעי ההוא מלמען ישמעו נפקא	
מפתח חגיגה ג:א	כמה נאין רגליהן של ישראל בשעה שעולין לרגל חייגר ברגלו אחת פטור מן הראיה שנאמר רגלים והא רגלים מבעי ליה פרט לבעלי קבין ההוא מפעמים נפקא דתניא פעמים אין פעמים אלא רגלים וכן הוא אומר (ישעיהו כו, ו) תרמסנה רגל רגלי עני פעמי דלים ואומר (שיר השירים ז, ב) מה יפו פעמיו בנעלים בת נדיב כמה נאין רגליהן של ישראל בשעה שעולין לרגל בת נדיב בתו של אברהם אבינו שנקרא נדיב	

אלהי אברהם ולא אלהי יצחק ויעקב אלא אלהי אברהם שהיה תחילה לגרים שנאמר (תהלים מז, י) נדיבי עמים נאספו עם אלהי אברהם ולא אלהי יצחק ויעקב אלא אלהי אברהם שהיה תחילה לגרים	מפתח חגיגה ג:א
מים אין בו אבל נחשים ועקרבים יש בו אמר רב כהנא דרש רב נתן בר מניומי משום ר' תנחום מאי דכתיב (בראשית לז, כד) והבור רק אין בו מים ממשמע שנאמר והבור רק איני יודע שאין בו מים אלא מים אין בו אבל נחשים ועקרבים יש בו	מפתח חגיגה ג:א
אם אנשים באים ללמוד נשים באות לשמוע טף למה באין כדי ליתן שכר למביאייהן מעשה ברבי יוחנן בן ברוקה ורבי אלעזר (בן) חסמא שהלכו להקביל פני ר' יהושע בפקיעין אמר להם מה חידוש היה בבית המדרש היום אמרו לו תלמידך אנו ומימך אנו שותין אמר להם אף על פי כן אי אפשר לבית המדרש בלא חידוש שבת של מי היתה שבת של ר' אלעזר בן עזריה היתה ובמה היתה הגדה היום אמרו לו בפרשת הקהל ומה דרש בה (דברים לא, יב) הקהל את העם האנשים והנשים והטף אם אנשים באים ללמוד נשים באות לשמוע טף למה באין כדי ליתן שכר למביאייהן אמר להם מרגלית טובה היתה בידכם ובקשתם לאבדה ממני	מפתח חגיגה ג:א
אתם עשיתוני חטיבה אחת בעולם אמר להם הקב"ה לישראל אתם עשיתוני חטיבה אחת בעולם ואני אעשה אתכם חטיבה אחת בעולם דכתיב (דברים ו, ז) שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד	מפתח חגיגה ג:א
ואני אעשה אתכם חטיבה אחת בעולם ואני אעשה אתכם חטיבה אחת בעולם שנאמר (דברי הימים א יז, כא) ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ	מפתח חגיגה ג:א
למה נמשלו דברי תורה לדרבן לומר לך מה דרבן זה מכוין את הפרה לתלמיה להוציא חיים לעולם... ואף הוא פתח ודרש (קהלת יב, יא) דברי חכמים כדרבנות וכמסמרות נטועים בעלי אסופות נתנו מרועה אחד למה נמשלו דברי תורה לדרבן לומר לך מה דרבן זה מכוין את הפרה לתלמיה להוציא חיים לעולם אף דברי תורה מכוונים את לומדיהן מדרכי מיתה לדרכי חיים אי מה דרבן זה מטלטל אף דברי תורה מטלטלין	מפתח חגיגה ג:ב
המקמץ והמצרף נחשת והבורסי פטורין מן הראייה המקמץ והמצרף נחשת והבורסי פטורין מן הראייה משום שנאמר (שמות כג, יז) כל זכורך מי שיכול לעלות עם כל זכורך יצאו אלו שאינן ראויין לעלות עם כל זכורך	מפתח חגיגה ד:א
מי שאין לו אלא אדון אחד יצא זה שיש לו אדון אחר בשלמא נשים כדאמרן אלא עבדים מנלן אמר רב הונא אמר קרא (שמות כג, יז) אל פני האדון ה' מי שאין לו אלא אדון אחד יצא : זה שיש לו אדון אחר הא למה לי קרא מכדי כל מצוה שהאשה חייבת בה עבד חייב בה כל מצוה שאין האשה חייבת בה אין העבד חייב בה	מפתח חגיגה ד:א
חיגר וחולה וסומא וזקן פטורים מן הראיה תנו רבנן (שמות כג, יד) רגלים פרט לבעלי קבין דבר אחר רגלים פרט לחיגר ולחולה ולסומא ולזקן ולשאינו יכול לעלות ברגליו	מפתח חגיגה ד:א
הערל פטור מן הראייה אלא ערל מנלן הא מני רבי עקיבא היא דמרבי לערל כטמא דתניא ר' עקיבא אומר (ויקרא כב, ד) איש איש לרבות את הערל	מפתח חגיגה ד:ב
עבד שרבו מצפה לאכול על שלחנו יתרחק ממנו עבד שרבו מצפה לאכול על שלחנו יתרחק ממנו דכתיב (ישעיהו א, יא) למה לי רוב זבחיכם יאמר השם	מפתח חגיגה ד:ב
עבד שרבו מסיתין לו וניסת תקנה יש לו רבי יוחנן כי מטי להאי קרא בכי (איוב ג, ג) ותסיתני בו לבלעו חנם עבד שרבו מסיתין לו וניסת תקנה יש לו	מפתח חגיגה ה:א

אי בקדושיו לא יאמין במאן יאמין רבי יוחנן כי מטי להאי קרא בכי (איוב טו, טו) הן בקדושיו לא יאמין אי בקדושיו לא יאמין במאן יאמין	מפתח חגיגה ה:א
כל העושה דבר ומתחרט בו מוחלין לו כל העושה דבר ומתחרט בו מוחלין לו מיד שנאמר (מלאכי ג, ה) ולא יראוני הא יראוני מוחלין להם מיד	מפתח חגיגה ה:א
עבד שרבו שוקל לו שגגות כזדונות תקנה יש לו רבי יוחנן כי מטי להאי קרא בכי (קהלת יב, יד) כי את כל מעשה האלהים יביא במשפט על כל נעלם עבד שרבו שוקל לו שגגות כזדונות תקנה יש לו	מפתח חגיגה ה:א
עבד שרבו ממציא לו רעות וצרות תקנה יש לו רבי יוחנן כי מטי להאי קרא בכי (דברים לא, כא) והיה כי תמצאן אותו רעות רבות וצרות עבד שרבו ממציא לו רעות וצרות תקנה יש לו	מפתח חגיגה ה:א
אמר הקב"ה אף על פי שהסתירני פני מהם בחלום אדבר בו (דברים לא, יח) ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא אמר רבא אמר הקב"ה אף על פי שהסתירני פני מהם בחלום אדבר בו	מפתח חגיגה ה:ב
כיון שאבדה עצה מבנים נסרחה חכמתן של אומות העולם אמרו ליה רבנן מאי תיהוי עלן מאפיקורוסין אמר להם (ירמיהו מט, ז) אבדה עצה מבנים נסרחה חכמתן של אומות העולם	מפתח חגיגה ה:ב
עבד שרבו מגיד לו מה שיחו תקנה יש לו רבה בר שילא שמעיה לינוקא דהוה קא קרי (עמוס ד, יג) כי הנה יוצר הרים ובורא רוח ומגיד לאדם מה שיחו אמר עבד שרבו מגיד לו מה שיחו תקנה יש לו	מפתח חגיגה ה:ב
אין עציבות לפני הקב"ה (ירמיהו יג, יז) ואם לא תשמעוהו במסתרים תבכה נפשי מפני גוה אמר רב שמואל בר אינאי משמיה דרב מקום יש לו להקב"ה ומסתרים שמו מאי מפני גוה אמר רב שמואל בר יצחק מפני גאוותן של ישראל שניטלה מהם ונתנה לעובדי כוכבים ר' שמואל בר נחמני אמר מפני גאוותה של מלכות שמים ומי איכא בכיה קמיה הקב"ה והאמר רב פפא אין עציבות לפני הקב"ה שנאמר (דברי הימים א טז, כז) הוד והדר לפניו עוז וחזקה במקומו לא קשיא הא בבתי גואי הא בבתי בראי	מפתח חגיגה ה:ב
שלוש דמעות הללו למה אחת על מקדש ראשון ואחת על מקדש שני ואחת על ישראל שגלו ממקומן (ירמיהו יג, יז) ודמע תדמע ותדר עיני דמעה כי נשבה עדר ה' אמר ר' אלעזר שלש דמעות הללו למה אחת על מקדש ראשון ואחת על מקדש שני ואחת על ישראל שגלו ממקומן ואיכא דאמרי אחת על ביטול תורה בשלמא למאן דאמר על ישראל שגלו היינו דכתיב כי נשבה עדר ה' אלא למאן דאמר על ביטול תורה מאי כי נשבה עדר ה' כיון שגלו ישראל ממקומן אין לך ביטול תורה גדול מזה	מפתח חגיגה ה:ב
כל העוסק בתורה אפי' יום אחד בשנה מעלה עליו הכתוב כאילו עסק כל השנה כולה ר' יוחנן לבי מדרשא ודרש (ישעיהו נח, ב) ואותי יום יום ידרשון ודעת דרכי יחפצון וכי ביום דורשין אותו ובלילה אין דורשין אותו אלא לומר לך כל העוסק בתורה אפי' יום אחד בשנה מעלה עליו הכתוב כאילו עסק כל השנה כולה	מפתח חגיגה ה:ב
כל העובר עבירה אפי' יום אחד בשנה מעלה עליו הכתוב כאילו עבר כל השנה כולה וכן במדת פורענות דכתיב (במדבר יד, לד) במספר הימים אשר תרתם את הארץ וכי ארבעים שנה חטאו והלא ארבעים יום חטאו אלא לומר לך כל העובר עבירה אפי' יום אחד בשנה מעלה עליו הכתוב כאילו עבר כל השנה כולה	מפתח חגיגה ה:ב
ר' אלעזר אומר מעשיה נאמרו בסיני והיא עצמה לא קרבה רבי עקיבא אומר קרבה ושוב לא פסקה דתנאי (במדבר כח, ו) עולת תמיד העשויה בהר סיני ר' אלעזר אומר מעשיה נאמרו בסיני והיא עצמה לא קרבה רבי עקיבא אומר קרבה ושוב לא פסקה	מפתח חגיגה ו:ב

במדבר שבטו של לוי שלא עבדו ע"ז הן הקריבו אותה אלא מה אני מקיים (עמוס ה, כה) הזבחים ומנחה הגשתם לי במדבר ארבעים שנה בית ישראל שבטו של לוי שלא עבדו ע"ז הן הקריבו אותה	מפתח חגיגה ז:ב
אדם מביא חובתו מן החולין תניא כוותיה דרבי יוחנן (דברים טז, י) מסת מלמד שאדם מביא חובתו מן החולין	מפתח חגיגה ח:א
אם רצה לערב מערב ומנין שאם רצה לערב מערב ת"ל (דברים טז, י) כאשר יברכך ה' אלהיך	מפתח חגיגה ח:א
אין נושאים נשים במועד מניין שאין נושאים נשים במועד שנאמר (דברים טז, יד) ושמחת בחגך ולא באשתך	מפתח חגיגה ח:ב
מי שיש לו אוכלים מרובים ונכסים מועטים מביא שלמים מרובים ועולות מועטות... מי שיש לו אוכלים מרובים ונכסים מועטים מביא שלמים מרובים ועולות מועטות נכסים מרובים ואוכלין מועטין מביא עולות מרובות ושלמים מועטין זה זה מועט על זה נאמר מעה כסף שתי כסף זה זה מרובים על זה נאמר (דברים טז, יז) איש כמתנת ידו כברכת ה' אלהיך אשר נתן לך	מפתח חגיגה ח:ב
מי שלא חג ביו"ט הראשון של חג חוגג את כל הרגל וי"ט האחרון של חג עבר הרגל ולא חג אינו חייב באחריותו מי שלא חג ביו"ט הראשון של חג חוגג את כל הרגל וי"ט האחרון של חג עבר הרגל ולא חג אינו חייב באחריותו על זה נאמר (קהלת א, טו) מעוות לא יוכל לתקון וחסרון לא יוכל להמנות ר' שמעון בן מנסייא אומר איזהו מעוות שאינו יכול להתקן זה הבא על הערוע והוליד ממנה ממזר א"ת בגונב וגזול יכול הוא להחזירו ויתקן ר"ש בן יוחי אומר אין קורין מעוות אלא למי שהיה מתקן בתחילה ונתעוות ואיזה זה תלמיד חכם הפורש מן התורה	מפתח חגיגה ט:א
אם לא חג יו"ט הראשון של חג חוגג והולך את כל הרגל ויום טוב האחרון ומנין שאם לא חג יו"ט הראשון של חג שחוגג והולך את כל הרגל ויום טוב האחרון ת"ל (ויקרא כג, מא) בחדש השביעי תחג אותו אי בחדש השביעי יכול יהא חוגג והולך החדש כולו ת"ל אותו אותו אתה חוגג ואי אתה חוגג חוצה לו	מפתח חגיגה ט:א
היינו צדיק היינו עובד אלהים היינו רשע היינו אשר לא עבדו א"ל בר הי להלל מאי דכתיב (מלאכי ג, יח) ושבתם וראיתם בין צדיק לרשע בין עובד אלהים לאשר לא עבדו היינו צדיק היינו עובד אלהים היינו רשע היינו אשר לא עבדו	מפתח חגיגה ט:ב
חזר הקב"ה על כל מדות טובות ליתן לישראל ולא מצא אלא עניות וא"ל לר' אלעזר מאי דכתיב (ישעיהו מח, י) הנה צרפתיך ולא בכסף בחרתיך בכור עוני מלמד שחזר הקב"ה על כל מדות טובות ליתן לישראל ולא מצא אלא עניות	מפתח חגיגה ט:ב
תלמיד חכם שפירש מן התורה כל תלמיד חכם שפירש מן התורה עליו הכתוב אומר (משלי כז, ח) כצפור נודדת מן קנה כן איש נודד ממקומו ואומר (ירמיהו ב, ה) מה מצאו אבותיכם בי עול כי רחקו מעלי	מפתח חגיגה ט:ב
היוצא מדבר הלכה לדבר מקרא זכריה ח, י וליוצא ולבא אין שלום אמר רב כיון שיוצא אדם מדבר הלכה לדבר מקרא שוב אין לו שלום ושמואל אמר זה הפורש מתלמוד למשנה ור' יוחנן אמר אפילו מש"ס לש"ס	מפתח חגיגה י:א
אחת הפלאה לאיסור ואחת הפלאה להיתר תניא רבי אליעזר אומר יש להם על מה שיסמכו שנאמר (ויקרא כז, ב) כי יפליא (במדבר ו, ב) כי יפליא שתי פעמים אחת הפלאה לאיסור ואחת הפלאה להיתר	מפתח חגיגה י:א

הקב"ה נשבע באפו וחזר בו רבי יהושע אומר יש להם על מה שיסמכו שנאמר (תהלים צה, יא) אשר נשבעתי באפי באפי נשבעתי וחזרתי בי	מפתח חגיגה יא:א
הוא אינו מוחל אבל אחרים מוחלין לו (במדבר ל, ג) לא יחל דברו הוא אינו מוחל אבל אחרים מוחלין לו	מפתח חגיגה יא:א
שיערו חכמים מי מקוה ארבעים סאה יכתב כתיבן לא נצרכא אלא לשיעור מקוה דלא כתיבא דתניא (ויקרא טו, ו) ורחץ (את בשרו) במים במי מקוה את כל בשרו מים שכל גופו עולה בהן וכמה הן אמה על אמה ברום שלש אמות ושיערו חכמים מי מקוה ארבעים סאה	מפתח חגיגה יא:א
מותר לשאול על מעשה בראשית גם לפני בריאת האדם בערב שבת ולא במעשה בראשית בשנים:מנא הני מילי דתנו רבנן (דברים ד, לב) כי שאל נא לימים ראשונים יחיד שואל ואין שנים שואלין	מפתח חגיגה יא:ב
אסור לשאול מה היה קודם בריאת העולם יכול ישאל אדם קודם שנברא העולם ת"ל (דברים ד, לב) למן היום אשר ברא אלהים אדם על הארץ	מפתח חגיגה יא:ב
מותר לשאול רק על קצה השמים אבל לא מעבר לזה יכול לא ישאל אדם מששת ימי בראשית ת"ל לימים ראשונים אשר היו לפניך יכול ישאל אדם מה למעלה ומה למטה מה לפניך ומה לאחור ת"ל (דברים ד, לב) ולמקצה השמים ועד קצה השמים מלמקצה השמים ועד קצה השמים אתה שואל ואתה שואל מה למעלה מה למטה מה לפניך מה לאחור	מפתח חגיגה יא:ב
אדם הראשון כיון שסרח הניח הקב"ה ידיו עליו ומיעטו דאמר רבי אלעזר אדם הראשון מן הארץ עד לרקיע שנאמר למן היום אשר ברא אלהים אדם על הארץ וכיון שסרח הניח הקב"ה ידיו עליו ומיעטו שנאמר (תהלים קלט, ה) אחור וקדם צרתני ותשת עלי כפך	מפתח חגיגה יא:ב
עשרה דברים נבראו ביום ראשון ואלו הן שמים וארץ תהו ובהו אור וחשך רוח ומים... ואמר רב יהודה אמר רב עשרה דברים נבראו ביום ראשון ואלו הן שמים וארץ תהו ובהו אור וחשך רוח ומים מדת יום ומדת לילה שמים וארץ דכתיב (בראשית א, א) בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ	מפתח חגיגה יא:ב
תהו ובהו דכתיב תהו ובהו דכתיב (בראשית א, ב) והארץ היתה תהו ובהו	מפתח חגיגה יא:ב
אור וחשך חשך דכתיב אור וחשך חשך דכתיב (בראשית א, ב) וחשך על פני תהום	מפתח חגיגה יא:א
רוח ומים דכתיב רוח ומים דכתיב (בראשית א, ב) ורוח אלהים מרחפת על פני המים	מפתח חגיגה יא:א
מדת יום ומדת לילה דכתיב מדת יום ומדת לילה דכתיב (בראשית א, ה) ויהי ערב ויהי בקר יום אחד	מפתח חגיגה יא:ב

הארץ עומדת על עמודים תניא ר' יוסי אומר אוי להם לבריות שרואות ואינן יודעות מה רואות עומדות ואין יודעות על מה הן עומדות הארץ על מה עומדת על העמודים שנאמר (איוב ט, ו) המרגיז ארץ ממקומה ועמודיה יתפלצון	מפתח חגיגה יב:ב
עמודים על המים שנאמר עמודים על המים שנאמר (תהלים קל"ו, ו) לרוקע הארץ על המים	מפתח חגיגה יב:ב
הרים ברוח שנאמר הרים ברוח שנאמר (עמוס ד, יג) כי הנה יוצר הרים ובורא רוח	מפתח חגיגה יב:ב
רוח בסערה שנאמר רוח בסערה שנאמר (תהלים קמ"ח, ח) רוח סערה עושה דברו	מפתח חגיגה יב:ב
סערה תלויה בזרועו של הקב"ה שנאמר סערה תלויה בזרועו של הקב"ה שנאמר (דברים לג, כז) ומתחת זרועות עולם	מפתח חגיגה יב:ב
חכ"א על י"ב עמודים עומדת שנאמר וחכ"א על י"ב עמודים עומדת שנאמר (דברים לב, ח) יצב גבולות עמים למספר בני ישראל	מפתח חגיגה יב:ב
וי"א ז' עמודים שנאמר וי"א ז' עמודים שנאמר (משלי ט, א) חצבה עמודיה שבעה	מפתח חגיגה יב:ב
ר"א בן שמוע אומר על עמוד אחד וצדיק שמו שנאמר ר"א בן שמוע אומר על עמוד אחד וצדיק שמו שנאמר (משלי י, כה) וצדיק יסוד עולם	מפתח חגיגה יב:ב
א"ר יהודה שני רקיעים הן שנאמר א"ר יהודה שני רקיעים הן שנאמר (דברים י, יד) הן לה' אלהיך השמים ושמי השמים	מפתח חגיגה יב:ב
ומחדש בכל יום מעשה בראשית שנאמר ומחדש בכל יום מעשה בראשית שנאמר (ישעיהו מ, כב) הנוטה כדוק שמים וימתחם כאהל לשבת	מפתח חגיגה יב:ב
שחקים שבו רחיים עומדות וטוחנות מן לצדיקים שנאמר שחקים שבו רחיים עומדות וטוחנות מן לצדיקים שנאמר (תהלים ע"ח, כג) ויצו שחקים ממעל ודלתי שמים פתח וימטר עליהם מן לאכול	מפתח חגיגה יב:ב
זבול שבו ירושלים ובית המקדש ומזבח בנוי זבול שבו ירושלים ובית המקדש ומזבח בנוי ומיכאל השר הגדול עומד ומקריב עליו קרבן שנאמר (מלכים א ח, יג) בנה בניתי בית זבול לך מכון לשבתך עולמים	מפתח חגיגה יב:ב

ומנלן דאיקרי שמים דכתיב ומנלן דאיקרי שמים דכתיב (ישעיהו סג, טו) הבט משמים וראה מזבול קדשך ותפארתך	מפתח חגיגה יב:ב
מעון שבו כיתות של מלאכי השרת שאומרות שירה בלילה וחשות ביום מפני כבודן של ישראל מעון שבו כיתות של מלאכי השרת שאומרות שירה בלילה וחשות ביום מפני כבודן של ישראל שנאמר (תהלים מב, ט) יומם יצוה ה' חסדו ובלילה שירה עמי	מפתח חגיגה יב:ב
כל הפוסק מדברי תורה ועוסק בדברי שיחה מאכילין אותו גחלי רתמים כל הפוסק מדברי תורה ועוסק בדברי שיחה מאכילין אותו גחלי רתמים שנאמר (איוב ל, ד) הקוטפים מלוח עלי שיח ושרש רתמים לחמם	מפתח חגיגה יב:ב
ודלתותיהן אש שנאמר ודלתותיהן אש שנאמר (דברים כח, יב) יפתח ה' לך את אוצרו הטוב	מפתח חגיגה יב:ב
צדק ומשפט דכתיב צדק ומשפט דכתיב (תהלים פט, טו) צדק ומשפט מכון כסאך	מפתח חגיגה יב:ב
צדקה דכתיב צדקה דכתיב (ישעיהו נט, יז) וילבש צדקה	מפתח חגיגה יב:ב
כשרין גנזי חיים דכתיב כשרין גנזי חיים דכתיב (תהלים לו, י) כי עמך מקור חיים	מפתח חגיגה יב:ב
וגנזי שלום דכתיב וגנזי שלום דכתיב (שופטים ו, כד) ויקרא לו ה' שלום וגנזי ברכה דכתיב (תהלים כד, ה) ישא ברכה מאת השם	מפתח חגיגה יב:ב
נשמתן של צדיקים דכתיב נשמתן של צדיקים דכתיב (שמואל א כה, כט) והיתה נפש אדוני צרורה בצרור החיים	מפתח חגיגה יב:ב
רוחות ונשמות שעתיד להיבראות דכתיב רוחות ונשמות שעתיד להיבראות דכתיב (ישעיהו נז, טז) כי רוח מלפני יעטוף ונשמות אני עשיתי	מפתח חגיגה יב:ב

וטל שעתיד הקב"ה להחיות בו מתים דכתיב וטל שעתיד הקב"ה להחיות בו מתים דכתיב (תהלים סח, ו) גשם נדבות תניף אלהים נחלתך ונלאה אתה כוננתה שם אופנים ושרפים וחיות הקדש ומלאכי השרת וכסא הכבוד	מפתח חגיגה יב:ב
מלך אל חי רם ונשא שוכן עליהם בערבות שנאמר מלך אל חי רם ונשא שוכן עליהם בערבות שנאמר (תהלים סח, ה) סולו לרוכב בערבות ביה שמו	מפתח חגיגה יב:ב
וחשך וענן וערפל מקיפין אותו וחשך וענן וערפל מקיפין אותו שנאמר (תהלים יח, יב) ישת חשך סתרו סביבותיו סוכתו חשכת מים עבי שחקים	מפתח חגיגה יב:ב
רקיע אחד יש למעלה מראשי החיות ואמר רב אחא בר יעקב עוד רקיע אחד יש למעלה מראשי החיות דכתיב (יחזקאל א, כב) ודמות על ראשי החיה רקיע כעין הקרח הנורא עד כאן יש לך רשות לדבר מכאן ואילך אין לך רשות לדבר שכן כתוב בספר בן סירא במופלא ממך אל תדרוש ובמכוסה ממך אל תחקור	מפתח חגיגה יג:א
יצתה בת קול ואמרה לו רשע בן רשע בן בנו של נמרוד הרשע שהמריד כל העולם כולו עליו במלכותו אמר רבן יוחנן בן זכאי מה תשובה השיבתו בת קול לאותו רשע בשעה שאמר (ישעיהו יד, יד) אעלה על במתי עב אדמה לעליון יצתה בת קול ואמרה לו רשע בן רשע בן בנו של נמרוד הרשע שהמריד כל העולם כולו עליו במלכותו	מפתח חגיגה יג:א
כמה שנותיו של אדם שבעים שנה שנאמר כמה שנותיו של אדם שבעים שנה שנאמר (תהלים צ, י) ימי שנותינו בהם שבעים שנה ואם בגבורות שמונים שנה	מפתח חגיגה יג:א
אין מוסרין סתרי תורה אלא למי שיש בו חמשה דברים אמר רבי אמי אין מוסרין סתרי תורה אלא למי שיש בו חמשה דברים (ישעיהו ג, ג) שר חמשים ונשוא פנים ויועץ וחכם חרשים ונבון לחש	מפתח חגיגה יג:א
אין מוסרין דברי תורה לעובד כוכבים אין מוסרין דברי תורה לעובד כוכבים שנאמר (תהלים קמז, כ) לא עשה כן לכל גוי ומשפטים בל ידעום	מפתח חגיגה יג:א
כל יומא ויומא נבראין מלאכי השרת מנהר דינור ואמרי שירה ובטלי כל יומא ויומא נבראין מלאכי השרת מנהר דינור ואמרי שירה ובטלי שנאמר (איכה ג, כג) חדשים לבקרים רבה אמונתך	מפתח חגיגה יד:א
כל דיבור ודיבור שיוצא מפי הקב"ה נברא ממנו מלאך אחד אמר ר' יונתן כל דיבור ודיבור שיוצא מפי הקב"ה נברא ממנו מלאך אחד שנאמר (תהלים לג, ו) בדבר ה' שמים נעשו וברוח פיו כל צבאם	מפתח חגיגה יד:א
לא חרבה ירושלים עד שפסקו ממנה בעלי אמנה לא חרבה ירושלים עד שפסקו ממנה בעלי אמנה שנאמר (ירמיהו ה, א) שוטטו בחוצות ירושלים וראו נא ודעו ובקשו ברחובותיה אם תמצאו איש אם יש עושה משפט מבקש אמונה ואסלח לה	מפתח חגיגה יד:א

קיצץ בנטיעות עליו הכתוב אומר	מפתח
קיצץ בנטיעות עליו הכתוב אומר (קהלת ה, ה) אל תתן את פיך לחטיא את בשרך מאי היא חזא מיטטרון דאתיבא ליה רשותא למיתב למיתב זכוותא דישאל אמר גמירא דלמעלה לא הוי לא ישיבה ולא תחרות ולא עורף ולא עיפוי שמא חס ושלום ב' רשויות הן אפקוהו למיטטרון ומחיוהו שיתין פולסי דנורא א"ל מ"ט כי חזיתיה לא קמת מקמיה איתיהבא ליה רשותא למימחק זכוותא דאחר	חגיגה טו:א
אם דומה הרב למלאך ה' צבאות יבקשו תורה מפיהו ואם לאו אל יבקשו תורה מפיהו	מפתח
ור"מ היכי גמר תורה מפומיה דאחר והאמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן מאי דכתיב (מלאכי ב, ז) כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו כי מלאך ה' צבאות הוא אם דומה הרב למלאך ה' צבאות יבקשו תורה מפיהו ואם לאו אל יבקשו תורה מפיהו	חגיגה טו:ב
למה נמשלו ת"ח לאגוז לומר לך מה אגוז זה אע"פ שמלוכלך בטיט ובצואה אין מה שבתוכו נמאס ...	מפתח
רבא מאי דכתיב (שיר השירים ו, יא) אל גנת אגוז ירדתי לראות באבי הנחל וגו' למה נמשלו ת"ח לאגוז לומר לך מה אגוז זה אע"פ שמלוכלך בטיט ובצואה אין מה שבתוכו נמאס אף ת"ח אע"פ שסרח אין תורתו נמאסת	חגיגה טו:ב
ר"ע עלה בשלום וירד בשלום ועליו הכתוב אומר	מפתח
ר"ע עלה בשלום וירד בשלום ועליו הכתוב אומר (שיר השירים א, ד) משכני אחריך נרוצה ואף רבי עקיבא בקשו מלאכי השרת לדוחפו אמר להם הקב"ה הניחו לזקן זה שראוי להשתמש בכבודי	חגיגה טו:ב
כל שלא חס על כבוד קונו רתוי לו שלא בא לעולם ר' אבא אמר זה המסתכל בקשת דכתיב	מפתח
כל שלא חס על כבוד קונו רתוי לו שלא בא לעולם:מאי היא ר' אבא אמר זה המסתכל בקשת רב יוסף אמר זה העובר עבירה בסתר מסתכל בקשת דכתיב (יחזקאל א, כח) כמראה הקשת אשר יהיה בענן ביום הגשם כן מראה הנגה סביב הוא מראה דמות כבוד השם	חגיגה טז:א
כל העובר עבירה בסתר כאילו דוחק רגלי שכינה	מפתח
כל העובר עבירה בסתר כאילו דוחק רגלי שכינה שנא' (ישעיהו סו, א) כה אמר ה' השמים כסאי והארץ הדום רגלי	חגיגה טז:א
אם יאמר לך יצר הרע חטוא והקב"ה מוחל אל תאמן	מפתח
מאי דכתיב (מיכה ז, ה) אל תאמינו ברע אל תבטחו באלוף אם יאמר לך יצר הרע חטוא והקב"ה מוחל אל תאמן (שנא') אל תאמן ברע ואין רע אלא יצר הרע שנאמר (בראשית ח, כא) כי יצר לב האדם רע ואין אלוף אלא הקב"ה שנאמר (ירמיהו ג, ד) אלוף נעורי אתה	חגיגה טז:א
אבני ביתו וקורות ביתו של אדם הם מעידין בו	מפתח
שמא תאמר מי מעיד בי אבני ביתו וקורות ביתו של אדם הם מעידין בו שנאמר (חבקוק ב, יא) כי אבן מקיר תזעק וכפיס מעץ יעננה	חגיגה טז:א
וחכ"א נשמתו של אדם מעידה בו שנאמר	מפתח
וחכ"א נשמתו של אדם מעידה בו שנאמר (מיכה ז, ה) משכבת חיקך שמור פתחי פיך אי זו היא דבר ששוכבת בחיקו של אדם הוי אומר זו נשמה	חגיגה טז:א
ר' זריקא אמר שני מלאכי השרת המלוין אותו הן מעידין בו שנאמר	מפתח
ר' זריקא אמר שני מלאכי השרת המלוין אותו הן מעידין בו שנאמר (תהלים צא, יא) כי מלאכיו יצוה לך לשמרך בכל דרכיך	חגיגה טז:א
וחכ"א אבריו של אדם מעידין בו שנאמר	מפתח
וחכ"א אבריו של אדם מעידין בו שנאמר (ישעיהו מג, יב) ואתם עדי נאם ה' ואני אל	חגיגה טז:א

	בני ישראל סומכין ואין בנות ישראל סומכות	מפתח
	ויקרא א, ב דבר אל בני ישראל וסמך בני ישראל סומכין ואין בנות ישראל סומכות	חגיגה ז:ב
	לפי אביי מצוה למנות ימים (בעומר)	מפתח
	והאמר אביי מצוה למימני יומי דכתיב (ויקרא כג, טז) תספרו חמשים יום	חגיגה יז:ב
	ומצוה למנות שבועות	מפתח
	ומצוה למימני שבועי דכתיב (דברים טז, ט) שבעה שבועות תספר לך	חגיגה יז:ב
	איזהו חג שאתה חוגג וקוצר בו הוי אומר זה עצרת	מפתח
	א"ר אושעיא וריש לקיש אמר (שמות כג, טז) וחג הקציר איזהו חג שאתה חוגג וקוצר בו הוי אומר זה עצרת	חגיגה יח:א
	לפי רבי יוסי הגלילי חולו של מועד אסור בעשיית מלאכה	מפתח
	תניא אידך (ויקרא כג, ז) כל מלאכת עבודה לא תעשו לימד על חולו של מועד שאסור בעשיית מלאכה דברי ר' יוסי הגלילי	חגיגה יח:א
	לפי רבי עקיבא חולו של מועד אסור במלאכה	מפתח
	רבי עקיבא אומר אינו צריך הרי הוא אומר (ויקרא כג, ז) אלה מועדי ה' וגו' במה הכתוב מדבר אם בראשון הרי כבר נאמר שבתון אם בשביעי הרי כבר נאמר שבתון הא אין הכתוב מדבר אלא בחולו של מועד ללמד שאסור בעשיית מלאכה	חגיגה יח:א
	אזהרה שמענו עונש מניין	מפתח
	אזהרה שמענו עונש מניין אמר קרא (ויקרא יח, כט) כי כל (איש) אשר יעשה מכל התועבות וגו	יבמות ג:ב
	צמר ופשתים פוטרין בין במינן בין שלא במינן שאר מינין פוטרין שלא במינן אין פוטרין	מפתח
	דרבא רמי כתיב הכנף מין כנף וכתוב צמר ופשתים הא כיצד צמר ופשתים פוטרין בין במינן בין שלא במינן שאר מינין במינן פוטרין שלא במינן אין פוטרין	יבמות ד:ב
	אם אמר לו אביו היטמא או שאמר לו אל תחזיר את האבידה לא ישמע לו	מפתח
	יכול אמר לו אביו היטמא או שאמר לו אל תחזיר יכול ישמע לו ת"ל (ויקרא יט, ג) איש אמו ואביו תיראו ואת שבתותי תשמורו כולכם חייבין בכבודי	יבמות ו:א
	מה חטאת טעונה מתן דמים ואימורים לגבי מזבח	מפתח
	תלמוד לומר (ויקרא יד, יג) כי כחטאת האשם הוא מה חטאת טעונה מתן דמים ואימורים לגבי מזבח אף אשם טעון מתן דמים ואימורים לגבי מזבח	יבמות ז:ב
	אחות אשה אסורה אפילו אם גירש את אשתו	מפתח
	אמר קרא בחייה כל שבחייה האי בחייה מיבעי ליה למעוטי לאחר מיתה ההיא (ויקרא יח, יח) מואשה אל אחותה נפקא אי מואשה אל אחותה ה"א נתגרשה שריא ת"ל בחייה כל שבחייה דאע"ג דנתגרשה לא	יבמות ח:ב
	מחזיר גרושתו מן הנישואין אסורה מן האירוסין מותרת	מפתח
	המחזיר גרושתו מן הנישואין אסורה מן האירוסין מותרת משום שנאמר (דברים כד, ד) אחרי אשר הוטמאה	יבמות יא:ב
	לפי רב אסי צרת אילונית אסורה	מפתח
	אמר רב אסי צרת אילונית אסורה שנאמר (דברים כה, ו) והיה הבכור אשר תלד פרט לאילונית שאינה יולדת	יבמות יא:א
	לפי רב יהודה התורה ריבתה צרות הרבה	מפתח
	אמר רב יהודה דאמר קרא (ויקרא יח, יח) לצרור התורה ריבתה צרות הרבה	יבמות יג:א

בשעה שנכנסו עובדי כוכבים להיכל הכל נפנו על כסף וזהב והם נפנו על בנות ירושלים שנאמר בשעה שנכנסו עובדי כוכבים להיכל הכל נפנו על כסף וזהב והם נפנו על בנות ירושלים שנאמר (איכה ה, יא) נשים בציון ענו בתולות בערי יהודה	מפתח יבמות טז:ב
אמר רבא רמז לשניות מן התורה מנין אמר רבא רמז לשניות מן התורה מנין שנאמר (ויקרא יח, כז) כי את כל התועבות האל עשו אנשי הארץ האל	מפתח יבמות כא:א
בעושה מעשה עמך אמאי קרי כאן (שמות כב, כז) ונשיא בעמך לא תאור בעושה מעשה עמך כדאמר רב פנחס משמיה דרב פפא בעושה תשובה הכא נמי כשעשה תשובה	מפתח יבמות כב:ב
זה הבא על הערוה והוליד ממנה ממזר אומר איזהו (קהלת א, טו) מעוות לא יוכל לתקון זה הבא על הערוה והוליד ממנה ממזר	מפתח יבמות כב:ב
הולד הולך אחר האם א"ר יוחנן משום ר' שמעון בן יוחי אמר קרא (דברים ז, ד) כי יסיר את בנך מאחרי בנך מישראלית קרוי בנך ואין בנך הבא מן העובדת כוכבים קרוי בנך אלא בנה	מפתח יבמות כג:א
מיכן שמצוה בגדול לייבם ת"ר (דברים כה, ו) והיה הבכור מיכן שמצוה בגדול לייבם	מפתח יבמות כד:א
פרט לסריס ששמו מחוי ולא ימחה שמו פרט לסריס ששמו מחוי	מפתח יבמות כד:א
גר שנתגייר בב"ד הרי זה גר בינו לבין עצמו אינו גר ת"ר (דברים א, טז) ושפטתם צדק בין איש ובין אחיו ובין גרו מכאן א"ר יהודה גר שנתגייר בב"ד הרי זה גר בינו לבין עצמו אינו גר	מפתח יבמות מז:א
אביה ואמה זו עבודת כוכבים ר"ע אומר אביה ואמה זו עבודת כוכבים וכן הוא אומר (ירמיהו ב, כז) אומרים לעץ אבי אתה	מפתח יבמות מח:ב
העראה מן התורה אמר עולא מנין להעראה מן התורה שנאמר (ויקרא כ, יח) ואיש אשר ישכב את אשה דוה וגלה את ערותה את מקורה הערה מכאן להעראה מן התורה	מפתח יבמות נד:א
זכה עוזרתו לא זכה כנגדו ואמר רבי אלעזר מאי דכתיב (בראשית ב, יח) אעשה לו עזר כנגדו זכה עוזרתו לא זכה כנגדו	מפתח יבמות סג:א
שבא אדם על כל בהמה וחיה ולא נתקררה דעתו עד שבא על חוה וא"ר אלעזר מאי דכתיב (בראשית ב, כג) זאת הפעם עצם מעצמי ובשר מבשרי מלמד שבא אדם על כל בהמה וחיה ולא נתקררה דעתו עד שבא על חוה	מפתח יבמות סג:א
אפילו משפחות הדרות באדמה אין מתברכות אלא בשביל ישראל ואמר ר' אלעזר מאי דכתיב (בראשית יב, ג) ונברכו בך כל משפחות האדמה אמר ליה הקב"ה לאברהם שתי ברכות טובות יש לי להבריק בך רות המואביה ונעמה העמונית כל משפחות האדמה אפילו משפחות הדרות באדמה אין מתברכות אלא בשביל ישראל	מפתח יבמות סג:א
אפילו ספינות הבאות מגליא לאספמיא אין מתברכות אלא בשביל ישראל (בראשית יח, יח) כל גויי הארץ אפילו ספינות הבאות מגליא לאספמיא אין מתברכות אלא בשביל ישראל	מפתח יבמות סג:א
עתידיים כל בעלי אומניות שיעמדו על הקרקע ואמר רבי אלעזר עתידיים כל בעלי אומניות שיעמדו על הקרקע שנאמר (יחזקאל כז, כט) וירדו מאניותיהם כל תופשי משוט מלחים כל חובלי הים על הארץ יעמדו	מפתח יבמות סג:א

מפתח אין פורענות באה לעולם אלא בשביל ישראל אין פורענות באה לעולם אלא בשביל ישראל שנאמר (צפניה ג, ו) הכרתי גוים נשמו פנותם החרבתי חוצותם וכתוב (צפניה ג, ז) אמרתי אך תיראי אותי תקחי מוסר רב	יבמות סג:א
מפתח אין אדם מוצא קורת רוח אלא מאשתו ראשונה אין אדם מוצא קורת רוח אלא מאשתו ראשונה שנאמר (משלי ה, יח) יהי מקורך ברוך ושמח מאשת נעורייך	יבמות סג:ב
מפתח כיון שנשא אדם אשה עונותיו מתפקקין כיון שנשא אדם אשה עונותיו מתפקקין שנאמר (משלי יח, כב) מצא אשה מצא טוב ויפק רצון מהשם	יבמות סג:ב
מפתח אשה רעה מצוה לגרשה דכתיב ומוצא אני מר ממות את האשה אמר רבא אשה רעה מצוה לגרשה דכתיב (משלי כב, י) גרש לך ויצא מדון וישבות דין וקלון	יבמות סג:ב
מפתח קשה אשה רעה כיום סגריר ואמר רבא קשה אשה רעה כיום סגריר שנאמר (משלי כז, טו) דלף טורד ביום סגריר ואשת מדינים נשתוה	יבמות סג:ב
מפתח כמה רעה אשה רעה שגיהנם נמשלה בה כמה רעה אשה רעה שגיהנם נמשלה בה (ירמיהו יא, יא) הנני מביא רעה אשר לא יוכלו לצאת ממנה אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוב זו אשה רעה וכתובתה מרובה (איכה א, יד) נתנני ה' בידי לא אוכל קום	יבמות סג:ב
מפתח זה שמזונותיו תלוין בכספו במערבא אמרו זה שמזונותיו תלוין בכספו (דברים כח, לב) בניך ובנותיך נתונים לעם אחר אמר רב חנן בר רבא אמר רב זו אשת האב (דברים לב, כא) בגוי נבל אכעיסם	יבמות סג:ב
מפתח נבחר מות לרשעים שלא יחיו בעולם הזה ויחטאו ויפלו בגיהנם א"ל רבא לרבה בר מארי כתיב (ירמיהו ח, ב) לא יאספו ולא יקברו לדומן על פני האדמה יהיו וכתוב (ירמיהו ח, ג) ונבחר מות מחיים אמר ליה נבחר מות לרשעים שלא יחיו בעולם הזה ויחטאו ויפלו בגיהנם	יבמות סג:ב
מפתח אין בן דוד בא עד שיכלו כל הנשמות שבגוף אמר רבי אסי אין בן דוד בא עד שיכלו כל הנשמות שבגוף שנאמר (ישעיהו נז, טז) כי רוח מלפני יעטוף ונשמות אני עשיתי	יבמות סג:ב
מפתח מי שאין עוסק בפריה ורביה כאילו שופך דמים רבי יעקב אומר כאילו ממעט הדמות שנאמר (בראשית ט, ו) כי בצלם אלהים עשה את האדם וכתוב בתריה ואתם פרו וגו	יבמות סג:ב
מפתח לפי רבי סמיא מעשר שני שנטמא מותר לסוכו דאמר ריש לקיש א"ר סמיא מנין למעשר שני שנטמא שמותר לסוכו שנאמר (דברים כו, יד) ולא נתתי ממנו למת למת הוא דלא נתתי הא לחי דומיא דמת נתתי	יבמות עד:א
מפתח גדולים מעשה צדיקים יותר ממעשה שמים וארץ דרש בר קפרא גדולים מעשה צדיקים יותר ממעשה שמים וארץ דאילו במעשה שמים וארץ כתיב (ישעיהו מח, יג) אף ידי יסדה ארץ וימיני טפחה שמים ואילו במעשה ידיהם של צדיקים כתיב (שמות טו, יז) מכון לשבתך פעלת ה' מקדש אדני כוננו ידיך	כתובות ה:א
מפתח מעשה ידיהם של צדיקים מגיד הרקיע מיתיבי (תהלים יט, ב) השמים מספרים כבוד אל ומעשה ידיו מגיד הרקיע הכי קאמר מעשה ידיהם של צדיקים מי מגיד הרקיע ומאי ניהו מטר	כתובות ה:א
מפתח אם ישמע אדם דבר שאינו הגון יניח אצבעו באזניו דרש בר קפרא מאי דכתיב (דברים כג, יד) ויתד תהיה לך על אזנך אל תקרי אזנך אלא על אוזנך שאם ישמע אדם דבר שאינו הגון יניח אצבעו באזניו	כתובות ה:א
מפתח אבל חייב בכל המצות האמורות בתורה חוץ מן התפילין והאמר רבי אבא בר זבדא אמר רב אבל חייב בכל המצות האמורות בתורה חוץ מן התפילין שנאמר בהן (יחזקאל כד, יז) פאר	כתובות ו:ב

צריך מנין לשבע ברכות והאמר רב נחמן אמר לי הונא בר נתן תנא מנין לברכת חתנים בעשרה שנאמר (רות ד, ב) ויקח עשרה אנשים מזקני העיר ויאמר שבו פה וישבו	מפתח כתובות א:ז
לשבע ברכות צריך מנין אמר לי הונא בר נתן תנא מנין לברכת חתנים בעשרה שנאמר (רות ד, ב) ויקח עשרה אנשים מזקני העיר ויאמר שבו פה	מפתח כתובות ז:ב
ארץ ישראל נמשלה לצבי אמר רב חסדא מאי דכתיב (ירמיהו ג, יט) ואתן לך ארץ חמדה נחלת צבי למה ארץ ישראל נמשלה לצבי לומר לך מה צבי זה אין עורו מחזיק בשרו אף ארץ ישראל אינה מחזקת פירותיה דבר אחר מה צבי זה קל מכל החיות אף ארץ ישראל קלה מכל הארצות לבשל את פירותיה אי מה צבי זה קל ואין בשרו שמן אף ארץ ישראל קלה לבשל ואין פירותיה שמנים תלמוד לומר זאת חלב ודבש	מפתח כתובות קיא:א
אין מזווגין לו לאדם אשה אלא לפי מעשיו אין מזווגין לו לאדם אשה אלא לפי מעשיו שנא' (תהלים קכח, ג) כי לא ינוח שבט הרשע על גורל הצדיקים	מפתח סוטה ב:א
קשה זווגו של אדם כקריעת ים סוף וקשין לזווגן כקריעת ים סוף שנאמר (תהלים סח, ז) אלהים מושיב יחידים ביתה מוציא אסירים בכושרות	מפתח סוטה ב:א
כל אדם שיש בו גסות הרוח כאילו כפר בעיקר ורבי יוחנן דידיה אמר כאילו כפר בעיקר שנאמר (דברים ח, יד) ורם לבבך ושכחת את ה' אלהיך	מפתח סוטה ד:ב
אין משקין שתי סוטות כאחת כדי שלא יהא לבה גס בחבירתה אין משקין שתי סוטות כאחת כדי שלא יהא לבה גס בחבירתה רבי יהודה אומר לא מן השם הוא זה אלא אמר קרא (במדבר ה, ג) אותה לבדה ות"ק הכתיב אותה ת"ק ר"ש היא דדריש טעם דקרא ומה טעם קאמר מה טעם אותה לבדה כדי שלא יהא לבה גס בחבירתה	מפתח סוטה ח:א
הכהן פורע את ראש האישה וסותר את שערה תנו רבנן (במדבר ה, יח) ופרע את ראש האישה אין לי אלא ראשה גופה מנין ת"ל האשה אם כן מה ת"ל ופרע את ראשה מלמד שהכהן סותר את שערה	מפתח סוטה ח:א
סתירת ראש האישה ייסור הוא לה מאי משום (יחזקאל כג, מח) ונוסרו כל הנשים התם אין לך ייסור גדול מזה	מפתח סוטה ח:ב
צריך לברור למי שחייב מיתת בית דין מיתה יפה אמר רב נחמן אמר רבה בר אבובא אמר קרא (ויקרא יט, יח) ואהבת לרעך כמוך ברור לו מיתה יפה	מפתח סוטה ח:ב
תלה הכתוב את המצוה בנר ואת התורה באור והתניא את זו דרש רבי מנחם בר יוסי (משלי ו, כג) כי נר מצוה ותורה אור תלה הכתוב את המצוה בנר ואת התורה באור את המצוה בנר לומר לך מה נר אינה מגינה אלא לפי שעה אף מצוה אינה מגינה אלא לפי שעה ואת התורה באור לומר לך מה אור מגין לעולם אף תורה מגינה לעולם ואומר (משלי ו, כב) בהתהלך תנחה אותך וגו' בהתהלך תנחה אותך זה העוה"ז בשכבך תשמור עליך זו מיתה והקיצות היא תשיחך לעתיד לבא	מפתח סוטה כא:א
עבירה מכבה מצוה ואין עבירה מכבה תורה ד"א עבירה מכבה מצוה ואין עבירה מכבה תורה שנאמר (שיר השירים ח, ז) מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה	מפתח סוטה כא:א
נכנסה חכמה באדם נכנסה עמו ערמומית מ"ט דר"א דכתיב (משלי ח, יב) אני חכמה שכנתי ערמה כיון שנכנסה חכמה באדם נכנסה עמו ערמומית	מפתח סוטה כא:ב
כהנת מתחללת כהן אין מתחלל כהנת מתחללת כהן אין מתחלל:מגלן דאמר קרא (ויקרא כא, טו) ולא יחלל זרעו בעמיו זרעו מתחלל והוא אינו מתחלל	מפתח סוטה כג:ב

מפתח	מותר לכהנת להיטמא לקרוביה
סוטה כג:ב	כהנת מטמאה כו':מ"ט אמר קרא (ויקרא כא, א) אמור אל הכהנים בני אהרן בני אהרן ולא בנות אהרן
מפתח	כהן אוכל בקדשי קדשים
סוטה כג:ב	כהן אוכל בקדשי קדשים:דכתיב (ויקרא ו, יא) כל זכר בבני אהרן יאכלנה
מפתח	האיש מקדש את בתו ואין האשה מקדשת את בתה
סוטה כג:ב	אמר ר' יוחנן הלכה היא בנזיר:האיש מקדש את בתו ואין האשה מקדשת את בתה:דכתיב (דברים כב, טז) את בתי נתתי לאיש הזה
מפתח	האיש מוכר את בתו ואין האשה מוכרת את בתה
סוטה כג:ב	האיש מוכר את בתו ואין האשה מוכרת את בתה:דכתיב (שמות כא, ז) כי ימכור איש את בתו
מפתח	האיש נסקל בלא כסותו ואין האישה נסקלת בלא כסותה
סוטה כג:ב	האיש נסקל ערום כו':מ"ט (ויקרא כד, יד) ורגמו אותו מאי אותו אילימא אותו ולא אותה והכתיב (דברים יז, ה) והוצאת את האיש ההוא או את האשה ההיא אלא אותו בלא כסותו ולא אותה בלא כסותה
מפתח	האיש נתלה ואין האישה נתלית
סוטה כג:ב	האיש נתלה ואין כו':מ"ט אמר קרא (דברים כא, כב) ותלית אותו על עץ אותו ולא אותה
מפתח	האיש נמכר בגניבתו ואין האשה נמכרת בגניבתה
סוטה כג:ב	האיש נמכר בגניבתו ואין האשה נמכרת בגניבתה:מ"ט אמר קרא (שמות כב, ב) ונמכר בגניבתו בגניבתו ולא בגניבתה
מפתח	ארוסה ושומרת יבם לא שותות ולא נוטלות כתובה
סוטה כג:ב	ארוסה ושומרת יבם לא שותות ולא נוטלות כתובה שנאמר (במדבר ה, כט) אשר תשטה אשה תחת אישה פרט לארוסה ושומרת יבם אלמנה לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הדיוט ממזרת ונתינה לישראל ובת ישראל לממזר ולנתין
מפתח	איילונית לא שותה ולא נוטלת כתובתה
סוטה כה:ב	אמר רבה בר אבוב מחלוקת בעקרה וזקינה אבל איילונית דברי הכל לא שותה ולא נוטלת כתובתה שנאמר (במדבר ה, כח) ונקתה ונזרעה זרע מי שדרכה להזריע יצאה זו שאין דרכה להזריע
מפתח	בזמן שהאיש מנוקה מעון המים בודקין את אשתו
סוטה כא:א	והא תניא (במדבר ה, לא) ונקה האיש מעון והאשה ההיא תשא את עונה בזמן שהאיש מנוקה מעון המים בודקין את אשתו אין האיש מנוקה מעון אין המים בודקין את אשתו
מפתח	שבועת העדות נאמרת בכל לשון
סוטה לג:א	שבועת העדות:דכתיב (ויקרא ה, א) ונפש כי תחטא ושמעה קול אלה בכל לשון שהיא שומעת
מפתח	אין עונין אמן במקדש
סוטה מב:ב	וכל כך למה לפי שאין עונין אמן במקדש תנו רבנן מנין שאין עונין אמן במקדש שנא' (נחמיה ט, ה) קומו וברכו את ה' אלהיכם מן העולם ועד העולם
מפתח	כל ת"ח העוסק בתורה מתוך הדחק תפלתו נשמעת
סוטה מט:א	כל ת"ח העוסק בתורה מתוך הדחק תפלתו נשמעת שנאמר (ישעיהו ל, יט) כי עם בציון ישב בירושלים בכה לא תבכה חנון יחנך לקול זעקך כשמעתו ענך וכתיב בתריה (ישעיהו ל, כ) ונתן ה' לכם לחם צר ומים לחץ
מפתח	בבל לצפונה דא"י
גיטין ו:א	ר' יהודה אומר מרקם למזרח ורקם כמזרח מאשקלון לדרום ואשקלון כדרום מעכו לצפון ועכו כצפון והא בבל לצפונה דא"י קיימא דכתיב (ירמיהו א, יד) ויאמר ה' אלי מצפון תפתח הרעה
מפתח	לפי רבי ישמעאל מדאורייתא משלם לפי עידית של ניזק
גיטין מב:ב	מפני תיקון העולם דאורייתא היא דכתיב (שמות כב, ד) מיטב שדהו ומיטב כרמו ישלם אמר אביי לא צריכא אלא לרבי ישמעאל דאמר מדאורייתא בדניזק שיימינן קמ"ל מפני תיקון העולם שיימינן בדמזיק

מפתח אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שממית עצמו עליהם	
גיטין נ:ב דאמר ר"ש בן לקיש אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שממית עצמו עליהם שנאמר (במדבר יט, יד) זאת התורה אדם כי ימות באהל	
מפתח לפי בית הלל מותר לאדם לגרש את אשתו אפילו הקדיחה תבשילו	
גיטין צ:א בית שמאי אומרים לא יגרש אדם את אשתו אלא אם כן מצא בה דבר ערוה שנאמר (דברים כד, א) כי מצא בה ערות דבר ובית הלל אומרים אפילו הקדיחה תבשילו שנאמר כי מצא בה ערות דבר	
מפתח לפי רבי עקיבא מותר לאדם לגרש את אשתו אפילו מצא אחרת יפה הימנה	
גיטין צ:א בית שמאי אומרים לא יגרש אדם את אשתו אלא אם כן מצא בה דבר ערוה שנאמר (דברים כד, א) כי מצא בה ערות דבר ובית הלל אומרים אפילו הקדיחה תבשילו שנאמר כי מצא בה ערות דבר רבי עקיבא אומר אפי' מצא אחרת נאה הימנה שנאמר' (דברים כד, א) והיה אם לא תמצא חן בעיניו	
מפתח אסור לאדם לחיות עם אשתו עם ליבו לגרשה	
גיטין צ:א א"ל רב משרשיא לרבא אם לבו לגרשה והיא יושבת תחתיו ומשמשתו מהו קרי עליה (משלי ג, כט) אל תחרש על רעך רעה והוא יושב לבטח אתך	
מפתח לפי רבי עקיבא מותר לאדם לגרש את אשתו אפילו מצא אחרת נאה	
גיטין צ:א רבי עקיבא אומר אפי' מצא אחרת נאה הימנה שנאמר' (דברים כד, א) והיה אם לא תמצא חן בעיניו	
מפתח מצוה לגרש את אשתו אם מתנהגת בפריצות	
גיטין צ:ב זו היא מדת אדם רע שרואה את אשתו יוצאה וראשה פרוע וטווה בשוק ופרומה משני צדדיה ורוחצת עם בני אדם עם בני אדם ס"ד אלא במקום שבני אדם רוחצין זו מצוה מן התורה לגרשה שנאמר (דברים כד, א) כי מצא בה ערות וגו' ושלחה מביתו והלכה והיתה לאיש אחר הכתוב קראו אחר לומר שאין זה בן זוגו לראשון זה הוציא רשעה מביתו וזה הכניס רשעה לתוך ביתו	
מפתח דרך זו לשון זכר	
קידושין ב:ב למיתני דרך ודרך לשון נקבה הוא דכתיב שמות יח:כ והודעת להם את הדרך ילכו בה ואלא הא דתניא בשבעה דרכים בודקין את הזב	
מפתח דרך זה לשון נקבה	
קידושין ב:ב מיתני דרך ואשכחן דרך דאיקרי לשון זכר דכתיב דברים כח:ז בדרך אחד יצאו אליך ובשבעה דרכים ינוסו לפניך	
מפתח דרכו של איש לחזור על אשה ואין דרכה של אשה לחזור על איש	
קידושין ב:ב דתניא ר"ש אומר מפני מה אמרה תורה דברים כב:ג כי יקח איש אשה ולא כתב כי תלקח אשה לאיש מפני שדרכו של איש לחזור על אשה ואין דרכה של אשה לחזור על איש משל לאדם שאבדה לו אבידה מי חוזר על מי בעל אבידה מחזר על אבידתו	
מפתח ספר כורתה ואין דבר אחר כורתה	
קידושין ג:ב ואימא ה"נ אמר קרא (דברים כד, א) ספר כריתות ספר כורתה ואין דבר אחר כורתה	
מפתח אישה קונה את עצמה בגט ובמיתת הבעל	
קידושין יג:ב וקונה את עצמה בגט ובמיתת הבעל:בשלמא גט דכתיב (דברים כד, א) וכתב לה ספר כריתות אלא מיתת הבעל מנלן סברא הוא הוא אסרה והוא שרתה	
מפתח יבמה נקנית רק בביאה ולא בכסף או שטר	
קידושין יד:א והיבמה נקנית בביאה כו':בביאה מנלן אמר קרא דברים כה, ה יבמה יבא עליה ולקחה לו לאשה ואימא לכולה מילתא כאשה לא סלקא דעתך דתניא יכול יהו כסף ושטר גומרים בה כדרך שהביאה גומרת בה תלמוד לומר (דברים כה, ה) ויבמה ביאה גומרת בה ואין כסף ושטר גומרים בה	
מפתח יבמה קונה את עצמה בחליצה	
קידושין יד:א בחליצה:מנלן דכתיב (דברים כה, י) ונקרא שמו בישראל בית חלוץ הנעל כיון שחלץ בה נעל הותרה לכל ישראל	
מפתח אשת איש אינה יוצאת בחליצה מק"ו אלא בגט	
קידושין יד:א אמר רב אשי הא נמי אוסרה מתירה יבם אוסרה יבם שרי לה ותהא אשת איש יוצאה בחליצה מק"ו ומה יבמה שאינה יוצאה בגט יוצאה בחליצה זו שיוצאה בגט אינו דין שיוצאה בחליצה אמר קרא (דברים כד, א) ספר כריתות ספר כורתה ואין דבר אחר כורתה	

מפתח	מגלגלין שבועה על טענת ספק בממנות מחוץ למקדש כשם שמגלגלין שבועה על טענת ספק בסוטה בתוך המקדש
קידושין כ:א	אשכחן בודאי ספק מנלן תניא רשב"י אומר נאמרה שבועה בחוץ ונאמרה שבועה בפנים מה שבועה האמורה בפנים עשה בה ספק כודאי אף שבועה האמורה בחוץ עשה בה ספק כודאי
מפתח	אישה אינה חייבת לפדות את עצמה
קידושין כט:א	ואינה מנלן דלא מיחייבא למיפרק נפשה דכתיב תפדה תיפדה כל שאחרים מצווים לפדותו מצווה לפדות את עצמו וכל שאין אחרים מצווים לפדותו אין מצווה לפדות את עצמו ומנין שאין אחרים מצווין לפדותה דאמר קרא (שמות יג, ב) כל בכור בניך תפדה בניך ולא בנותיך
מפתח	לפי חכמים חייב לפדות את בנו ואחר כך לעלות לרגל
קידושין כט:ב	ת"ר לפדות את בנו ולעלות לרגל פודה את בנו ואחר כך עולה לרגל ר' יהודה אומר עולה לרגל ואח"כ פודה את בנו שזו מצוה עוברת וזו מצוה שאינה עוברת בשלמא לר' יהודה כדקאמר טעמא אלא רבנן מאי טעמייהו דאמר קרא (שמות לד, כ) כל בכור בניך תפדה והדר לא יראו פני ריכם
מפתח	יצרו של אדם מתחדש עליו בכל יום
קידושין ל:ב	אמר רב יצחק יצרו של אדם מתחדש עליו בכל יום שנאמר (בראשית ו, ה) רק רע כל היום
מפתח	יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום ומבקש המיתו
קידושין ל:ב	ואמר ר"ש בן לוי יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום ומבקש המיתו שנאמר (תהלים לז, לב) צופה רשע לצדיק ומבקש להמיתו
מפתח	אין זקן אלא מי שקנה חכמה
קידושין לב:ב	רבי יוסי הגלילי אומר אין זקן אלא מי שקנה חכמה שנאמר (משלי ח, כב) השם קנני ראשית דרכו
מפתח	אסור לזקן להטריח הציבור שיקומו לו הרבה פעמים
קידושין לב:ב	מנין לזקן שלא יטריח ת"ל זקן ויראת
מפתח	מורא זו קימה
קידושין לג:ב	מורא זו איני יודע מהו כשהוא אומר (ויקרא יט, יד) ויראת מאלהיך הרי מורא זו קימה
מפתח	נשיא עובר עומד מלפניו מלא עיניו ואינו יושב עד שישב במקומו
קידושין לג:ב	נשיא עובר עומד מלפניו מלא עיניו ואינו יושב עד שישב במקומו שנאמר והביטו אחרי משה עד בואו האהלה
מפתח	נשים פטורות מלשבת בסוכה
קידושין לד:א	והרי סוכה דמצות עשה שהזמן גרמא דכתיב (ויקרא כג, מב) בסוכות תשבו שבעת ימים טעמא דכתב רחמנא האזרח להוציא את הנשים הא לאו הכי נשים חייבות אמר אביי איצטריך סלקא דעתך אמינא הואיל דכתיב בסוכות תשבו תשבו כעין תדורו מה דירה איש ואשתו אף סוכה איש ואשתו
מפתח	נשים פטורות ממצות ראייה
קידושין לד:ב	איצטריך סד"א נילף חמשה עשר חמשה עשר מחג המצות מה להלן נשים חייבות אף כאן נשים חייבות צריכא והרי ראייה דמצות עשה שהזמן גרמא וטעמא דכתב רחמנא (שמות כג, יז) זכורך להוציא הנשים הא לאו הכי נשים חייבות
מפתח	לפי רבי יוחנן בן ברוקא נשים חייבות במצות פריה ורביה
קידושין לה:א	ולרבי יוחנן בן ברוקא דאמר על שניהם הוא אומר (בראשית א, כב) ויברך אותם אלהים פרו ורבו
מפתח	על אף שנשים חייבות במצוות עשה שלא הזמן גרמא פטורות ממצות פריה ורביה
קידושין לה:א	ולרבי יוחנן בן ברוקא נמי ניהוו פריה ורביה ומורא שני כתובים הבאים כאחד ואין מלמדין צריכי דאי כתב רחמנא מורא ולא כתב פריה ורביה הוה אמינא וכבשורה אמר רחמנא איש דדרכו לכבש אין אשה דאין דרכה לכבש לא ואי כתב פריה ורביה ולא כתב מורא ה"א איש דסיפק בידו לעשות אין אשה דאין סיפק בידה לעשות לא וכיון דאין סיפק בידה לעשות לא תתחייב כלל צריכא
מפתח	כל מצוות לא תעשה השוה הכתוב אשה לאיש לכל עונשים שבתורה
קידושין לה:א	וכל מצות לא תעשה וכו' מנהני מילי אמר רב יהודה אמר רב וכן תנא דבי ר' ישמעאל אמר קרא (במדבר ה, ו) איש או אשה כי יעשו מכל חטאת האדם השוה הכתוב אשה לאיש לכל עונשים שבתורה דבי רבי אליעזר תנא

השוה הכתוב אשה לאיש לכל דינים שבתורה אמר קרא (שמות כא, א) אשר תשים לפניהם השוה הכתוב אשה לאיש לכל דינים שבתורה דבי חזקיה תנא	מפתח קידושין לז:א
השוה הכתוב אשה לאיש לכל מיתות שבתורה אמר קרא (שמות כא, כט) והמית איש או אשה השוה הכתוב אשה לאיש לכל מיתות שבתורה	מפתח קידושין לז:א
כל מצוה שהיא חובת הגוף נוהגת בין בארץ בין בח"ל חובת קרקע אינה נוהגת אלא בארץ כל מצוה שהיא חובת הגוף נוהגת בין בארץ בין בח"ל חובת קרקע אינה נוהגת אלא בארץ מנה"מ דת"ר (דברים יב, א) אלה החוקים אלו המדרשות והמשפטים אלו הדינים אשר תשמרון זו משנה לעשות זו מעשה בארץ	מפתח קידושין לז:א
לא כל המצות נוהגים רק בארץ יכול כל המצות כולן לא יהו נוהגים אלא בארץ ת"ל (דברים יב, א) כל הימים אשר אתם חיים על האדמה	מפתח קידושין לז:א
לא כל המצוות נוהגים בין בארץ בין בחוץ לארץ אי כל הימים יכול יהו נוהגים בין בארץ בין בח"ל ת"ל בארץ אחר שריבה הכתוב ומיעט צא ולמד ממה שאמור בענין (דברים יב, ב) אבד תאבדון את כל המקומות אשר עבדו שם וגו' מה עבודת כוכבים מיוחדת שהיא חובת הגוף ונוהגת בין בארץ בין בחוץ לארץ אף כל שהיא חובת הגוף נוהגת בין בארץ בין בח"ל	מפתח קידושין לז:א
בשבעה באדר מת משה תניא אידך בשבעה באדר מת משה ובשבעה באדר נולד מנין שבשבעה באדר מת שנאמר (דברים לד, ה) וימת שם משה עבד ה' וכתב (דברים לד, ח) ויבכו בני ישראל את משה בערבות מואב שלשים יום וכתב (יהושע א, א) ויהי אחרי מות משה עבד ה' וכתב (יהושע א, ב) משה עבדי מת ועתה קום עבור וכתב (יהושע א, יא) עברו בקרב המחנה וצוו את העם לאמר הכינו לכם צידה כי בעוד שלשת ימים תעברו את הירדן וכתב (יהושע ד, יט) והעם עלו מן הירדן בעשור לחדש הראשון צא מהן שלשים ושלשה ימים למפרע הא למדת שבשבעה באדר מת משה	מפתח קידושין לח:א
בשבעה באדר נולד משה ומנין שבשבעה באדר נולד משה שנאמר (דברים לא, ב) ויאמר אליהם בן מאה ועשרים שנה אנכי היום לא אוכל עוד לצאת ולבא שאין ת"ל היום מה ת"ל היום מלמד שהקב"ה יושב וממלא שנותיהם של צדיקים מיום ליום ומחדש לחדש שנאמר (שמות כג, כז) את מספר ימך אמלא	מפתח קידושין לח:א
בזמן שאתה משמט קרקע אתה משמט כספים בזמן שאי אתה משמט קרקע אי אתה משמט כספים השמטת כספים חובת הגוף היא לא נצרכא אלא לכדתניא דתניא רבי אומר (דברים טו, ב) וזה דבר השמיטה שמוט בשתי שמיטות הכתוב מדבר אחת שמיטת קרקע ואחת שמיטת כספים בזמן שאתה משמט קרקע אתה משמט כספים בזמן שאי אתה משמט קרקע אי אתה משמט כספים	מפתח קידושין לח:ב
שמיטת כספים נוהגת בין בארץ בין בחוץ לארץ ואימא במקום שאתה משמט קרקע אתה משמט כספים ובמקום שאין אתה משמט קרקע אין אתה משמט כספים ת"ל (דברים טו, ב) כי קרא שמיטה לה' מכל מקום	מפתח קידושין לח:ב
שילוח עבדים נוהג בין בארץ בין בחוץ לארץ שילוח עבדים חובת הגוף היא סד"א הואיל וכתב (ויקרא כה, י) וקראתם דרור בארץ אין בחוצה לארץ לא תלמוד לומר יובל היא מכל מקום אם כן מה תלמוד לומר בארץ בזמן שהדרור נוהג בארץ נוהג בחוצה לארץ אין דרור נוהג בארץ אינו נוהג בחוצה לארץ	מפתח קידושין לח:ב
אין סומכין על הנס וכל היכא דקביע היזיקא לא סמכין אנסא דכתיב (שמואל א טז, ב) ויאמר שמואל איך אלך ושמע שאול והרגני	מפתח קידושין לט:ב
כל הבא דבר ערוה לידו וניצל הימנו עושין לו נס דתנינא כל הבא דבר ערוה לידו וניצל הימנו עושין לו נס (תהלים קג, כ) גבורי כח עושי דברו לשמוע בקול דברו	מפתח קידושין מ:א
בכיבוד אב ואם אוכל פירותיהן בעולם הזה והקרן קיימת לו לעולם הבא אלו דברים שאדם עושה אותן ואוכל פירותיהן בעולם הזה והקרן קיימת לו לעולם הבא אלו הן כיבוד אב ואם וגמילות חסדים והבאת שלום שבין אדם לחבירו ותלמוד תורה כנגד כולם בכיבוד אב ואם כתיב (דברים ה, טו) למען יאריכון ימך ולמען ייטב לך	מפתח קידושין מ:א

בגמילות חסדים אוכל פירותיהן בעולם הזה והקרן קיימת לו לעולם הבא	מפתח
בגמילות חסדים כתיב (משלי כא, כא) רודף צדקה וחסד ימצא חיים צדקה וכבוד	קידושין מ:א
בתלמוד תורה אוכל פירותיהן בעולם הזה והקרן קיימת לו לעולם הבא	מפתח
בתלמוד תורה כתיב (דברים ל, כ) כי הוא חיך ואורך ימך	קידושין מ:א
בשילוח הקן אוכל פירותיהן בעולם הזה והקרן קיימת לו לעולם הבא	מפתח
בשילוח הקן נמי כתיב (דברים כב, ז) למען ייטב לך והארכת ימים	קידושין מ:א
טוב לשמים וטוב ולבריות זהו צדיק טוב	מפתח
אמר רבא רב אידי אסברא לי (ישעיהו ג, ז) אמרו צדיק כי טוב כי פרי מעלליהם יאכלו וכי יש צדיק טוב ויש צדיק שאינו טוב וכי יש צדיק טוב ויש צדיק שאינו טוב אלא טוב לשמים ולבריות זהו צדיק טוב ויש צדיק שאינו טוב	קידושין מ:א
חשב אדם לעשות מצוה ונאנס ולא עשאה מעלה עליו הכתוב כאילו עשאה	מפתח
מחשבה טובה מצרפה למעשה שנאמר (מלאכי ג, טז) אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו ויקשב ה' וישמע ויכתב ספר זכרון לפניו ליראי ה' ולחושבי שמו מאי ולחושבי שמו אמר רב אסי אפילו חשב אדם לעשות מצוה ונאנס ולא עשאה מעלה עליו הכתוב כאילו עשאה	קידושין מ:א
כל ישראל יוצאים בפסח אחד	מפתח
דתניא רבי יונתן אומר מנין שכל ישראל כולן יוצאים בפסח אחד שנא' (שמות יב, ו) ושחטו אותו כל קהל עדת ישראל בין הערבים וכי כל הקהל כולם שוחטים והלא אינו שוחט אלא אחד אלא מכאן שכל ישראל יוצאים בפסח אחד	קידושין מ:ב
זכין לאדם שלא בפניו	מפתח
אמר רב גידל אמר רב מנין שזכין לאדם שלא בפניו שנאמר ונשיא אחד נשיא אחד	קידושין מ:ב
יתומים שבאו לחלוק בנכסי אביהן בית דין מעמידין להם אפוטרופוס	מפתח
אמר רב גידל א"ר מנין ליתומים שבאו לחלוק בנכסי אביהן שבית דין מעמידין להם אפוטרופוס לחוב ולזכות לחוב אמאי אלא לחוב ע"מ לזכות ת"ל ונשיא אחד נשיא אחד ממטה תקחו	קידושין מ:ב
כופין אותו עד שיאמר רוצה אני	מפתח
דתנן (ויקרא א, ג) יקריב אותו מלמד שכופין אותו יכול בעל כרחו תלמוד לומר לרצונו הא כיצד כופין אותו עד שיאמר רוצה אני	קידושין נ:א
המקדש אשה ובתה או אשה ואחותה כאחת אינן מקודשות	מפתח
המקדש אשה ובתה או אשה ואחותה כאחת אינן מקודשות ומעשה בחמש נשים ובהן שתי אחיות וליקט אדם אחד כלכלה של תאנים ושלחן היתה ושל שביעית היתה ואמר הרי כולכם מקודשות לי בכלכלה זו וקיבלה אחת מהן ע"י כולן ואמרו חכמים אין אחיות מקודשות: גמ' מנהני מילי אמר רמי בר חמא דאמר קרא (ויקרא יח, יח) אשה אל אחותה לא תקח לצרור התורה אמרה בשעה שנעשו צרות זו לזו לא יהא לו ליקוחים אפי' באחת מהם	קידושין נ:ב
המקדש בערלה אינה מקודשת	מפתח
המקדש בערלה בכלאי הכרם בשור הנסקל ובעגלה ערופה בצפורי מצורע ובשער נזיר ופטר חמור ובשר בחלב וחולין שנשחטו בעזרה אינה מקודשת מכרן וקידש בדמיהן מקודשת: גמ' בערלה מנלן דתניא (ויקרא יט, כג) ערלים לא יאכל אין לי אלא איסור אכילה הנאה מנין שלא יהנה ממנו ולא יצבע בו ולא ידליק בו את הנר ת"ל (ויקרא יט, כג) וערלתם (את) ערלתו לרבות את כולם	קידושין נ:ב
המקדש בכלאי הכרם אינה מקודשת	מפתח
בכלאי הכרם: מנלן אמר חזקיה אמר קרא (דברים כב, ט) פן תקדש פן תוקד אש רב אשי אמר פן יהיה קדש אי מה קדש תופס את דמיו ויוצא לחולין אף כלאי הכרם תופס את דמיו ויוצא לחולין	קידושין נ:ב
המקדש בשור הנסקל אינה מקודשת	מפתח
שור הנסקל מנין דתניא ממשמע שנאמר (שמות כא, כח) סקול יסקל השור איני יודע שנבילה היא ונבילה אסורה באכילה מה ת"ל לא יאכל את בשרו מגיד לך שאם שחטו לאחר שנגמר דינו אסור באכילה בהנאה מנין ת"ל (שמות כא, כח) ובעל השור נקי מאי משמע שמעון בן זומא אומר כאדם שאומר לחבירו יצא פלוני נקי מנכסיו ואין לו בהם הנאה של כלום ממאי דהאי לא יאכל את בשרו להיכא דשחיט לאחר שנגמר דינו הוא דאתא דילמא היכא דשחיט לאחר	קידושין נ:ב

מפתח	לפי רבי מאיר כל תנאי שאינו כתנאי בני גד ובני ראובן אינו תנאי
קידושין סא:א	רבי מאיר אומר כל תנאי שאינו כתנאי בני גד ובני ראובן אינו תנאי: שנאמר (במדבר לב, כט) ויאמר אליהם אם יעברו בני גד ובני ראובן וכתוב ואם לא יעברו חלוצים
מפתח	הולד הולך אחרי האם
קידושין סב:ב	אשכחנא דלא תפסי בה קידושי ולדה כמותה מנלן א"ר יוחנן משום ר"ש בן יוחי דאמר קרא (דברים ז, ד) כי יסיר את בנך מאחרי בנך הבא מישראלית קרוי בנך ואין בנך הבא מן העובדת כוכבים קרוי בנך אלא בנה
מפתח	אין עניות מן האומנות ואין עשירות מן האומנות אלא למי שהעושר שלו
קידושין פב:ב	ר"מ אומר לעולם ילמד אדם לבנו אומנות נקיה וקלה ויבקש רחמים למי שהעושר והנכסים שלו שאין עניות מן האומנות ואין עשירות מן האומנות אלא למי שהעושר שלו שנאמר (חגי ב, ח) לי הכסף ולי הזהב נאם ה' צבאות
מפתח	התורה נותנת לאדם כח בילדותו
קידושין פב:ב	תניא רבי נהוראי אומר מניח אני כל אומנות שבעולם ואיני מלמד את בני אלא תורה שכל אומנות שבעולם אין עומדת לו אלא בימי ילדותו אבל בימי זקנותו הרי הוא מוטל ברעב אבל תורה אינה כן עומדת לו לאדם בעת ילדותו ונותנת לו אחרית ותקוה בעת זקנותו בעת ילדותו מהו אומר (ישעיהו מ, לא) וקוי ה' יחליפו כח יעלו אבר כנשרים
מפתח	התורה נותנת לאדם כח בזקנתו
קידושין פב:ב	בזקנותו מהו אומר (תהלים צב, טו) עוד ינובון בשיבה דשנים ורעננים יהיו